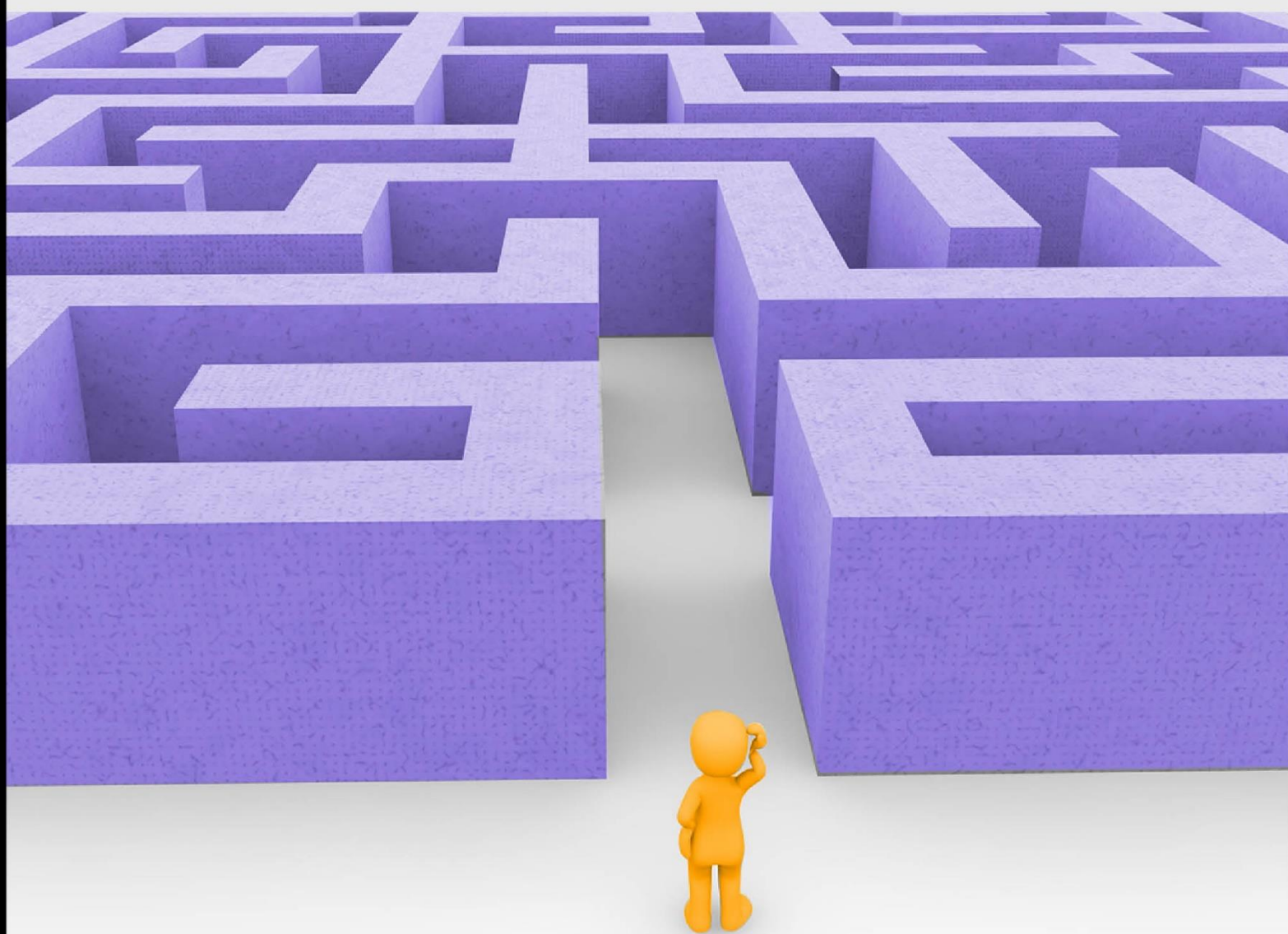

Situació del treball autònom a Catalunya 2018

Col·lecció Estudis i Informes. Número 54

SITUACIÓ DEL TREBALL AUTÒNOM A CATALUNYA 2018

INFORME

aprovat pel Ple del Consell de Treball, Econòmic i Social en la sessió
extraordinària del dia 18 de desembre del 2019.

Ponent

Juan José Meca

Director

Joan Antoni Santana

Coordinadora

Roser Ferrer

Autors

Pere Castell
Roser Ferrer
Marta Olivella
Virgínia Villar

Membres del grup de treball

Joana Agudo, Comissió Obrera Nacional de Catalunya (CCOO)
José Martín Vives, Unió General de Treballadors de Catalunya (UGT)
Sandra Zapatero, Unió General de Treballadors de Catalunya (UGT)
Juan José Meca, Foment del Treball Nacional
Maria Mora, Foment del Treball Nacional
Àngel Hermosilla, Petita i Mitjana Empresa de Catalunya (PIMEC)
Guillem Perdrix, Confederació de Cooperatives de Catalunya (CCC)

Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya

Barcelona, 2019

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència Creative Commons del tipus reconeixement d'autoria, usos no comercials i sense obra derivada. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor o autors i l'editor i no es faci un ús comercial de l'obra original ni se'n creïn obres derivades. Podeu consultar un resum dels termes de la llicència a:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

© Generalitat de Catalunya
Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya
Diputació, 284
08009 Barcelona
Tel. 93 270 17 80
Adreça Internet: ctesc.gencat.cat

A/e: ctesc@gencat.cat

ISBN: 978-84-393-9990-2

Imatge:
lonely" / llicència de domini públic (CC0 1.0)

Barcelona, desembre de 2019

ÍNDEX	2
1. INTRODUCCIÓ	7
2. EVOLUCIÓ DEL TREBALL AUTÒNOM SEGONS LES ESTIMACIONS DE L'ENQUESTA DE POBLACIÓ ACTIVA	8
3. L'AFILIACIÓ DEL TREBALL AUTÒNOM A LA SEGURETAT SOCIAL	18
3.1. IMPORTÀNCIA DEL TREBALL AUTÒNOM I TIPOLOGIES D'AFILIACIÓ	18
3.2. ELS AUTÒNOMS AFILIATS AL RÈGIM ESPECIAL DE TREBALLADORS AUTÒNOMS	22
3.2.1. El col·lectiu de persones afiliades al RETA. Distribució i evolució	24
3.2.2. Els estrangers afiliats al RETA	31
3.3. ELS TREBALLADORS AUTÒNOMS ECONÒMICAMENT DEPENDENTS	32
3.4. ELS COOPERATIVISTES I ELS MEMBRES DE SOCIETATS COL·LECTIVES	35
3.4.1. Els cooperativistes i les cooperatives	35
3.4.2. Distribució del col·lectiu de cooperativistes i membres de societats col·lectives a Catalunya	37
3.5. ELS AUTÒNOMS PERSONES FÍSQUES	40
4. EL TREBALL AUTÒNOM A CATALUNYA RESPECTE DE LA RESTA DE COMUNITATS AUTÒNOMES ESPANYOLES	50
5. LA PROTECCIÓ SOCIAL DEL TREBALL AUTÒNOM	62
5.1. INTRODUCCIÓ	62
5.2. COBERTURA DE LES CONTINGÈNCIES PROFESSIONALS I EL CESSAMENT D'ACTIVITAT	62
5.3. PENSIONS I ALTRES PRESTACIONS ECONÒMIQUES DE LA SEGURETAT SOCIAL	64
5.3.1. Pensions contributives	65
5.3.2. Altres prestacions econòmiques de la Seguretat Social	72
5.4. PRESTACIÓ PER CESSAMENT D'ACTIVITAT	75
6. FOMENT I CONSOLIDACIÓ DEL TREBALL AUTÒNOM	78

6.1. MESURES DE FOMENT I CONSOLIDACIÓ DIRIGIDES A TREBALLADORS AUTÒNOMS	79
6.2. MESURES DE FOMENT I CONSOLIDACIÓ DIRIGIDES A ALTRES FORMES DE TREBALL AUTÒNOM	85
7. MONOGRÀFIC: EVOLUCIÓ DE L'AFILIACIÓ DE LES PERSONES ESTRANGERES AL RETA 100	
7.1. LA PROCEDÈNCIA DELS ESTRANGERS AFILIATS AL RETA	101
7.2. ALGUNES DIVERGÈNCIES ENTRE ELS COL·LECTIUS D'AFILIATS AL RETA COMUNITARIS I EXTRACOMUNITARIS.....	103
7.3. EL PERFIL DEL COL·LECTIU D'AFILIATS ESTRANGERS AL RETA SOBRE EL TERRITORI	107
7.4. LA TIPOLOGIA DEL TREBALL AUTÒNOM DESENVOLUPAT PELS ESTRANGERS AFILIATS AL RETA	111
8. NOVETATS NORMATIVES.....	114
9. CONSIDERACIONS I RECOMANACIONS.....	125

1. INTRODUCCIÓ

D'acord amb l'article 2.1.e) de la Llei 7/2005, de 8 de juny, del Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya, correspon al CTEESC elaborar i trametre al Govern un informe anual sobre la situació dels treballadors autònoms a Catalunya.

L'informe s'estructura en nou apartats, inclòs aquest apartat introductori. Els apartats segon i tercer analitzen les característiques del treball autònom ateses l'Enquesta de població activa i la Seguretat Social.

L'apartat quart estudia la situació del treball autònom a Catalunya per comparació a la resta de comunitats autònomes.

L'apartat cinquè analitza les dades relatives a la protecció social del treball autònom i l'apartat sisè les mesures destinades al seu foment i consolidació.

L'apartat setè és el monogràfic, que enguany es destina a analitzar l'evolució de l'afiliació d'estrangers al RETA.

L'apartat vuitè descriu les principals novetats normatives en relació amb el treball autònom aprovades l'any 2018.

El darrer apartat recull les consideracions i recomanacions consensuades a partir de l'anàlisi i debat dels apartats precedents.

2. EVOLUCIÓ DEL TREBALL AUTÒNOM SEGONS LES ESTIMACIONS DE L'ENQUESTA DE POBLACIÓ ACTIVA

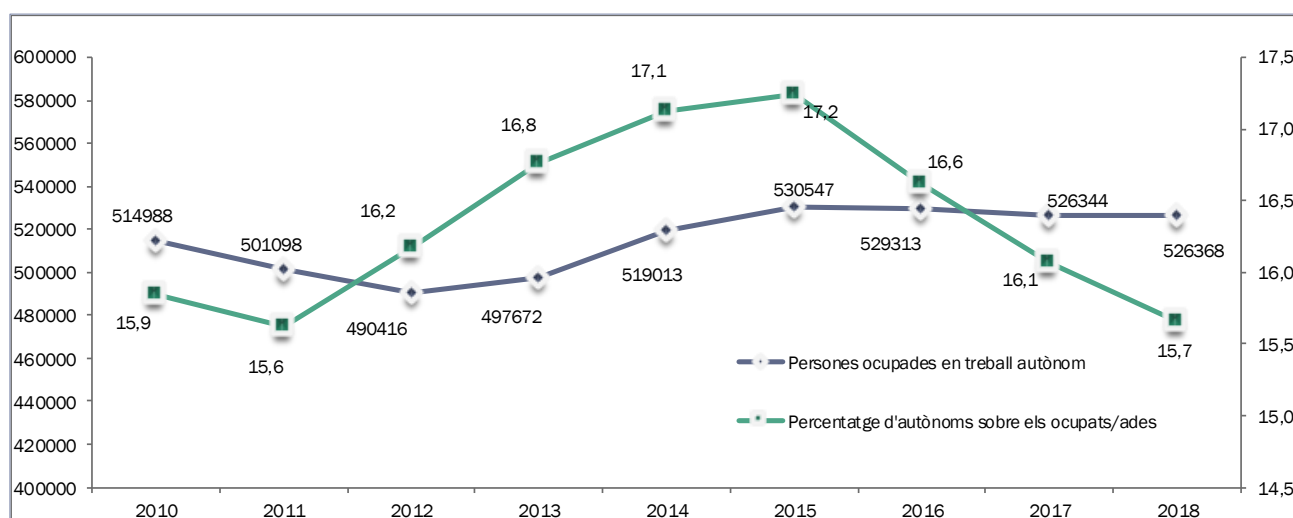
Tot i que el treball assalariat ha augmentat, el treball autònom no ho ha fet l'any 2018. Això ha fet caure el pes del treball per compte propi al 15,7% segons l'EPA.

Mentre que ha crescut el nombre de persones que desenvolupen l'activitat per compte propi però amb assalariats al seu càrrec, ha disminuït el nombre d'aquells que no en tenen.

El nombre de dones entre el col·lectiu ha disminuït, cosa que no ha passat amb els homes. Això ha fet caure el percentatge de dones entre els autònoms fins al 32,5%.

L'any 2018 l'Enquesta de Població Activa (EPA) estimava a Catalunya un total de 526.368 persones que treballaven per compte propi. Aquesta xifra, que recull també aquells que treballen en qualitat d'ajuda familiar, és molt similar a la de l'any anterior.¹ Aquesta evolució pràcticament nul·la del nombre de persones que treballen per compte propi xoca amb l'evolució que han experimentat les persones assalariades, que han augmentat el 3,2%.² Aquesta divergència en les evolucions ha fet que el pes del treball autònom sobre el total hagi baixat novament fins a situar-se en el 15,7% l'any 2018. Amb aquest percentatge, les dades mostren doncs que per cada vint persones que treballen per compte d'altri a Catalunya, en trobem només tres que ho fan per compte propi.

GRÀFIC 1. Nombre de persones estimat que treballen per compte propi i pes sobre el total de persones ocupades. Catalunya, 2010-2018

Unitats: persones i percentatges.

Font: Idescat, Enquesta de Població Activa (EPA).

La majoria de les persones que treballen en el col·lectiu treballen sense assalariats al seu càrrec (el 67,7% del total són empresaris sense assalariats). El col·lectiu d'empresaris amb assalariats suposa el 29,1%, mentre que la resta recull aquelles persones com ara cooperativistes o ajudes familiars entre d'altres, que no queden incloses en les altres dues categories. De les dues principals categories de situació professional destaca el creixement de la categoria d'empresaris amb assalariats al seu càrrec, que creix de manera intensa en el 10,7%. Per contra, el col·lectiu d'empresaris sense assalariats, que fa uns anys augmentava, hauria disminuït el 4,5%.

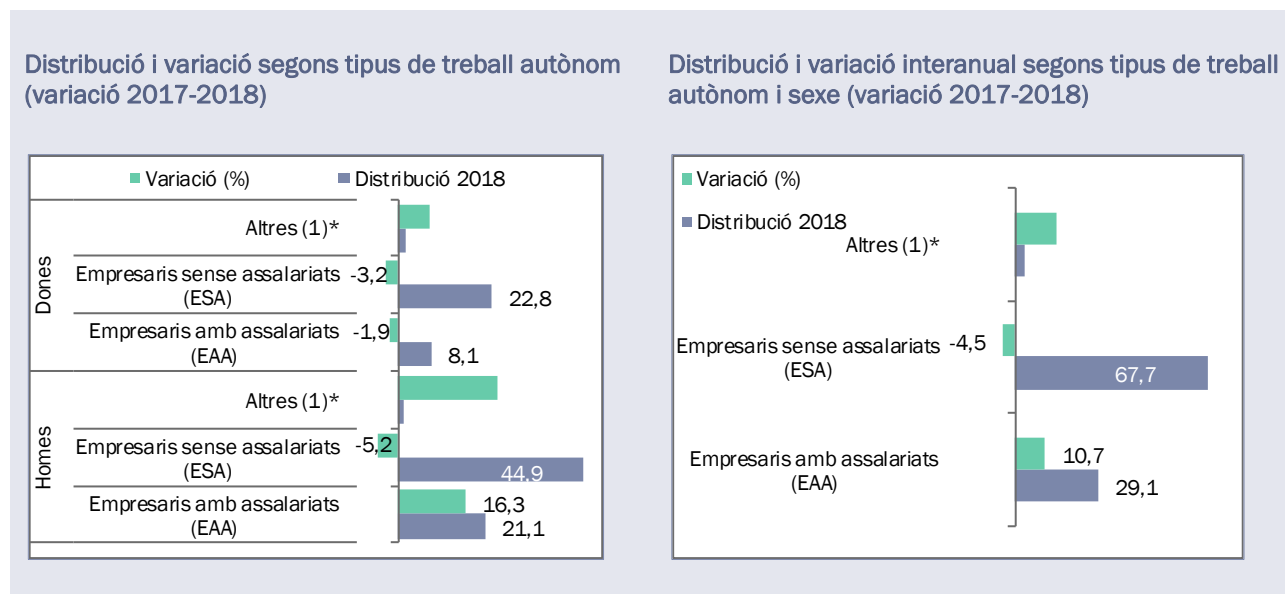
¹ L'any 2017 l'EPA estimava només 24 persones menys a Catalunya en aquesta categoria de treball. Segons explotació EPA facilitada per Idescat.

² Segons explotació de l'estimació EPA facilitada per Idescat.

Aquest augment del nombre d'autònoms amb assalariats només s'explica per l'augment dels homes, atès que les dones han registrat un descens en aquesta categoria. Mentre que els empresaris amb assalariats han augmentat el 16,3%, les empresàries amb la mateixa condició han disminuït en l'1,9%.

En termes generals, el col·lectiu dels homes que treballen per compte propi sense assalariats és el més nombrós, atès que suposa el 44,9% dels autònoms. El de les dones que també treballen sense assalariats al seu càrrec suposa el 22,8%, mentre que el col·lectiu d'homes i dones que treballen a compte propi amb assalariats suposen el 21,1% i el 8,1% respectivament.

GRÀFIC 2. Distribució i variació interanual de les persones ocupades per compte propi segons tipus de treball autònom que desenvolupen i sexe. Catalunya, 2018

Unitats: percentatges i persones entre parèntesi.

(1) Inclou la resta de tipologies de treball autònom. Bàsicament cooperativistes i ajudes familiars. (*) La suma d'aquesta partida no té el recolzament estadístic suficient per ser considerada una estimació estadísticament significativa.

Font: Idescat, Enquesta de Població Activa (EPA).

Aquest darrer any 2018, a diferència del que havia succeït en els anys anteriors, el nombre de dones en el col·lectiu ha disminuït lleugerament. Amb una caiguda del 2,4%, el percentatge de dones entre el col·lectiu de persones que treballen per compte propi ha baixat fins al 32,5%. Per altra banda, el nombre d'homes d'aquesta mateixa condició enguany ha augmentat lleugerament, en l'1,2%. Aquesta evolució ha fet caure el pes de les dones entre els autònoms, que ja es trobava per sota del que ostenten en el conjunt del col·lectiu assalariat. Aquest pes més baix de la dona, es tradueix també en una menor propensió a desenvolupar el treball per compte propi per part d'aquestes. Mentre que només l'10,8% del total de dones ocupades són autònoms, aquest percentatge puja fins al 19,9% en el cas dels homes.³

A banda de ser un col·lectiu més masculinitzat que la mitjana, el col·lectiu dels autònoms també té un major grau d'envelliment, atès que la incidència del treball autònom manté una presència molt destacada entre les persones de més de 55 anys. Tot i això, aquesta afirmació té matisos. Mentre que el pes dels autònoms en les franges centrals d'edat és baixa (per sota la mitjana), això no succeeix entre les persones de menys de 35 anys, on el percentatge d'autònoms sobre el total de treballadors es situa

³ Elaboració pròpia a partir d'Idescat. Explotació EPA.

lleugerament per sobre la mitjana.⁴ Aquest podria ser un indicador de certs canvis en els patrons de desenvolupament d'aquests tipus d'activitats, que caldrà resseguir en futurs informes.

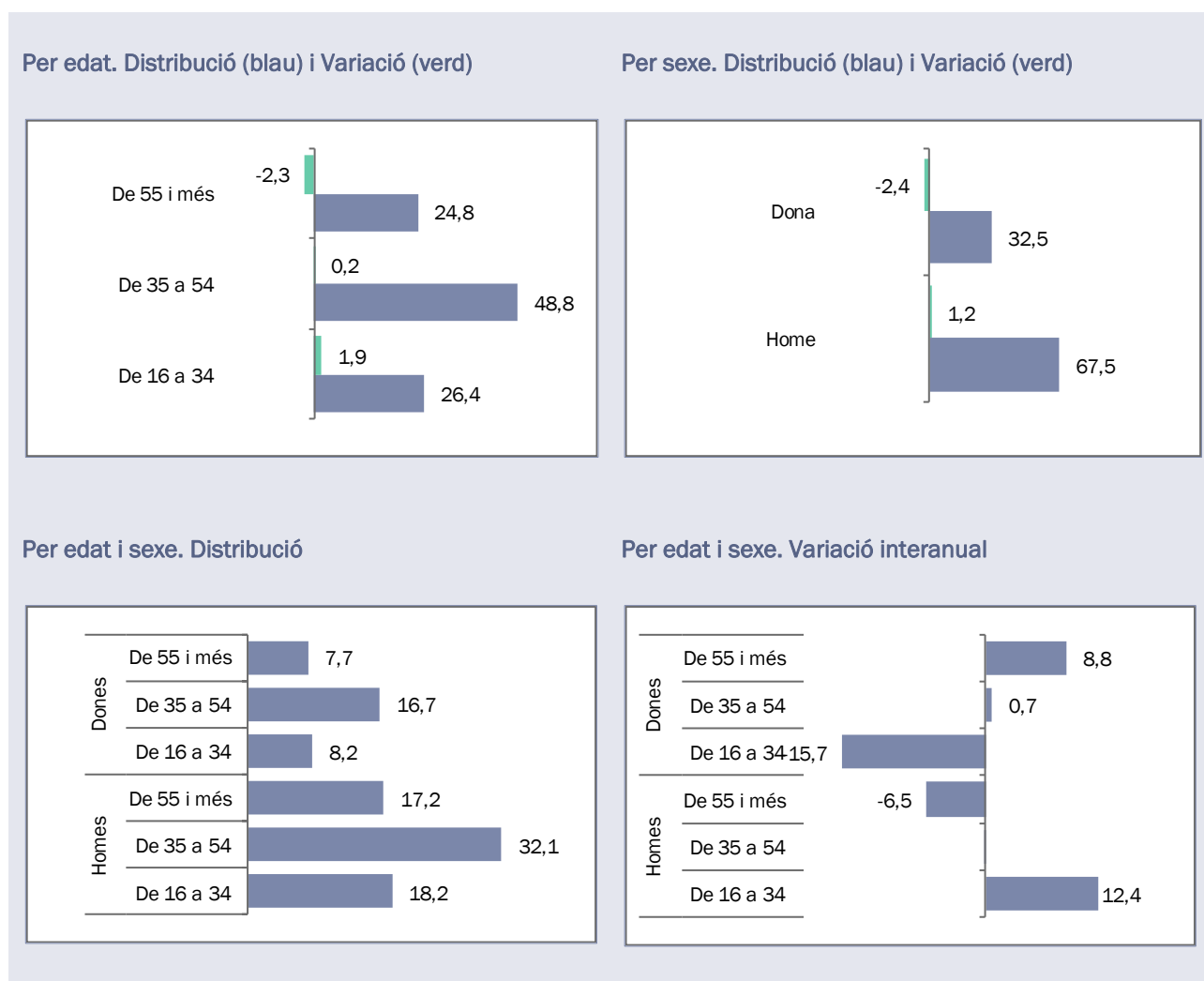
Centrant-nos exclusivament en el col·lectiu de persones que treballen per compte propi, la dinàmica per edats mostra però en aquest darrer any una evolució més positiva en les edats més joves que no pas en la franja de més edat. Això es fa palès a partir de la disminució del 2,3% que ha mostrat el col·lectiu de persones de més de 55 anys, que contrasta amb l'evolució lleugerament positiva de les categories de menys edat.

L'any 2018, la majoria d'autònoms es situa entre l'interval d'edats dels 35 als 54 anys, on hi trobem el 48,8% del col·lectiu. En segon lloc, hi trobem els membres més joves del col·lectiu, que suposen el 26,4% del total. Finalment, en darrera posició en importància absoluta, els de 55 anys o més, que suposen el 24,8% del total, tot i que com s'ha vist mantenen un pes més elevat entre els ocupats de la seva mateixa franja d'edat. La distribució segons sexe i edat mostra una estructura molt similar entre homes i dones.

La disminució en el nombre de dones del col·lectiu es produeix bàsicament per la forta contracció del nombre de dones més joves, d'edat inferior als 35 anys. En el cas dels homes és a l'inrevés. Mentre que els més joves han augmentat, amb força intensitat, la única reculada l'experimenta el col·lectiu de més edat, que ha disminuït en el 6,5% (vegeu gràfic següent).

⁴ Parlem en aquest cas, per a l'any 2018, d'un 15,9% d'autònoms entre els treballadors de menys de 35 anys, del 13,3% entre els que tenen entre 35 i 54 anys, i del 23,7% dels que tenen més de 54 anys. Càlculs d'elaboració pròpia a partir d'Idescat (EPA)

GRÀFIC 3. Distribució i variació de les persones ocupades per compte propi segons edat i sexe. Catalunya, 2018

Unitats: percentatges i persones entre parèntesi.
Font: Idescat, Enquesta de Població Activa (EPA).

La incidència del treball autònom no és homogènia a totes les activitats econòmiques que es desenvolupen. En la majoria de les branques d'activitat categoritzades el percentatge de treballadors autònoms sobre el total d'ocupats és superior al pes dels autònoms en el conjunt de l'economia. Només es despenyen per sota d'aquesta ràtio el sector industrial i la categorització residual anomenada altres serveis.

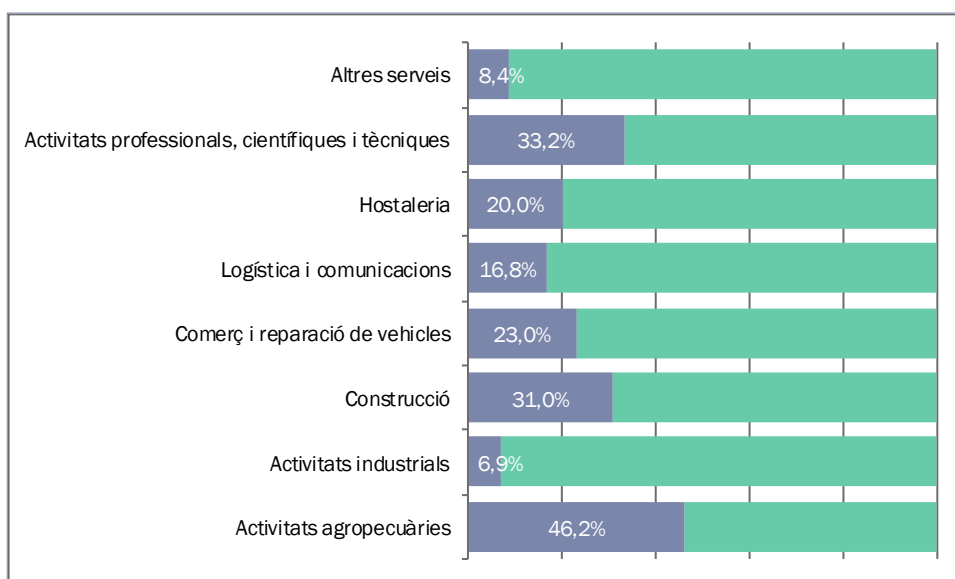
La resta de branques d'activitat descrites assoleixen proporcions de treball autònom superiors. El sector on manté un pes més elevat és al sector primari, on tot i això, el percentatge ha disminuït força en els darrers anys.⁵ Destaquen també altres activitats amb un fort pes del treball per compte propi, on tot i disminuir-hi en els darrers anys el pes dels autònoms, no ho ha fet amb tanta intensitat com en el cas del sector primari. Aquest seria el cas de les activitats científiques i tècniques (33,2%), la construcció (31%) i a més distància el sector comerç i reparació de vehicles (23%). (vegeu gràfic següent)

En el cas dels sectors de l'hoteleria o el de la logística i comunicacions, tot i mantenir un percentatge d'autònoms per sobre de la mitjana, mostren en tots dos casos una ràtio més modesta. Tot i això, al sector de l'hoteleria és a l'únic on aquest percentatge d'autònoms ha augmentat en els darrers anys.⁶

⁵ En els darrers tres anys ha passat del 55% al 46%. Vegeu anteriors anàlisis d'aquest mateix informe.

⁶ Per referència als darrers informes publicats.

GRÀFIC 4. Percentatge de treball autònom sobre el total d'ocupats per branques d'activitat. Catalunya, 2018

Unitats: percentatges.

Activitats agropecuàries inclou les categories CNAE2009: A

Activitats industrials inclou les categories CNAE2009: B, C, D, E

Construcció inclou les categories CNAE2009: F

Comerç i reparació de vehicles inclou les categories CNAE2009: G

Logística i comunicacions inclou les categories CNAE2009: H, J

Hostaleria inclou les categories CNAE2009: I

Act. científiques i tècniques inclou les categories CNAE2009: M

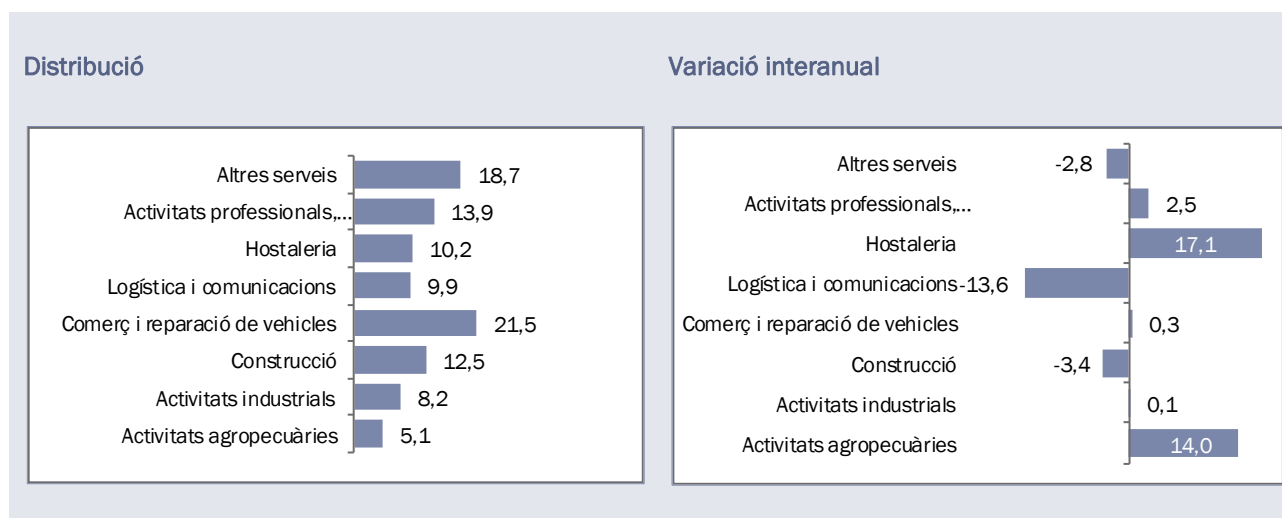
Altres serveis inclou les categories CNAE2009: K, L, N, P, Q, R, S

Font: Idescat, Enquesta de Població Activa (EPA) en base a CNAE 2009.

Si ens centrem, específicament, en el col·lectiu de treballadors per compte propi el percentatge més alt d'autònoms treballen al sector del comerç i la reparació de vehicles, atès que aquests suposen el 21,5% del total del col·lectiu. Deixant a banda la categoria altres serveis, que fa de calaix de sastre, també recullen percentatges importants les activitats professionals, científiques i tècniques⁷ (13,9%), la construcció (12,5%) i la Hostaleria (10,2), que enguany ha tornat a recuperar la quarta posició desplaçant altre cop el sector de la logística i comunicacions (9,9%).

Aquesta dinàmica positiva del sector hotelier queda reflectida en la variació interanual del nombre de persones que hi treballen a compte propi. Amb un creixement del 17,1%, l'evolució d'aquest sector s'allunya molt de la de la resta, exceptuant el cas del sector agropecuari, amb un creixement del 14%. A més, destaca també la dinàmica negativa del sector logístic, que no obstant això, i tractant-se d'estimacions, caldrà veure com evoluciona en els propers anys.

⁷ Inclou activitats jurídiques, comptables, de les seues centrals empresarials, de consultoria, de gestió empresarial, serveis tècnics d'arquitectura, d'enginyeria, assajos i anàlisi tècnica, R+D, publicitat, estudis de mercat, disseny, fotografia, i activitats veterinàries entre d'altres.

GRÀFIC 5. Distribució i variació de les persones ocupades per compte propi segons activitat desenvolupada. Catalunya, 2018

Unitats: percentatges i persones entre parèntesi.

Activitats agropecuàries inclou les categories CNAE2009: A

Activitats industrials inclou les categories CNAE2009: B, C, D, E

Construcció inclou les categories CNAE2009: F

Comerç i reparació de vehicles inclou les categories CNAE2009: G

Logística i comunicacions inclou les categories CNAE2009: H, J

Hostaleria inclou les categories CNAE2009: I

Act. científiques i tècniques inclou les categories CNAE2009: M

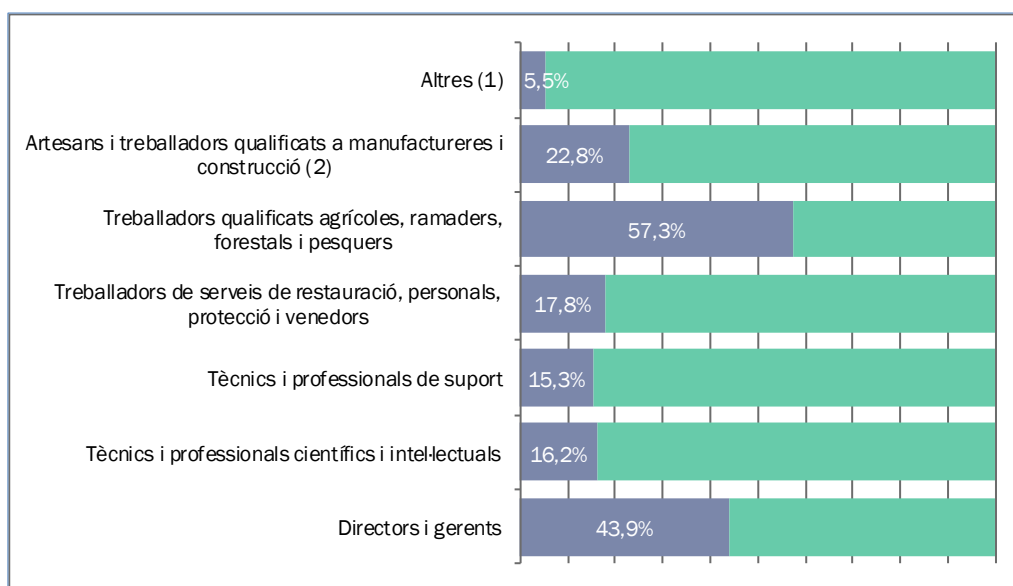
Altres serveis inclou les categories CNAE2009: K, L, N, P, Q, R, S

Font: Idescat, Enquesta de Població Activa (EPA).

El treball autònom tampoc incideix de la mateixa manera en funció del tipus d'ocupació que es desenvolupa. Més de la meitat de les persones que treballen com a treballadors qualificats al sector primari ho fan com a treballadors per compte propi. En la categoria de directors o gerents, el pes del treball autònom també hi és important, tot i que en aquest cas ha disminuït en els darrers anys fins a situar-se per sota del 50% (Concretament 43,9%). Els treballadors dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors, juntament amb els artesans qualificats, a la indústria i la construcció, també mostren un pes superior del treball autònom respecte de la mitjana, que actualment és del 15,1%. La resta de sectors, principalment ocupacions de caràcter tècnic i científic, recullen un percentatge més proper a la mitjana, tot i que en tots els casos es situa per sobre tret de la categoria residual Altres, on el pes baixa fins al 5,5%. (vegeu gràfic 6)

Si centrem la nostra atenció en la composició del treball autònom, la categoria d'ocupació més desenvolupada pels treballadors per compte propi encara és la dels treballadors dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors, que recull el 22,6% del total. També resulten destacables les categories de tècnics, professionals, científics i intel·lectuals, la d'artesans i treballadors qualificats de la manufactura i la construcció i la de directors i gerents, que tal com mostra el gràfic següent suposen el 19,9%, 16,1% i 13,7% respectivament. Es tracta de figures en les quals es concentra el treball autònom, i que, tret de la primera categoria, les dues restants han recollit una evolució positiva, que n'ha reforçat la seva presència en el col·lectiu.

GRÀFIC 6. Percentatge de treball autònom sobre el total d'ocupats segons tipus d'ocupacions. Catalunya, 2018

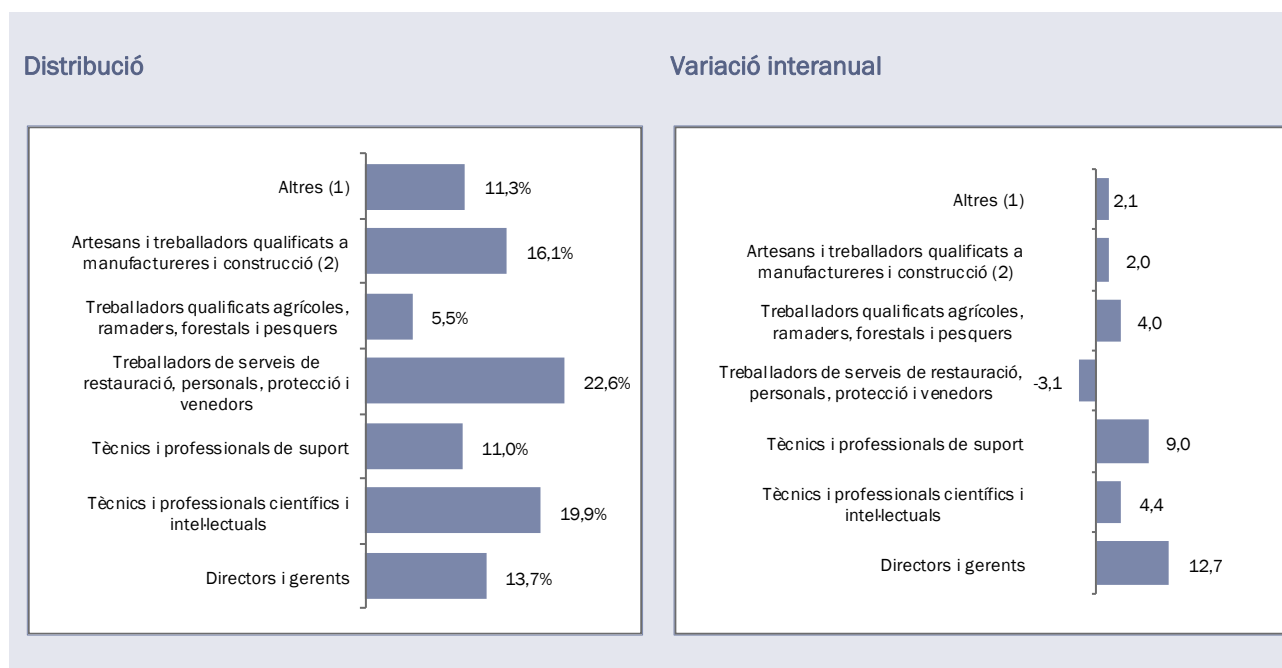
Unitats: percentatges.

1) Altres inclou tres categories :Ocupacions elementals, Operadors d'instal·lacions i maquinària, i muntadors i Empleats comptables, administratius i altres empleats d'oficina

2) Excepte operadors d'instal·lacions i màquines.

Font: Idescat, Enquesta de Població Activa (EPA).

GRÀFIC 7. Distribució i variació de les persones ocupades per compte propi segons ocupació desenvolupada. Catalunya, 2018

Unitats: percentatges i persones entre parèntesi.

1) Altres inclou tres categories :Ocupacions elementals, Operadors d'instal·lacions i maquinària, i muntadors i Empleats comptables, administratius i altres empleats d'oficina.

2) Excepte operadors d'instal·lacions i màquines.

Font: Idescat, Enquesta de Població Activa (EPA).

Per categories d'ocupació, on més ha crescut el nombre d'autònoms és a la categoria de directors i gerents, on ha augmentat el 12,7% el nombre de persones. També ha experimentat un creixement important el nombre de persones que treballen per compte propi com a tècnics o professionals de suport

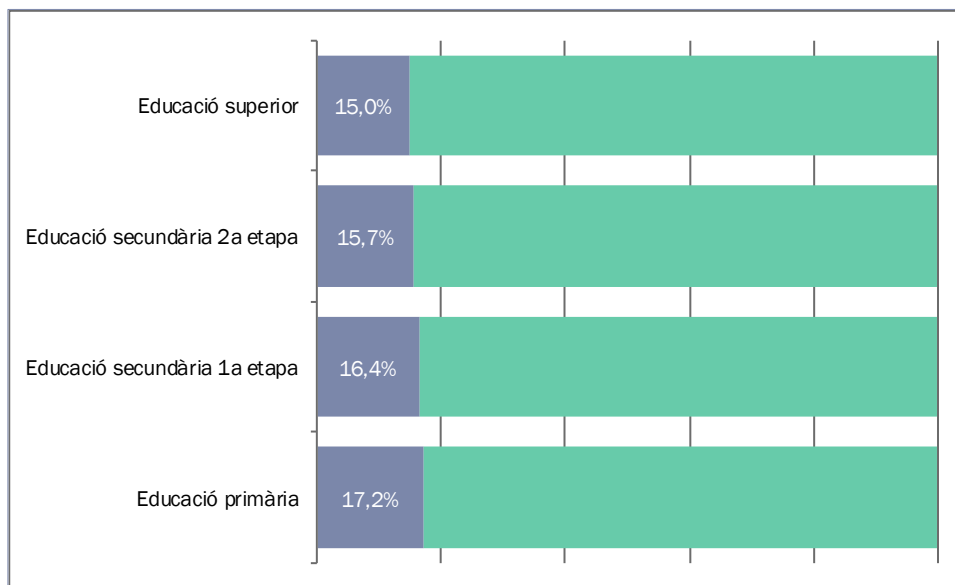
(9%). En la resta de categories, el creixement ha oscil·lat entre el 2% de la categoria d'artesans i treballadors qualificats i el 4,4% dels tècnics i professionals científics i intel·lectuals. La única categoria que ha mostrat una davallada és la de treballadors del servei de la restauració, personals, protecció i venedors, que han experimentat una disminució del 3,1%. (vegeu gràfic 7).

Per estudis, la incidència que mostra el treball autònom no té gaire relació amb la seva distribució. Tal com mostra el gràfic 8, el percentatge més alt de treballadors autònoms sobre el total el trobem entre les persones amb els nivells d'estudis assolits més baixos. La primera categoria, que recull aquelles persones amb estudis de primària (o inferiors), mostra una incidència del treball autònom del 17,2%, i la segona, que recull aquelles persones amb estudis secundaris de primera etapa, el 16,4%. Pel que fa a la resta tant en el cas de la categoria de secundària de segona etapa com en la d'estudis superiors el percentatge es situa al voltant de la mitjana.

Tot i que el treball autònom té més incidència en les categories més baixes, el volum principal d'autònoms no el trobem en aquestes dues categories. La major part del treball autònom es concentra al nivell educatiu més alt, atès que el 44,1% del col·lectiu ostenta uns estudis assolits superiors, un percentatge que ha tendit a pujar. A més, sumant la categoria d'educació secundària de segona etapa a la primera categoria, ambdues apleguen el 66,7% del col·lectiu. Tot i això, la segona categoria en importància és la d'educació secundària de primer grau, que en quatre punts percentuals la freqüència de la categoria d'educació secundària de segon grau (vegeu el gràfic següent).

Per sexes, la distribució segons categories d'estudis assolits no varia gaire entre dones i homes. No obstant això, el percentatge d'homes amb estudis secundaris de primera etapa supera al d'aquells amb estudis secundaris de segona etapa, un comportament que en les dones és l'invers. En tots dos casos el percentatge més alt és per a la categoria d'estudis superiors. Tot i això, la comparativa amb les dades de l'any passat ens alerten que en el cas dels homes aquesta categoria hauria guanyat pes, mentre que en el cas de les dones hauria minvat, amb una reducció del nombre de dones del 7,6%.

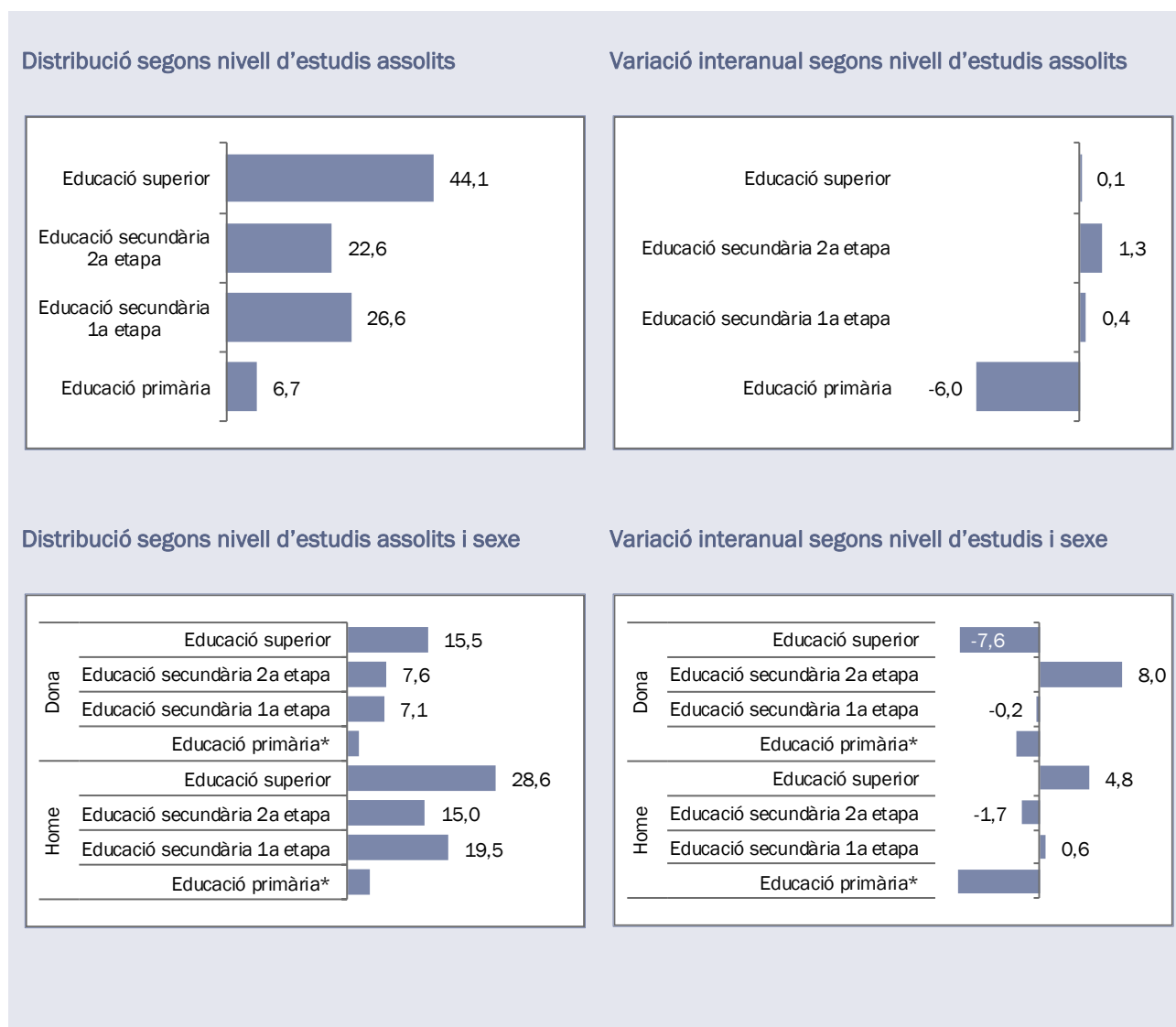
GRÀFIC 8. Percentatge de treball autònom sobre el total d'ocupats segons nivell d'estudis. Catalunya, 2018

Unitats: percentatges.

Font: Idescat, Enquesta de Població Activa (EPA).

GRÀFIC 9. Distribució i variació de les persones ocupades per compte propi segons nivell d'estudis assolits i sexe. Catalunya, 2018

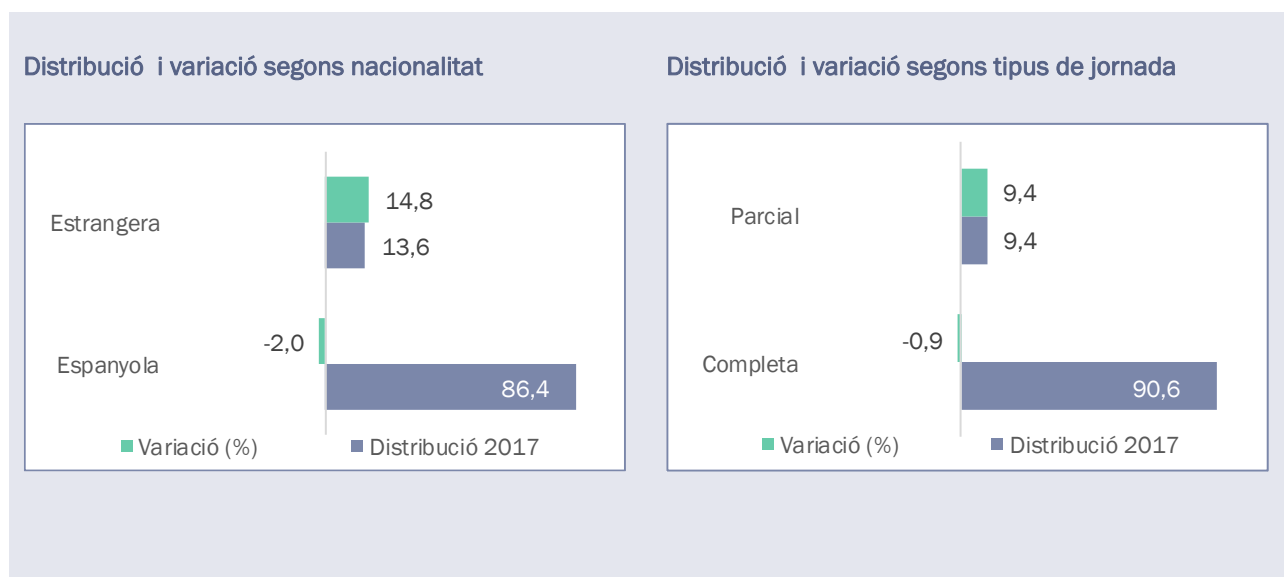
Unitats: percentatges i persones entre parèntesi.

(*) Dada no significativa en termes estadístics.

Font: Idescat, Enquesta de Població Activa (EPA).

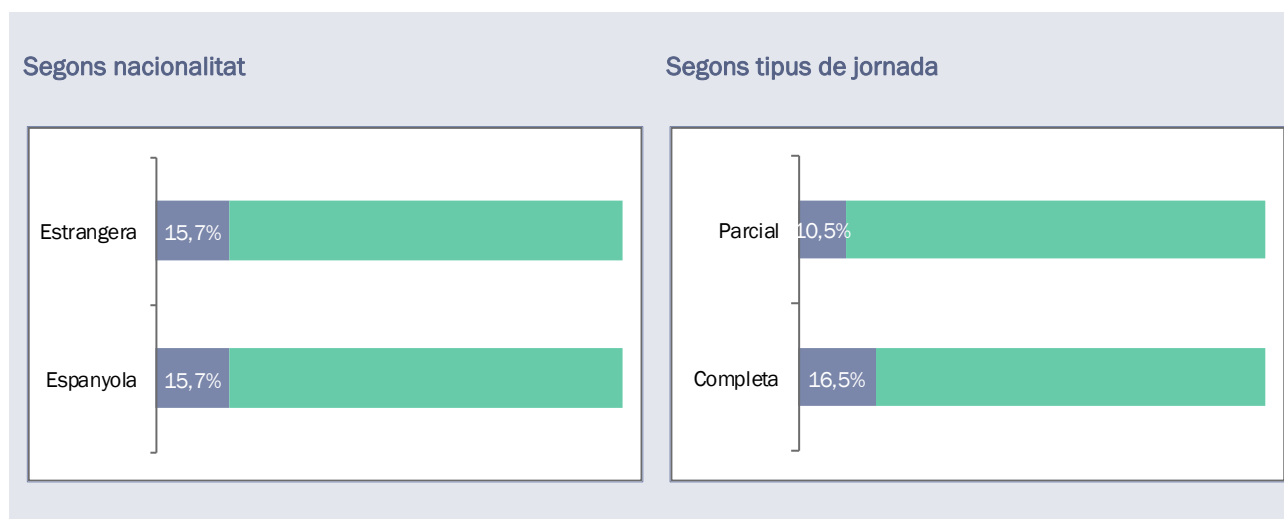
El percentatge més gran del col·lectiu correspon a persones amb nacionalitat espanyola, que tot i això han disminuït fins a representar, l'any 2018, el 86,4% del total. Les persones estrangeres suposen doncs el 13,6%, un percentatge que està pujant, atès que enguany també han experimentat un creixement intens, del 14,8%, que es contraposa a la contracció del 2% del nombre de persones de nacionalitat espanyola. Aquesta evolució ha permès que el percentatge de persones estrangeres que desenvolupen la seva activitat per compte propi hagi pujat fins al 15,7%, situant-se al mateix nivell que mostra el col·lectiu de persones de nacionalitat espanyola.⁸

⁸ Càlculs elaborats a partir d'Idescat (EPA).

GRÀFIC 10. Distribució i variació de les persones ocupades per compte propi segons nacionalitat i duració de la jornada. Catalunya, 2018

Unitats: percentatges i persones entre parèntesi.
 Font: Idescat, Enquesta de Població Activa (EPA).

La majoria de les persones del col·lectiu que estima l'EPA desenvolupen la seva activitat a temps complet. Representen el 90,6%, vers el 9,4% restant que la desenvoluparien a temps parcial. Tot i això l'evolució del darrer any mostra que la dinàmica de creixement ha vingut determinada per la categoria de persones que treballen a temps parcial, que han augmentat el 9,4%. En termes globals, la dedicació a temps parcial encara és més baixa entre els autònoms, atès que el percentatge de persones que treballen a temps parcial a compte propi respecte del total és del 10,5%. (vegeu gràfics següents)

GRÀFIC 11. Pes del treball autònom sobre el conjunt de les persones ocupades segons nacionalitat i duració de la jornada. Catalunya, 2018

Unitats: percentatges i persones entre parèntesi.
 Font: Idescat, Enquesta de Població Activa (EPA).

3. L'AFILIACIÓ DEL TREBALL AUTÒNOM A LA SEGURETAT SOCIAL

El 16,3% de les afiliacions a la seguretat social a Catalunya han estat pel desenvolupament d'una activitat per compte propi.

Amb tot, la ràtio d'afiliacions per compte propi ha disminuït respecte d'anys anteriors, atès que el creixement de les afiliacions d'aquest tipus ha estat només de l'1%, per sota del què ha succeït en altres modalitats.

Els TRADE han tornat a disminuir altre cop a Catalunya. Tot i això, encara representen el 20% del col·lectiu en el conjunt de l'Estat espanyol.

Els socis de cooperatives han disminuït el 18% a Catalunya. Aquesta intensa davallada s'explica per l'efecte de les regularitzacions desenvolupades en el marc de diverses inspeccions de treball.

Aquesta disminució de part dels autònoms societaris ha arrossegat a la baixa les afiliacions totals al RETA en diverses comarques. On més han reulat les afiliacions ha estat a les comarques d'Osona i del Pla d'Urgell.

En algunes comarques on el percentatge d'afiliacions de socis de cooperatives o de membres de societats col·lectives hi és més alt aquesta davallada no s'ha produït. Destaca el cas de la Segarra, on el col·lectiu ha augmentat i ha passat a mostrar el percentatge més alt de totes les comarques catalanes.

3.1. IMPORTÀNCIA DEL TREBALL AUTÒNOM I TIPOLOGIES D'AFILIACIÓ

A Catalunya hi ha un total de 3.221.797 persones afiliades a la Seguretat Social. Del conjunt d'afiliacions registrades, 552.164 són per compte propi. Això representa el 16,3% del total d'afiliacions, una proporció que ha tendit a baixar en el decurs dels darrers anys.⁹

La gran majoria de persones que treballen com autònoms cotitzen pel Règim Especial de Treballadors Autònoms (RETA). A desembre de 2018, el total d'afiliacions al RETA era de 551.311, una xifra lleugerament inferior a la del conjunt d'afiliacions registrades de persones que treballaven per compte propi. La divergència resulta ínfima, atès que només el 0,1% dels treballadors per compte propi afiliats no cotitzen pel RETA. El poc menys d'un miler d'autònoms que no recull el RETA són principalment treballadors del mar, que estarien cotitzant pel Règim de Treballadors del Mar per compte propi. Com resulta lògic, tal i com s'observa al quart mapa de la graella següent, la majoria dels autònoms no recollits dins del RETA s'ubiquen a les comarques costaneres.

Els autònoms registrats en el Sistema especial de treballadors per compte propi agraris (SETA), inclosos dins del RETA, sumen un total de 13.343 afiliacions, el 2,4% dels afiliats al RETA. En general, la tipologia de persones afiliades al RETA és molt diversa.¹⁰ Cal tenir en compte que només una part d'aquest col·lectiu es pot considerar autònom pròpiament dit. En el decurs d'aquest capítol, a banda d'analitzar la composició del col·lectiu de cotitzants per compte propi, també s'analitza amb profunditat la composició de les persones afiliades al RETA, així com també la tipologia dels afiliats a aquest règim que es consideren autònoms pròpiament dits (APD). A banda, es posa un interès especial en algunes figures específiques com ara els TRADE, els membres de cooperatives i societats col·lectives o també els estrangers, que enguany s'han analitzat fins i tot amb més detall a partir d'un monogràfic que n'analitza la composició i

⁹ Dades procedents del Web d'Idescat. Afiliats i afiliacions a 31 de desembre de 2018.

¹⁰ Hi trobem per exemple cònjuges i familiars col·laboradors fins a segon grau, escriptors, treballadors autònoms econòmicament dependents, professionals que exerceixen una activitat per compte propi que requereixi la incorporació a un col·legi professional, socis industrials de societats regulars col·lectives i de societats comanditàries, socis treballadors de les cooperatives de treball associat, comuners i socis de comunitats de béns i societats civils regulars, directors, gerents, consellers, administradors, o persones que prestin serveis per a una societat mercantil capitalista a títol lucratiu i de manera habitual de la qual en tinguin el control efectiu, o fins i tot socis treballadors de les societats laborals quan, conjuntament amb la família, tinguin un control efectiu de la societat. Vegeu:

http://www.seg-social.es/Internet_1/Trabajadores/Afiliacion/RegimenesQuienesLos10548/RegimenEspecialdeTr32825/index.htm#32827.

Aquestes distintes tipologies de treball autònom es poden classificar en termes més senzills entre aquells que desenvolupen la seva activitat a títol individual i personal, com a persones físiques, d'aquells altres que la desenvolupen col·lectivament, o rere d'un marc societari. En el primer dels casos, l'informe els analitza sota la figura dels autònoms pròpiament dits (APD). La resta del col·lectiu, que comprèn bàsicament autònoms societaris i col·legiats, és objecte d'una anàlisi aprofundida en l'informe elaborat recentment pel CTESC (2019).

evolució del col·lectiu en els darrers anys. Paral·lelament, cal informar al lector que enguany, i tot i que en aquest apartat també se'ls analitza en part amb l'apartat de treball autònom cooperatiu, el CTESC ha entrat a analitzar amb més detall el col·lectiu dels autònoms societaris. Ho ha fet amb un informe publicat recentment que complementa en bona mesura aquest informe anual sobre treball autònom.¹¹

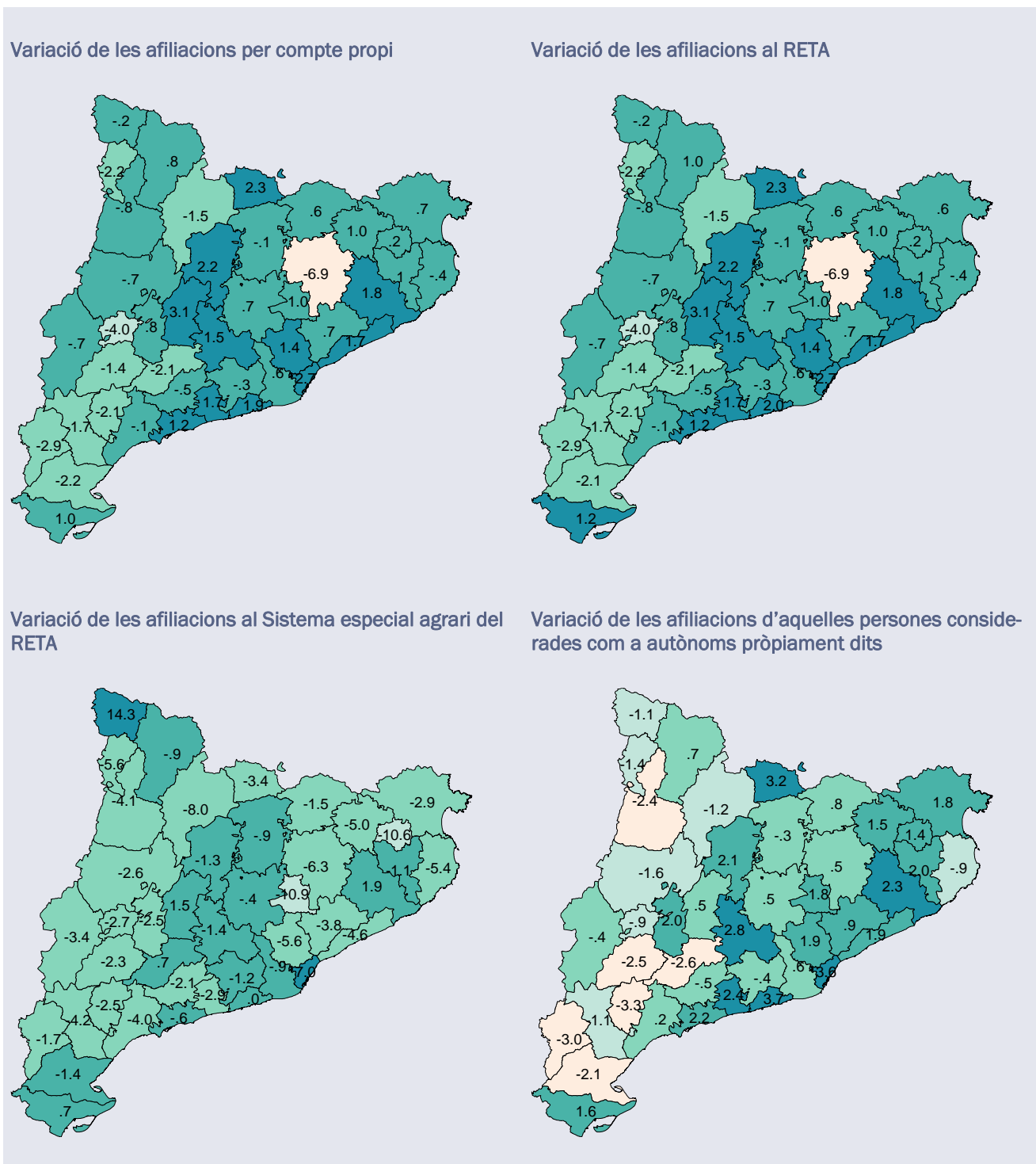
Juntament amb l'informe sobre treball autònom societari publicat, el present informe permet copsar la naturalesa del conjunt del treball per compte propi a Catalunya, que segons el volum d'afiliacions suposa el 16,3% del total.

El treball autònom mostra una distribució territorial molt condicionada pel pes demogràfic de cada comarca. Tal com mostra el segon mapa de la graella següent, el col·lectiu es concentra a les comarques properes a Barcelona (El Barcelonès, el Baix Llobregat i el Vallès Occidental) i a les més properes a Tarragona. Tot i això, en aquestes comarques amb major pes demogràfic no és on s'hi concentra la major part del col·lectiu, atès que també són les comarques on el pes de les afiliacions per compte propi hi són més baixes. Els percentatges més alts d'afiliacions per compte propi sobre el total s'assoleix a les comarques menys urbanitzades. La comarca amb un percentatge més alt és la Terra Alta, amb un percentatge del 37,4% de treball autònom sobre el total d'afiliacions.

¹¹ CTESC (2019) El treball autònom col·lectiu, Barcelona.

obstant això, la presència d'autònoms del sector agrari no explica per si sola la major presència d'autònoms a totes aquestes comarques. Veiem que en altres comarques amb forta presència de treball per compte propi la tipologia de les persones del col·lectiu és diferent.

MAPA 2. El treball autònom a Catalunya. Variació del nombre d'afiliacions entre 2017 i 2018

Unitats: percentatges.

Font: càlculs elaborats a partir de les dades d'afiliacions a finals d'any cedides per Idescat.

Pel que fa a la dinàmica del col·lectiu, el nombre d'afiliacions per compte propi ha augmentat l'any 2018 el 1%. Aquest augment s'ha situat novament per sota del que ha experimentat el conjunt de les afiliacions

per compte d'altri (3,4%), i lògicament també per sota del que han experimentat el conjunt total d'afiliacions, que ha augmentat el 3%.¹²

El nombre d'afiliacions al RETA també ha augmentat el 1%. Tot i això, el total d'afiliacions al RETA a partir del Sistema Especial Agrari (SETA), ha disminuït el 2,5%, prosseguint la tònica dels darrers anys.

En general, les evolucions més negatives del nombre d'afiliacions s'han experimentat a les comarques més occidentals i interiors. La província que recull el major nombre de comarques amb una disminució és la de Lleida, on en conjunt les afiliacions al RETA han baixat. A Tarragona, només han experimentat un declivi en les afiliacions al RETA a les comarques interiors. A les províncies de Barcelona i Girona, la majoria de comarques han experimentat una evolució positiva.

Tot i que l'evolució negativa de les afiliacions s'ha produït només a les comarques interiors més occidentals, i que per tant pot estar molt relacionada amb el declivi de les afiliacions al SETA, l'evolució que ha mostrat el sistema especial agrari ha estat en general negativa arreu de Catalunya (vegeu graella de mapes anterior). Destaquen a més algunes comarques amb un comportament especialment negatiu, com serien els casos d'Osona i el Pla d'Urgell. En aquests casos, com s'analitza més endavant, la davallada es pot explicar en bona mesura pels efectes d'algunes regularitzacions dutes a terme per Inspecció de Treball, que hauria reclassificat alguns dels treballadors que fins ara cotitzaven com a autònoms.¹³

3.2. ELS AUTÒNOMS AFILIATS AL RÈGIM ESPECIAL DE TREBALLADORS AUTÒNOMS

La major part dels cotitzants del RETA, el 75,3%, desenvolupen la seva activitat en el sector serveis. La Construcció i la indústria ocupen el 12,2 i el 8,2% dels afiliats al RETA respectivament. El percentatge que suposen els que treballen a l'Agricultura és el més baix, del 4,2%. Mentre que el pes dels dos primers ha tendit a augmentar, també en el decurs del darrer any, el pes dels darrers s'ha reduït.

En general, l'ordre que prenen en importància els principals sectors a totes les províncies és molt similar, si bé cal destacar algunes divergències. En el cas de la província de Lleida, el segon sector en importància és l'agricultura, mentre que el darrer és la indústria. En el cas de la de Tarragona, el sector amb menor pes torna a ser la indústria, cosa que no succeeix a les dues províncies restants. Tot que en algunes províncies ostenta un menor pes, a totes elles el sector serveis és el més important en termes d'afiliacions del col·lectiu RETA. (vegeu taula següent).

TAULA 1. Distribució sectorial de les persones afiliades al RETA per províncies. Catalunya, 2018

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Catalunya
Agricultura	1,4	5,1	24,3	9,3	4,2
Indústria	8,0	10,5	7,9	6,4	8,2
Construcció	11,5	15,6	11,6	14,2	12,2
Serveis	79,1	68,7	56,3	70,2	75,3

Unitats: percentatges.

Font: càlculs elaborats a partir de les dades d'afiliacions a finals d'any cedides per Idescat.

On ha crescut més l'afiliació al RETA ha estat a la província de Barcelona, seguida de la de Girona i la de Tarragona, on ha crescut només el 0,1%. A la província de Lleida, en canvi, ha disminuït el 0,5%, empena, com en els darrers anys, per la reculada dels sectors de la construcció, industrial i agrari. En general, el

¹² Idescat. Afiliacions a la Seguretat Social segons residència padronal de l'afiliat. Per tipus de relació laboral. A últim dia del mes.

¹³ Atès que es tracta sobretot d'autònoms societaris, l'impacte d'aquestes inspeccions s'analitza sobretot al capítol sobre treball autònom cooperatiu i col·lectiu.

sector que més davallada ha mostrat ha estat el de la indústria, amb intensos retrocessos a Lleida, Girona i Barcelona, i sobretot en aquestes dues darreres províncies (vegeu taula següent). Aquesta davallada, es deu en bona part a les regularitzacions abans esmentades, que s'haurien dut a terme en el sector carni en el decurs del 2018, un dels sectors on el treball autònom societari, especialment cooperatiu i col·lectiu, hi és molt present.¹⁴

TAULA 2. Variació del nombre de persones que cotitzen pel RETA per províncies, Catalunya 2018

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Catalunya
Agricultura	-0,6	-1,2	-1,2	-1,0	-1,0
Indústria	-5,1	-6,3	-2,6	0,4	-4,7
Construcció	2,4	1,4	-1,5	0,4	1,7
Serveis	2,0	1,7	0,3	0,1	1,6
Total	1,4	0,6	-0,5	0,1	1,0

Unitats: taxes de creixement anual (percentatges).

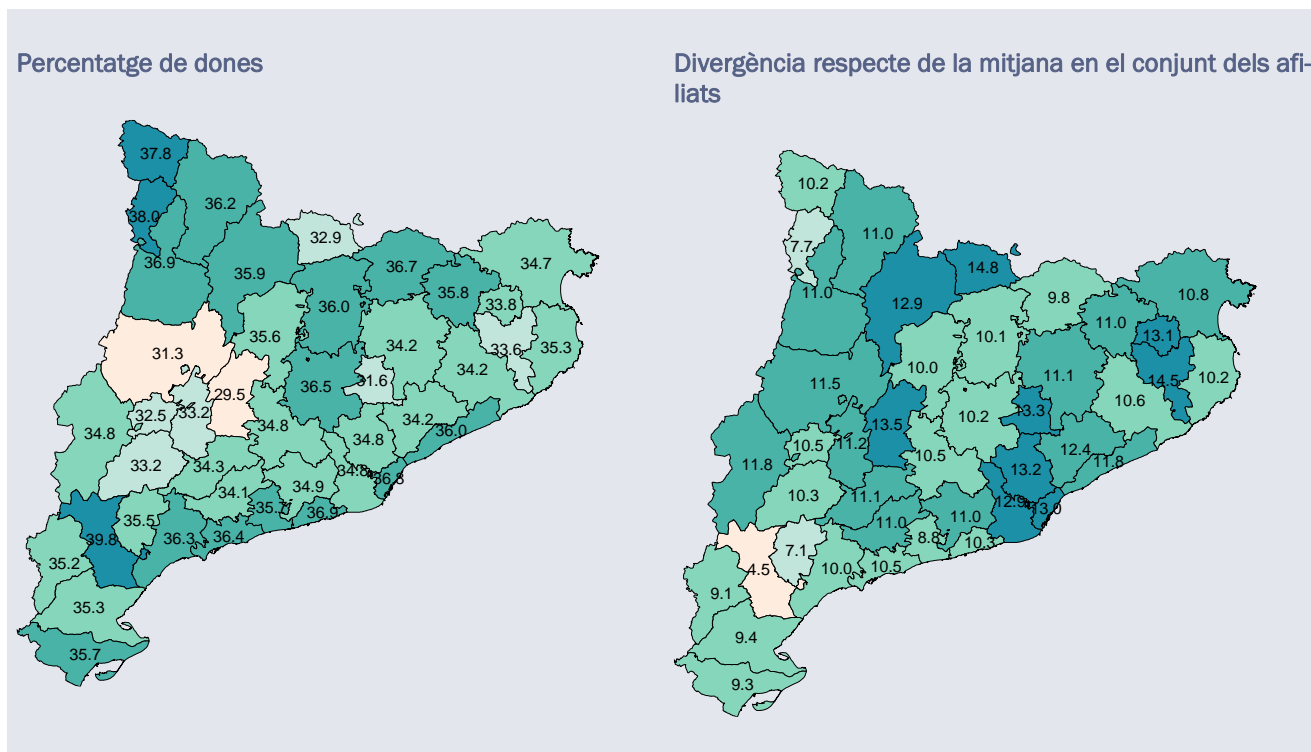
Font: càlculs elaborats a partir de les dades d'afiliacions a finals d'any cedides per Idescat

¹⁴ CTESC (2019), Op. Cit. p. 93-94

3.2.1. EL COL·LECTIU DE PERSONES AFILIADES AL RETA. DISTRIBUCIÓ I EVOLUCIÓ

En general, el col·lectiu de persones afiliades al RETA comprèn tant els autònoms pròpiament dits (APD), analitzats més endavant amb detall, com altres tipologies de cotitzants per compte propi, com els autònoms societaris, analitzats amb detall en el darrer informe publicat pel CTEC.¹⁵

MAPA 3. El treball autònom registrat al RETA. Distribució comarcal de les afiliacions segons sexe, 2018

Unitats: percentatges.

Font: càlculs elaborats a partir de les dades d'afiliacions a finals d'any cedides per Idescat.

Les afiliacions de dones suposen només el 35,5% de les afiliacions al RETA. Aquest percentatge és ostensiblement més baix que el que mostra la dona en el conjunt total dels afiliats (47,5%). De fet, tot i que entre els afiliats per compte d'altri les dones s'acosten força a la paritat, atès que representen el 49,8% dels afiliats, els afiliats per compte propi fan baixar aquest percentatge.

Per comarques, el percentatge de dones en el col·lectiu oscil·la entre el 29,5% de la Segarra i el 39,2% de Ribera d'Ebre. Tanmateix, no es percep un patró clar que permeti identificar un comportament geogràficament determinable. Tot i això, la franja central de comarques que travessa transversalment Catalunya mostra en termes generals una proporció de dones més baixa. Es tracta de la mateixa franja que mostra, com s'analitza més endavant, el percentatge d'afiliacions del col·lectiu RETA al sector industrial més alt. Això fa pensar que el factor sectorial podria determinar en bona part les variacions en el percentatge de dones. Una correlació entre els valors de cada comarca que pren aquesta ràtio i el pes de cada sector mostra com el sector agrari i sobretot l'industrial, es correlacionen negativament amb el percentatge de dones, mentre que el de la construcció i els serveis, ho fan positivament.¹⁶

¹⁵ CTEC (2019), El treball autònom col·lectiu.

¹⁶ Les correlacions que mostren ambdues variables són: amb l'agricultura -0,12, amb la indústria, la més alta, -0,59, Construcció 0,12 i serveis 0,32.

En el cas dels primers, el pes estructural més important l'assoleixen a les comarques interiors, especialment a les províncies de Lleida i Tarragona. Es tracta de comarques on el perfil sectorial, com es veurà més endavant, bascula sobretot vers el sector primari. En aquests àmbits més rurals, el perfil de les afiliacions al RETA ens reporta a un col·lectiu més envellit, que no es correspon amb el que recullen les comarques de llevant, a les províncies de Girona i Barcelona i al litoral tarragoní.

El perfil que mostren les franges intermèdies d'edat, mostra en canvi valors relativament més alts a les comarques costaneres i interiors. En aquest cas, es tracta d'un conjunt de comarques que també adquireixen un perfil sectorial peculiar, que com es veurà més endavant, bascula principalment vers els sectors industrial i sobretot terciari.

Les variacions del nombre d'afiliacions segons franges d'edat, no recullen en canvi un patró de comportament clar. El col·lectiu de menor edat, els més joves de 30 anys, mostren una evolució negativa a gairebé totes les comarques més allunyades de Barcelona, tot i que recullen creixements positius a algunes de les comarques properes a Barcelona i Tarragona, així com la Segarra i la Selva.¹⁸ Això situaria per tant el dinamisme en les àrees més urbanitzades, tot i que, com s'ha dit, no queda clar.

En relació a la segona categoria, que comprèn les persones entre 30 i 44 anys, la majoria de comarques recullen una reculada en el nombre d'afiliacions. Només trobem registres positius a les circumscripcions de Pallars Jussà, Pla de l'Estany, Garrotxa, Ripollès, Alt Urgell, Barcelonès, Vall d'Aran, Cerdanya, Solsonès i novament la Segarra, amb el creixement altre cop més destacat.

En les categories de 45 a 54 anys i la de més de 55 anys els creixements es donen a més comarques. Pel que fa a la franja de 45 a 54 anys, les comarques on més ha disminuït el nombre d'afiliacions han estat les de Pallars Jussà, Osona i en aquest cas també la Segarra. En total, només 15 comarques han disminuït les afiliacions d'aquesta categoria, mentre que destaquen entre les que més han augmentat les del Ripollès, Vallès Oriental, Pallars Sobirà, Baix Penedès, Alta Ribagorça i Garraf.

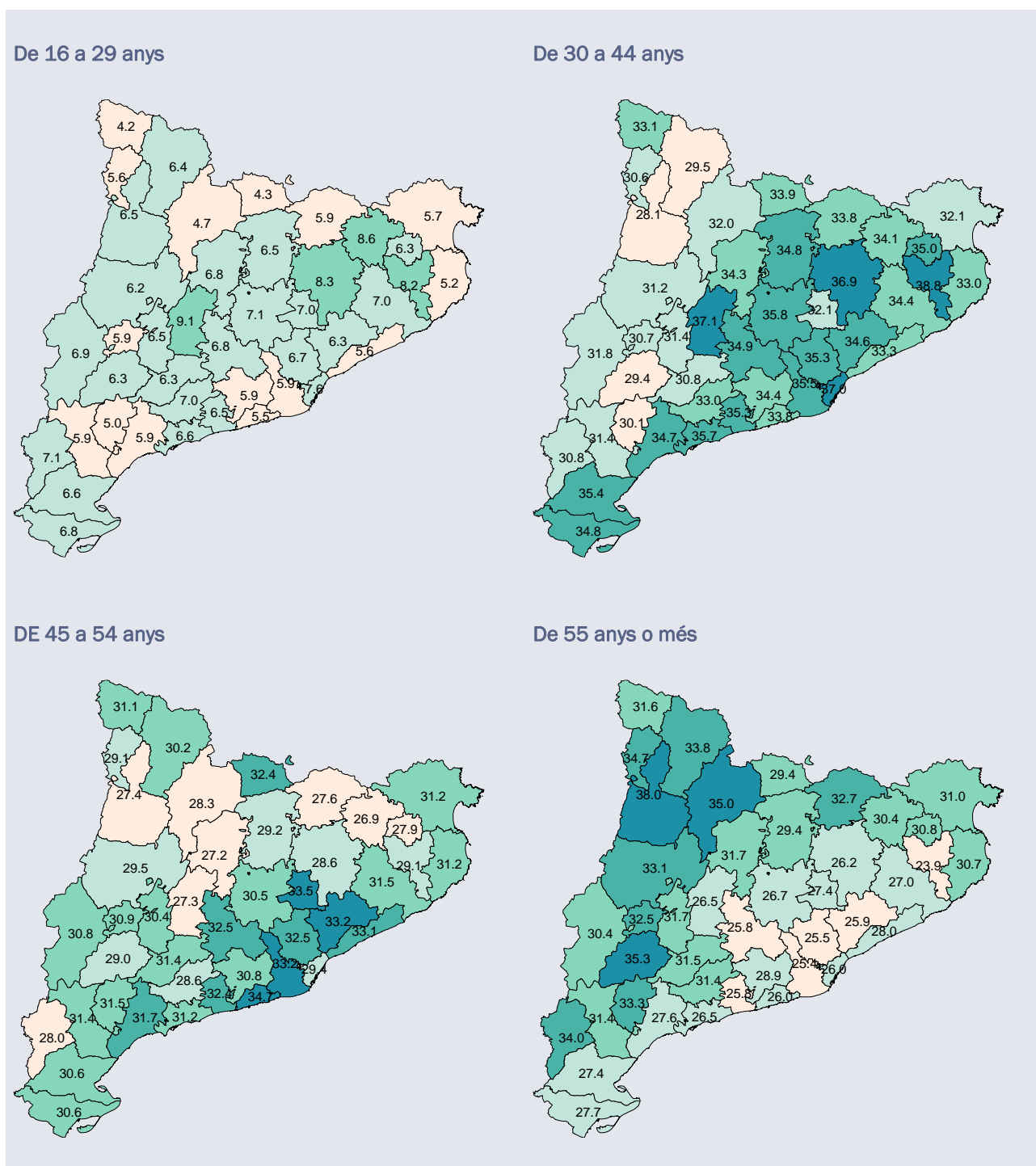
En general, les disminucions més intenses en les tres categories d'edat inferior als 55 es concentren a la comarca d'Osona, que es troba entre els registres més baixos en el conjunt de les tres categories. També mostra registres persistentment negatius la comarca del Pla d'Urgell. Tant en un cas com en l'altre comarques on la presència industrial, concretament del sector carni hi és important. Amb tot, altres comarques com la Selva, el gironès, la Garrotxa o també la Segarra, també molt orientades vers aquesta especialització productiva, no mostren aquestes reculades.

Entre les cohorts de més edat, els majors de 55 anys, els creixements han estat més freqüents en els diversos àmbits comarcals.¹⁹ Entre les comarques que recullen un creixement més intens de les afiliacions d'aquesta categoria de cotitzants al RETA hi trobem les de l'Urgell, el Baix Penedès, el Moianès i altre cop la Segarra, amb el creixement més intens.

¹⁸ Concretament, les comarques amb un creixement de les afiliacions d'aquesta categoria de persones més joves són: Bages, Solsonès, Montsià, Vallès Oriental, Vallès Occidental, Anoia, Tarragonès, Alt Penedès, Barcelonès, Pallars Sobirà, Alt Camp, Garraf, la Selva i la Segarra. La resta mostren una evolució negativa.

¹⁹ Només trobem nou comarques amb registres negatius: El Priorat, Alta Ribagorça, Terra Alta, Alt Urgell, Alt Camp, Ribera d'Ebre, Pla de l'Estany, el Ripollès i la Conca de Barberà.

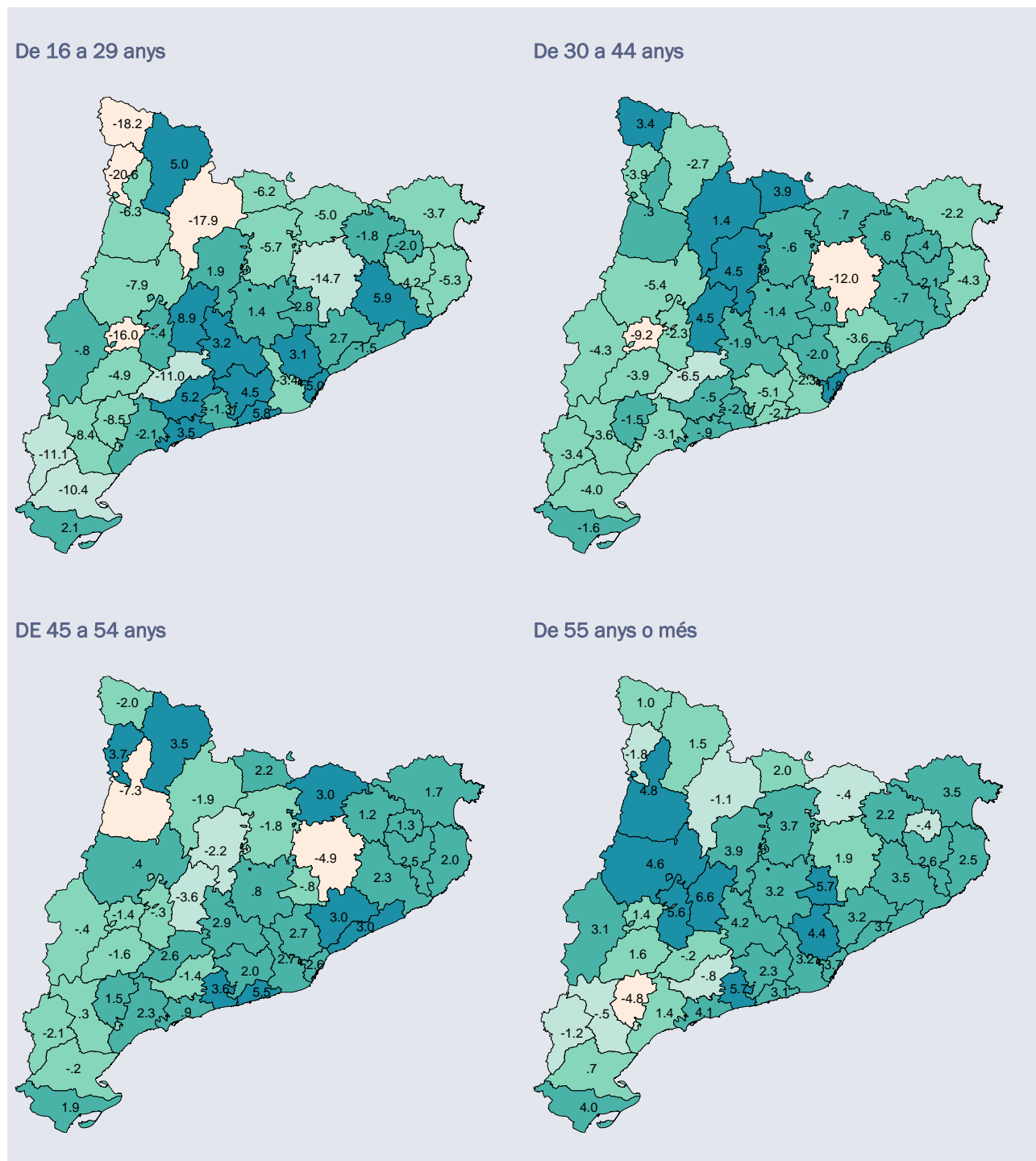
MAPA 5. El treball autònom registrat al RETA. Distribució comarcal de les afiliacions segons franges d'edat, 2018

Unitats: percentatges.

Font: càlculs elaborats a partir de les dades d'afiliacions a finals d'any cedides per Idescat.

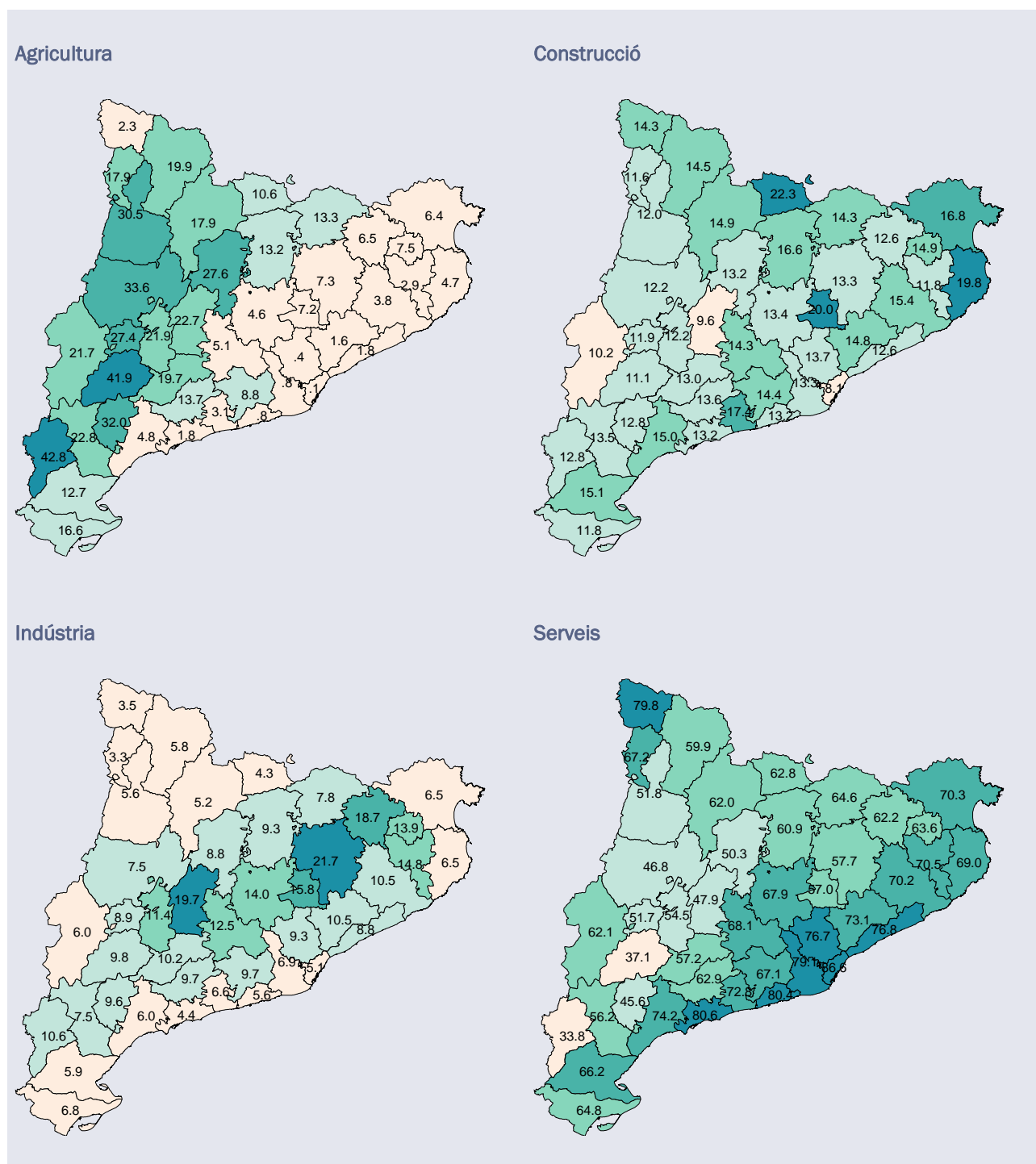
MAPA 6. El treball autònom registrat al RETA. Variació del nombre d'afiliacions segons franges d'edat, 2017-2018

Unitats: percentatges.

Font: càlculs elaborats a partir de les dades d'afiliacions a finals d'any cedides per Idescat.

MAPA 7. El treball autònom registrat al RETA. Distribució comarcal de les afiliacions segons grans sectors d'activitat, 2018

Unitats: percentatges.

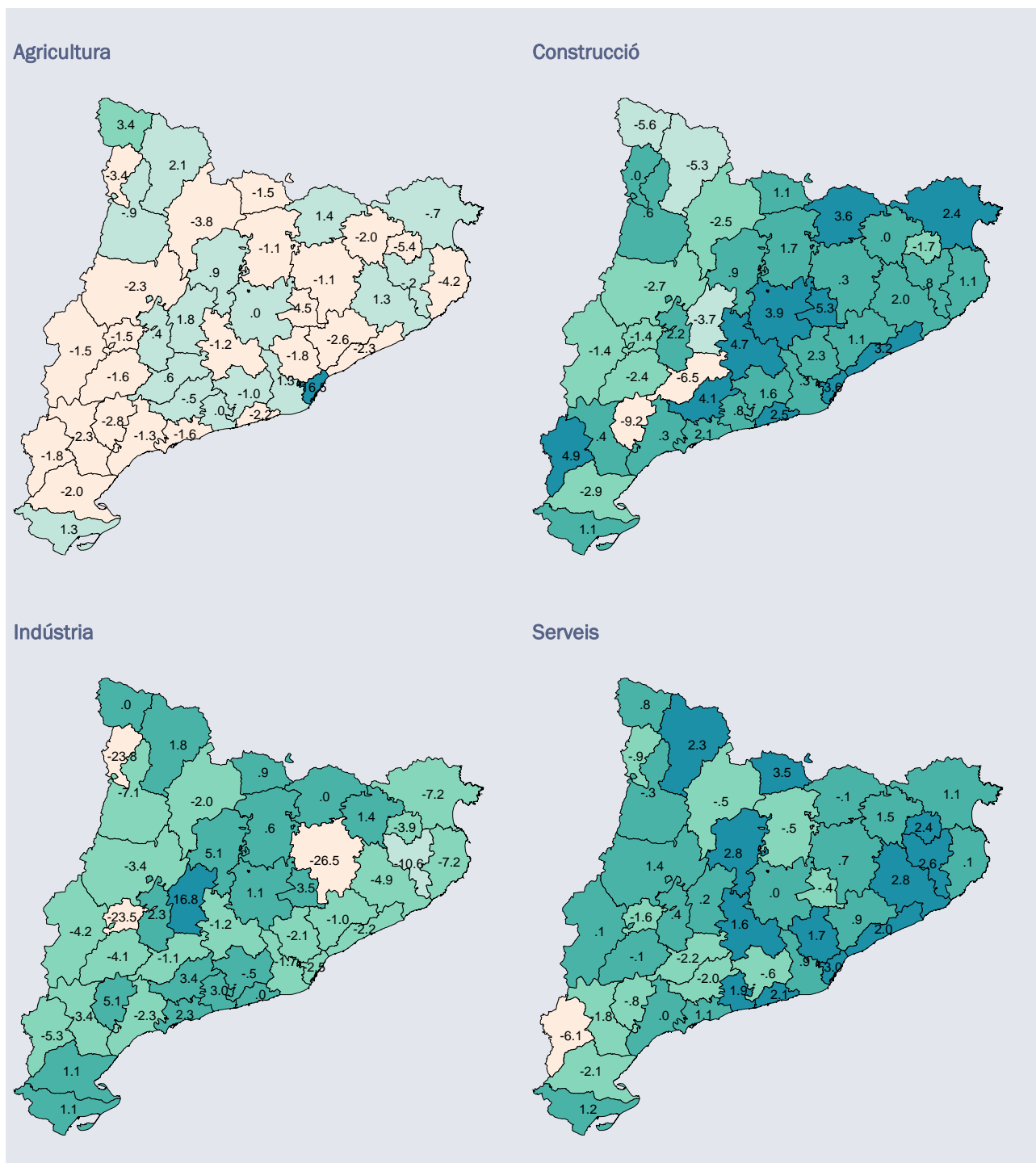
Font: càlculs elaborats a partir de les dades d'afiliacions a finals d'any cedides per Idescat.

La distribució sectorial del col·lectiu d'afiliats al RETA també pren un patró geogràfic determinable. El percentatge d'afiliacions al sector primari és més alt a les comarques interiors de Lleida i Tarragona que no pas a la resta.

En el cas de la Indústria, destaca una franja de comarques que determinen un eix que travessa transversalment Catalunya. Entre les comarques on el percentatge d'afiliacions al sector industrial és més alt

destaquen sobretot Osona, que tot i la davallada d'afiliacions encara apareix al capdavant, i la Segarra. També mostren registres elevats la Garrotxa, Pla de l'Estany, Gironès, el Bages, el Moianès, l'Anoia i l'Urgell.

MAPA 8. El treball autònom registrat al RETA. Variació de les afiliacions segons grans sectors d'activitat, 2017-2018

Unitats: percentatges.

Font: càlculs elaborats a partir de les dades d'afiliacions a finals d'any cedides per Idescat.

Tot i que el sector de la construcció registra pesos similars a la majoria de comarques, destaquen a l'alça algunes demarcacions del Pirineu, així com l'Empordà, amb registres més elevats. En el cas del sector

serveis, tot i que resulta majoritari arreu, el pes més rellevant s'assoleix a les comarques del litoral, i en especial a les que envolten el Barcelonès, les més urbanitzades, en una arc que s'endinsa fins a les comarques centrals.

En termes globals, tant les afiliacions a l'agricultura, com a la indústria com a la construcció han tendit a mostrar registres més negatius a les comarques interiors de Lleida i Tarragona. En el cas de la indústria, la dinàmica ha vingut també condicionada per les regularitzacions. D'aquesta manera, destaca clarament la forta disminució de les afiliacions a la comarca d'Osona (-26,5%), al Pla d'Urgell (-23,5%), i també, tot i que no queda clar si pel mateix motiu, a l'Alta Ribagorça. També apareixen amb disminucions intenses del nombre d'afiliacions les comarques del Gironès (-10,6%) i l'Alt i el Baix Empordà. Sorprenen no obstant això el creixement que recullen les comarques de la Garrotxa i de la Segarra, ambdues amb una forta especialització industrial entre les afiliacions al RETA, i que tanmateix no han experimentat la mateixa reculada que altres comarques com Osona o el Pla d'Urgell.

3.2.2. ELS ESTRANGERS AFILIATS AL RETA

El nombre de persones afiliades al RETA de nacionalitat estrangera era, a finals de desembre de 2018, de 74.953. Amb aquest volum de persones estrangeres, el percentatge d'estrangers afiliats al RETA es situa en el 13,6%. Les províncies de Girona i de Barcelona és on el percentatge és més alt, del 15,6% i del 14,2% respectivament. A les províncies de Lleida i Tarragona, el percentatge es situa per sota de la mitjana catalana, en el 8,1% i el 11,2% respectivament. En general, aquest percentatge ha augmentat a totes les províncies.²⁰ Entre els estrangers afiliats al RETA, el percentatge de dones és del 35,3%, lleugerament inferior al que mostra el RETA. El percentatge no varia gaire segons si es tracta d'estrangers de procedència comunitària o extracomunitària, tot i que els primers el mostren lleugerament més baix.

TAULA 3. Nombre de persones estrangeres afiliades al RETA. Catalunya 2017 i 2018

	2017	2018	Percentatge de dones 2016	variació 2017-2018
Total	69.791	74.953	35,3	7,4
Comunitaris	26.335	28.360	34,9	7,7
Extracomunitaris	43.456	46.593	35,5	7,2

Unitats: persones (les dues primeres columnes) i percentatges.

Dades a 28 de desembre.

Font: Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social. Estadístiques, pressupostos i estudis.

El percentatge d'estrangers al RETA ha crescut perquè el creixement del nombre d'afiliats estrangers ha estat molt més intens que el del conjunt dels afiliats al RETA. Mentre que els afiliats al RETA han augmentat l 1%, els estrangers ho han fet el 7,4%. Tot i que la taxa de creixement ha estat alta tant entre els estrangers de procedència comunitària com entre els extracomunitaris, el col·lectiu que ha augmentat més intensament ha estat el de persones de procedència comunitària (vegeu taula anterior).

²⁰ Elaboració pròpia a partir de les dades publicades pel Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social. Estadístiques, pressupostos i estudis. Calculat amb dades d'afiliats a finals de més i d'any.

TAULA 4. Nombre de persones estrangeres afiliades al RETA per províncies i distribució segons província de residència i procedència. Catalunya, 2018

	Persones afiliades	Distribució provincial	Percentatge sobre els cotitzants RETA sobre el total de RG i RETA	Procedència	
				Comunitària	Extracomunitària
Catalunya	74.953	100,0	16,0	37,8	62,2
Barcelona	56.123	74,9	16,2	35,0	65,0
Girona	9.670	12,9	19,0	48,2	51,8
Lleida	3.159	4,2	10,0	45,4	54,6
Tarragona	6.001	8,0	14,7	44,0	56,0

Unitats: persones (primera columna) i percentatges.

Dades a 28 de desembre.

Font: Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social. Estadístiques, pressupostos i estudis.

Els afiliats estrangers al RETA s'ubiquen majoritàriament a la província de Barcelona. Tot i això, la província de Girona és on el percentatge d'estrangers que cotitzen pel RETA és més alt, concretament del 19%, mentre que a Lleida on és més baix (4,2%). A totes les províncies el percentatge d'extracomunitaris és més alt que no pas el de comunitaris.

Atesa la presència cada cop més establerta dels estrangers en l'àmbit del treball autònom, enguany, el CTEC ha decidit aprofundir més en l'anàlisi d'aquest col·lectiu. És per aquest motiu que el present informe inclou un monogràfic on s'analitza en detall la composició actual i l'evolució del col·lectiu en el decurs dels darrers cinc anys.²¹

3.3. ELS TREBALLADORS AUTÒNOMS ECONÒMICAMENT DEPENDENTS

El nombre total de persones que s'autodeclaren a Catalunya com a autònoms econòmicament dependents (TRADE) és de 1.897, el 20% del total de TRADE a Espanya.²² Dins del col·lectiu, les dones suposen el 26,3%, un percentatge per sota del que trobem pel conjunt d'Espanya, on suposen el 32,1%.²³ Tot i això, les dones són el col·lectiu que més ha augmentat dins dels TRADE durant aquests darrers anys, cosa que ha fet pujar el percentatge. Aquesta evolució s'ha tornat a reproduir enguany, amb un creixement del 3,5% de les dones que s'ha contraposat a una davallada del 4,9% dels homes.

²¹ Vegeu apartat 7.

²² Càlculs efectuats a partir de les dades proporcionades pel Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social.

²³ Ibídem.

TAULA 5. Nombre de treballadors autònoms econòmicament dependents registrats a desembre de 2018

	Dones	Homes	Total	Dones (Variació)	Homes (Variació)	Total (Variació)	Percentatge de dones
Catalunya (1)	499	1.398	1.897	3,5	-4,9	-2,8	26,3
Barcelona	408	1.117	1.525	2,8	-4,9	-3,0	26,8
Girona	36	124	160	12,5	-1,6	1,3	22,5
Lleida	19	44	63	-20,8	0,0	-7,4	30,2
Tarragona	28	92	120	33,3	-14,0	-6,3	23,3

Unitats: nombre de persones.

(1) Inclou residents de fora de Catalunya no territorialitzables.

Font: elaboració pròpia amb dades cedides per Idescat. Afiliats a finals de mes de desembre. Ubicació segons registre padronal.

L'efecte conjunt sobre el total del col·lectiu d'aquesta evolució d'homes i dones ha estat una davallada del nombre de TRADE del 2,8%. La única província on han augmentat ha estat la de Girona, on han crescut l'1,3% el nombre de TRADE registrats. La resta de províncies han disminuït el nombre de registres. La que més ha baixat ha estat Lleida (-7,4%), però també han disminuït amb intensitat a Tarragona (-6,3%), i en menor mesura a Barcelona (-3%).

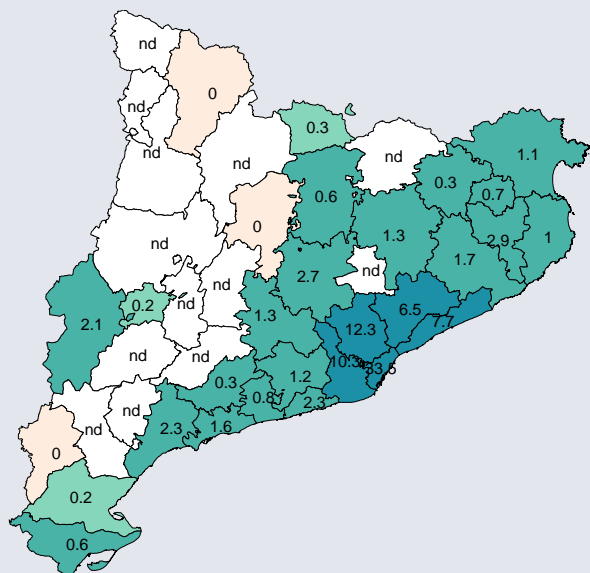
El percentatge més alt de dones entre els TRADE el trobem a la província de Lleida, on suposen el 30,2%, un percentatge molt menor al de fa uns anys. D'altra banda, el percentatge més baix es localitza a la província de Girona, on suposen només el 22,5%, un percentatge molt similar al de Tarragona (23,3%). En general, a gairebé totes les províncies la dinàmica de les dones ha estat més positiva que la dels homes, seguint la tònica dels darrers anys. A l'única circumscripció en què això no ha passat és a la de Lleida, on el nombre de dones ha caigut amb intensitat, mentre que el d'homes no.

La de Barcelona és la província que concentra la gran majoria dels afiliats TRADE. El 80,4% dels treballadors del col·lectiu es troben en aquesta província. A la resta de províncies el nombre de TRADE és més modest, atès que van des del 8,4% de Girona al 3,3% de Lleida, passant pel 6,3% de Tarragona.

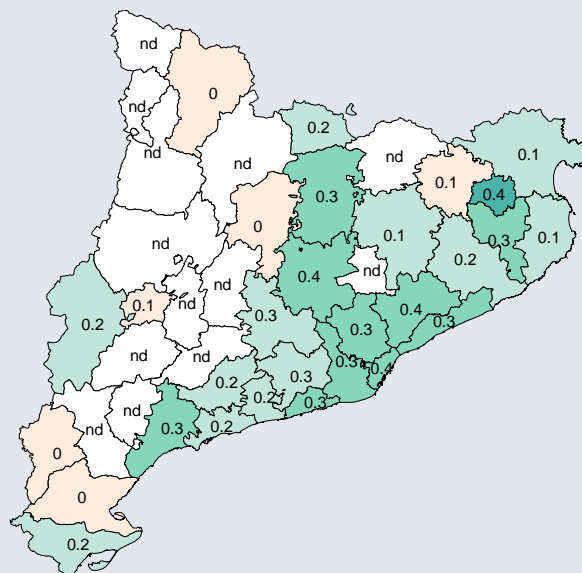
El Barcelonès i les comarques adjacents concentren bona part del col·lectiu TRADE. En general, les proporcions més altes de TRADE sobre el total d'autònoms es localitzen a les comarques més urbanitzades, tot i que es percep un patró distintiu a les comarques de la Catalunya central. Els percentatges més elevats es localitzen al voltant de Barcelona, també a les comarques properes al Gironès, i a les comarques interiors de la conca del Llobregat (vegeu la graella de mapes següent).

MAPA 9. El treball autònom dependent a Catalunya (TRADE)

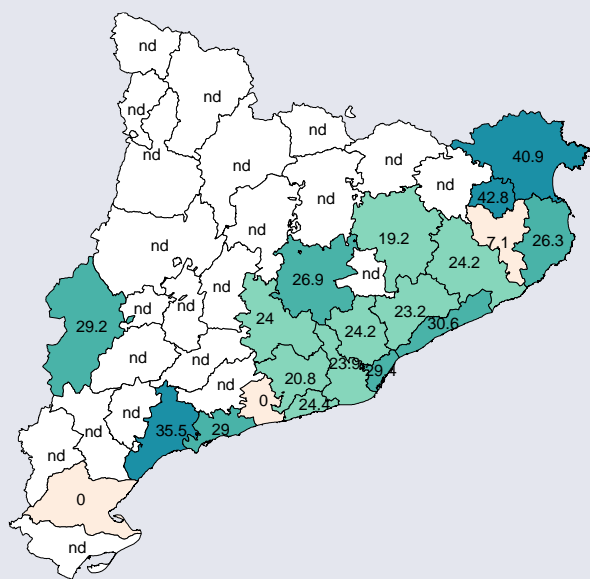
Distribució de les afiliacions al RETA del col·lectiu TRADE, 2018

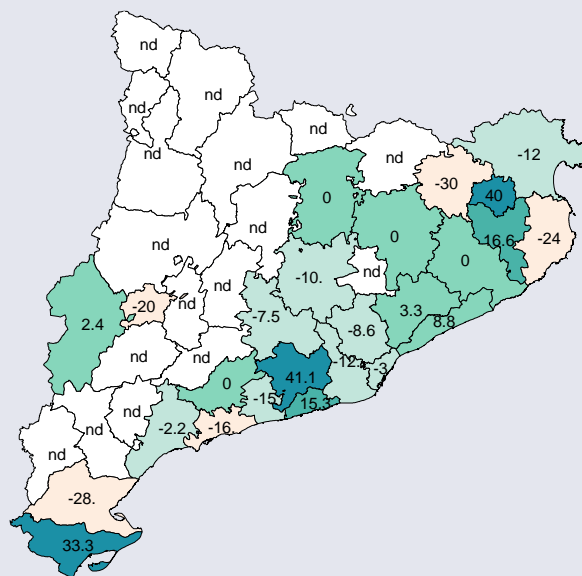
Percentatge del col·lectiu TRADE en el conjunt total d'afiliacions al RETA, 2018

Percentatge de dones entre el col·lectiu TRADE, 2018

Variació de les afiliacions de persones del col·lectiu TRADE, 2017-2018

(nd) sense afiliats o informació supeditada a secret estadístic.

Font: càlculs elaborats a partir de les dades d'afiliacions a finals d'any cedides per Idescat

La comarca amb el percentatge més alt de dones TRADE és la del Pla de l'Estany, que amb un 42,8% es situa molt a prop del registre de l'Alt Empordà (40,9%). Les comarques que mostren un percentatge de dones al col·lectiu superior a la mitjana catalana són, a banda de les dues anteriorment esmentades, les del Baix Camp, el Maresme, el Barcelonès, el Segrià, el Tarragonès, el Bages i el Baix Empordà

3.4. ELS COOPERATIVISTES I ELS MEMBRES DE SOCIETATS COLLECTIVES

3.4.1. ELS COOPERATIVISTES I LES COOPERATIVES

A finals de l'any 2018, segons dades del Ministeri, el nombre de cotitzants al RETA com a cooperativistes que desenvolupaven la seva activitat a Catalunya pujaven a 12.859, el 18% menys que un any abans. Aquesta xifra situa el pes relatiu dels afiliats cooperativistes en el RETA en el 2,3%.

L'activitat cooperativista a Catalunya requeia sobre un total de 3.951 empreses, de les quals 2.350 havien optat per fer cotitzar els seus socis com a autònoms al RETA.²⁴ El nombre de societats cooperatives adscrites al RETA, de la mateixa manera que els seus membres, s'ha reduït en un 18% aquest darrer any. Es tracta d'una davallada molt important, atribuïble principalment a les regularitzacions que s'han dut a terme des de Inspecció de Treball, i que han tingut per objectiu eliminar pràctiques il·lícites en l'ús d'aquest tipus de forma jurídica.

TAULA 6. Nombre de cooperatives i de socis cooperativistes. Catalunya, 2017-2018

	2017	2018	Variació 2017-2018
Nombre de Cooperatives	2.865	2.350	-18,0
Nombre de Socis	15.688	12.859	-18,0

Unitats: societats i cooperativistes i taxes de creixement en percentatge.

Font: Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social. Estadístiques, pressupostos i estudis.

La majoria dels socis cooperativistes desenvolupen la seva activitat en el sector industrial, i ha estat precisament el sector industrial el que ha experimentat la davallada més important en el nombre de cooperativistes. Concretament, les indústries extractives i manufactureres, que ara apleguen el 54% del total dels autònoms cooperativistes registrats al RETA a Catalunya, són els que han sofert una caiguda més intensa, del 26,1%. De fet, la caiguda del nombre de cooperativistes en els dos principals sectors, el de les indústries manufactureres i el de transports i comunicacions, expliquen la totalitat de la davallada del nombre de socis, amb unes aportacions del 86,9% i del 14,4% respectivament.²⁵

Això és així perquè, entre els dos sectors esmentats, apleguen més del 70% del total de socis cooperativistes. La resta de sectors, com es pot comprovar al següent gràfic, es distribueixen de manera força equitativa entre la resta de branques, tret de les d'agricultura i la intermediació financera i immobiliària que recullen menys socis.

Només al sector manufacturer, la disminució del nombre de socis ha estat de 2.459 persones, que suposen el 86,9% de la disminució global. Territorialment, aquesta disminució ha estat molt més intensa a la província de Barcelona que no pas a la resta de províncies catalanes. D'aquesta manera, la disminució de socis cooperativistes a la província de Barcelona suposa el 79,9% del total, mentre que a la Girona el 15,9% i a les de Lleida i Tarragona el 2,3% i l'1,9% respectivament.

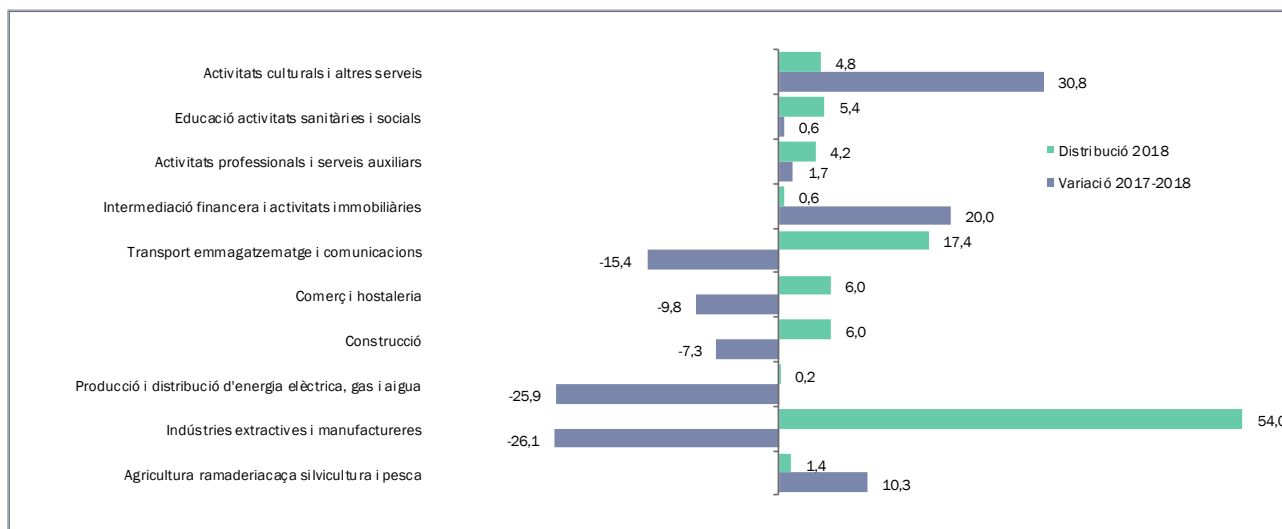
Aquesta distribució de la disminució del nombre de cooperativistes dista molt de la distribució que pren l'activitat cooperativista al territori. D'aquesta manera, la contribució a la davallada de Barcelona queda molt per sobre del que suposa el seu pes relatiu sobre el total del col·lectiu (59,2%), mentre que la resta

²⁴ Els cooperativistes han de determinar als estatuts de cada societat el tipus d'afiliació que mantindran amb la Seguretat Social. L'any 2015 el 63,6% de les societats cooperatives van optar als seus estatuts afiliar els seus socis com a autònoms al RETA <http://www.empleo.gob.es/es/Guia/leyes/RD127800.html>

²⁵ Càlculs d'elaboració pròpia a partir de les dades publicades pel Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

de províncies mostren disminucions molt per sota del pes que assoleixen en el còmput total de cooperativistes a Catalunya (23,8% en el cas de Girona, 10,1% en el de Lleida i 6,8% en el de Tarragona).²⁶

GRÀFIC 12. Distribució i variació del total de cooperativistes registrats a Catalunya per branques d'activitat

Unitats: societats i cooperativistes.

Font: Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social. Estadístiques, pressupostos i estudis.

En el cas concret del sector industrial, el desequilibri en els ajustos derivats de les regularitzacions encara resulta més evident. Mentre que la província de Barcelona només suposa el 48,9% del tota de cooperativistes a Catalunya, la disminució en el nombre de socis en aquest sector a la província suposa el 75% del total per Catalunya. En canvi, la província de Girona, on el cooperativisme suposa el 38,2% de l'ocupació a Catalunya, explica el 22% de les disminucions, gairebé la meitat. Això també succeeix amb la resta de províncies, atès que en els casos de Lleida i Tarragona, on es concentren el 10,8% i el 2,1% dels cooperativistes respectivament, la disminució del nombre de socis només representen el 3% i l'1% del total per Catalunya.

Sectorialment, el gruix principal de les actuacions s'ha dut a terme en el sector carni, que com es va analitzar ja des del propi CTESC, registrava, a finals de l'any passat, els nivells més alts d'aquesta tipologia de treball,²⁷ a molta distància del que ostenten altres activitats. No obstant això, l'activitat industrial càrnia, important en algunes comarques barcelonines, també és molt present a d'altres províncies en especial a les de Girona i Lleida. Atesa aquesta realitat, hi ha per tant indicis per pensar que els ajustos s'ha dut a terme de manera incompleta fins al moment, fet que explicaria els desequilibris en la distribució dels efectes de les regularitzacions.

²⁶ Elaboració pròpia a partir de les dades publicades pel Font: Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social. Estadístiques, pressupostos i estudis., BASE DE DATOS DE LA ECONOMÍA SOCIAL Sociedades Cooperativas y Sociedades Laborales inscritas en la Seguridad Social 31 de Diciembre, diversos anys.

²⁷ CTESC (2019), Op. Cit.

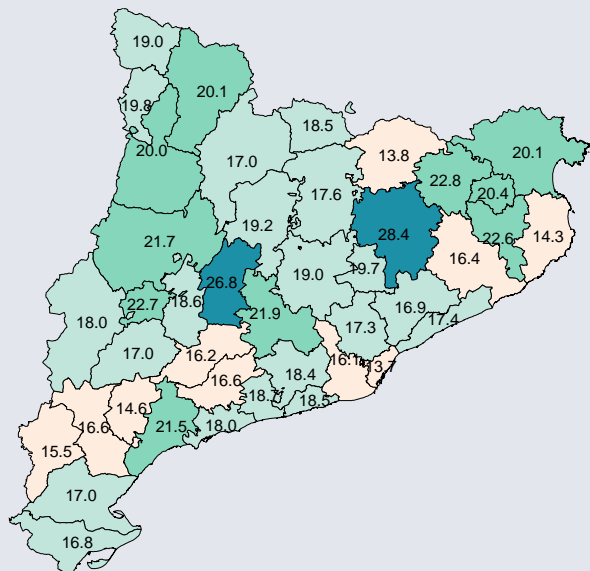
3.4.2. DISTRIBUCIÓ DEL COL·LECTIU DE COOPERATIVISTES I MEMBRES DE SOCIETATS COL·LECTIVES A CATALUNYA

L'anàlisi de les afiliacions per comarques, tot i que no podem desglossar els cooperativistes dels socis d'altres figures societàries com les societats col·lectives, poden ajudar-nos a verificar aquesta hipòtesi. Com es pot comprovar en la bateria de mapes següent, trobem varies comarques que destaquen pel percentatge més alt que mostren d'afiliacions de cooperativistes i membres de societats col·lectives. Parlem de les comarques d'Osona, la Segarra, la Garrotxa, el Pla d'Urgell i el Gironès. Totes elles mostren una especialització clara en el sector industrial agroalimentari i en especial en carni, principal objecte de les regularitzacions.²⁸

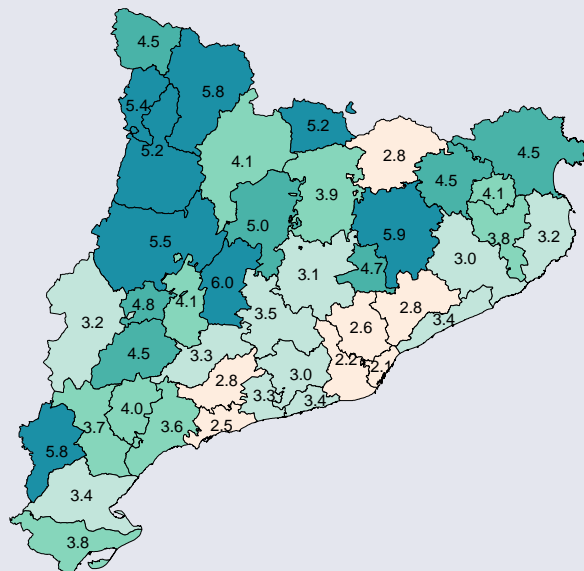
²⁸ Vegeu una distribució del nombre d'empreses del sector a: DARPA (2019) MAPES AMB LA DISTRIBUCIÓ TERRITORIAL DE LES INDÚSTRIES AGROALIMENTÀRIES PER SECTORS, Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, Direcció General d'Alimentació, Qualitat i Indústries Agroalimentàries, Gener de 2019, Generalitat de Catalunya.

MAPA 10. El treball autònom desenvolupat en cooperatives i societats col·lectives

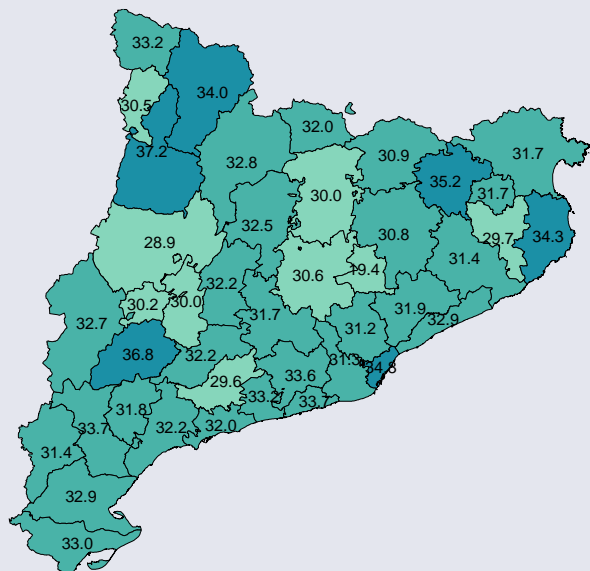
Percentatge de les afiliacions al RETA en qualitat de membres d'una cooperativa o d'una societat col·lectiva, 2018

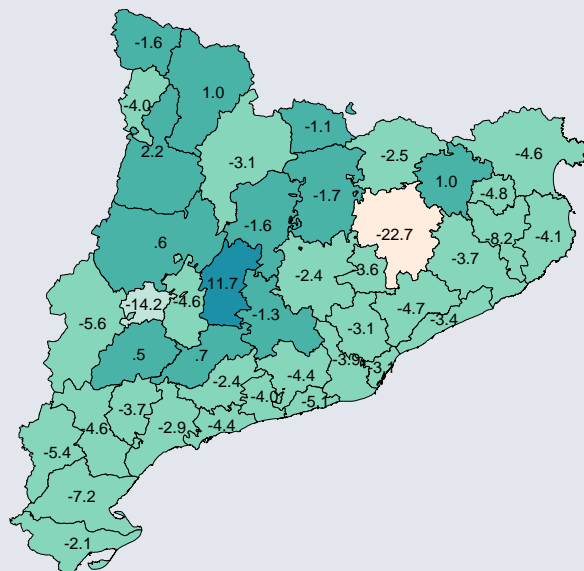
Percentatge de les afiliacions de membres d'una cooperativa o d'una societat col·lectiva sobre el total d'afiliacions a la Seguretat Social, 2018

Percentatge de dones en el col·lectiu de membres d'una cooperativa o d'una societat col·lectiva, 2018

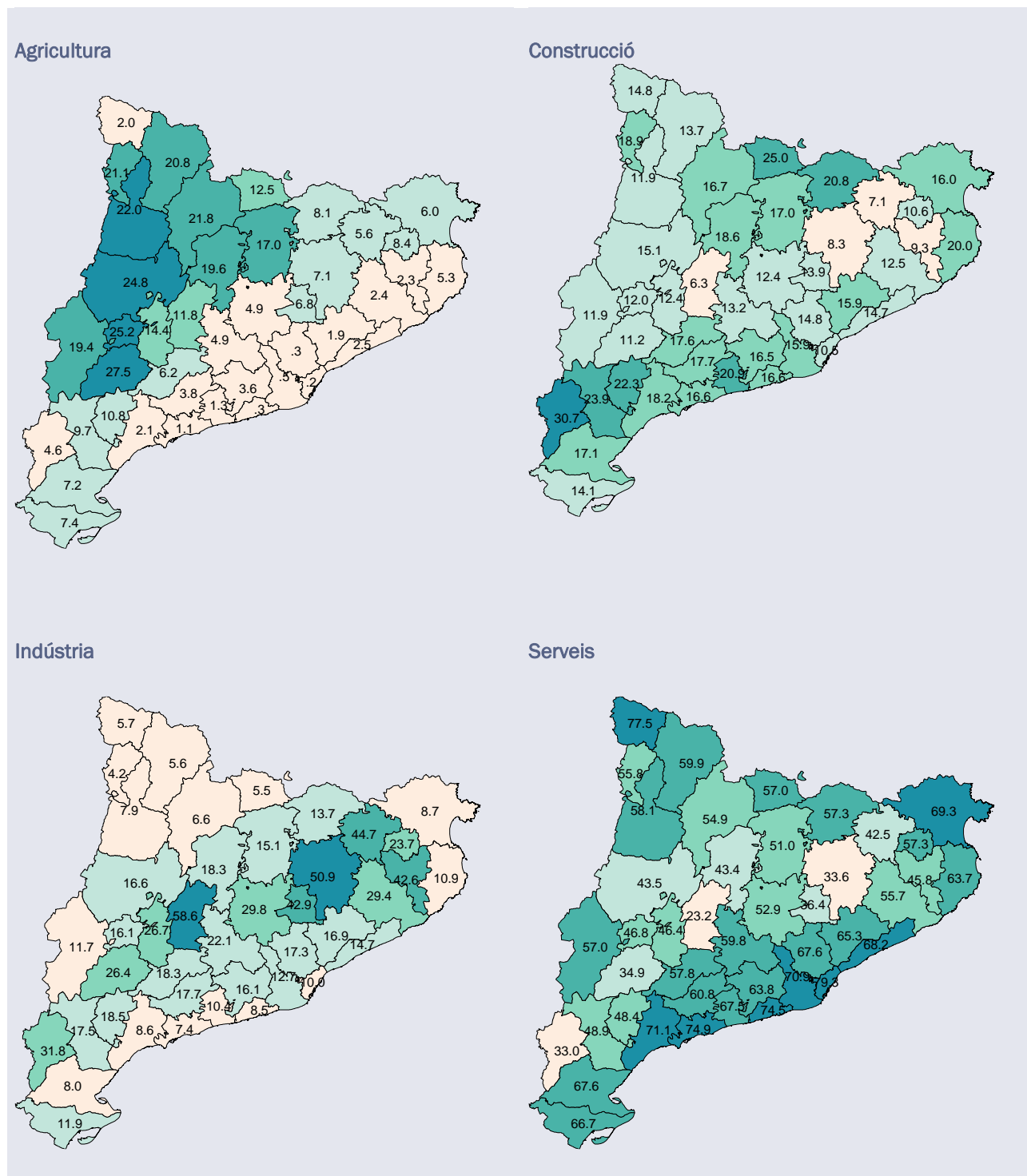
Variació de les afiliacions de membres d'una cooperativa o d'una societat col·lectiva, 2017-2018

Unitats: percentatges.

Font: càlculs elaborats a partir de les dades d'afiliacions a finals d'any cedides per Idescat

MAPA 11. El treball autònom desenvolupat en cooperatives i societats col·lectives. Percentatge d'afiliacions als principals grans sectors d'activitat, 2018

Unitats: percentatges.

Font: càlculs elaborats a partir de les dades d'afiliacions a finals d'any cedides per Idescat.

No obstant això, tal com mostra el quart mapa de la bateria anterior, mentre que Osona, el Pla d'Urgell i el Gironès es troben entre les que més han disminuït, sorprenentment, La Segarra i la Garrotxa, Juntaament amb el Pallars Jussà, són les que han experimentat l'increment més alt d'aquesta tipologia d'afiliacions. Naturalment, aquesta distribució dels impactes per comarques continua mostrant que, de moment, les regularitzacions sembla que han mantingut una incidència desequilibrada sobre el territori,

atès que, lluny del que caldria esperar, han afectat de manera molt diferent al conjunt d'aquestes comarques.

De fet, i atès que el gruix de les actuacions s'han dut a terme en el sector industrial, que hem observat que explicava gairebé el 90% de la davallada de socis cooperativistes, la bateria de mapes anterior ens permet visualitzar la distribució comarcal d'aquest sector. Destaquen entre les comarques amb un pes del sector industrial més elevat les de la Segarra, Osona, la Garrotxa i el Gironès que abans havíem esmentat. No obstant això, d'aquestes quatre comarques, només les d'Osona i el Gironès han experimentat una davallada del pes del sector industrial, de 10,1 i 3,7 punts percentuals respectivament.²⁹ Paradoxalment, i tot i que es tracta de comarques especialitzades en el sector carni i amb un alt percentatge de treball autònom col·lectiu, les comarques de la Segarra i la Garrotxa, no només no han experimentat una davallada de l'especialització industrial en aquest àmbit del treball autònom col·lectiu, sinó que fins i tot l'han augmentat, en 5,2 i 0,3 punts percentuals respectivament.

Caldrà veure per tant com evoluciona aquest episodi de regularitzacions, que de moment ha afectat de manera diferent a unes o altres comarques. Tot i que hi podria haver factors que expliquessin aquesta divergència, de moment cal subratllar que aquesta incidència tant desequilibrada podria ser una mostra d'un procés inacabat, pendent d'aplicar-se en alguns dels districtes industrials carnis del país.

3.5. ELS AUTÒNOMS PERSONES FÍSQUES

Del total de persones afiliades al RETA, una part important s'identifica amb el concepte d'autònom com a persona física. Es tracta del col·lectiu que el Ministeri defineix com a autònoms pròpiament dits (APD) o també autònoms persones físiques. Aquest, es defineix a partir dels afiliats al RETA per exclusió d'aquells que estan integrats a societats, ja siguin mercantils, cooperatives o de qualsevol altra tipologia, d'aquells altres que figuren com a col·laboradors familiars i també d'aquells que es troben registrats per formar part d'algun col·lectiu especial de treballadors.³⁰

El col·lectiu d'autònoms definit d'aquesta manera representa el 59,1% del total d'afiliats al RETA a Catalunya.³¹ No obstant això, la distribució territorial d'aquest col·lectiu no coincideix exactament amb la dels afiliats al RETA i trobem comarques on el col·lectiu té un pes relatiu més alt i altres comarques on el té més baix. Un cop d'ull al primer mapa de la graella següent ens permet veure que el pes relatiu dels APD sobre el total d'afiliats al RETA va des del 70,2% que representen a la Terra Alta, al 49,7% que suposen a Osona.³²

El segon mapa de la graella següent mostra aquelles comarques on el pes dels APD sobre el total d'afiliats al RETA es troba per sobre de la mitjana catalana i aquelles altres en que es troba per sota. Com es pot comprovar, no resulta fàcilment identificable cap patró de distribució. Amb tot, si que sembla que es percep que el col·lectiu d'autònoms no societaris és més propi d'aquelles comarques menys urbanitzades, de menor pes demogràfic.

No obstant això, els creixements més intensos d'aquest col·lectiu s'han produït aquest darrer any en comarques amb un pes demogràfic important, atès que el Garraf i el Barcelonès són les dues comarques

²⁹ Tot i partir d'un pes més baix, també el Pla d'Urgell ha experimentat una intensa caiguda del pes estructural de les afiliacions al sector industrial de 8,4 punts percentuals. Vegeu els valors que prenen a finals de l'any 2017 a: CTEESC (2018) Informe sobre el treball autònom, p. 37

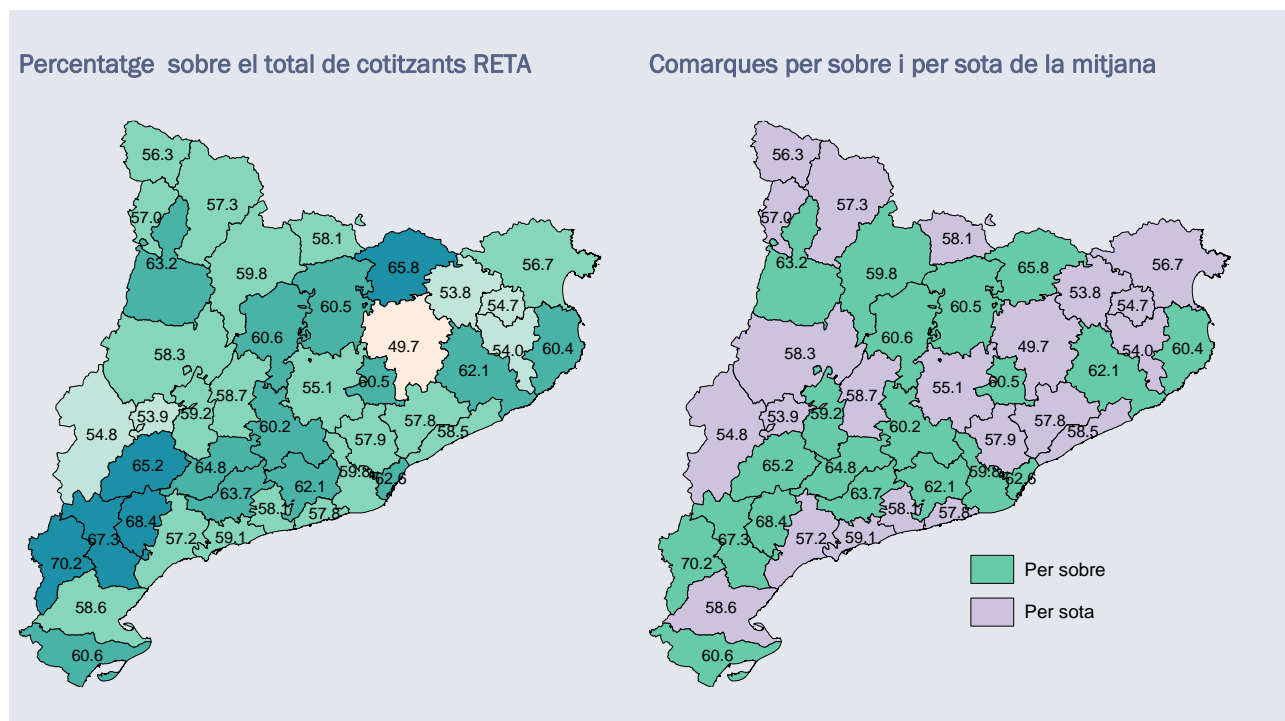
³⁰ Segons defineix el propi Ministeri: Es tracta d'aquelles persones afiliades per compte propi i que no es troben integrats en societats mercantils, cooperatives ni altres tipus d'entitats societàries. També s'hi exclouen els que figuren com a col·laboradors familiars i aquells que es troben registrats formant part d'algun col·lectiu especial de treballadors

³¹ Elaboració pròpia a partir de les dades cedides per d'Idescat. Afiliacions a 31 de desembre.

³² Es tracta de la comarca on el col·lectiu de cooperativistes i de membres de societat col·lectiva era més alt. Tot i la regularització de part d'aquesta tipologia de treballadors (vegeu CTEESC (2019)), la divergència entre el pes que mantenien a Osona i a la resta de comarques continua essent destacable.

on han crescut més.³³ De fet, el col·lectiu d'APD ha mantingut un creixement més intens que el del conjunt dels afiliats al RETA, i per tant ha augmentat el seu pes relatiu entre els autònoms.

MAPA 12. Percentatge d'autònoms pròpiament dits sobre el total de cotitzants del RETA per comarques. Catalunya, 2018

El col·lectiu d'autònoms persones físiques es compon majoritàriament d'autònoms sense assalariats al seu càrrec. Parlem en aquest cas del 80,7% del total d'APD amb aquesta característica. A més, el creixement del col·lectiu d'autònoms amb assalariats al seu càrrec ha estat pràcticament nul (0,1%), cosa que no ha succeït amb el col·lectiu d'autònoms sense assalariats al seu càrrec, que han crescut més intensament. Això ha fet augmentar el pes relatiu d'aquests darrers dins del col·lectiu d'APD.

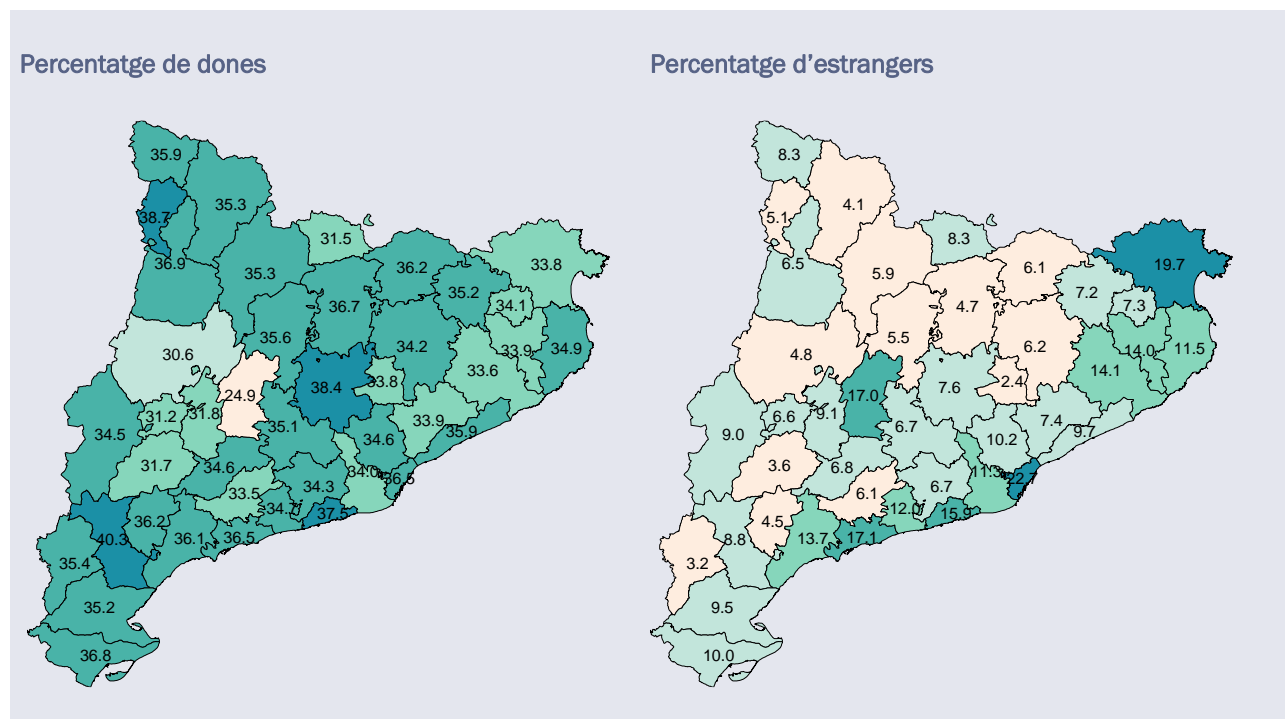
Del conjunt d'afiliats amb aquest perfil individual, no col·lectiu, en trobem només el 7% desenvolupant pluriactivitat. La part del col·lectiu que compagina la feina per compte propi amb alguna altra per compte aliè. Amb tot la majoria, el 93%, apareix només registrat com a afiliat per compte propi en el col·lectiu.

La majoria dels APD tenen una antiguitat en el negoci superior als 5 anys (53,9%). No obstant això, entre aquells que registren una antiguitat inferior als cinc anys són clarament majoria els que porten menys de tres anys desenvolupant l'activitat (74%), i d'aquests, gairebé la meitat porten menys d'un any d'activitat. Aquesta distribució ens alerta per tant que es tracta d'un col·lectiu que s'està incorporant novament al mercat laboral, i en molts casos registra una trajectòria poc dilatada en el desenvolupament de l'activitat. Aquesta dada queda corroborada també amb el fort dinamisme que han mostrat en el decurs del darrer exercici, atès que les categories d'antiguitat menor a l'any mostren creixements que superen els dos

³³ Vegeu el Mapa 2.

dígits.³⁴ Tot sembla indicar doncs que el ritme de creixement del col·lectiu s'hauria reactivat en el decurs d'aquest darrer any 2018.

MAPA 13. Els autònoms pròpiament dits registrats al RETA. Distribució comarcal de les afiliacions segons procedència i sexe, 2018

Unitats: percentatges.

Font: càlculs elaborats a partir de les dades d'afiliacions a finals d'any cedides per Idescat.

El 35,3% de les afiliacions al RETA amb aquest perfil d'APD són de dones. Es tracta d'un percentatge similar, tot i que lleugerament inferior al que mostra el conjunt de les afiliacions al RETA. Per comarques, el pes relatiu que manté la dona en el conjunt del col·lectiu varia força, des del 24,9% que recull la Segarra al 40,3% de la Ribera d'Ebre. Tot i això, la distribució no permet determinar cap patró geogràfic identificable a primer cop d'ull en aquest cas.

Aquest percentatge ha augmentat aquest darrer any. Això ha estat així perquè les afiliacions de dones han augmentat a una intensitat que dobla la dels homes (2,6% contra l'1,3%). Amb tot, i com mostra la graella de mapes següent, el perfil geogràfic dels creixements de les afiliacions del col·lectiu per gènere mostren que el comportament comarcal recull similituds entre homes i dones.³⁵ Amb algunes excepcions, en ambdós casos les comarques més occidentals han tendit a experimentar les evolucions menys positives que les més orientals.

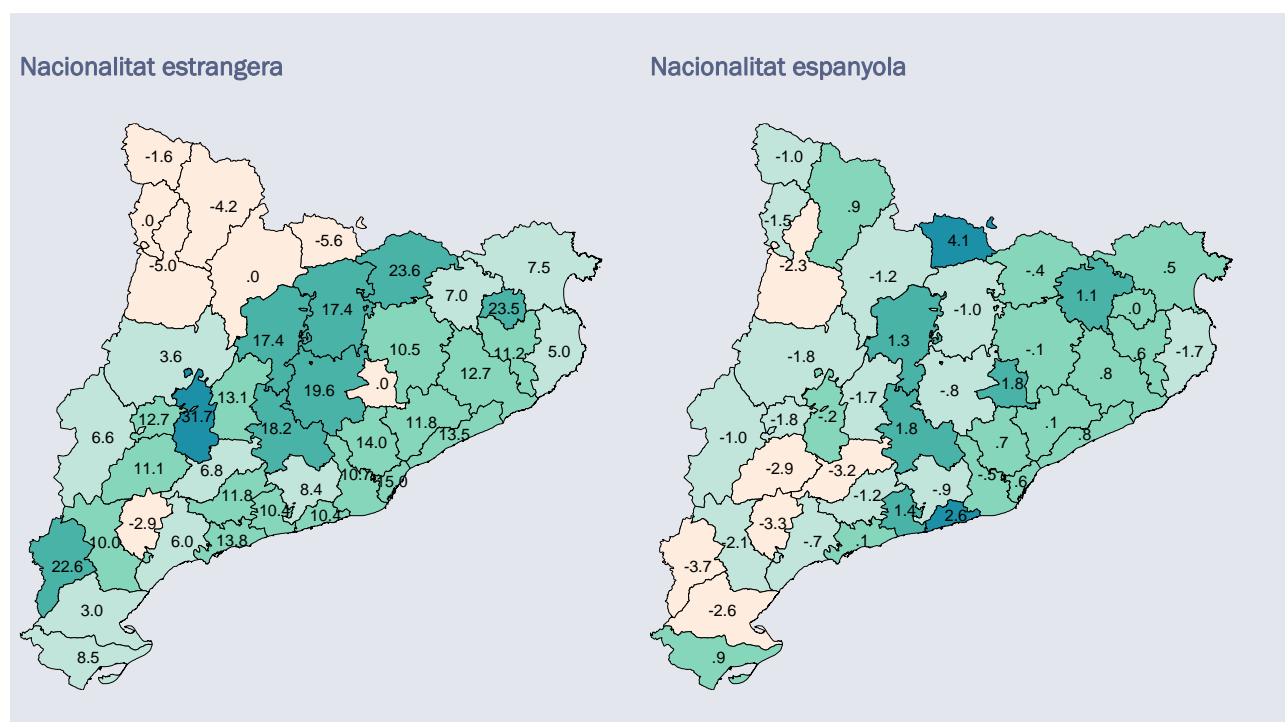
Amb tot, aquest comportament genèric amaga divergències clares que escapen a aquest patró. Entre les comarques que han experimentat una evolució de signe contrari entre un i altre gènere hi trobem la de la Segarra, el Pla d'Urgell, l'Alt Camp, l'Alt Penedès, el Segrià, l'Alt Urgell, el Pallars Sobirà, el Baix Camp, el Ripollès, el Bages, la Ribera d'Ebre, així com la demarcació de la vall d'Aran. Entre les comarques on la diferència de comportament ha estat més intensa hi destaquen les de l'Anoia, el Moianès, el Baix Penedès i el Garraf, on l'evolució de les dones ha estat molt més positiva que la dels homes.

³⁴ Parlem d'un creixement interanual del 22,6% en el cas dels d'antiguitat menor als sis mesos, i del 12,1% en els d'antiguitat entre els sis mesos i l'any. Càlculs elaborats a partir de la informació publicada pel Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social. Estadístiques, pressupostos i estudis. *Trabajadores autónomos, personas físicas, en alta en la Seguridad Social, perfiles por CCAA, diversos anys.*

³⁵ Mostren una correlació del 54%.

termes generals, les comarques amb un pes més alt dels joves són les que tendeixen a incrementar més intensament les cohorts més joves en termes mitjans.

MAPA 15. Els autònoms pròpiament dits registrats al RETA. Variació de les afiliacions segons nacionalitat, 2018

Unitats: percentatges.

Font: càlculs elaborats a partir de les dades d'afiliacions a finals d'any cedides per Idescat.

Com ja s'ha apuntat reiterades vegades, aquesta distribució dels perfils d'edat podria anar associada a la distribució sectorial. Per començar, cal destacar el fort pes que mostren les activitats primàries a les comarques més occidentals, precisament les que recullen la proporció més alta de persones de major edat.

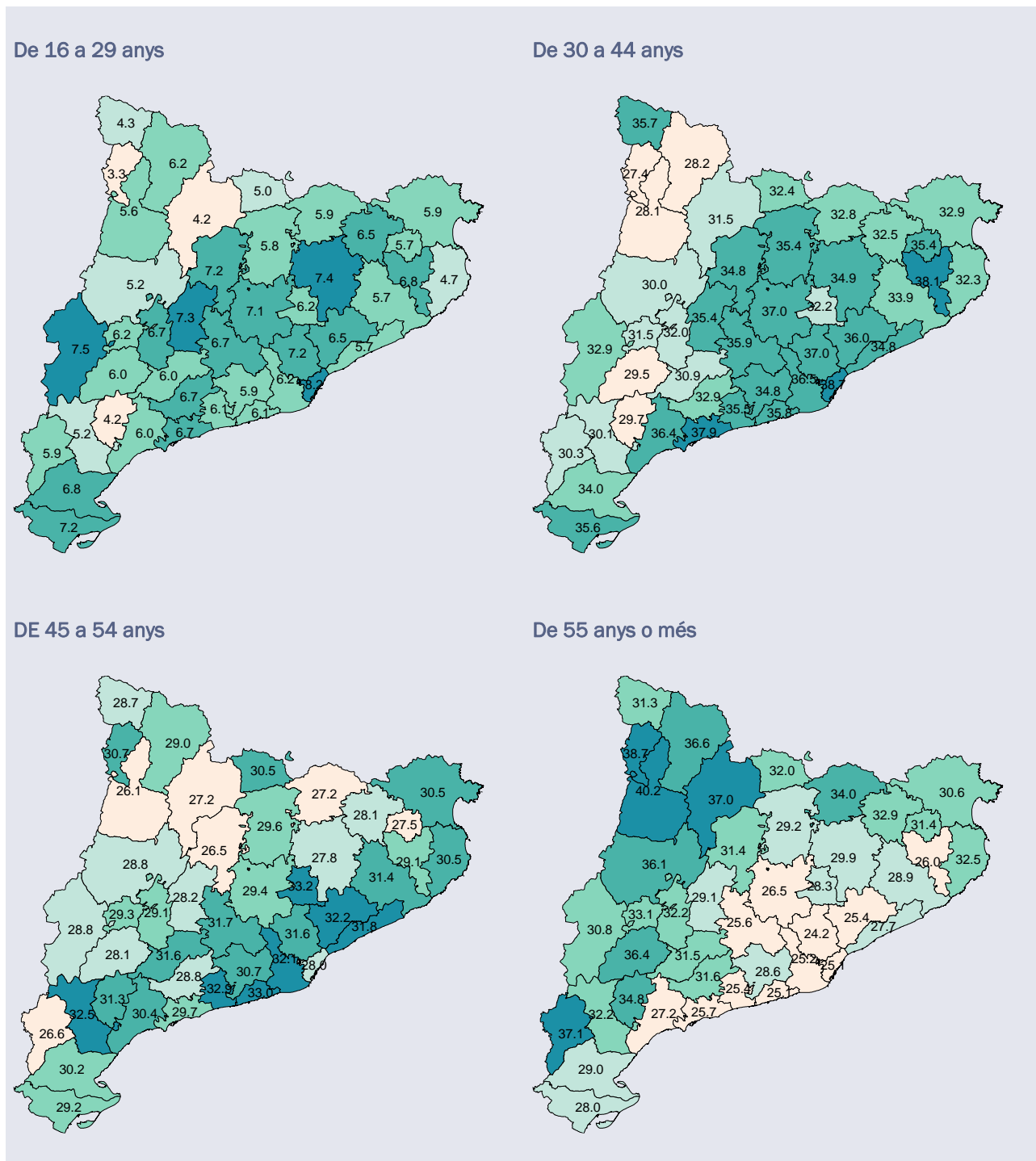
En termes globals, la distribució sectorial d'aquest col·lectiu d'autònoms no societaris no dista gaire de la que s'ha observat pel conjunt de les afiliacions al RETA. Segurament, la diferència més destacable rau en la pauta més clara que dibuixa, en aquest cas, la participació relativa en el sector de la construcció. Com es pot observar a la bateria de mapes 18, aquest col·lectiu d'autònoms mostra una participació relativa més alta en el sector de la construcció a les comarques nord-orientals, englobant bona part de les de la província de Girona i del nord de la de Barcelona.

Pel que fa a la resta d'activitats, la dedicació més alta al sector primari pren en aquest col·lectiu una distribució diferencial encara més marcada, atès que les comarques interiors de les províncies de Lleida i Tarragona mostren valors molt més destacats. Es perfila també la franja transversal de comarques amb més dedicació industrial fins i tot de manera més clara en aquest cas. No obstant això, en aquest col·lectiu d'autònoms la dedicació industrial pren menor rellevància a les comarques lleidatanes. Finalment, en el cas dels serveis, els valors més alts tornen a aparèixer al llarg de la franja litoral, i amb especial intensitat a les comarques barcelonines.

Respecte de l'any anterior, les afiliacions a l'agricultura d'aquest col·lectiu han disminuït a gairebé totes les comarques tret de la del Barcelonès, la Selva, el Solsonès, el Ripollès, la Segarra, la Conca de Barberà, el Pallars Sobirà, i el Baix Penedès on han augmentat. A la resta de les comarques han disminuït. Aquesta

evolució negativa, també s'ha donat pel conjunt de Catalunya, on les afiliacions al sector primari dels APD han disminuït el 2,2%.

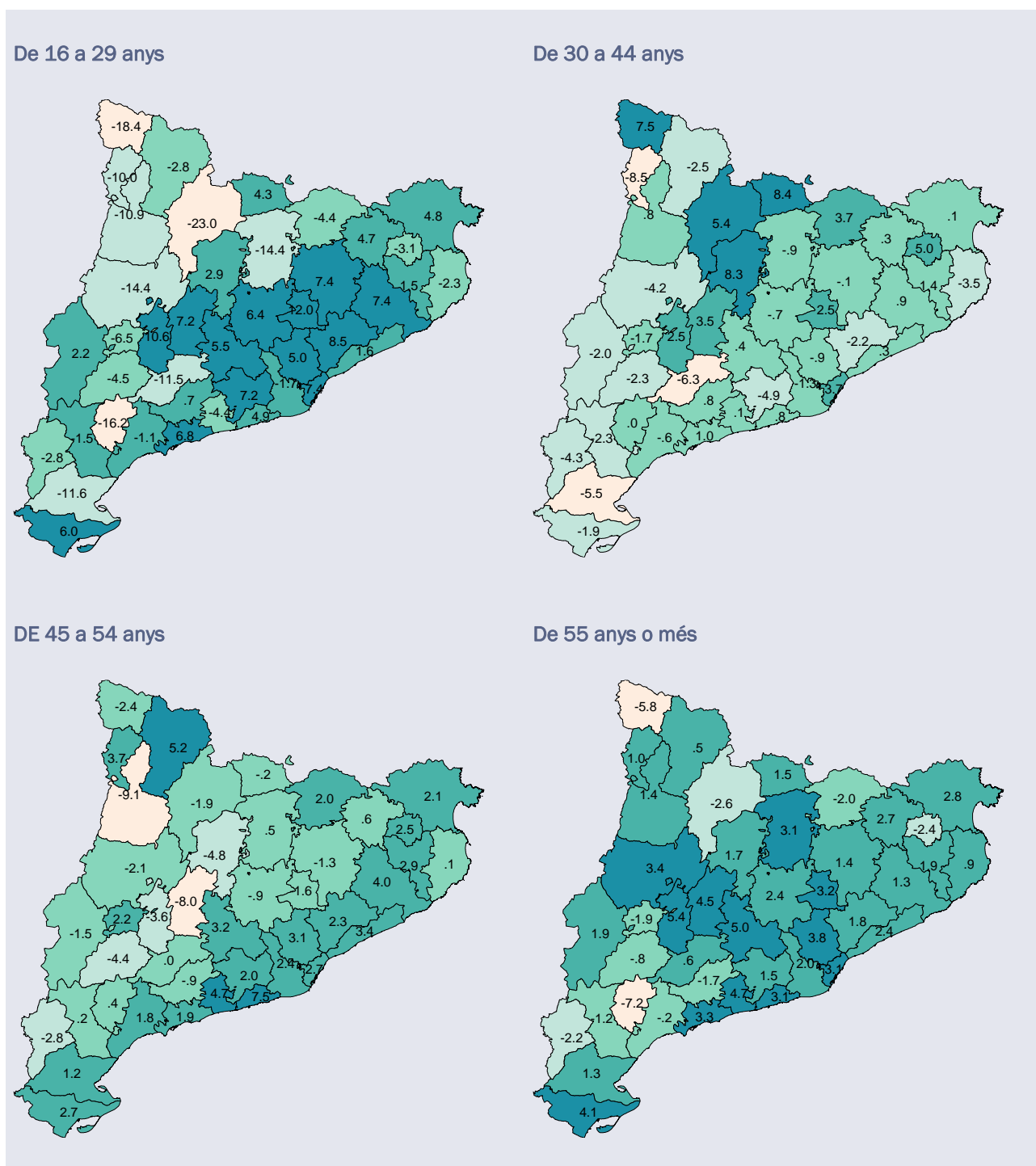
MAPA 16. Els autònoms pròpiament dits registrats al RETA. Distribució comarcal de les afiliacions segons franques d'edat, 2018

Unitats: percentatges.

Font: càlculs elaborats a partir de les dades d'afiliacions a finals d'any cedides per Idescat.

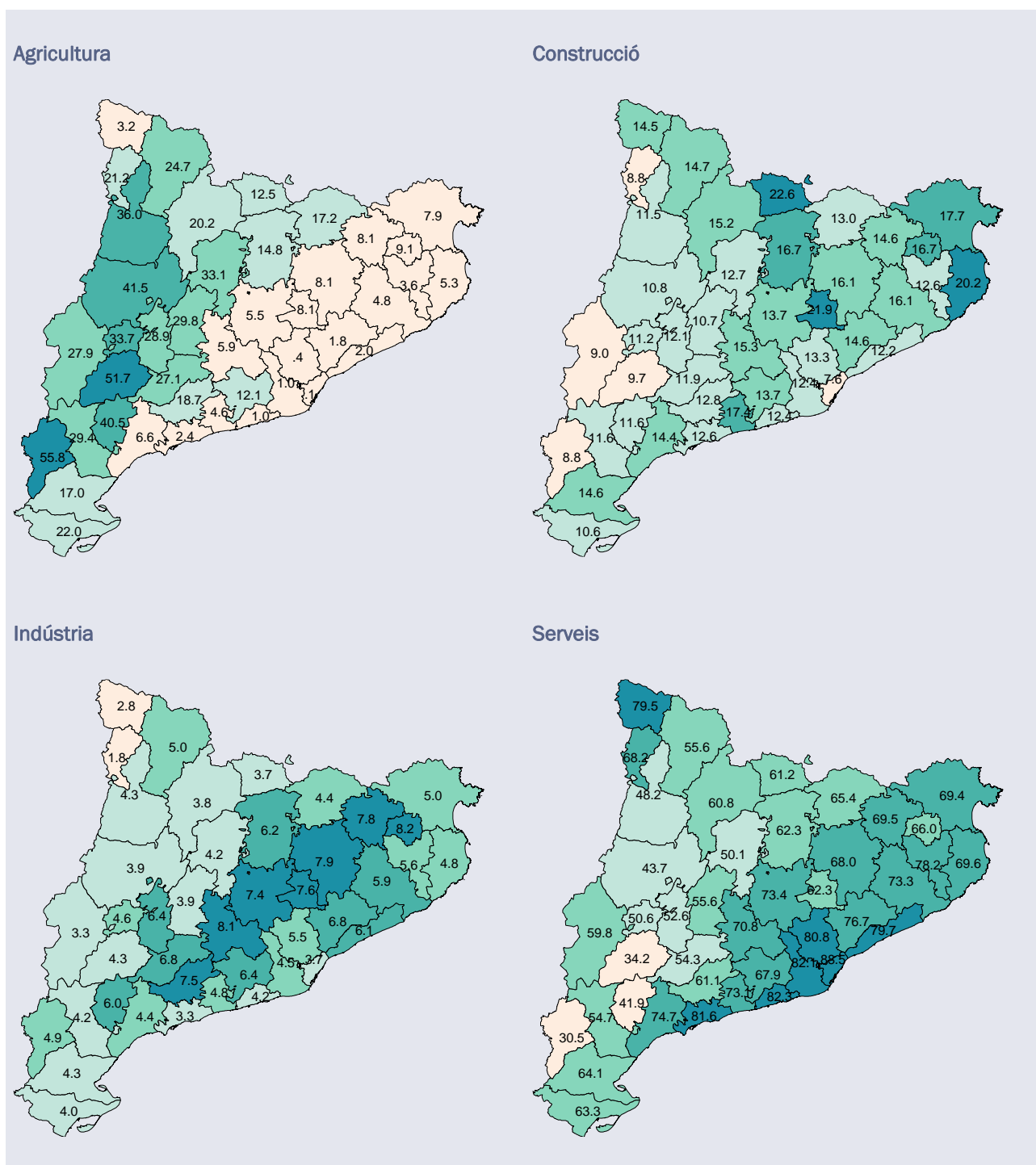
MAPA 17. Els autònoms pròpiament dits registrats al RETA. Variació del nombre d'afiliacions segons franges d'edat, 2017-2018

Unitats: percentatges.

Font: càlculs elaborats a partir de les dades d'afiliacions a finals d'any cedides per Idescat.

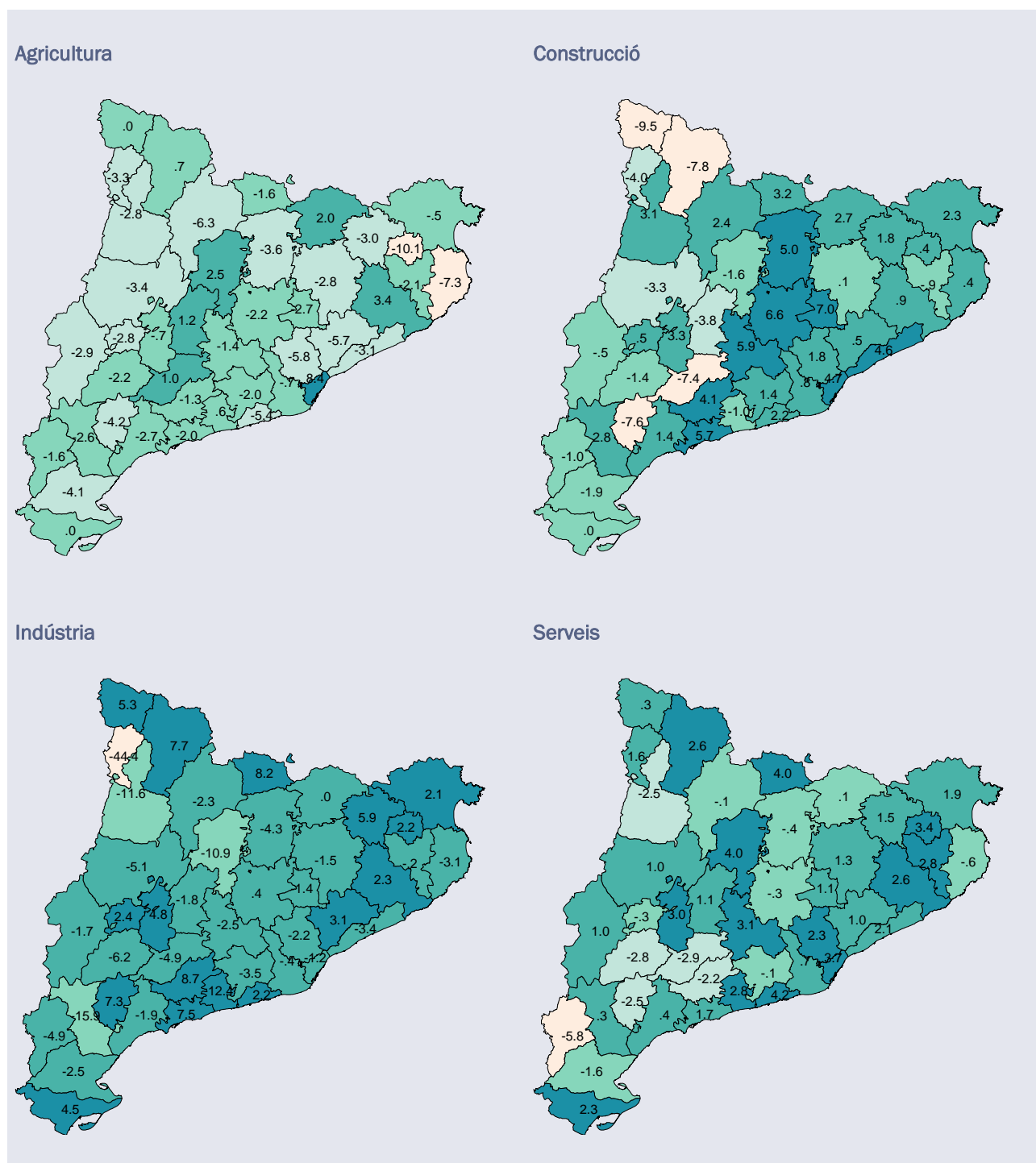
MAPA 18. Els autònoms pròpiament dits registrats al RETA. Distribució comarcal de les afiliacions segons grans sectors d'activitat, 2018

Unitats: percentatges.

Font: càlculs elaborats a partir de les dades d'afiliacions a finals d'any cedides per Idescat.

MAPA 19. Els autònoms pròpiament dits registrats al RETA. Variació de les afiliacions segons grans sectors d'activitat, 2018

Unitats: percentatges.

Font: càlculs elaborats a partir de les dades d'afiliacions a finals d'any cedides per Idescat.

Al sector industrial, tot i que la davallada de les afiliacions en el cas dels APD no ha estat tant intensa com en el cas dels autònoms col·lectius, també hi ha disminuït en el 0,6%. En total, només 17 comarques han registrat un augment d'aquestes afiliacions, i les comarques on han augmentat més han estat les del Baix Penedès, l'Alt Camp, la Cerdanya, el Pallars Sobirà, el Tarragonès, el Priorat, la Garrotxa, l'Urgell i l'entitat administrativa de la Vall d'Aran, totes elles amb un augment de les afiliacions al sector industrial de més del 5%. En canvi, a les comarques de la Noguera, les Garrigues, el Solsonès, el Pallars Jussà, la

Ribera d'Ebre i l'Alta Ribagorça el retrocés de les afiliacions en el sector industrial hi ha estat especialment intens.

En el cas de la construcció i els serveis, les afiliacions d'autònoms persones físiques han augmentat a una intensitat similar (2,1% en el cas de la construcció i el 2,2% en el dels serveis). Tot i això, tant en un cas com en l'altre, trobem algunes comarques on les afiliacions a aquests sectors hi ha disminuït també amb intensitat. Aquest seria el cas de les comarques de la Conca de Barberà, el Priorat, el Pallars Sobirà i l'entitat de l'Aran, on la disminució ha estat de més del 5% en el cas del sector de la construcció. O la comarca de la Terra Alta, on les afiliacions al sector serveis també hi ha reulat de manera més intensa que a la resta de comarques catalanes, poques, on han disminuït.

4. EL TREBALL AUTÒNOM A CATALUNYA RESPECTE DE LA RESTA DE COMUNITATS AUTÒNOMES ESPANYOLES

La densitat demogràfica i el grau d'urbanització més alts expliquen en part el pes més baix del treball autònom a Catalunya en comparació a d'altres comunitats autònomes.

A Catalunya les dones mostren una propensió molt baixa a desenvolupar el treball per compte propi, especialment si es compara amb altres comunitats autònomes.

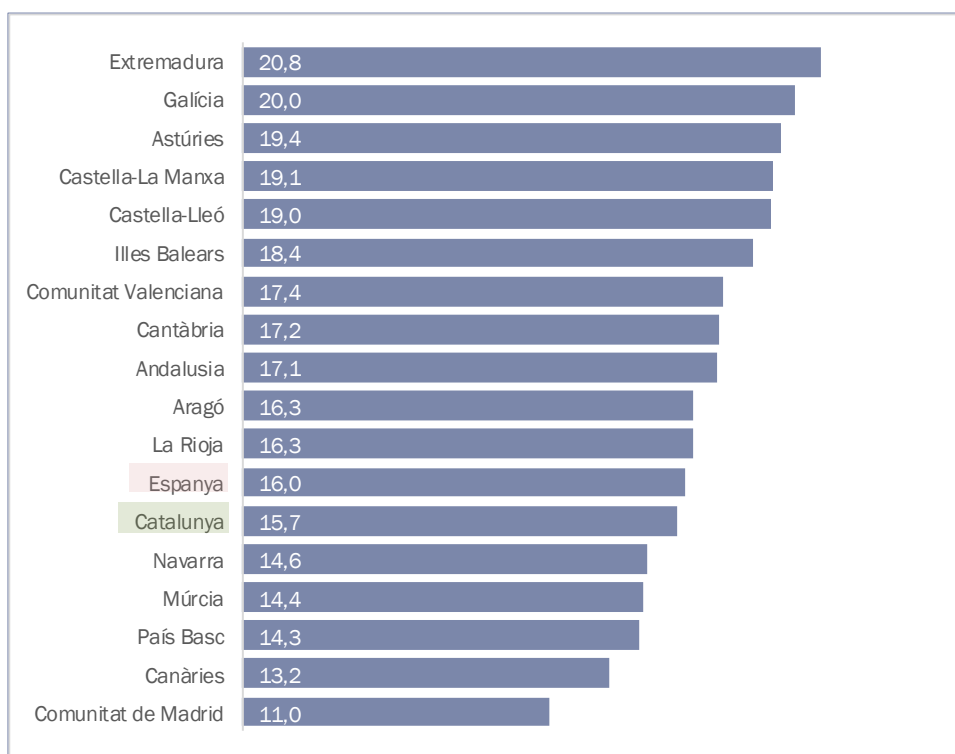
A més, el pes de les dones en el col·lectiu ha baixat, una de les davallades més intenses d'entre el conjunt de comunitats autònomes.

A Catalunya, en comparació a d'altres comunitats, el col·lectiu es mostra molt terciaritzat, i amb un pes més destacat del sector industrial. D'altra banda, el pes del sector agrari entre els autònoms catalans és dels més baixos.

A Catalunya, el pes dels autònoms amb estudis superiors és el tercer més alt del conjunt de l'Estat, per darrera però del que assoleix a la Comunitat e Madrid o al País Basc.

A Catalunya, tal com mostra l'anàlisi de les estimacions de l'EPA feta amb anterioritat, el percentatge d'autònoms sobre el total d'ocupats és del 15,7%. En el conjunt d'Espanya, aquesta proporció es situa lleugerament per sobre, en el 16%.

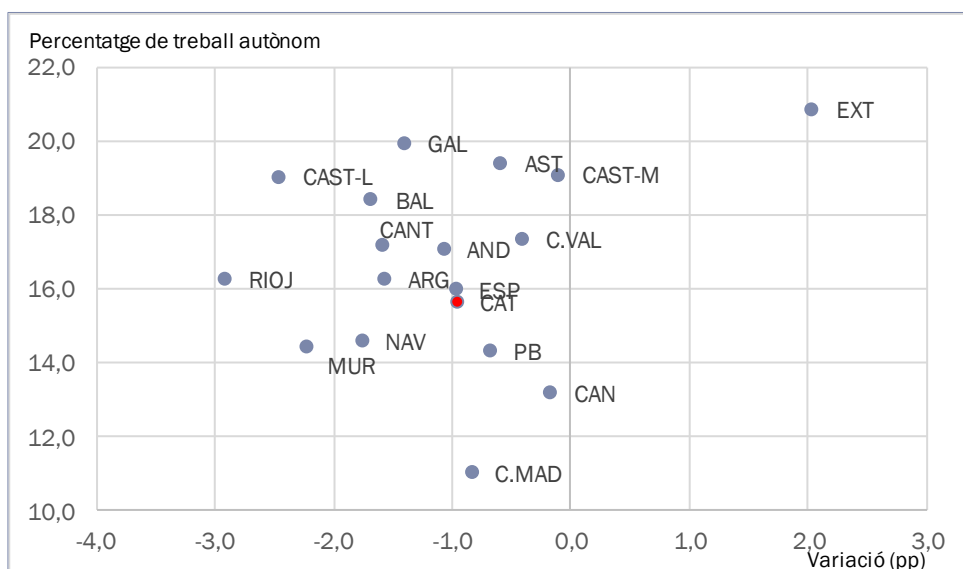
En general, són poques les comunitats autònomes que mantenen un percentatge d'autònoms inferior a la del conjunt d'Espanya. Concretament, només mostren un percentatge inferior les de Madrid, Canàries, País Basc, Múrcia i Navarra, en general comunitats que com Catalunya mostren un volum alt de població i un grau d'urbanització més elevat. En general la dedicació sectorial, el percentatge de població que viu en entorns urbans i també el volum de població expliquen en bona mesura el percentatge de treball autònom. D'aquesta manera, per sobre de la mitjana espanyola destaquen, amb més del 20% de persones ocupades per compte propi, les comunitats de Galícia i Extremadura, amb realitats econòmiques i socials divergents de les comunitats que apareixen per sota.

GRÀFIC 13. Percentatge de persones que treballen per compte propi per comunitats autònomes, 2018

Unitats: percentatges.

Font: EPA (INE), a partir de les microdades. Inclou ajudes familiars.

Tret del cas d'Extremadura, on el pes del treball ha augmentat en el decurs dels darrers dos anys, a la resta de comunitats ha disminuït. Aquesta davallada del pes relatiu, exceptuant el cas extremeny, s'ha produït tant a les comunitats autònomes amb un pes alt d'aquest tipus de treball com a les que mostren un pes més baix. Catalunya s'ha situat en la mitjana, tant pel que fa al pes relatiu del col·lectiu com en la seva variació. De fet, el comportament i la situació del col·lectiu a Catalunya han estat molt propers als de la mitjana espanyola (vegeu gràfic següent).

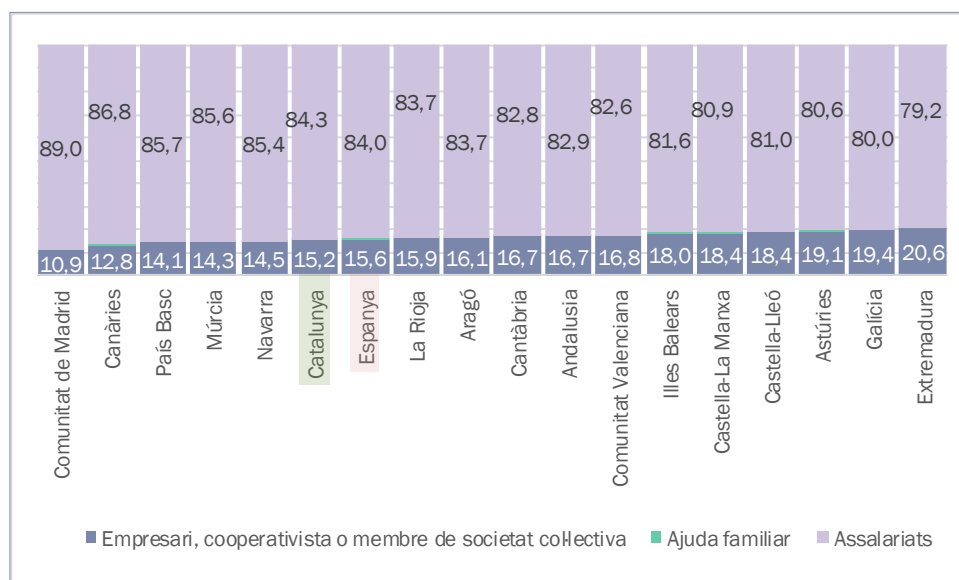
GRÀFIC 14. Importància relativa del treball autònom i la seva variació en els darrers dos anys, 2018

Unitats: percentatges i punts percentuals de variació.

Font: EPA (INE). Elaboració pròpia.

Si es tenen en compte només aquelles persones que treballen per compte propi com a empresaris (amb assalariats o sense) o cooperativistes, exclouent les ajudes familiars, el resultat és molt similar a l'anterior i la prelació de comunitats autònomes no varia (vegeu gràfic següent). Aquesta ràtio exclou precisament les ajudes familiars i usa un concepte similar al que es va utilitzar a l'informe de l'any passat a l'epígraf de comparativa europea.

GRÀFIC 15. Distribució dels ocupats segons tipus de situació professional per comunitats autònomes, 2018

Unitats: percentatges.

La xifra representa el percentatge d'autònoms (Empresaris o Cooperativistes) sense incloure-hi les ajudes familiars (Dada comparable a l'anàlisi de la UE publicada pel conjunt d'Europa en el darrer informe publicat).

Font: elaboració pròpia a partir d'EPA (INE).

Per sexes, el col·lectiu dels autònoms (incloent-hi ara també ajudes familiars) tampoc mostra una distribució homogènia. Respecte de fa dos anys enrere, aquest percentatge ha evolucionat positivament en les circumscripcions amb els valors més baixos. D'aquesta manera, en el lloc de la comunitat autònoma amb un percentatge menor de dones en el col·lectiu hi trobem la de Castella la Manxa, on suposen el 28,1%, un percentatge més alt del que recollia Extremadura fa dos anys, llavors la que mostrava el menor percentatge de dones.³⁶ Astúries continua mostrant el percentatge més alt, amb un 43,1% de dones en el col·lectiu.

A Catalunya aquest percentatge s'ha reduït una mica en el decurs dels darrers dos anys, i ha passat del 35,5% al 32,5%. Amb aquesta evolució, el percentatge de dones ha passat de situar-se per sobre de la mitjana espanyola a situar-se per sota. No obstant això, tot i que aquest percentatge de dones sigui lleugerament més baix a Catalunya que al conjunt d'Espanya, el registre català encara s'ha situat en la mediana del conjunt de les comunitats autònomes. La majoria d'autonomies han reproduït aquesta davallada, que a Catalunya ha estat de 1,4 punts percentuals. Entre les autonomies amb una variació positiva d'aquesta ràtio hi trobem les de Cantàbria, Castella-Lleó, Galícia, País Basc i Extremadura.³⁷

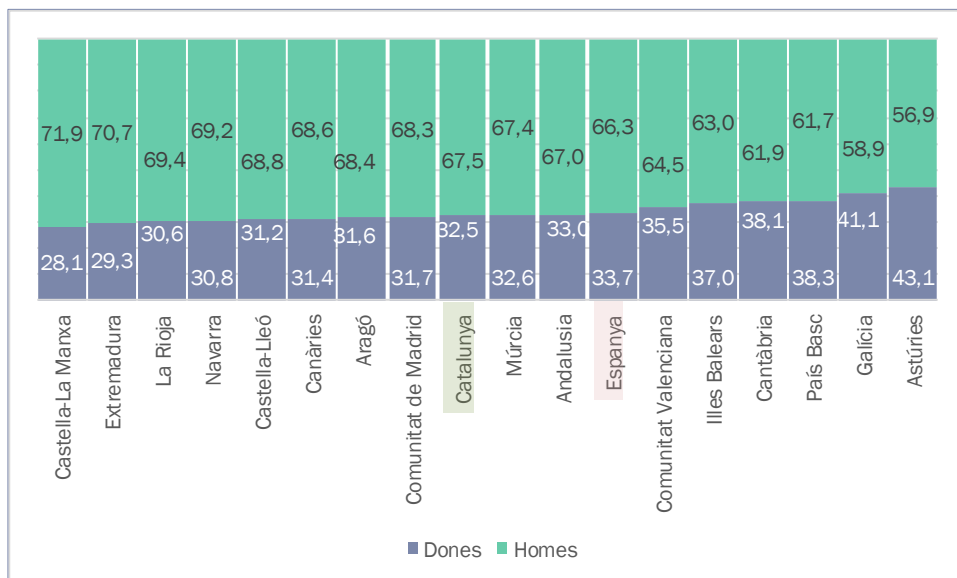
Canàries ha mostrat també una evolució relativa similar a la de Catalunya, passant d'estar per sobre la mitjana a estar per sota. Respecte de fa dos anys, Astúries, Galícia, Balears, País Basc i Comunitat Valenciana s'han mantingut amb un percentatge per sobre de la mitjana espanyola. Cantàbria ha mostrat l'evolució inversa, i tot i estar per sota fa dos anys, enguany s'ha situat en el grup de comunitats per sobre de la mitjana espanyola. (vegeu gràfic 16).

³⁶ Vegeu CTESC (2017) Informe sobre el treball autònom a Catalunya.

³⁷ Per comparació al mateix registre de fa dos anys publicat a l'informe CTESC (2017).

En general, la propensió de les dones a desenvolupar la seva activitat per compte propi encara és més baixa que la dels homes. A totes les autonomies el percentatge de dones que desenvolupen el treball per compte propi és més baix que el percentatge en el cas dels homes. Això es fa evident observant els dos gràfics següents.

GRÀFIC 16. Percentatge de dones entre les persones que treballen per compte propi per comunitats autònomes. 2018

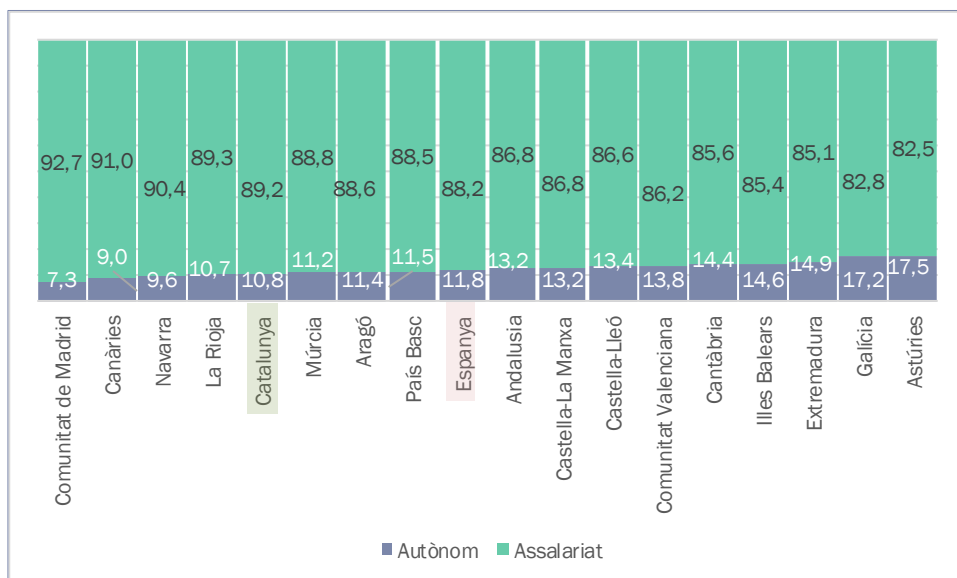

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir d'EPA (INE).

La propensió de les dones (i també la dels homes) a treballar per compte propi ha estat més baixa a Madrid que a qualsevol altra comunitat. Un dels factors que incideixen en aquesta foto és la baixa incidència del treball autònom en entorns urbans, que arrossegaria a la baixa el registre de Madrid. Amb tot, la propensió que mostra aquesta comunitat autònoma dista molt de la que mostra Astúries, on el pes del treball autònom entre les dones és dels més elevats (vegeu gràfic següent).

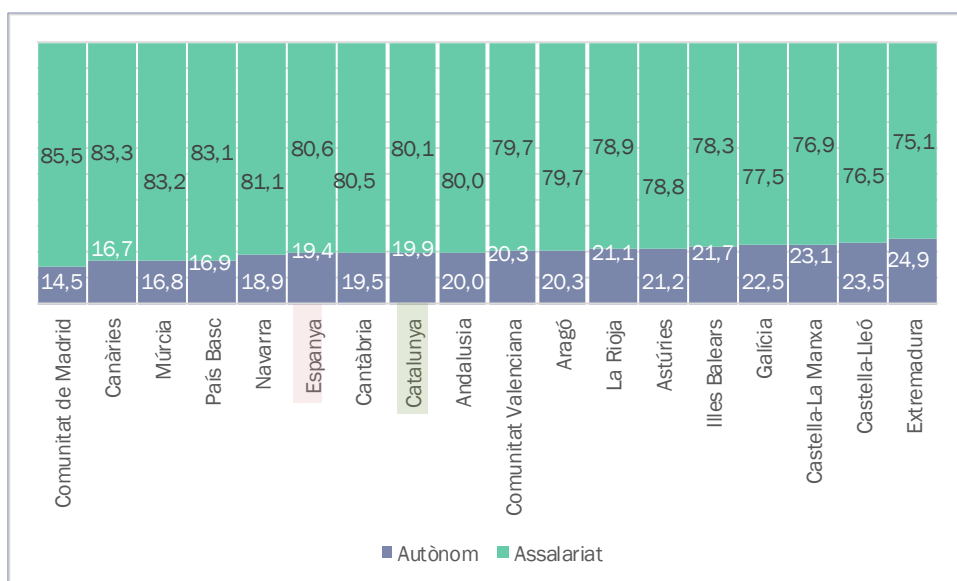
GRÀFIC 17. Percentatge de treball autònom que desenvolupen les dones a cada comunitat autònoma, 2018

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir d'EPA (INE).

GRÀFIC 18. Percentatge de treball autònom que desenvolupen els homes a cada comunitat autònoma, 2018

Unitats: percentatges.

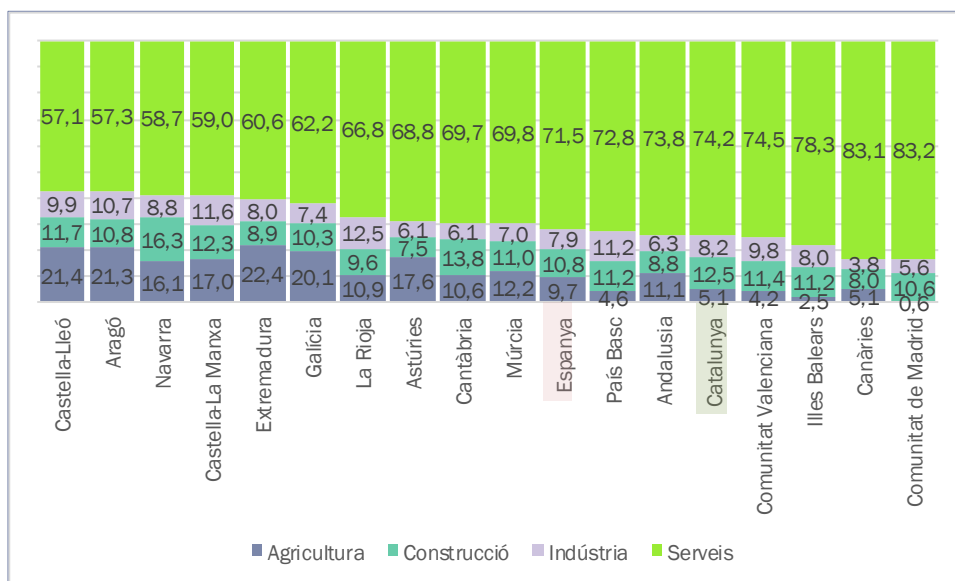
Font: elaboració pròpia a partir d'EPA (INE).

Tot i això, si comparem directament el percentatge de treball autònom entre els homes i entre les dones, la situació a Catalunya, tampoc no resulta afalagadora. La distància que separa el percentatge de treball autònom d'un i altre col·lectiu és de 9,1 punts percentuals, i la ràtio entre les dones assoleix només el 54% del valor entre els homes, fet que ens situa en aquest àmbit també en la part baixa de la comparativa (la mitjana del conjunt de l'Estat es situaria en el 60%).

Entre les comunitats amb una paritat més alta en aquesta ràtio, en tots els casos superiors al 60%, hi trobem les d'Andalusia, Múrcia, Illes Balears, País Basc, Comunitat Valenciana, Cantàbria, Galícia i Astúries. En aquest sentit, el nord d'Espanya mostra la distribució més paritària respecte d'la resta de comunitats autònomes.

Sectorialment, el col·lectiu de persones que desenvolupen el treball per compte propi a Catalunya ho fa, en el 74,2% dels casos, al sector serveis. El col·lectiu a Catalunya es troba per tant molt terciaritzat, i comparativament manté un dels pesos més baixos en el sector primari, només superat per la Comunitat Valenciana. En termes relatius, el col·lectiu català mostra un percentatge més alt que la mitjana espanyola tant en el sector terciari com també en l'industrial i el de la construcció.

GRÀFIC 19. Distribució del col·lectiu d'autònoms segons sector en el qual treballen per comunitats autònomes, 2018

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir d'EPA (INE).

En relació amb la resta de comunitats, el percentatge de persones del col·lectiu que treballen al sector serveis es situa encara gairebé nou punts per sota del que ho fan per exemple a la comunitat de Madrid, tot i que molt per sobre del pes que mostren a Castella-Lleó per exemple. Només la C. Valenciana, Balears, Canàries i Madrid superen Catalunya en aquest registre.

Pel que fa al pes del sector industrial, a Catalunya també s'alinea entre els registres més alts. D'aquesta manera, només es veu superada per Navarra, Castella-Lleó, Aragó, País Basc, Castella-La Manxa i la Rioja, aquesta darrera amb un pes de més de quatre punts percentuals per sobre. Amb tot, s'allunya del pes reduït que mostren altres col·lectius també molt terciaritzats, com és el cas de Canàries o Madrid, on el percentatge que mostra el sector industrial és molt baix. En el cas del sector de la construcció, el pes que assoleix el col·lectiu a Catalunya només es veu superat pels casos de Cantàbria i Navarra, atès que també és dels més alts (vegeu gràfic anterior).

GRÀFIC 20. Percentatge de treball autònom sobre el total per grans sectors i comunitats autònomes. 2018

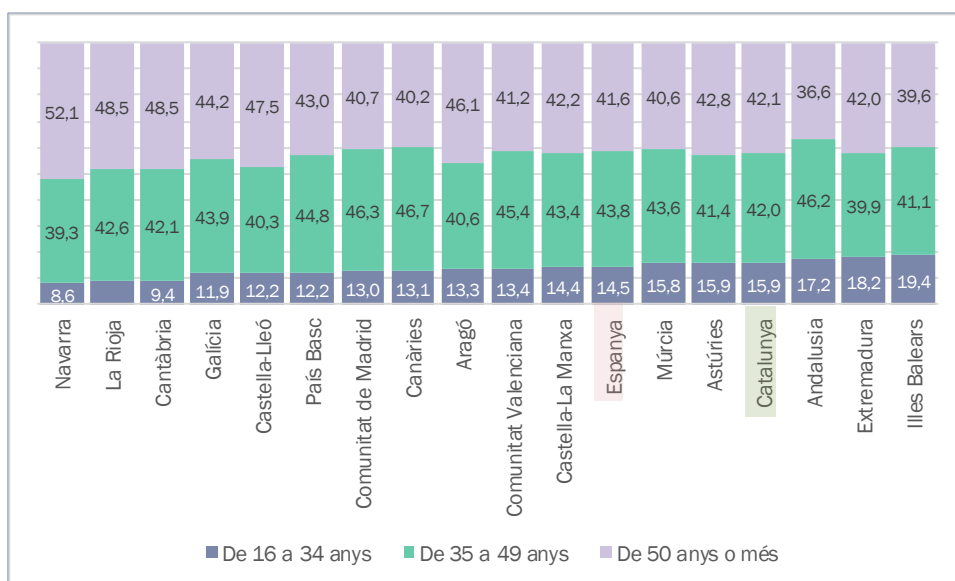
Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir d'EPA (INE).

A diferència del que succeeix amb els altres grans sectors, a Catalunya el pes del treball autònom en el sector industrial es situa entre els més baixos de totes les comunitats autònomes. Per tant, el pes més alt que mostra el col·lectiu en el sector industrial a Catalunya es deriva principalment de la seva especialització industrial més alta.

Aquest no és el cas dels sectors agrari, terciari i de la construcció, on a Catalunya el pes que registra el treball autònom es troba en tots tres casos per sobre del que es recull per el conjunt d'Espanya. Per la mateixa raó, per tant, en el cas de l'agricultura el baix pes que hi mostra el col·lectiu es deriva principalment de la poca especialització agrària que globalment registra l'economia catalana en aquest àmbit sectorial.

GRÀFIC 21. Distribució del col·lectiu d'autònoms per edats i comunitats autònomes, 2018

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA publicades per INE. L'absència de dada és indicadora de la seva manca de significació estadística.

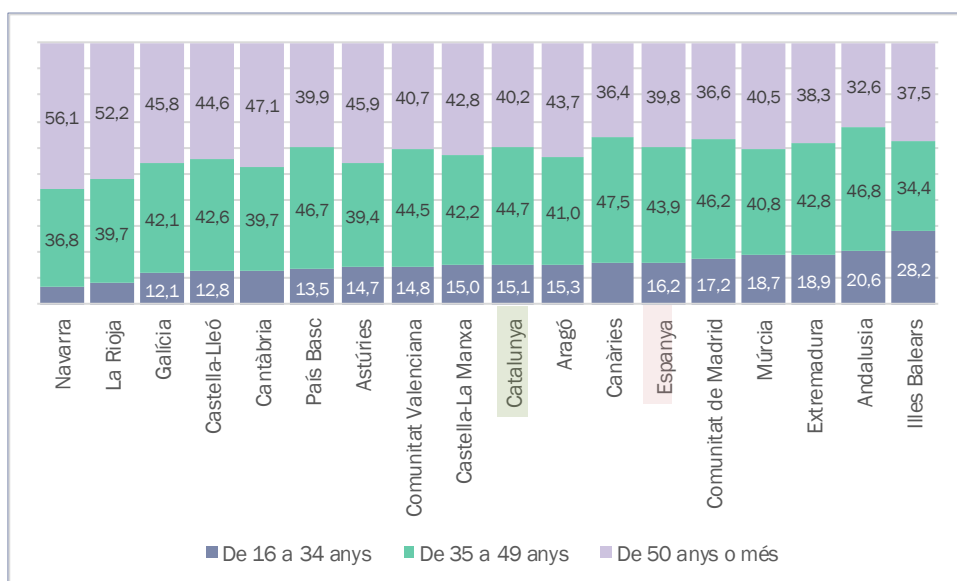
L'estructura d'edats del col·lectiu d'autònoms a Catalunya no difereix gaire del de la mitjana espanyola. Sense ser gaire diferent, però, el grup dels més joves de 35 anys i els de més grans de 50 anys mostren un pes lleugerament més alt a Catalunya, en detriment de la franja central d'edats. Aquest percentatge de persones de menys de 35 anys, que a Catalunya s'ha situat lleugerament per sobre de la mitjana espanyola, ha augmentat sobretot en el decurs dels darrers anys. D'aquesta manera, Catalunya es situa en quarta posició pel que fa al pes de la cohort més jove, per darrera de Andalusia, Extremadura o Balears, totes elles amb un pes més important d'aquesta categoria.

Tal com es desprèn dels gràfics següents, aquest pes més alt de la categoria de menor edat es deu sobretot a la incidència dels homes. Per sexes, Catalunya mostra precisament el pes relatiu més destacat en aquesta categoria de gènere, on es situa només per darrera d'Astúries o Extremadura.

A les Illes Balears és on el pes de les dones joves adquireix més rellevància en el conjunt del col·lectiu. De les dones que treballen per compte propi, el 28,2% són de la categoria de menys de 35 anys. Aquesta característica fa que en termes globals, el perfil del col·lectiu a les Illes sigui molt jove. Les comunitats del nord d'Espanya en canvi, és on el col·lectiu es mostra més envellit, amb els pesos més elevats de la categoria de persones amb 50 anys o més. Les úniques excepcions són Astúries o el País Basc, on el pes d'aquesta categoria no destaca tant. En canvi, Castella i Lleó i també l'Aragó mostren percentatges molt elevats d'aquest col·lectiu de més edat. Catalunya mostra un pes de les cohorts de més edat que es situa en el 42,1%, pocs punts percentuals per sobre de la mitjana i a prop de la franja del 40%, on es situen la majoria de les comunitats autònomes.

Són poques les comunitats on el pes de les dones de més de 50 anys supera al que mostren els homes d'aquesta mateixa categoria. Entre les demarcacions que recullen un col·lectiu de dones que treballen per compte propi més envellit que el dels homes hi trobem: Castella-La Manxa, Galícia, La Rioja, Navarra i Astúries. D'aquesta manera, el major pes que mostren les cohorts de més edat a les comunitats del nord d'Espanya, en molts casos es deu al pes que hi mostren també les dones, que en alguns casos resulta el col·lectiu més envellit.

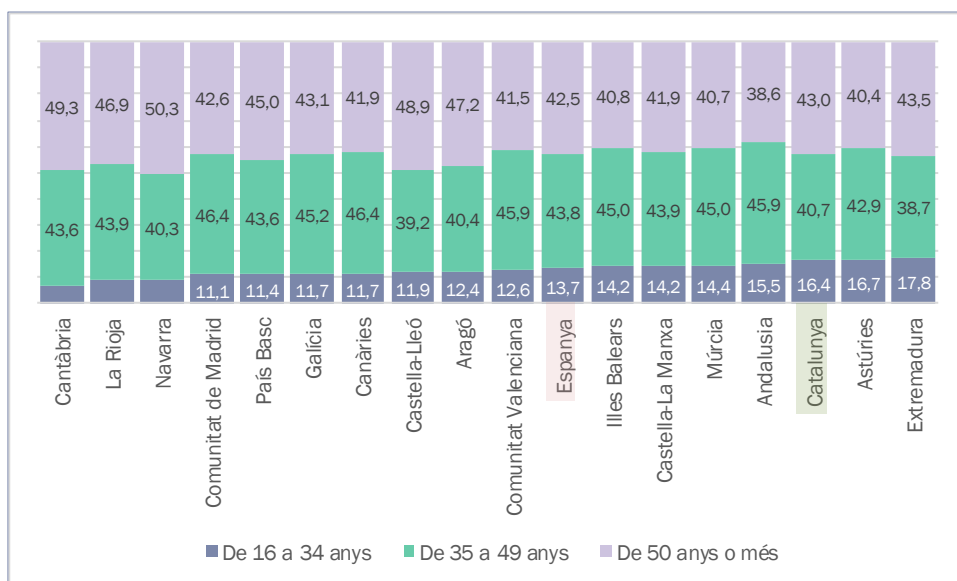
GRÀFIC 22. Distribució del col·lectiu d'autònoms dones per edats i comunitats autònomes, 2018

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA publicades per INE. L'absència de dada és indicadora de la seva manca de significació estadística.

GRÀFIC 23. Distribució del col·lectiu d'autònoms homes per edats i comunitats autònomes, 2018

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA publicades per INE. L'absència de dada és indicadora de la seva manca de significació estadística.

A Catalunya el percentatge de persones del col·lectiu que han assolit estudis superiors és del 44%. Es tracta d'un percentatge superior a la mitjana espanyola, que es situa en el 37,3%. A més, amb aquest registre Catalunya es situa en tercera posició, per darrera del País Basc i la Comunitats de Madrid, ambdues però amb un percentatge força més elevat de persones en aquesta categoria en termes relatius.

Aquest posicionament en el cas de la categoria d'educació superior, on el pes a Catalunya es troba clarament per sobre de la mitjana estatal, no es reproduïx en la resta de categories educatives. Tant en el

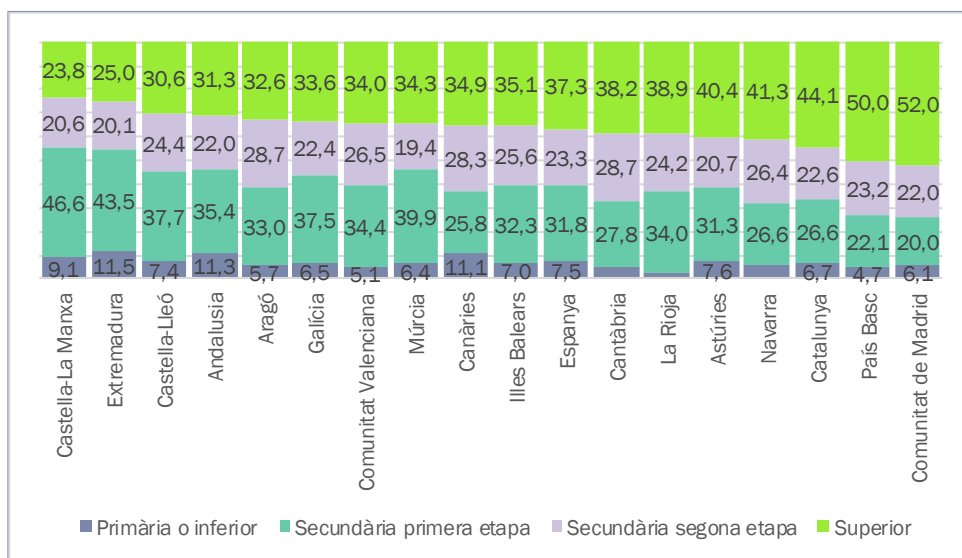
cas de l'educació secundària, de primer i segon grau, com en el cas de la categoria més bàsica de formació assolida, el pes que adquireixen a Catalunya es situa per sota del que assolixen en el conjunt d'Espanya.

A Castella-La Manxa, Extremadura, Andalusia, Galícia i Múrcia és on el pes de les dues categories d'educació més bàsica assolixen el seu valor màxim. Extremadura, Andalusia i Canàries recullen el percentatge més elevat de persones del col·lectiu en la categoria d'estudis bàsics o inferiors, que inclou també la categoria d'analfabets o estudis bàsics incomplets. Amb tot, cal tenir en compte que el registre educacional de cadascun dels col·lectius ve també influït per la dedicació sectorial que té i el perfil d'edats, essent els més grans i els que es dediquen a l'agricultura els que recullen el perfil educacional més bàsic.

Aquesta prelació, en el cas de Catalunya, varia poc quan es descompon per gèneres. Tant en el cas de les dones com en el cas dels homes es situa en tercera posició. En tots dos casos, a més, es situa a certa distància del segon i el primer, que tornen a ser les comunitats del País Basc i Madrid.

En el cas de les dones, la categoria educacional més bàsica recull a Catalunya un percentatge molt similar al del conjunt d'Espanya i fins i tot lleugerament superior, cosa que no succeeix en el cas dels homes. De fet, exceptuant el cas de la categoria d'estudis superiors, en la resta de categories el pes a Catalunya és més baix, tant en els homes com en les dones.

GRÀFIC 24. Distribució del col·lectiu d'autònoms segons nivells d'educació assolits i comunitats autònomes. Catalunya, 2018

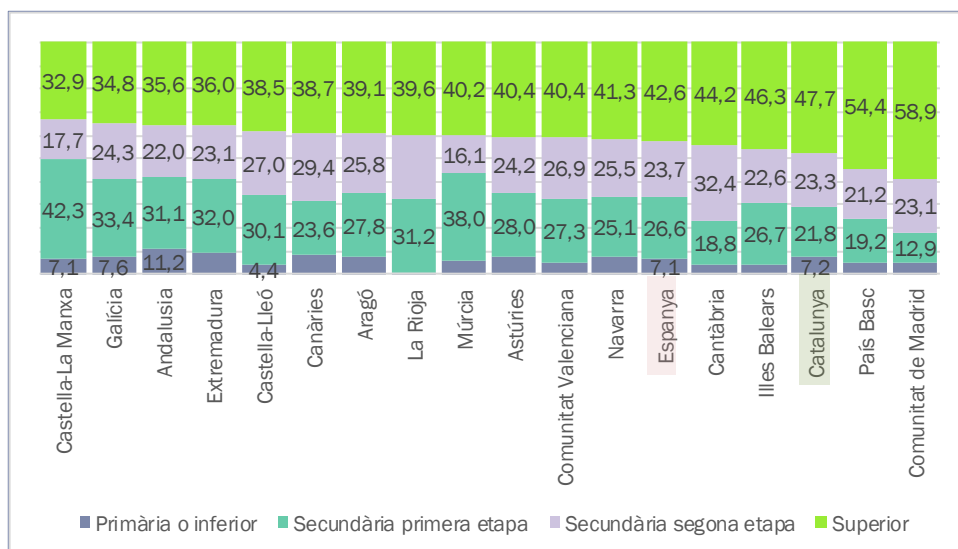

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA publicades per INE. L'absència de dada és indicadora de la seva manca de significació estadística.

Tot i que per sexes el posicionament en termes educatius del col·lectiu a Catalunya no varia gaire, això no passa amb altres comunitats. En aquest sentit, sorprèn el decalatge en el posicionament relatiu d'un i altre sexe que presenten algunes demarcacions. Tret del cas de Navarra, on es mostra paritari, a la resta de comunitats el pes que mostren les dues categories d'estudis més bàsics en els homes és superior al que mostra entre les dones. Per tant, el col·lectiu de dones que treballen per compte propi mostra, de manera molt general, un nivell formatiu més elevat que en el cas dels homes. Entre les comunitats autònomes on aquest decalatge es mostra més important destaquen la Comunitat de Madrid, la Comunitat Valenciana, Castella-La Manxa, Illes Balears, Cantàbria, Castella-Lleó i Extremadura, aquesta darrera amb la major diferència.

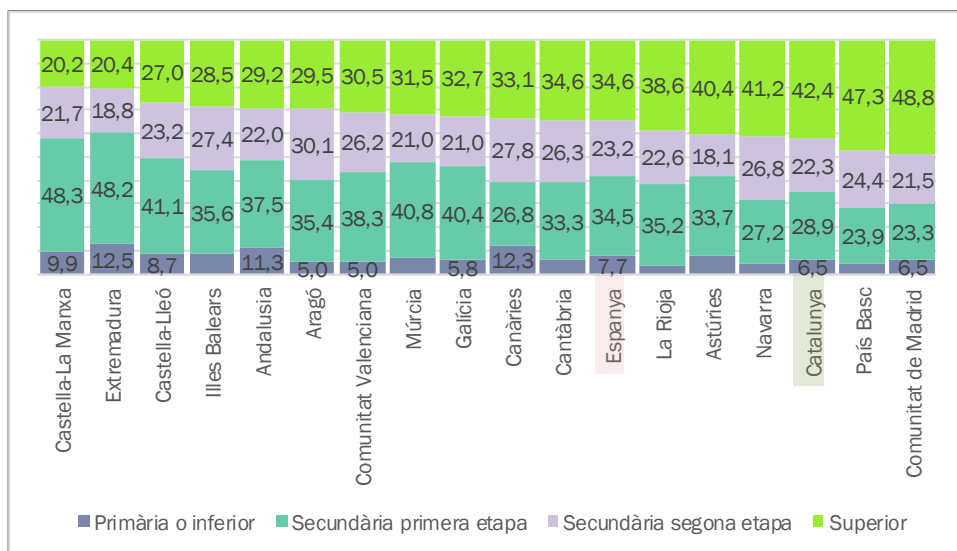
GRÀFIC 25. Distribució del col·lectiu d'autònoms dones segons nivells d'educació assolits i comunitats autònomes. Catalunya, 2018

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA publicades per INE. L'absència de dada és indicadora de la seva manca de significació estadística.

GRÀFIC 26. Distribució del col·lectiu d'autònoms homes segons nivells d'educació assolits i comunitats autònomes. Catalunya, 2018

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA publicades per INE. L'absència de dada és indicadora de la seva manca de significació estadística.

Catalunya mostra en aquest sentit una posició més paritària, i es situa en cinquena posició pel que fa al diferencial entre el pes que mostren els dos nivells educatius més alts entre homes i dones. Amb aquesta comparativa, només mostren un comportament més paritari que Catalunya les comunitats de Navarra, el País Basc, Múrcia i Aragó.

Entre les comunitats autònomes on la categoria d'educació superior entre les dones depassa més el pes que mostra entre els homes destaquen els casos de les Illes Balears, Castella-La Manxa i Extremadura. Tenint només en compte només aquesta categoria educacional, Catalunya també mostra un decalatge

menor que la mitjana, i només es veu superada per les comunitats d'Astúries, Navarra, La Rioja i Galícia, totes elles amb un percentatge de dones amb estudis superiors més proper al que recullen els homes del col·lectiu.

5. LA PROTECCIÓ SOCIAL DEL TREBALL AUTÒNOM

5.1. INTRODUCCIÓ

Els treballadors i treballadores per compte propi estan afiliats a la Seguretat Social en el Règim especial del treball autònom (RETA), en el qual s'integra el Sistema especial del treball per compte propi agrari (SETA), i en el Règim especial del treball del mar (REM). La gran majoria d'aquests treballadors cotitzen en el RETA (per a més informació, vegeu l'apartat 3 d'aquest informe).

L'acció protectora del RETA inclou, en primer lloc, les prestacions de servei d'assistència sanitària, farmacèutica i de serveis socials. En segon lloc, comprèn les prestacions econòmiques següents: incapacitat temporal per contingències comunes (tot i que en el SETA la seva cobertura és voluntària), maternitat i paternitat, risc durant l'embaràs i risc durant la lactància natural, incapacitat permanent per contingències comunes, jubilació, mort i supervivència i prestacions familiars per fill a càrrec.

Pel que fa a les contingències professionals i al cessament d'activitat, cal destacar que la seva cobertura esdevé obligatòria a partir de l'1.01.2019. No obstant això, en el cas del SETA es manté la voluntarietat de la cobertura de les contingències professionals. Així mateix, per als socis i sòcies de cooperatives inclosos en el RETA que disposin d'un sistema intercooperatiu de prestacions socials, la cobertura de les contingències professionals, del cessament d'activitat i de la formació professional no resulta obligatòria (per a més informació, vegeu l'apartat 8 d'aquest informe).

Altrament, els treballadors i treballadores per compte propi no tenen accés a les prestacions no contributives i assistencials.

5.2. COBERTURA DE LES CONTINGÈNCIES PROFESSIONALS I EL CESSAMENT D'ACTIVITAT

A continuació, s'analitza l'evolució de la cotització per contingències professionals i per cessament d'activitat, ambdues de cobertura voluntària en el RETA amb caràcter general fins a l'1.01.2019. Així, cal recordar que la cobertura de les contingències professionals sempre ha estat obligatòria per als treballadors i treballadores autònoms dependents (TRADE) i per als que desenvolupen una activitat amb risc elevat de sinistralitat.

En primer lloc, el 31 de desembre del 2018 un total 70.512 persones afiliades al RETA consten com que tenen cobertes les contingències professionals, la qual cosa representa el 12,8% del col·lectiu. Aquest percentatge no ha deixat de disminuir des de l'any 2014, tal com s'observa a la taula següent.

Com en anys precedents, el percentatge d'homes afiliats al RETA que cotitza per contingències professionals (el 13,6%) és superior al de dones afiliades al RETA que cotitzen per aquestes contingències (l'11,3%). Pel que fa a l'evolució interanual, mentre que el percentatge d'homes que cobreix les contingències d'accidents de treball i malalties professionals es manté pràcticament igual entre 2017 i 2018, el de les dones registra una disminució d'1,1 pp.

TAULA 7. Evolució de les persones cotitzants per contingències professionals en el RETA per sexe. Catalunya, 2013-2018

		2013	2014	2015	2016	2017	2018
Homes	Nombre	46.444	52.671	51.847	51.819	47.693	48.341
	% sobre afiliats RETA	13,7	15,2	18,8	14,7	13,5	13,6
Dones	Nombre	22.040	23.971	23.270	22.999	23.932	22.171
	% sobre afiliades RETA	12,1	12,8	12,2	11,9	12,4	11,3
Total	Nombre	68.484	76.642	75.117	74.818	71.625	70.512
	% sobre afiliats/des RETA	13,1	14,4	13,9	13,7	13,1	12,8

Unitats: nombres absoluts i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de la TGSS.

En segon lloc, el desembre del 2018 hi ha 57.714 persones afiliades al RETA que tenen coberta la contingència de cessament d'activitat, la qual cosa representa el 10,5% del col·lectiu, un percentatge inferior al del desembre del 2017 (l'11,2%). Segons el sexe de les persones cotitzants per cessament d'activitat, el percentatge d'homes afiliats al RETA que tenen coberta aquesta contingència és superior al de dones (l'11,3% front al 9,0%).

Pel que fa a l'evolució del nombre de persones que han optat per protegir el cessament d'activitat, cal recordar que els treballadors i treballadores per compte propi tenen la possibilitat de cotitzar per aquesta contingència des del novembre del 2010³⁸ i que es disposa de dades al respecte des de l'any 2011.³⁹ Com ja s'ha comentat anteriorment, a partir de l'1 de gener del 2019, la cotització per cessament d'activitat passa a ser obligatòria.

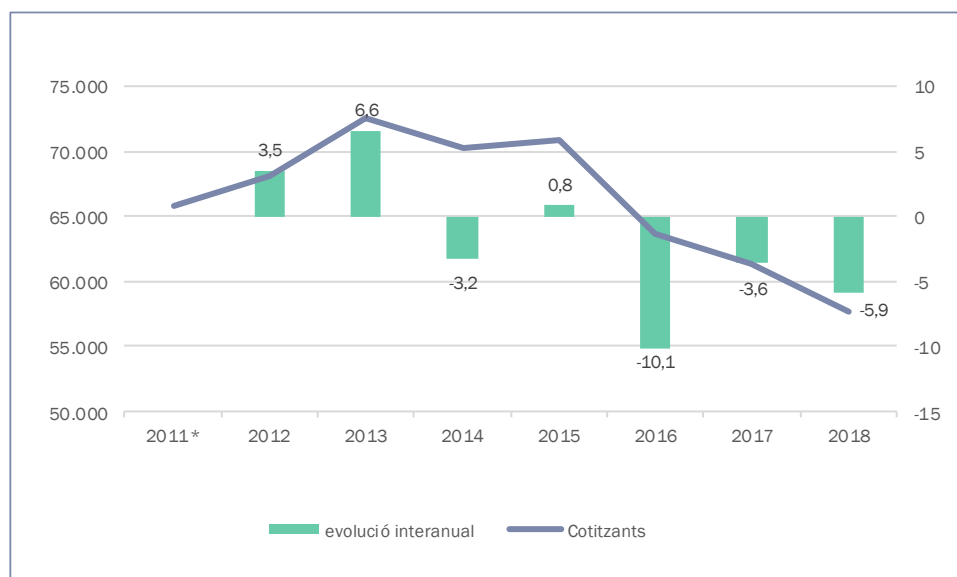
Al gràfic següent s'observa que les persones que opten per la cobertura del cessament d'activitat augmenten els primers anys de vigència de la prestació (del 2011 al 2013), si bé a partir del 2014 aquesta xifra comença a disminuir (amb un petit repunt l'any 2015), sobretot l'any 2016, coincidint amb el canvi normatiu que separa la cobertura de les contingències professionals de la protecció del cessament d'activitat.⁴⁰

³⁸ Llei 32/2010, del 5 d'agost, per la que s'estableix un sistema específic de protecció per cessament d'activitat dels treballadors autònoms. BOE núm. 190, de 6.08.2010.

³⁹ Les dades dels anys 2011-2016 estan extretes de l'Informe anual d'afiliació de l'Associació de Mútues d'Accidents de Treball (AMAT) i estan referides a les MCSS. Pel que fa a les dades dels anys 2017 i 2018, provenen de la Direcció General d'Ordenació de la Seguretat Social i inclouen també l'INSS.

⁴⁰ Llei 35/2014, del 26 de desembre, per la qual es modifica el Text refós de la Llei General de la Seguretat Social en relació amb el règim jurídic de les mútues d'accident de treball i malalties professionals. BOE núm.

GRÀFIC 27. Evolució de les persones cotitzants per cessament d'activitat. Catalunya, 2011-2018

Unitats: nombres absoluts i percentatges.

(*) No hi ha estadístiques específiques de cessament d'activitat per a l'any 2011. La dada recollida correspon a la mitjana dels treballadors i treballadores que cotitzen per contingències professionals.

Font: elaboració pròpia a partir d'Informe anual d'afiliació d'AMAT i Direcció General d'Ordenació de la Seguretat Social.

5.3. PENSIONS I ALTRES PRESTACIONS ECONÒMIQUES DE LA SEGURETAT SOCIAL

En primer lloc, cal ressaltar que la cobertura de les contingències professionals i el cessament d'activitat esdevé obligatòria amb caràcter general a partir de l'1.01.2019. De l'anàlisi d'aquestes contingències l'any 2018, destaca el següent: el 12,8% de les persones afiliades al RETA tenen cobertes les contingències professionals, un percentatge que no ha deixat de disminuir des de l'any 2014. D'altra banda, el nombre de persones cotitzants per cessament d'activitat en el RETA cau des de l'any 2015 i se situa en el 10,5% l'any 2018.

En segon lloc, es pot destacar el següent respecte de les pensions contributives en el RETA:

- L'any 2018, la quantia mitjana de les pensions contributives del RETA és de 691,5 euros (el 3,3% més que l'any 2017). Aquest percentatge és superior al dels anys anteriors i trenca amb la tendència iniciada l'any 2014 de desacceleració del creixement de la pensió mitjana.
- L'any 2018, la quantia mitjana de les pensions contributives percebudes per dones (578,3 euros) suposa el 70,2% de la dels homes (824,4 euros). Aquesta situació s'explica sobretot per les pensions de jubilació, la quantia mitjana de les quals és la que mostra un diferència més elevada en funció del sexe.
- La quantia mitjana de les pensions contributives del RETA l'any 2018 és el 37,7% més baixa que la del RG (691,5 euros front a 1.110,3 euros).

En tercer lloc, pel que fa a la prestació de cessament d'activitat, cal ressaltar el següent:

- Les sol·licituds d'aquesta prestació disminueixen any rere any. L'any 2018, aquesta reducció és del 7,6%, la més baixa del període 2013-2018. De les 850 sol·licituds que es van presentar l'any 2013 s'ha passat a les 364 registrades l'any 2018.
- Un percentatge elevat de sol·licituds es resolen desfavorablement en primera instància, tot i que la proporció de denegacions ha anat disminuint any rere any: s'ha passat del 70,1% de resolucions desfavorables de l'any 2013 al 46,0% de l'any 2018. Cal destacar que el 2018 és el primer any en el qual es registren més resolucions favorables que desfavorables de la prestació.
- En tots els anys del període 2013-2018, la majoria de denegacions de la prestació es deuen a no acreditar

correctament el cessament.

- L'any 2018, s'han concedit 178 prestacions per cessament d'activitat, el 48,9% de les sol·licituds presentades al llarg del 2018. Aquest percentatge és el més elevat del període 2013-2018. Les causes econòmiques, tècniques, productives o organitzatives són les que fonamenten la majoria dels reconeixements de la prestació en tots els anys del període esmentat.

A continuació, es fa referència a algunes qüestions normatives en l'àmbit de les pensions i altres prestacions de la Seguretat Social que tenen incidència en el treball autònom.

En primer lloc, cal recordar que l'any 2018 es compleixen vuit anys de la reforma de la Seguretat Social duta a terme per la Llei 27/2011, de l'1 d'agost, de la qual destaquen l'augment de l'edat legal de jubilació dels 65 als 67 anys, l'increment del període de càlcul de la base reguladora dels 15 als 25 anys i l'augment dels anys de cotització requerits per percebre el 100 per cent de la pensió (dels 35 als 37 anys).⁴¹

Totes aquestes modificacions s'estan aplicant de forma progressiva. Així, l'any 2018 l'edat legal de jubilació se situa en els 65 anys i sis mesos (tot i que és possible jubilar-se als 65 anys si es tenen cotitzats 36 anys i sis mesos o més), el període de càlcul de la base reguladora és de 21 anys i es requereixen 35 anys i sis mesos de cotització per percebre el 100 per cent de la pensió.

En segon lloc, a partir de l'1 d'agost del 2018 s'incrementa del 52 al 56 per cent el percentatge a aplicar a la base reguladora de les pensions de viduïtat. A partir de l'1 de gener del 2019, l'increment és fins al 60 per cent.⁴² Aquesta pujada s'aplica a les persones beneficiàries de la pensió de viduïtat de 65 anys i més que no perceben una altra pensió pública ni altres ingressos del treball, per compte propi o d'altri, o de capital que en còmput anual superin el límit d'ingressos per a percebre la pensió mínima de viduïtat.

Aquesta mesura desenvolupa la disposició addicional 30 de la Llei 27/2011, de l'1 d'agost, la qual estava previst que s'apliqués de forma gradual des de l'1 de gener del 2012 fins a l'1 de gener del 2019. Tanmateix, el seu compliment s'havia anat posposant per les successives lleis de Pressupostos Generals de l'Estat.

Pel que fa a la revaloració de les pensions l'any 2018, mitjançant la Llei 6/2018, del 3 de juliol, dels Pressupostos Generals de l'Estat, s'incrementen l'1,6% amb caràcter general, coincidint amb les previsions de l'IPC per al conjunt de l'any, i el 3% les pensions mínimes, les no contributives i les pensions SOVI. D'altra banda, la llei abans esmentada deixa en suspens l'aplicació del factor de sostenibilitat de les pensions, el qual havia d'entrar en vigor l'1 de gener del 2019. No obstant això, es preveu que la seva entrada en vigor es produeixi en data no posterior a l'1 de gener del 2023.

Finalment, pel que fa a les novetats de l'any 2018 en matèria de cotització al RETA, destaca que la base mínima de cotització es fixa en 932,70 euros i la màxima en 3.803,70 euros. El tipus de cotització només amb contingències comunes és del 29,9% i la quota mínima resulta en 278,87 euros.

5.3.1. PENSIONS CONTRIBUTIVES

Les pensions contributives poden de ser de jubilació, viduïtat, incapacitat permanent, orfenesa i en favor de familiars. Les de jubilació són les més importants, tant pel nombre de pensions com pel nivell de despesa que suposen.

A continuació, s'analitzen les pensions contributives del RETA, atès que les del REM (l'altre règim de cotització que inclou treball per compte propi) no es troben desagregades segons si es tracte de treball

⁴¹ Llei 27/2011, de l'1 d'agost, sobre actualització, adequació i modernització del sistema de la Seguretat Social. BOE núm. 184, de 2.08.2011.

⁴² Llei 6/2018, del 3 de juliol, dels Pressupostos Generals de l'Estat per a l'any 2018. BOE núm. 161, de 4.07.2018.

per compte propi o per compte d'altri. Cal recordar que el treball per compte propi agrari es va integrar l'any 2008 al RETA a través d'un sistema especial anomenat SETA.

Així mateix, es fa una comparativa amb les pensions del Règim general (en endavant, RG), atès el volum elevat de pensions que concentra aquest règim i perquè l'objectiu de les darreres reformes del RETA és la seva convergència en drets i deures amb el RG. Totes les dades estan referides al 31 de desembre dels anys respectius.

En qualsevol cas, aquesta anàlisi es fa tenint en compte la variable sexe com a eix d'anàlisi transversal sempre que el nivell de desagregació de les dades ho permet.

L'any 2018, el nombre de pensions contributives del RETA a Catalunya és de 317.627, l'1,0% més que l'any anterior. Les pensions del RETA suposen el 18,4% del total de pensions contributives a Catalunya i el 16,2% de pensions del RETA vigents a escala estatal.

Pel que fa a l'evolució de les pensions del RETA al llarg de l'últim decenni, es pot ressaltar que el seu creixement s'alenteix a partir de l'any 2015 (en el període 2015-2018 es registra una mitjana de creixement del 0,9%, mentre que en l'etapa anterior l'increment mitjà és de l'1,8%).

Una altra qüestió a comentar és la distribució de les pensions del RETA segons la classe de pensió i el sexe de la persona beneficiària (vegeu la taula següent).

L'any 2018, la majoria de les pensions són de jubilació (el 68,3%), seguides de les de viduïtat (el 23,5%). Si es compara la distribució de les pensions del RETA amb les del RG, destaca que la jubilació concentra més pensions en el RETA que en el RG (el 68,3% i el 63,3%, respectivament), mentre que la incapacitat permanent agrupa més pensions en el RG que en el RETA (el 10,0% i el 5,6%, respectivament).

Pel que fa a l'evolució interanual de les pensions del RETA, les pensions en favor de familiars són les que més creixen en termes relatius (el 3,6%), tot i que només suposen el 0,1% del total de pensions; a continuació, es troben les pensions de jubilació, amb un augment de l'1,7%.

Altrament, el 54,0% de les persones perceptores de pensions del RETA són dones l'any 2018. La distribució de les pensions per classe i sexe en el RETA reflecteix el lligam del sistema de pensions amb la trajectòria laboral de les persones i mostra un patró similar al del RG. Així, a la taula següent s'observa que el 83,1% de les pensions percebudes per homes són de jubilació, mentre que aquest percentatge és del 55,7% en el cas de les dones. Per contra, només el 5,7% dels homes que percep una pensió del RETA cobra una pensió de viduïtat, mentre que aquest percentatge arriba al 38,6% en el cas de les dones.

Vist des de la perspectiva de la distribució de cada classe de pensió segons el sexe, les diferències queden més paleses en relació amb la major presència d'homes en les pensions substitutives de salaris: el 56,0% de les pensions de jubilació i el 67,6% de les d'incapacitat permanent són percebudes per homes, mentre que el 88,8% de les pensions de viduïtat i el 73,6% de les pensions en favor de familiars tenen com a beneficiària una dona.

TAULA 8. Evolució de les pensions contributives del RETA segons classe de pensió i sexe. Catalunya, 2017-2018

	Total			Homes			Dones		
	2018	Pes	2017-2018	2018	Pes	2017-2018	2018	Pes	2017-2018
Jubilació	216.959	68,3	1,7	121.446	83,1	2,3	95.510	55,7	0,9
Viduitat	74.611	23,5	-0,1	8.372	5,7	-0,7	66.239	38,6	0,0
Incapacitat permanent	17.661	5,6	-1,9	11.932	8,2	-2,5	5.729	3,3	-0,7
Orfenesa	8.222	2,6	0,8	4.277	2,9	0,8	3.945	2,3	0,9
Favor familiars	174	0,1	3,6	46	0,0	21,1	128	0,1	-1,5
Total	317.627	100,0	1,0	146.073	100,0	1,7	171.551	100,0	0,5

Unitats: nombres absoluts i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INSS.

Pel que fa a la quantia mitjana de les pensions contributives del RETA, com a qüestió prèvia cal comentar que està en funció de les cotitzacions efectuades al llarg de la vida laboral de les persones afiliades a aquest règim, tenint en compte les quanties màximes i mínimes de les pensions establertes anualment a la Llei de Pressupostos Generals de l'Estat. Un altre aspecte a tenir en compte en aquest sentit és la revaloració anual de les pensions, respecte del qual ja s'ha comentat anteriorment que l'any 2018 les pensions es revaloren l'1,6% amb caràcter general i el 3% les pensions mínimes, les no contributives i les del SOVI.

Tenint present l'anterior, a la taula següent es pot observar que l'any 2018 la quantia mitjana de les pensions contributives del RETA és de 691,49 euros. Segons la classe de pensió, les quanties més elevades corresponen a les pensions d'incapacitat permanent (783,78 euros) i de jubilació (774,79 euros). En canvi, les quanties mitjanes més baixes són les de les pensions de viduitat (472,09 euros), en favor de familiars (457,90 euros) i, sobretot, orfenesa (291,06 euros).

A la taula següent també es mostra la pensió mitjana del RETA segons el sexe de la persona perceptora. Així, la pensió mitjana de les dones l'any 2018 se situa en els 578,33 euros i suposa el 70,2% de la dels homes (824,38 euros) i el 83,6% de la pensió mitjana total.

Aquesta diferència s'explica sobretot per les pensions de jubilació, la quantia mitjana de les quals és la que mostra una diferència més elevada en funció del sexe (875,29 euros els homes i 647,0 euros les dones). Aquestes divergències s'expliquen en gran mesura com el resultat de la diferent participació en el mercat de treball de dones i homes, sobretot de les dones de més edat, amb trajectòries laborals més irregulars i, per tant, amb cotitzacions més baixes i amb un nombre més baix d'anys cotitzats en relació amb els homes. No obstant això, les diferències es venen reduint pels canvis en la participació laboral de les dones que en els últims anys accedeixen a la jubilació. En aquest sentit, la quantia mitjana de les noves altes de pensions de jubilació mostra una diferència menor entre homes i dones: el desembre del 2018, aquestes quanties són de 980,37 euros (homes) i de 808,50 euros (dones).

Altrament, les pensions en favor de familiars i sobretot la pensió de viduitat tenen una quantia més elevada quan la persona perceptora és una dona (en el cas de la viduitat la pensió dels homes suposa el 77,4% de la de les dones).

TAULA 9. Pensió mitjana del RETA segons classe de pensió i sexe. Catalunya, 2018

	Homes		Dones		Pensió mitjana Total
	Pensió mitjana	% sobre total	Pensió mitjana	% sobre total	
Jubilació	875,29	113,0	647,00	83,5	774,79
Incapacitat permanent	813,12	103,7	722,65	92,2	783,78
Viduïtat	374,93	79,4	484,37	102,6	472,09
Orfenesa	294,25	101,1	287,60	98,8	291,06
Favor familiars	450,49	98,4	460,56	100,6	457,90
Total	824,38	119,2	578,33	83,6	691,49

Unitats: euros i percentatges.

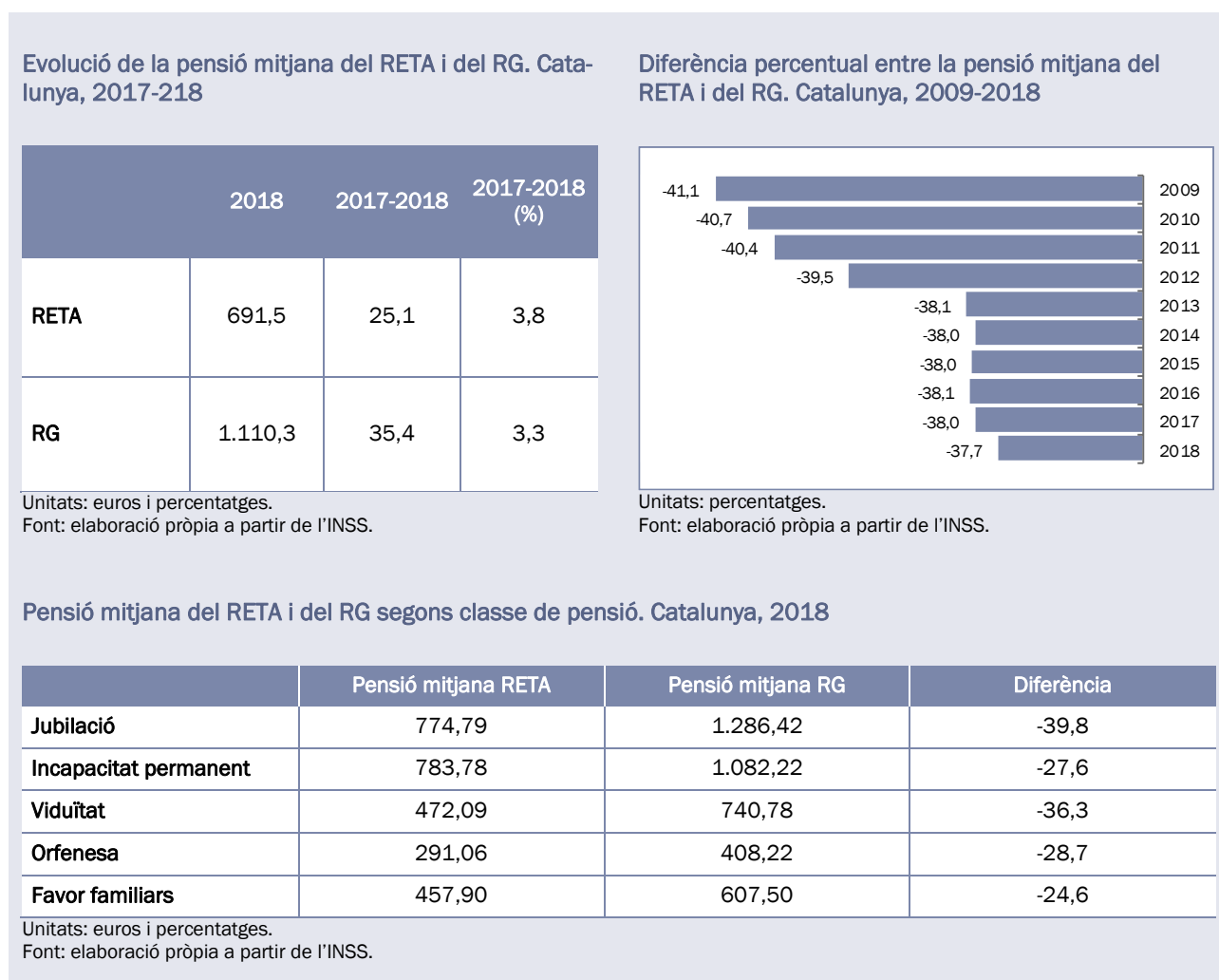
Font: elaboració pròpia a partir de l'INSS.

Pel que fa l'evolució de la pensió mitjana en el RETA, entre 2017 i 2018 augmenta el 3,3%, un percentatge superior al dels anys anteriors, trencant la tendència de desacceleració del creixement de la pensió mitjana iniciada l'any 2014, en el qual es va començar a aplicar l'índex de revaloració de les pensions, amb pujades anuals del 0,25% entre el 2014 i el 2017.

Una altra qüestió a comentar és que la quantia mitjana de la pensions del RETA l'any 2018 (691,5 euros) és el 37,7% més baixa que la del RG (1.110,3 euros), un percentatge inferior al de l'any anterior. Des d'una altra punt de vista, es pot afirmar que la pensió mitjana del RETA hauria de créixer el 60,6% per assolir la quantia mitjana de les pensions del RG.

Tal com s'observa al gràfic següent, la diferència entre les pensions mitjanes d'ambdós règims de cotització ha anat disminuint en l'últim decenni, tot i que cal ressaltar l'estancament d'aquesta tendència entre el 2013 i el 2017. Segons la classe de pensió, la diferència més gran entre ambdós règims es registra en les pensions de jubilació (la del RETA és el 39,8% més baixa que la del RG) i les de viduïtat, en les quals aquest percentatge és del 36,3%.

GRÀFIC 28. Comparativa de la pensió mitjana del RETA i del RG. Catalunya, 2009-2018

Altrament, més enllà de l'estudi de la quantia mitjana, al gràfic següent es mostra la distribució de les pensions contributives per trams de quantia, la qual permet apropar-se d'una forma més precisa a la dispersió dels imports d'aquestes prestacions en el RETA i a les diferències entre aquest règim de cotització i el RG en aquest àmbit.

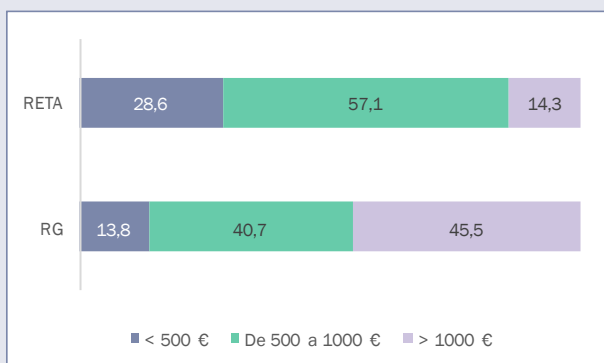
Així, pel que fa a la distribució de les pensions per grans trams de quantia l'any 2018, el 28,6% de les pensions del RETA són de menys de 500 euros, front al 13,8% de les pensions del RG. Les diferències més significatives es troben en les pensions de més de 1.000 euros, les quals només suposen el 14,3% de les pensions del RETA, front al 45,5% de les pensions del RG.

Les diferències entre el RETA i el RG es fan més explícites a partir de l'anàlisi d'una distribució més detallada de les pensions per trams de quantia. Si bé en els dos règims el percentatge més elevat de pensions es troba en el tram dels 600 als 800 euros, en el cas del RETA aquesta proporció és del 39,2%, mentre que en el RG és del 24,4%. A partir dels 800 euros, el nombre de pensions disminueix, sobretot en el RETA, si bé cal destacar que el percentatge de pensions del RETA amb quanties entre els 800 i 1.000 euros ha augmentat 3,5 pp entre el 2017 i el 2018 i passa del 7,9% a l'11,4%. Però la divergència més gran entre ambdós règims es troba en el nombre de pensions amb quanties més elevades. Així, en el gràfic següent es posa de manifest que les pensions del RETA de més de 1.600 euros són escasses: només representen el 2,1% del total, front al 21,7% en el RG. A partir dels 2.000 euros, aquesta circumstància es posa encara més de manifest, atès que les pensions del RETA superiors a aquesta quantia suposen l'1,1% del total, mentre que en el RG aquest percentatge és del 13,2%.

Altrament, i atesa la concentració de pensions (tant del RETA com del RG), entre els 600 i 800 euros, així com la disminució important del nombre de pensions a partir dels 800 (sobretot en el cas del RETA), és interessant analitzar la distribució de les pensions prenent com a eix la quantia dels 800 euros. Així, en el gràfic següent destaca que només el 25,7% de les pensions del RETA són de més de 800 euros, mentre que aquest percentatge puja fins al 57,2% en el RG.

GRÀFIC 29. Distribució de les pensions del RETA i del RG per trams de quantia. Catalunya, 2018

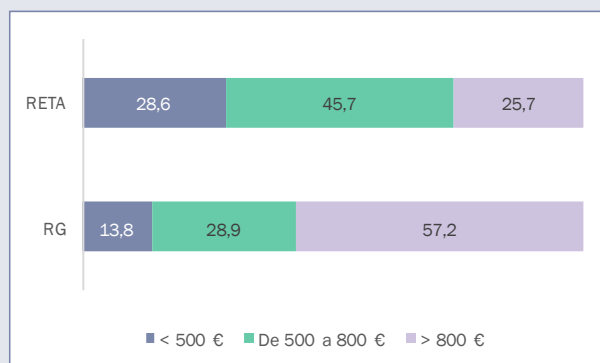
Distribució de les pensions del RETA i el RG per grans trams de quantia. Catalunya, 2018

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INSS.

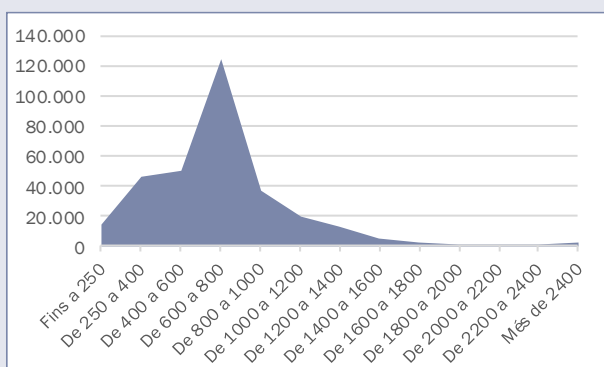
Distribució de les pensions del RETA i el RG per grans trams de quantia. Catalunya, 2018

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INSS.

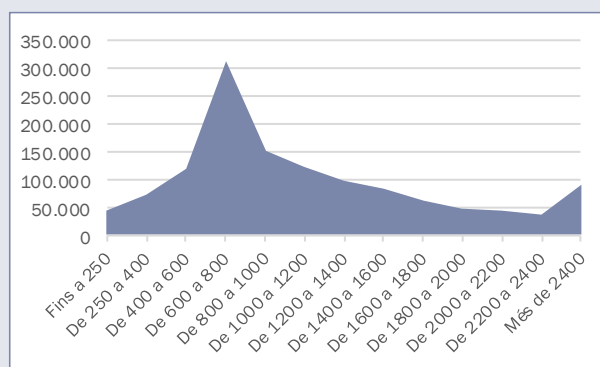
Distribució de les pensions del RETA per trams de quantia. Catalunya, 2018

Unitats: nombres absoluts.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INSS.

Distribució de les pensions del RG per trams de quantia. Catalunya, 2018

Unitats: nombres absoluts.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INSS.

En conclusió, es posa de manifest que les quanties de les pensions del RETA són baixes, la qual cosa encara es fa més notòria quan es comparen amb les del RG. Això és conseqüència principalment d'unes trajectòries laborals amb cotitzacions a la Seguretat Social de baixa quantia en el cas del RETA. Així, cal ressaltar que l'any 2018 el 85,8% dels treballadors autònoms persones físiques cotitzen a la Seguretat Social per la base mínima, tal com s'observa a la taula següent (vegeu l'apartat 3 d'aquest informe per a més informació).

TAULA 10. Nombre d'afiliacions d'autònoms persones físiques segons la base de cotització. Catalunya, 2017-2018

	2017	2018	Variació	Distribució
Base mínima	276.484	280.694	1,5	85,8
Entre 1 i 1,5 vegades base mínima	15.495	16.924	9,2	5,2
Entre 1,5 i 2 vegades base mínima	9.537	9.475	-0,7	2,9
Entre 2 i 3 vegades base mínima	17.982	16.687	-7,2	5,1
Més de 3 vegades base mínima	3.452	3.265	-5,4	1,0

Unitats: nombres absoluts i percentatges.

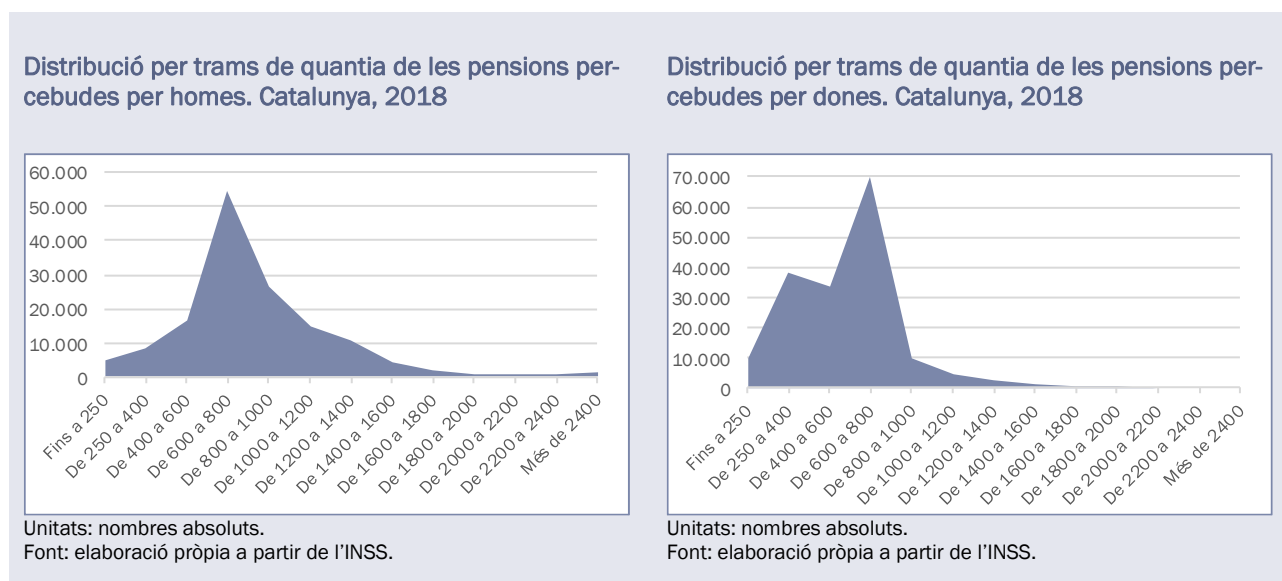
Font: Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social.

El que s'ha comentat anteriorment explica que l'any 2018 el nombre de pensions mínimes del RETA (77.450) suposi el 24,4% del total de les pensions d'aquest règim, mentre que aquest percentatge és del 15,5% en el RG. Altrament, cal destacar que el 66,7% de les 77.450 pensions mínimes del RETA són percebudes per dones (aquest percentatge puja fins al 75,4% en el RG).

D'altra banda, l'anàlisi de les pensions contributives del RETA per trams de quantia permet palesar d'una manera més evident les diferències entre homes i dones pel que fa a la quantia de les seves pensions.

Així, al gràfic següent s'observa que les pensions percebudes per dones es concentren amb més freqüència en els trams més baixos de la distribució: mentre que el 47,5% de les pensions de les dones són de menys de 600 euros i el 88,2% de menys de 800, en el cas dels homes aquests percentatges baixen fins al 20,4% i el 57,9%, respectivament. També es pot apreciar que en ambdós casos el nombre més elevat de pensions es concentra en el tram dels 600 als 800 euros. Així mateix, el nombre de pensions percebudes per dones baixa de manera molt important a partir dels 800 euros, de manera que només l'11,8% de les pensions de titularitat femenina són de més de 800 euros (el 42,1% en el cas dels homes). Una altra punt a ressaltar és que les pensions de quantia més elevada són residuals en el cas de les dones, en concret a partir dels 1.600 euros, tal com s'observa al gràfic següent: només el 0,7% són de més de 1.600 euros i únicament hi ha 472 pensions de més de 2.000 euros. Per contra, els homes no mostren una concentració tan important de pensions en els trams més baixos de la distribució i són més freqüents les de quantia més elevada.

GRÀFIC 30. Distribució de les pensions del RETA per trams de quantia i sexe de la persona beneficiària. Catalunya, 2018

5.3.2. ALTRES PRESTACIONS ECONÒMIQUES DE LA SEGURETAT SOCIAL

A continuació, s'analitzen les prestacions econòmiques de la Seguretat Social respecte de les quals es disposa de dades sobre treball autònom: incapacitat temporal, risc durant l'embaràs, risc durant la lactància natural i cura de menors afectats per càncer o una altra malaltia greu.

Incapacitat temporal

Com a qüestió prèvia, cal assenyalar que les dades sobre prestacions d'incapacitat temporal en el treball autònom es refereixen als processos motivats per una malaltia comuna o accident no laboral (les anomenades contingències comunes).

Al llarg de l'any 2018, s'han iniciat una mitjana mensual de 5.639 processos d'incapacitat temporal en el treball autònom, 281 processos més que l'any anterior (el 5,2% més). Així mateix, al final del període es troben en vigor 15.803 processos, 365 processos més que l'any anterior (el 2,4% més). Pel que fa a la durada mitjana dels processos del treball autònom, és de 83,5. Aquesta xifra contrasta amb els 28,5 dies de duració mitjana dels processos en el RG, la qual és de 28,5 dies.

Per poder comparar els processos d'incapacitat temporal del treball autònom amb els del RG, cal relacionar la xifra de processos amb el nombre de persones treballadores protegides per incapacitat temporal en cadascun dels règims de cotització. Així, l'indicador d'incidència es refereix a la mitjana mensual de processos iniciats en el període per cada 1.000 persones protegides, mentre que l'indicador de prevalença informa sobre el nombre de processos en vigor al final del període per cada 1.000 persones protegides.

L'any 2018, la incidència de la incapacitat temporal en el treball autònom és de 10,1 i és bastant més baixa que en el RG (36,3). En canvi, la prevalença, si bé també és més elevada en el RG (35,1) que en el treball autònom (28,5), la diferència no és tan important com en el cas de la incidència. Aquesta circumstància pot tenir el seu origen en la duració més elevada dels processos d'incapacitat temporal del treball autònom, tal com s'ha comentat anteriorment.

TAULA 11. Indicators de la prestació d'incapacitat temporal segons el tipus de contingència (agregat del sistema)¹. Catalunya, 2017-2018

Tipus de contingències	Mitjana mensual de processos iniciats en el període	Processos en vigor al final del període	Incidència	Prevalença	Duració mitjana dels processos en alta en el període
Contingències comunes del treball autònom					
2018	5.639	15.803	10,1	28,5	83,5
2017-2018 (%)	5,2	2,4	...	...	0,1
Contingències comunes del RG (i del mar i el carbó)					
2018	105.831	102.734	36,3	35,1	28,5
2017-2018 (%)	16,1	11,7	...	...	-2,7

Unitats: nombre de processos, dies, incidència (mitjana mensual de processos iniciats en el període per cada 1.000 persones protegides) i prevalença (nombre de processos vigents al final del període per cada 1.000 persones protegides).

(1) Agregat del sistema: inclou els processos d'incapacitat temporal gestionats per l'INSS, l'ISM i les MCSS.

Font: elaboració pròpia a partir del Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social.

Risc durant l'embaràs i risc durant la lactància natural

Al llarg de l'any 2018, s'han registrat una mitjana de 51,5 processos de risc durant l'embaràs en el treball autònom i s'ha finalitzat l'any amb 132 processos en vigor per aquesta contingència. La duració mitjana dels processos que han finalitzat l'any 2018 és de 71,8 dies. Respecte de l'any 2017, augmenta tant la mitjana mensual de processos com els que es troben en vigor a finals d'any; així mateix, la duració mitjana d'aquests procediments augmenta lleugerament entre 2017 i 2018. En comparació amb el treball per compte d'altri, es pot destacar que la duració dels processos és més elevada en el darrer cas.

Pel que fa a la contingència de risc durant la lactància natural en el treball autònom, s'han iniciat una mitjana mensual de 0,4 processos al llarg de l'any 2018 i s'ha finalitzat l'any amb 4 processos en vigor. Ambdues xifres són bastant més baixes que les registrades en la contingència de risc durant l'embaràs en el treball autònom. Per contra, la duració mitjana dels procediments de risc durant la lactància natural (157,7 dies) és bastant superior a la registrada en el risc durant l'embaràs (71,8 dies).

TAULA 12. Indicators sobre els processos de risc durant l'embaràs i de risc durant la lactància natural (agregat del sistema)¹. Catalunya, 2017-2018

	Risc durant l'embaràs			Risc durant la lactància natural		
	Mitjana mensual de processos	Processos en vigor al final del període	Duració mitjana	Mitjana mensual de processos	Processos en vigor al final del període	Duració mitjana
Treball autònom						
2018	51,5	132,0	71,8	0,4	4,0	157,7
2017-2018 (%)	16,3	4,8	0,6	-50,0	-20,0	5,5
Compte d'altri (RG i especials del mar i del carbó)²						
2018	907,0	2.848,0	94,1	11,2	77,0	155,1
2017-2018 (%)	2,0	5,2	-0,4	27,3	13,2	-0,2

Unitats: nombre de processos i dies.

(1) Agregat del sistema: inclou processos gestionats per l'INSS, l'ISM i les MCSS.

(2) L'any 2018, s'han iniciat una mitjana mensual de 0,25 processos de risc durant l'embaràs en el règim especial del mar i hi ha un procés en vigor a final del període corresponent a aquest règim. La resta de processos per aquesta contingència i tots els processos de risc durant la lactància natural per compte d'altri corresponen al RG.

Font: elaboració pròpia a partir del Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social.

Cura de menors afectats per càncer o una altra malaltia greu

Com a qüestió prèvia, cal indicar que aquesta prestació es crea l'any 2011 i es reconeix als progenitors, adoptants o acollidors que redueixen la seva jornada amb motiu de la cura de menors afectats per càncer o una altra malaltia greu. Ja iniciat l'any 2019, s'han afegit tres patologies noves a la llista de malalties considerades greus als efectes del reconeixement d'aquesta prestació: l'epidermòlisi bullosa, coneguda com a "pell de papallona", la síndrome de Behçet i la síndrome d'Smith Magenis; així mateix, s'ha aprovat el model de declaració mèdica sobre la necessitat de cura contínua del menor.⁴³

Al llarg de l'any 2018, s'han iniciat 34 processos d'aquesta prestació en el treball autònom, un més que l'any anterior, i s'ha finalitzat l'any amb 76 procediments en vigor, el 7,0% més que l'any anterior. La duració mitjana ha estat de 530 dies, la qual és més elevada que la registrada l'any 2017 (498,1 dies). Si es compara aquesta situació amb la del treball per compte d'altri, es pot destacar que el nombre de processos iniciats l'any 2018 i els que estan en vigor a finals d'any creixen més en termes relatius en el treball per compte d'altri, sobretot aquests últims; així mateix, es pot ressaltar que els procediments del treball autònom tenen una duració més elevada que els del treball per compte d'altri.

TAULA 13. Indicators sobre els processos de cura de menors afectats per càncer o una altra malaltia greu (agregat del sistema).¹ Catalunya, 2017-2018

	Nombre de processos iniciats en el període	Nombre de processos en vigor al final del període	Duració mitjana de processos finalitzats en el període
Règim treball autònom			
2018	34	76	530
2017-2018(%)	3,0	7,0	6,4
Compte d'altri (RG, mar i carbó)²			

⁴³ Ordre TMS/103/2019, del 6 de febrer, per la qual es modifica l'annex del Reial decret 1148/2011, del 29 de juliol, per a l'aplicació i desenvolupament, en el sistema de la Seguretat Social, de la prestació econòmica de la cura de menors afectats per càncer o una altra malaltia greu i s'aprova el model de declaració mèdica sobre la necessitat de cura contínua del menor. BOE núm. 34, de 9.02.2019.

SITUACIÓ DEL TREBALL AUTÒNOM A CATALUNYA 2018

2018	575	947	436,3
2017-2018(%)	9,9	22,0	19,2

Unitats: nombre de processos i dies.

(1) Agregat del sistema: inclou els processos gestionats per l'INSS, l'ISM i les MCSS.

(2) L'any 2018, tots els processos per compte d'altri corresponen al RG, excepte un procediment iniciat en el règim especial del treball del mar.

Font: elaboració pròpia a partir del Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social.

5.4. PRESTACIÓ PER CESSAMENT D'ACTIVITAT

La protecció per cessament d'activitat en el treball autònom entra en vigor el 6 de novembre del 2010, amb l'aprovació de la Llei 32/2010, del 5 d'agost, per la qual s'estableix un sistema específic de protecció per cessament d'activitat dels treballadors autònoms. La cobertura d'aquesta contingència ha estat de caràcter voluntari fins al dia 1.01.2019, a partir del qual esdevé obligatori cotitzar per cessament d'activitat, en virtut del Reial decret llei 28/2018, de 28 de desembre, per a la revaloració de les pensions públiques i altres mesures urgents en matèria social, laboral i d'ocupació.

A continuació, s'analitza aquesta prestació l'any 2018 i es fa un repàs de la seva evolució des de l'any 2013, primer any respecte del qual es disposa de dades.

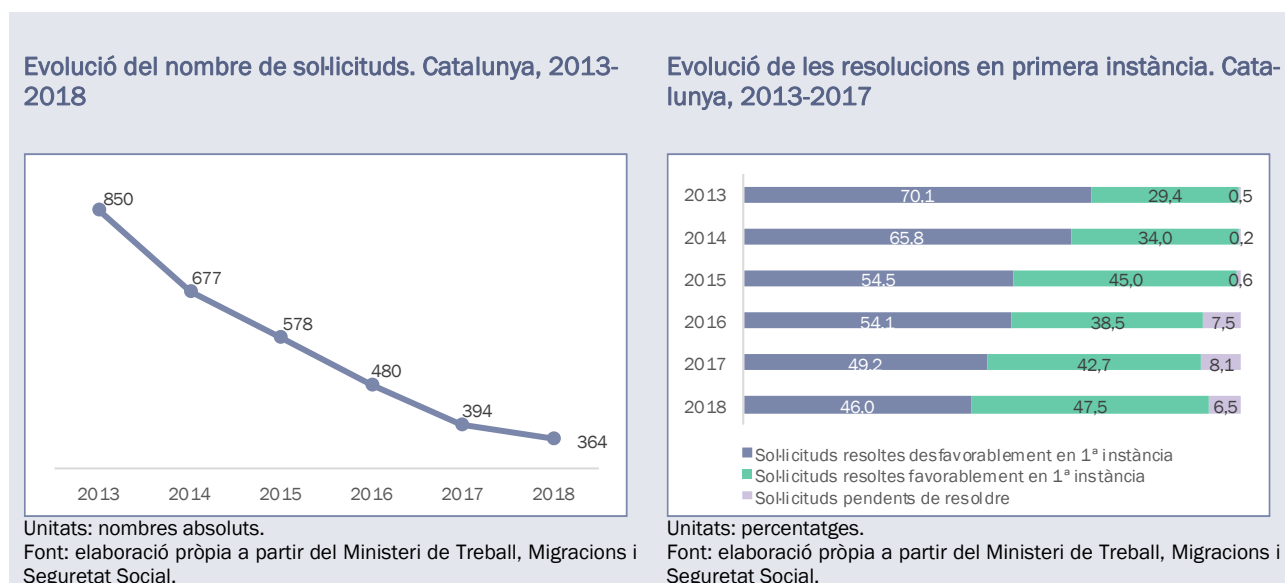
Al llarg de l'any 2018, s'han presentat 364 sol·licituds de la prestació de cessament d'activitat, la majoria de les quals (el 96,4%) han estat gestionades per les Mútues Col·laboradores de la Seguretat Social (en endavant, MCSS).

Si es tenen en compte els 10 desistiments registrats, resulten 354 sol·licituds, de les quals se n'han denegat 163 (el 46,0%). Pel que fa a la resta, 168 han estat resoltes favorablement (el 47,5%) i 23 resten pendents de resoldre. Cal destacar que el 2018 és el primer any en el qual les resolucions favorables han estat superiors a les desfavorables.

Pel que fa a l'evolució del nombre de sol·licituds presentades, al gràfic següent es pot observar que disminueix any rere any. L'any 2018, aquesta reducció és del 7,6%, la més baixa del període 2013-2018, en el qual s'ha registrat un descens mitjà del 14,0%.

Al gràfic següent també es mostra l'evolució de les resolucions en primera instància. Cal ressaltar el nombre elevat de resolucions que es resolen desfavorablement, tot i que la proporció de denegacions ha anat baixant any rere any. El descens més elevat en aquest sentit és el registrat l'any 2015, coincidint amb la reforma de la normativa reguladora del cessament d'activitat amb la finalitat de facilitar l'accés a la prestació. Finalment, cal destacar que l'any 2018 és el primer any en el qual es registren més resolucions favorables que desfavorables de la prestació.

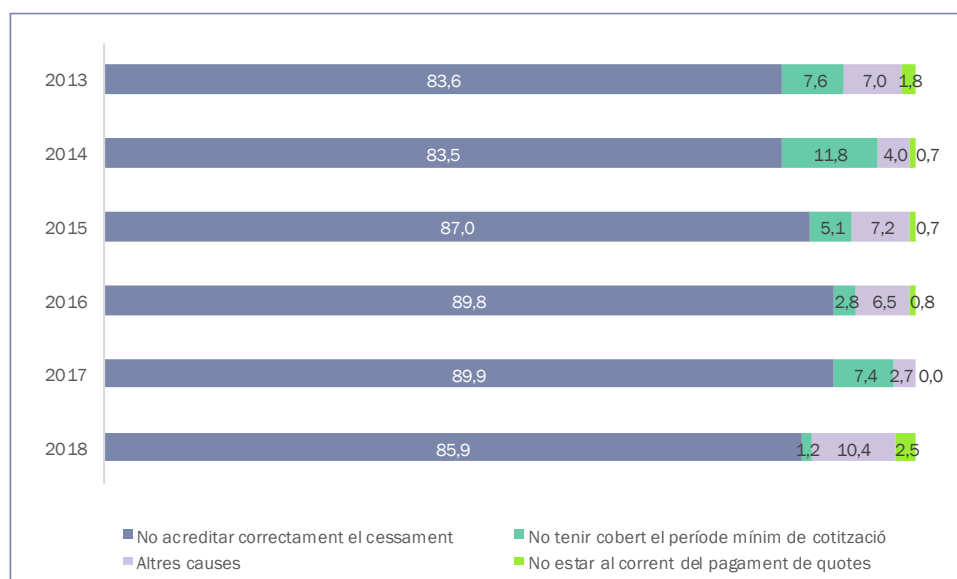
GRÀFIC 31. Evolució de les sol·licituds de la prestació de cessament d'activitat i de les resolucions en primera instància. Catalunya, 2013-2018

Quant a les causes de denegació de la prestació, com en anys anteriors, la gran majoria de les resolucions desfavorables l'any 2018 es deuen al fet de no haver acreditat correctament el cessament (en concret, el 85,9%), tot i que aquest percentatge és més baix que el dels tres anys anteriors, tal com s'observa al gràfic següent. Per tant, el no compliment dels requisits exigits per la normativa continua sent el motiu principal de les resolucions desfavorables.

Pel que fa a les altres causes de denegació de la prestació l'any 2018, 17 sol·licituds han estat denegades per "altres causes", 4 per no estar al corrent del pagament de les quotes i 2 per no tenir cobert el període mínim de cotització.

GRÀFIC 32. Causes de les resolucions desfavorables en primera instància. Catalunya, 2013-2018

Unitats: percentatges.
Font: elaboració pròpia a partir del Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social.

Per acabar, l'any 2018 s'han concedit 178 prestacions de cessament d'activitat (si se sumen les 168 resolucions favorables en primera instància i les 10 reclamacions estimades), 4 prestacions més que l'any anterior. Aquesta xifra suposa el 48,9% de les sol·licituds presentades al llarg de l'any 2018. Aquest percentatge és el més elevat del període 2013-2018. A la taula següent es mostra un resum del que s'ha comentat anteriorment per al període 2013-2018.

TAULA 14. Evolució del percentatge de prestacions de cessament d'activitat concedides sobre les sol·licituds presentades. Catalunya, 2013-2018

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Resolucions favorables en 1ª instància	233	219	241	175	163	168
Reclamacions estimades	11	15	14	13	11	10
Total prestacions concedides	244	234	255	188	174	178
Total sol·licituds presentades	850	677	578	480	394	364
% prestacions sobre sol·licituds	28,7	34,6	44,1	39,2	44,2	48,9

Unitats: nombres absoluts i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social.

Quant a les causes del reconeixement de la prestació l'any 2018, la majoria (el 62,4%) són econòmiques, tècniques, productives o organitzatives. Aquestes causes són les que han fonamentat la majoria dels reconeixements de la prestació en tots els anys del període 2013-2018. També s'observa que any rere any les causes econòmiques, tècniques, productives o organitzatives han anat perdent pes, mentre que les causes específiques del col·lectiu han augmentat la seva proporció, tendència que s'ha fet més remarcable l'any 2018, tal com es mostra a la taula següent.

TAULA 15. Causes del reconeixement de la prestació per cessament d'activitat. Catalunya, 2013-2018

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Econòmiques, tècniques, productives o organitzatives	82,0	78,6	71,8	72,5	73,0	62,4
Específiques del col·lectiu	16,0	19,2	16,1	20,6	25,3	34,8
Força major	1,2	0,4	9,8	4,8	0,6	0,0
Pèrdua de llicència	0,4	1,7	1,6	1,6	0,0	2,8
Divorci o separació	0,4	0,0	0,8	0,5	1,1	0,0

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social.

6. FOMENT I CONSOLIDACIÓ DEL TREBALL AUTÒNOM

El treball autònom es pot concretar en una pluralitat de formes jurídiques, que inclouen tant la persona física que s'afilia al RETA com les persones que exerceixen la seva activitat de manera col·lectiva en una forma societària. La normativa mercantil preveu, a més de les formes societàries tradicionals (anònimes, limitades, cooperatives o anònimes laborals, entre d'altres), una sèrie de formes jurídiques concebudes per a persones que emprenen una activitat econòmica.

Així, cal tenir en compte les societats limitades nova empresa, les societats limitades de formació successiva i la figura dels emprenedors de responsabilitat limitada. Ara bé, l'ús d'aquestes formes és residual, tal com indiquen les dades disponibles (d'àmbit estatal): aquests tipus societaris representen el 0,20% de les 96.015 noves societats constituïdes l'any 2018.⁴⁴

Tenint en compte aquest context, l'objectiu del present apartat és analitzar les mesures de foment i promoció del treball autònom distingint, en la mesura que sigui possible, pel col·lectiu destinatari d'aquestes. Així, s'analitzen en primer lloc les mesures dirigides exclusivament als treballadors autònoms i a continuació aquelles a les quals poden accedir altres formes de treball autònom que operen sota formes jurídiques societàries. La lectura global de l'anàlisi de les mesures descrites cal destacar:

Es constata els darrers anys una certa especialització de les mesures de foment del treball autònom, més enllà del col·lectiu destinatari o la seva finalitat. Aquesta especialització ve determinada pel tipus d'activitat econòmica a la qual es dona suport: d'una banda, hi ha accions que es focalitzen en activitats econòmiques de tots els sectors d'activitat però d'abast local i de l'altra, hi ha actuacions que se centren en activitats econòmiques basades en la innovació, d'alt impacte i escalabilitat.

Entre aquestes darreres s'inclouen el programa per promoure l'emprenedoria territorial especialitzada, els ajuts als projectes singulars en el marc del suport a l'economia social i el cooperativisme, així com els ajuts d'ACCIÓ a la innovació (ja siguin per incentivar el creixement de *start-ups* tecnològiques o els cupons a la innovació).

D'altra banda, quan el detall de les dades ho permet, es constata com hi ha més homes que dones entre les persones beneficiàries de la majoria de les mesures analitzades: compatibilització i suspensió de la prestació d'atur, persones autònomes que participen en accions formatives del CONFORCAT, Garantia Juvenil, serveis dirigits a les empreses del Catalunya Emprèn i el programa d'emprenedoria territorial especialitzada. Aquesta major proporció d'homes és coherent amb el pes que tenen en el treball autònom (67,5% vs. 32,5%).

De l'anàlisi de les mesures dirigides a les persones treballadores autònomes es desprèn que:

- La compatibilització de la percepció de la prestació d'atur supera per primer cop a Catalunya la capitalització. L'evolució de les dades permet apuntar que hi ha una certa preferència per les mesures més "conservadores" de la prestació (compatibilització i suspensió), en detriment de la capitalització, que implica destinar la totalitat de la prestació d'atur a l'activitat per compte propi que s'inicia.
- Augmenta l'import atorgat en diferents línies d'ajut, com ara la Garantia Juvenil i els avals atorgats per Avaluació de Catalunya, SGR. Igualment incrementen les persones que participen en el programa específic per autònoms del CONFORCAT.
- Els recursos destinats al programa Consolida't es mantenen igual que l'any 2017, si bé el darrer informe d'avaluació en constata els resultats positius pels participants.

Les principals conclusions relatives a l'anàlisi de les mesures dirigides a altres formes de treball autònom són:

- Davalla l'import atorgat en diverses mesures de suport econòmic: les atorgades per l'ICO, els cupons a la

⁴⁴ L'any 2018 s'han constituït a Espanya 31 societats limitades nova empresa, 148 societats limitades de formació successiva i 10 emprenedors de responsabilitat limitada. Font: Colegio de Registradores de España (2019). [Estadística Mercantil. Ejercicio 2018](#).

internacionalització d'ACCIÓ, els ajuts per la incorporació de persones sòcies a cooperatives o societats laborals i la Línia Capitalcoop.

- En canvi, creix el suport d'Enisa, els avals d'Avalis de Catalunya, SGR, les línies de suport a l'economia social i el cooperativisme, així com les actuacions d'ACCIÓ per fomentar la innovació.

6.1. MESURES DE FOMENT I CONSOLIDACIÓ DIRIGIDES A TREBALLADORS AUTÒNOMS

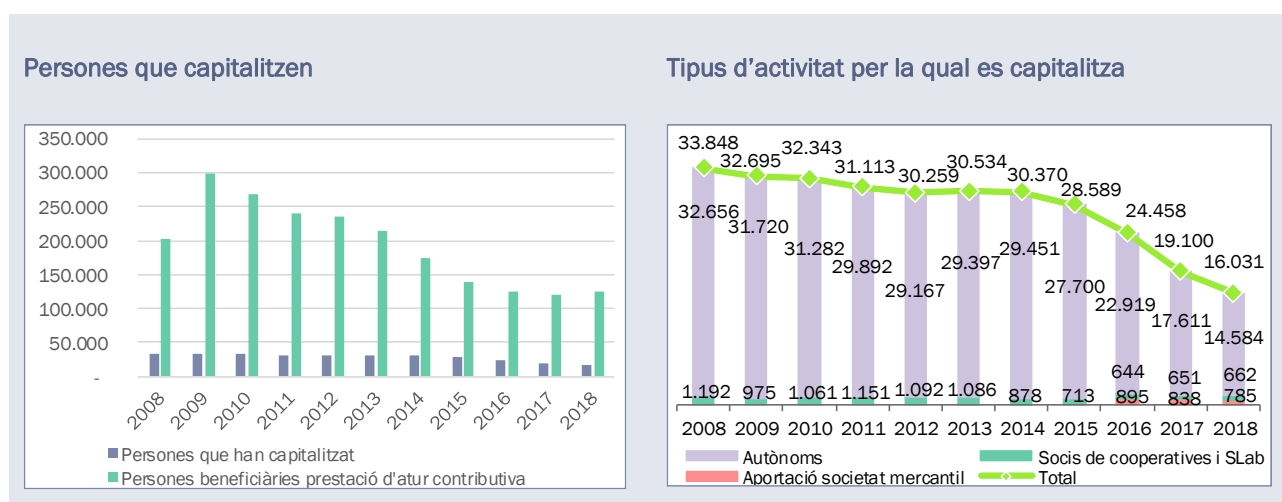
Una de les mesures amb més trajectòria de foment del treball autònom és la **capitalització de la prestació d'atur contributiva**, que es va regular per primer cop l'any 1984. Avui en dia, la persona beneficiària de la prestació d'atur pot optar per capitalitzar-ne la totalitat o una part ja sigui per a constituir-se com a treballadora autònoma, per convertir-se en sòcia d'una cooperativa o d'una societat laboral o també per fer l'aportació inicial a una societat mercantil.

Tot i aquesta antiguitat, cada cop menys persones opten per capitalitzar la seva prestació d'atur: l'any 2018 ho van fer el 12,9% de les persones que tenen dret a aquesta prestació contributiva, mentre que l'any anterior ho van fer el 16%. En termes absoluts, l'any 2018 van capitalitzar la prestació d'atur 16.031 persones, el 16,1% menys de les que ho van fer el 2017. Amb aquest, ja són cinc anys consecutius d'evolució decreixent. Cal tenir en compte que l'any 2018 la davallada de les persones que capitalitzen contrasta amb l'increment de les persones amb dret a prestació d'atur contributiva, que no creixia des de l'any 2010.

Igual que els anys anteriors, nou de cada deu persones que capitalitzen la prestació d'atur es constitueixen com a autònoms, si bé el percentatge passa del 92,2% al 91%. Conseqüentment, tant el pes de les persones que capitalitzen per fer aportacions a una societat mercantil com el de les que s'incorporen en cooperatives o societats laborals creix lleugerament (el primer passa del 4,4% al 4,9% i el segon, del 3,4% al 4,1%).

D'altra banda, el segon dels gràfics següents permet constatar com en deu anys el nombre de persones que capitalitzen la prestació d'atur s'ha reduït a la meitat, ja sigui per constituir-se com a autònomes o bé per incorporar-se a una cooperativa o societat laboral. L'única excepció és l'aportació a una societat mercantil, possible des de l'any 2013 i que fins a l'any 2017 va créixer any rere any. Amb tot, el 2018 davalla el 6,3%.

GRÀFIC 33. Capitalització de la prestació d'atur contributiva. Catalunya, 2008-2018

Unitats: nombres absoluts.

Nota: "SLab", en el segon gràfic, refereix a societats laborals.

Font: elaboració pròpia a partir del Servei Públic d'Ocupació Estatal.

La reducció de les persones que capitalitzen la prestació d'atur contributiva cal relacionar-la amb la possibilitat, regulada l'any 2013, d'iniciar una activitat com a treballador autònom i suspendre la percepció de la prestació⁴⁵ o bé mantenir-la i sol·licitar-ne la compatibilització.⁴⁶

L'any 2018 incrementa el 14,4% el nombre de persones que **compatibilitzen** la prestació d'atur contributiva amb el treball per compte propi, mentre que el nombre de persones que la suspelen pel mateix motiu creix l',1,5%. Fins a l'any 2015 només podien acollir-se a aquestes mesures els menors de 30 anys. A finals de l'any 2015 la Llei 31/2015 va eliminar els requisits d'edat per accedir-hi, fet que va comportar un increment significatiu de les persones que compatibilitzen o suspelen la prestació d'atur, tal com reflecteix la graella de gràfics següent.

El primer dels gràfics mostra com clarament els majors de 30 anys són majoritaris en ambdós casos (el 86,9% entre els que compatibilitzen i el 88,2% entre els que suspelen). Així mateix, la distribució interna per trams d'edat mostra com el 40,5% de les persones que compatibilitzen tenen entre 30 i 39 anys i el 41,3% entre 40 i 54 anys. Entre les persones que suspelen, aquests percentatges pels mateixos trams d'edat són de 31,0% i 39,7% (respectivament), atès que els més grans de 55 anys tenen més pes (17,5%).

Hi ha més homes que dones que s'acullen a aquesta mesura, en una proporció que es manté estable en el cas de les persones que compatibilitzen (les dones eren el 41,7% el 2016 i el 41,5% el 2018), però que incrementa entre les persones que suspelen: han passat de representar el 34,0% el 2016 al 41,3% el 2018.

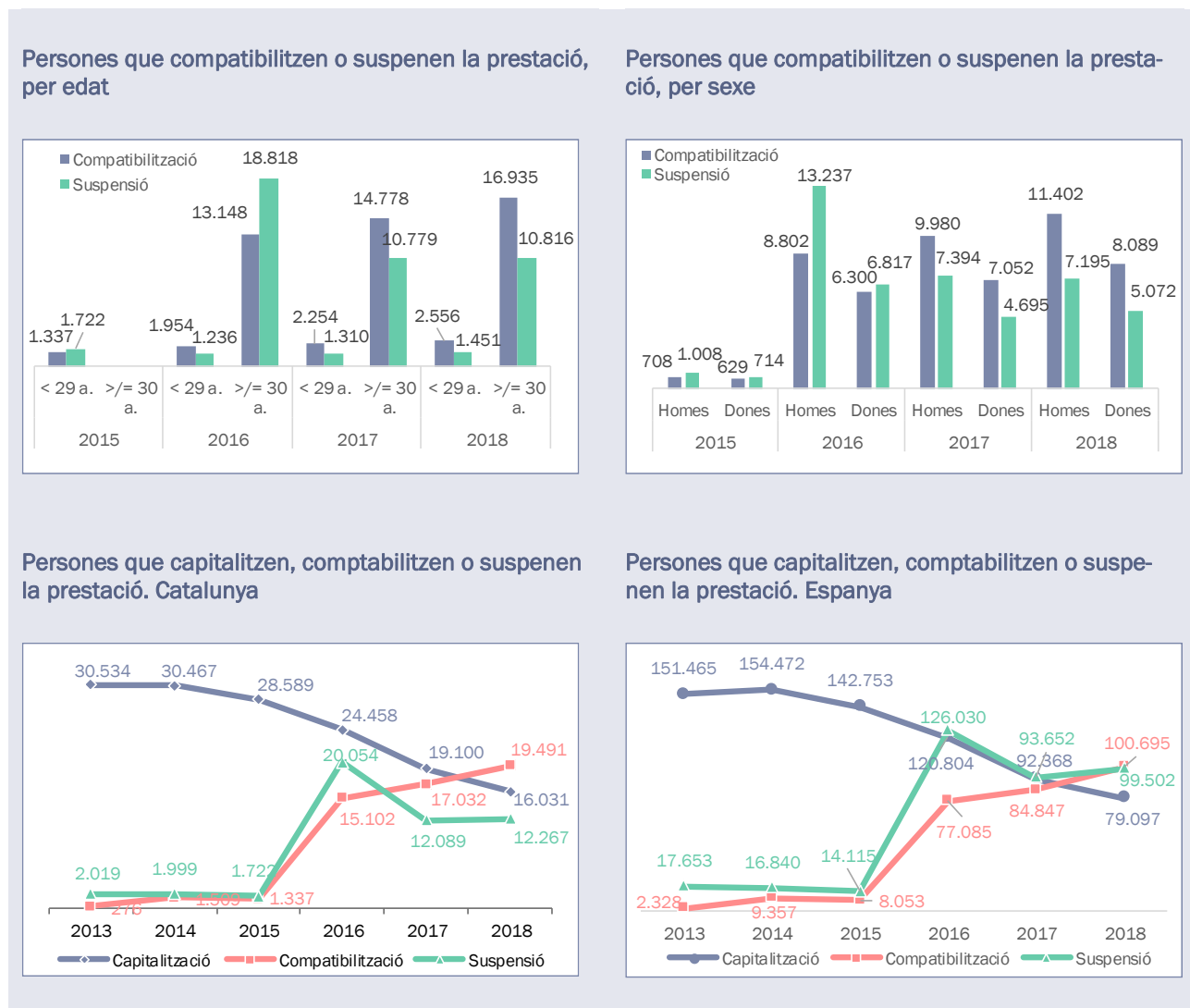
D'altra banda, el tercer i el quart gràfic mostren l'evolució de les tres mesures de foment del treball autònom. Es constata com a Catalunya l'any 2018 per primera vegada el nombre de persones que compatibilitza la prestació d'atur contributiva és superior al de les que la capitalitzen per iniciar una activitat per compte propi, sigui de manera individual o col·lectiva, així com al nombre de persones que la suspelen. El total de persones que s'acullen a una d'aquestes tres possibilitats incrementa el 3,3% respecte de l'any 2017.

En l'àmbit estatal el nombre de persones que compatibilitzen és també superior al de les que capitalitzen la prestació d'atur o bé la suspelen, si bé ja l'any 2016 les suspensions van superar les capitalitzacions. Les tendències descrites apuntarien doncs, una certa preferència per les mesures més "conservadores" en termes de garantia a futur de la protecció social vinculada a la prestació d'atur, en detriment de la mesura més "arriscada", com és la capitalització, que implica destinar la totalitat de la prestació d'atur a l'activitat per compte propi que s'inicia (sigui amb la capitalització total o bé la parcial i posterior reducció de les quotes a la SS amb càrrec a la prestació).

⁴⁵ El dret a la prestació es manté suspès durant un període màxim de 60 mesos. Transcorregut aquest termini, la prestació s'extingeix.

⁴⁶ Es permet compatibilitzar el treball per compte propi i el cobrament de la prestació d'atur contributiva durant un període màxim de 270 dies o pel temps inferior pendent de percebre.

GRÀFIC 34. Mesures per constituir-se com a persones treballadores autònomes a partir de la prestació d'atur. Catalunya, 2013-2018

Unitats: nombres absoluts.
Font: elaboració pròpia a partir del Servei Públic d'Ocupació Estatal.

Una de les mesures d'àmbit autonòmic i de referència destinada específicament al col·lectiu d'autònoms és el **programa Consolida't**, que té per finalitat millorar la seva competitivitat i sostenibilitat mitjançant accions formatives i assessorament. L'avaluació del programa corresponent a l'edició de l'any 2015 (darrera realitzada)⁴⁷ reflecteix com participar en el programa fa augmentar les probabilitats de continuar com a autònom en un horitzó a dos anys.⁴⁸

Les dades de l'execució del programa l'any 2018⁴⁹ són les mateixes de l'any passat: el mateix import concedit, el mateix nombre de persones beneficiàries i el mateix nombre de consultors (29). Les actuacions es distribueixen territorialment també de manera similar, concentrant-ne la demarcació de Barcelona la majoria.

⁴⁷ Observatori del Treball i Model Productiu (2019). [Fragments de coneixement: Avaluació del programa Consolida't 2015](#).
⁴⁸ L'avaluació es fa a partir de dos indicadors: d'una banda, la taxa bruta de supervivència (percentatge de participants inscrits al RETA a desembre de 2015 que també ho estan a desembre de 2017), i de l'altra, la taxa de supervivència acumulada (percentatge de participants inscrits al RETA a desembre de 2015 que romanen inscrits ininterrompudament tots els trimestres fins a desembre de 2017).
⁴⁹ Subvencions convocades l'any 2018 mitjançant la [Resolució TSF/2192/2018, de 19 de setembre](#). DOGC núm. 7716, d'1.10.2018.

TAULA 16. Execució del programa Consolidat. Catalunya, 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Persones beneficiàries	558	630	666	522	522
Import atorgat	916.530	1.031.500	1.091.000	846.500	846.500

Unitats: persones en nombres absoluts i imports en euros.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Així mateix, cal tenir en compte els programes formatius impulsats pel **Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya**. L'any 2018 incrementa el 16,3% el nombre de persones que participen en accions formatives del Consorci, en passar de 94.209 a 109.572. D'aquestes, el 9,9% són autònomes (10.799 en termes absoluts). D'altra banda, cal tenir en compte que el Consorci organitza un programa específic per a persones autònomes, que l'any 2018 triplica el nombre de participants (passa de 622 a 2.073).

Tal com reflecteixen els gràfics següents, el perfil de les persones que participen en accions del Consorci i el de les que són autònomes té algunes diferències destacades. En primer lloc, les dones són majoria en el conjunt dels participants (61,0%) i en el programa transversal d'autònoms (52,5%), mentre que entre els autònoms la situació s'inverteix: els homes representen el 52,0% i les dones, el 48,0%. Malgrat això, cal destacar que el pes de les dones, tot i ser inferior al dels homes, és superior al que tenen en el col·lectiu de treballadors autònoms (32,5%, segons les dades de l'EPA).

Si bé les persones amb estudis universitaris són el grup més nombrós de participants (29,2% en el total), aquest percentatge arriba fins al 34,1% entre les persones autònomes (i al 28,9% en el programa específic). Per últim, també hi ha diferències en termes d'edat: en col·lectiu amb un major pes entre el total de participants és el que té entre 35 i 44 anys (31,3%), entre les persones autònomes és el que té entre 45 i 54 anys (37,3%), per tant, més envellit.

GRÀFIC 35. Perfil de les persones participants en les accions formatives del Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya. Catalunya, 2018

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya.

Per últim, cal tenir presents les línies de **suport econòmic** adreçades específicament a les persones treballadores autònomes, si bé són poques. La majoria de mesures de suport econòmic estan obertes també a persones que treballen pel seu compte en el marc d'una pime. Tot i que a continuació es comenten aquestes mesures, el detall de les dades (en taules o gràfics) s'inclou en l'apartat següent, amb la finalitat de proporcionar una visió global i analitzar-les juntament amb les línies a les quals poden accedir les diferents formes de treball autònom.

Així, cal tenir en compte les línies específiques per a persones autònomes de l'**Institut Català de Finances** (ICF), de les quals no es disposa dades relatives a l'any 2018 atès que a diferència d'anys anteriors, l'informe anual de l'ICF no les inclou. Amb tot, cal tenir en compte que l'any 2018 l'ICF ha atès 246 emprenedors i microempreses, que ha permès finançar 71,4 milions d'euros. Aquesta activitat ha afavorit la creació o el manteniment de 808 llocs de treball. Per a més informació de l'activitat creditícia de l'ICF, vegeu el gràfic 44.

L'ICF també facilita la concessió d'avalis a les persones treballadores autònomes, sovint conjuntament amb l'empresa Avalis de Catalunya, SGR. En aquest àmbit, destaquen les línies Avalis Emprèn i la que avala el préstec per adquirir una llicència de taxi, en les quals la major part de les persones que fan aquesta operació són persones físiques. En aquest darrer cas, representen el 97,2%.

Respecte al 2017, l'import del volum formalitzat dels avals pels préstecs per adquirir la llicència de taxi davalla el 5,6%, mentre que creix de manera significativa la línia Avalis Emprèn (el 59,9%; vegeu la taula 22). De manera paral·lela, davalla el nombre d'operacions en els avals per adquirir una llicència de taxi (el 2,7%) i creixen les operacions vinculades a la línia Emprèn (el 2,4%).

Tanca aquest apartat l'anàlisi de les subvencions que convoca el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies en el marc del **programa de Garantia Juvenil per afavorir l'autoocupació dels joves**.⁵⁰ Respecte de la convocatòria de l'any anterior, el 2018 incrementa l'import subvencionable, en passar de 9.100 euros a 9.900 euros, per cada persona donada d'alta de manera ininterrompuda durant 12 mesos al RETA o mutualitat del col·legi professional corresponent per garantir uns ingressos mínims de l'autònom a l'inici de la seva activitat econòmica.

Tal com s'observa en la taula següent, incrementen de manera significativa tant l'import atorgat (el 60,5%) com el nombre de persones beneficiàries (el 47,5%). Nou de cada deu persones beneficiàries es dediquen als serveis (el 91,3%), tenint la resta de sectors un pes menor: 4,6% la indústria, 2,4% la construcció i 1,2% l'agricultura.

TAULA 17. Ajuts per afavorir la inserció laboral dels joves via autoocupació (Programa de Garantia Juvenil). Catalunya, 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Persones beneficiàries				
Homes	5	214	173	261
Dones	12	158	170	245
Total	17	372	343	506
Subvencions atorgades				
Import total	154.366,8	3.379.064,8	3.121.300,0	5.009.400,0
Núm. Subvencions	17	372	343	522
Import mitjà	9.080,4	9.083,5	9.100,0	9.596,6

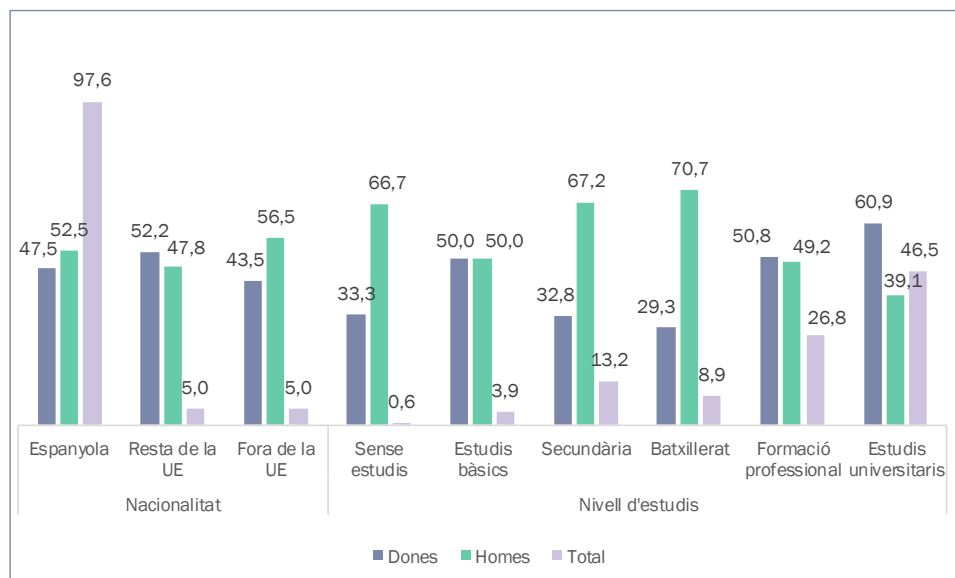
Unitats: nombres absoluts.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

El gràfic següent conté les característiques de les persones que s'autoocupen en el sector serveis, que com ja s'ha dit, és el majoritari. Gairebé la totalitat d'aquests joves tenen nacionalitat espanyola (el 97,6%) i gairebé la meitat, estudis universitaris (el 46,5%), sent també la formació professional el segon nivell d'estudis amb major percentatge (concentra el 26,8% de les persones beneficiàries). La distribució per sexe és bastant equilibrada, si bé hi ha més homes que dones (51,6% vs. 48,4%). Per nivell d'estudis hi ha alguna diferència destacada: les dones tenen més pes entre els beneficiaris amb estudis universitaris, mentre que els homes són clarament la majoria entre els que tenen estudis de secundària i batxillerat.

⁵⁰ Subvencions convocades per l'any 2018 mitjançant la [Resolució TSF/1688/2018, de 12 de juliol](#). DOGC núm. 7667, de 19.07.2018.

GRÀFIC 36. Característiques de les persones beneficiàries del programa de Garantia Juvenil per afavorir l'autoocupació dels joves, sector serveis. Catalunya, 2018

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

6.2. MESURES DE FOMENT I CONSOLIDACIÓ DIRIGIDES A ALTRES FORMES DE TREBALL AUTÒNOM

Promoció de la cultura emprenedora

La promoció de la cultura emprenedora busca incidir tant en la decisió d'emprendre com en la gestió i desenvolupament de la idea de negoci. S'inclouen en aquesta categoria les mesures dirigides a millorar el reconeixement i el suport a les persones que inicien una activitat per compte propi. Ateses aquestes finalitats, el col·lectiu destinatari de les mesures comentades inclou tant les persones que no han iniciat una activitat econòmica com d'altres que sí que ho han fet.

El Biz-Barcelona és un dels esdeveniments anuals de referència en aquest àmbit, arribant l'any 2018 a la vuitena edició. Ha rebut 13.800 visitants, sent les pimes i les persones emprenedores el perfil majoritari dels assistents (en representar el 37,9% i el 37,6%, respectivament). Les dades sobre la situació en què es troben les persones emprenedores assistents confirma el paper del Biz-Barcelona en la fase inicial d'emprendre, atès que el 72% es troba en la fase inicial del projecte (en concret, en la definició de la idea o pla de negoci), el 12% acaba de constituir o iniciar el projecte, mentre que el 10% cerca finançament i el 5% ha de decidir la forma jurídica.

D'altra banda, cal tenir en compte que durant l'any se celebren una pluralitat d'esdeveniments concebuts com a punt de trobada entre les persones que volen emprendre i les entitats que presten suport i assessorament. A tall d'exemple, destaquen les Jornades Enlaira't, organitzades pels ajuntaments d'Allella, El Masnou, Teià i Montgat i gestionades per Laboratori 8-85, que tenen l'objectiu de promoure l'empresa, l'emprenedoria i els nous projectes emergents.⁵¹

Any rere any, aquest informe té en compte el programa de la Comissió Europea **Erasmus per a joves emprenedors**, implantat l'any 2009. Des d'aquesta data fins a principis de l'any 2019, hi han participat 22.481 persones i 39 països. D'aquestes persones, el 61% són nous emprenedors, mentre que el 39% restant són emprenedors d'acollida. La major part dels nous emprenedors provenen d'Itàlia (el 22,2%) i

⁵¹ Més informació: <https://enlairat.cat>

Espanya (el 20,6%), seguits a més distància per Romania (amb el 6,1% dels emprenedors). Així mateix, Espanya i Itàlia són també els països d'origen de la majoria d'emprenedors d'acollida (el 21,0% i el 15,6%, respectivament). L'avaluació intermèdia del programa ha permès constatar que el 61% dels nous emprenedors i el 54% dels emprenedors d'acollida van incrementar la seva facturació amb posterioritat a la participació en el programa.

D'altra banda, cal tenir en compte els programes que busquen fomentar un determinat tipus d'empresa, com ara les empreses amb finalitats socials o bé amb una determinada forma jurídica, com ara les cooperatives o societats laborals. L'especialització d'aquestes accions de promoció també pot venir donada pel sector d'activitat, com ara la tecnologia, el medi ambient, els videojocs, la salut, etc.

Un dels programes que fomenten la creació d'entitats de l'economia social és l'**Aracoop**, promogut des de l'any 2017 pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. El programa s'estructura en quatre eixos d'actuació, sent precisament el darrer el que se centra en la promoció i difusió. A diferència de l'any passat, en aquest moment no està disponible la informació sobre l'import atorgat en cadascuna de les diferents línies del programa, per la qual cosa remetem a les dades generals que conté la taula 19.

Per últim, cal fer referència als **premis**, que també contribueixen a fomentar la cultura emprenedora i millorar el reconeixement social de les persones que inicien una activitat. En cas que incorporin una dotació econòmica, en funció de l'import poden contribuir també a la sostenibilitat del projecte. Arreu del territori, diverses entitats en convoquen cada any. Igual que les mesures comentades anteriorment, alguns poden anar dirigits a un determinat segment de la població definit per l'edat (joves o majors d'una determinada edat), sexe, àmbit territorial o sector d'activitat.

Com a exemples es poden mencionar la sisena edició del premi de la Fundació Caixa d'Enginyers que reconeix l'Emprenedoria per a la Ciència, la Tecnologia, la Innovació i la Sostenibilitat,⁵² així com el premi a l'Emprenedoria del Consell Comarcal del Baix Ebre,⁵³ que busca reconèixer la iniciativa i la innovació de les empreses de la comarca per la seva contribució al desenvolupament socioeconòmic i la creació de llocs de treball. Un altre exemple és el premi Jove Empresari i el premi a la Millor Iniciativa empresarial que cada any atorga l'Associació de Joves Empresaris de Catalunya.⁵⁴

Reducció de costos administratius i de gestió

La reducció de costos administratius i de gestió contribueix a facilitar l'activitat econòmica. Amb aquesta finalitat, les institucions públiques endeguen programes i aproven mesures per reduir aquests costos i simplificar al màxim els tràmits administratius. Un dels principals programes duts a terme des de l'any 2011 és la **Finestreta Única Empresarial (FUE)**. L'any 2017 va finalitzar el segon pla FUE i al llarg de l'any 2018 se n'ha elaborat un de nou, aprovat a principis del 2019.⁵⁵

Els principals reptes del nou pla són:

- garantir l'estandardització dels règims d'intervenció i dels procediments a les diferents administracions públiques;
- aconseguir que l'empresa informi les seves dades només un cop;

⁵² Més informació: <http://xarxaempren.gencat.cat/ca/crea-el-teu-negoci/com-obtenir-financament/guia-de-financament/concursos-i-premis/caixa-enginyers/>

⁵³ Més informació: <http://xarxaempren.gencat.cat/ca/crea-el-teu-negoci/com-obtenir-financament/guia-de-financament/concursos-i-premis/baix-ebre/>

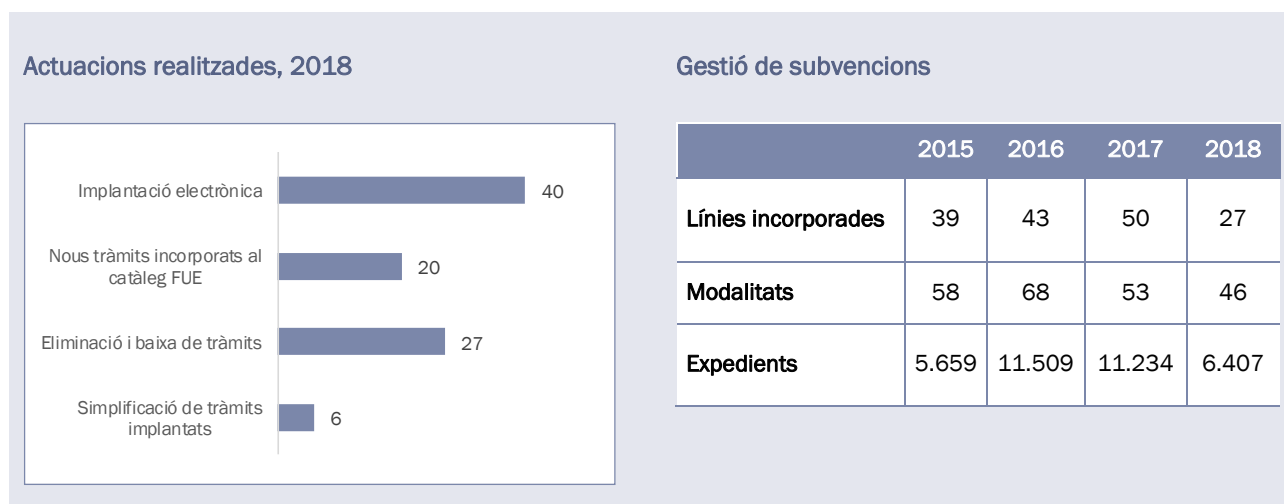
⁵⁴ Més informació: <http://www.ajjec.cat/mailshot/content/gala-de-lliurament-del-26-premi-jove-empresari>

⁵⁵ Acords de Govern de 8.1.2019.

- fomentar la transparència dels procediments administratius;
- transformar els tràmits en serveis públics proactius; més serveis i menys burocràcia;
- introduir millores internes a la FUE per fer efectiva la transformació del model de relació; i
- garantir que la comunicació empresa-Administració sigui bidireccional i s'habilitin canals d'escolta activa.

D'altra banda, les actuacions de simplificació administrativa que s'han dut a terme al llarg de l'any 2018 es resumeixen en el gràfic següent, mentre que la taula conté el detall dels de les línies de subvencions la tramitació de les quals s'ha incorporat a la FUE els darrers anys. L'any 2018 el 59% dels tràmits es fan per via electrònica, un percentatge que creix cada any (l'any 2016 era el 40%).

GRÀFIC 37. Dades de l'execució del Pla FUE. Catalunya, 2015-2018

Unitats: nombres absoluts.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament d'Empresa i Coneixement.

Cal tenir en compte però, que segueix vigent un dels principals reptes ja destacats en edicions anteriors d'aquest informe: la implantació de la FUE en tots els ens locals. La situació a finals de l'any 2018 és la mateixa que la de l'any 2017: hi ha 916 municipis incorporats a la FUE, 12 en curs i 19 que encara no s'hi ha incorporat. Entre aquests darrers s'hi inclou el municipi de Barcelona. Aquest buit provoca que mentre els municipis adherits a la FUE afecten 5.346.861 persones, els que no ho estan comprenen una població d'1.724.131, on Barcelona té un pes determinant.

A banda de la FUE, cal destacar l'aprovació del Decret pel qual es regula la **Comissió per a la Facilitació de l'Activitat Econòmica i el seu Consell Assessor**,⁵⁶ en desplegament de la Llei 16/2015. L'objecte de la Comissió és impulsar el control, l'avaluació i la simplificació dels tràmits administratius que afecten l'activitat econòmica, evitar-ne les possibles contradiccions, i identificar millores per introduir en la intervenció administrativa.

Una dada que desperta interès és el **temps que triga una empresa a posar-se en funcionament des que fa el primer tràmit administratiu**, atès que es considera que com més breu sigui el període, es contribueix en major mesura al dinamisme econòmic i reflecteix una simplificació administrativa més gran. Ara bé,

⁵⁶ Decret 225/2018, de 16 d'octubre. DOGC núm. 7729, de 18.10.2018. Aquesta norma va ser objecte de dictamen per part del CTESC (Dictamen 9/2017).

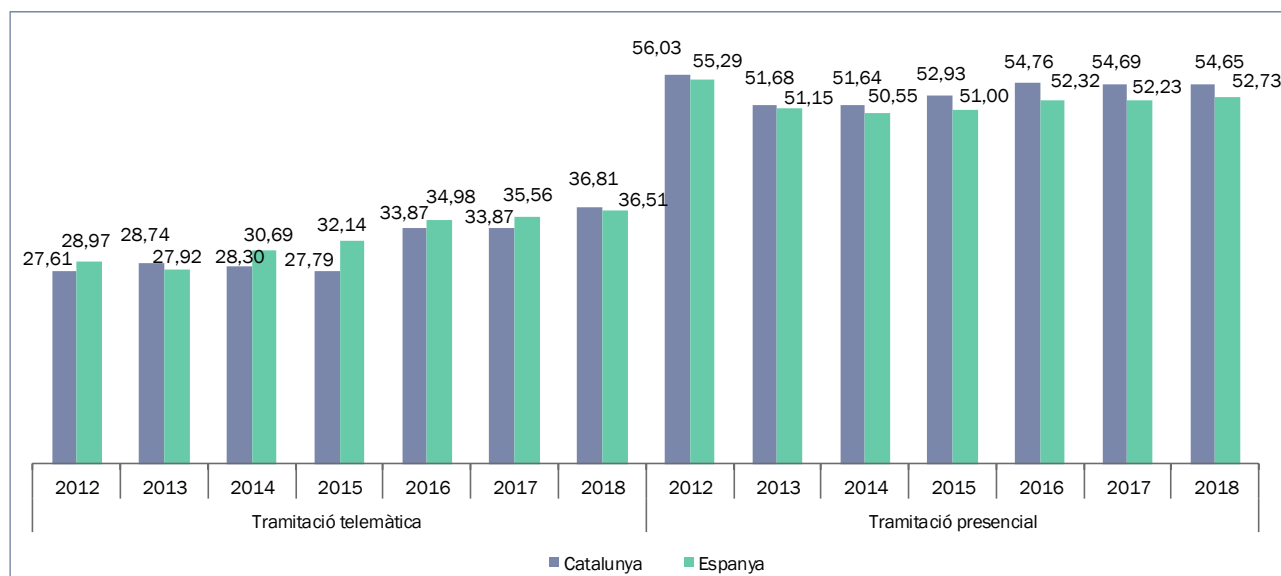
aquesta dada és difícil de concretar, atès que el nombre de dies que es pot trigar depèn de l'activitat que es vulgui desenvolupar, en ser diferent el nombre de tràmits a fer.

Malgrat això, si l'activitat és una de les que estan recollides als annexos de la Llei de simplificació administrativa i es tracta d'activitats innòcues o de baix risc, l'activitat pot iniciar-se des del moment que l'empresari presenta la corresponent declaració responsable o la comunicació prèvia, segons correspongui.

No obstant això, és possible aproximar estadísticament el temps necessari per iniciar una activitat. Cal tenir en compte que la constitució d'una societat és un procediment legal estructurat en diferents fases. En una primera fase, les persones que volen crear una societat han de comprovar que el nom que han escollit és vàlid, no utilitzat o no entra en conflicte amb altres existents. Superat aquest tràmit, cal redactar l'escriptura de constitució de la societat i presentar-la al Registre Mercantil per tal que la inscriuï. Les fases següents consisteixen a obtenir el número d'identificació fiscal, obtenir les llicències municipals corresponents i les altes a la SS.

El gràfic següent reflecteix que la tramitació telemàtica és més curta que la presencial, si bé els darrers anys ha crescut. Així, respecte de l'any 2017, es triga tres dies més a constituir una societat a Catalunya, pràcticament el mateix que de mitjana estatal, mentre que els anys anteriors el procediment telemàtic tenia una duració mitjana més breu a Catalunya que de mitjana estatal.

GRÀFIC 38. Duració mitjana de tramitació per constituir una societat. Catalunya i Espanya, 2012-2018

Unitats: dies de mitjana.

Font: elaboració pròpia a partir del Col·legi de Registradors de la Propietat, Béns Immobles i Mercantils d'Espanya.

Formació professional

La formació professional del col·lectiu de persones que integren el treball autònom es concreta en diferents tipologies, entre les quals destaquen les encaminades a integrar la promoció de la iniciativa empenedora en el sistema educatiu, la formació i readaptació professional, així com la informació i l'assessorament tècnic per a la creació, consolidació i renovació de les iniciatives empresarials.

- El col·lectiu destinatari de les mesures adreçades a promocionar el treball autònom dins el sistema educatiu és molt ampli, atès que comprèn tant l'alumnat, com el professorat i els centres educatius. Un dels principals exemples és l'assignatura optativa impartida a tercer d'ESO sobre empenedoria, les dades de la qual resumeix la taula següent. Es constata com fluctuen d'un curs a l'altre, sense

tenir en principi relació amb el nombre de centres que l'ofereixen. Cal tenir en compte que les dades disponibles no permeten fer una reflexió més aprofundida ni determinar les possibles causes d'aquesta evolució. Així mateix, cal destacar el Programa de foment i suport de l'emprenedoria en els ensenyaments professionals, en el qual participen quatre centres educatius el curs 2018-2019.

TAULA 18. Alumnat que cursa l'assignatura optativa a 3r d'ESO sobre emprenedoria, en centres públics. Catalunya, cursos 2015-2016 a 2018-2019

	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019
Alumnat	8.341	6.595	10.055	7.368
Centres públics	538	337	392	336

Unitats: nombres absoluts.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament d'Educació.

D'altra banda, cal tenir en compte altres iniciatives de foment de la cultura emprenedora en el sistema educatiu, com ara les que duu a terme la Fundació Escola d'Emprenedors, amb accions formatives adreçades a l'alumnat de primària i secundària.

En l'àmbit de l'educació universitària hi ha nombroses les iniciatives de promoció de l'emprenedoria i l'autoocupació. Moltes d'aquestes accions es coordinen a través d'una càtedra d'emprenedoria, com la que té la Universitat de Girona, la de Lleida, la Rovira i Virgili o la Pompeu Fabra. En general, s'ofereixen serveis de suport i assessorament per la creació d'empreses, formació en emprenedoria i espais d'incubació d'empreses.

D'altra banda, cal tenir en compte també les actuacions del programa Aracoop que s'executen en l'àmbit educatiu i universitari: docència de crèdits universitaris sobre economia social, el tercer sector o la gestió de les cooperatives, així com suport per als treballs de fi de grau o tesis doctorals sobre aquests temes.

D'igual manera cal tenir en compte les accions formatives que organitzen diferents entitats, públiques o privades, per tal de millorar les aptituds i la capacitació professional de les persones que treballen per compte propi. La formació impartida comprèn diversos àmbits: competències de gestió empresarial, màrqueting, aspectes jurídics, etc. Moltes d'elles se centren en l'ús de la tecnologia i la protecció de dades.

El tercer eix del programa Aracoop comparteix l'objectiu de capacitar a les persones que treballen pel seu compte amb seminaris de millora de competències, així com assessorament tècnic, econòmic i jurídic sobre economia cooperativa.

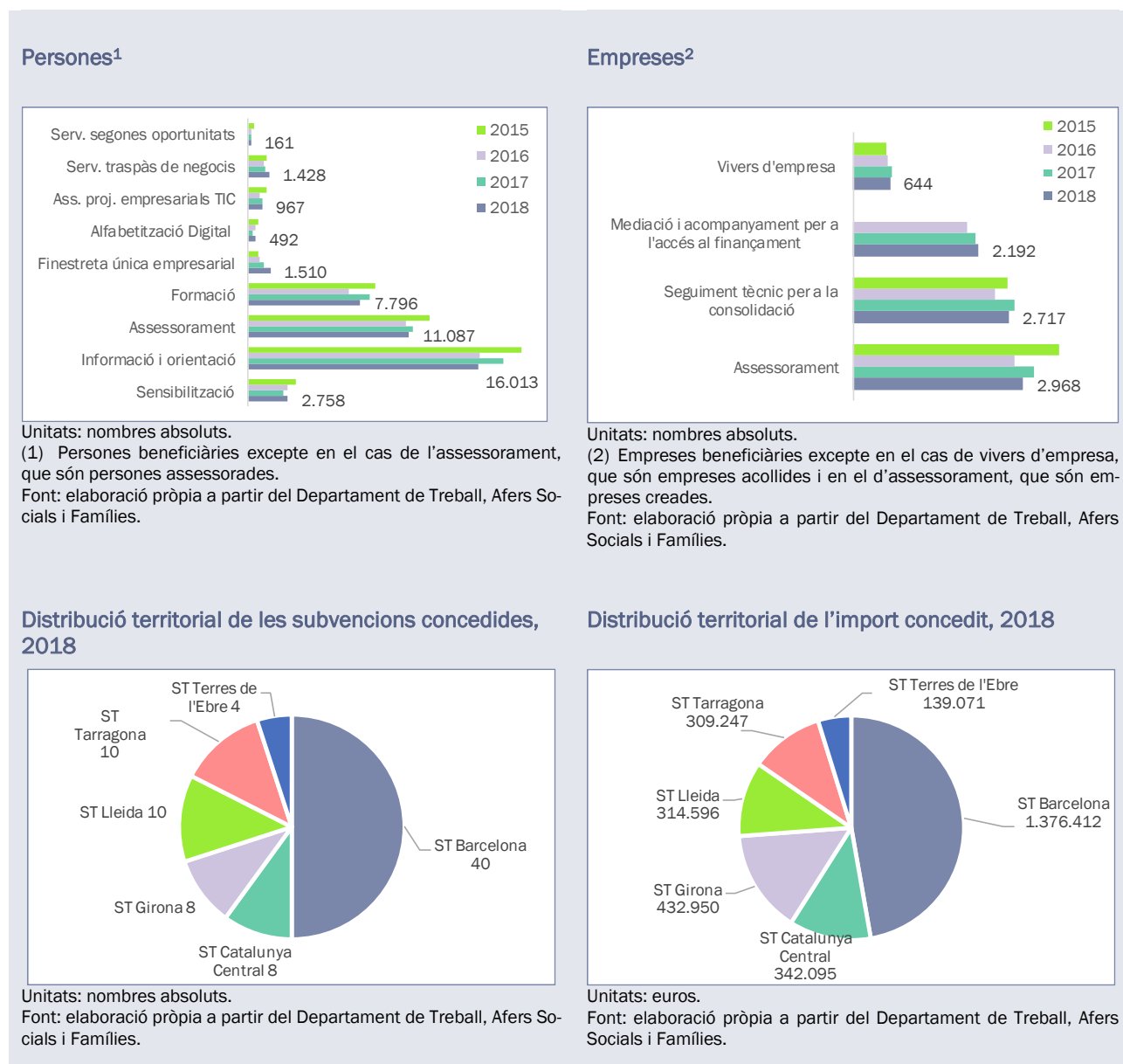
Així mateix, cal destacar els **serveis d'informació i assessorament tècnic per a la creació, consolidació i renovació d'iniciatives empresarials**. Aquests serveis s'estructuren en un conjunt ampli i variat de mesures, destinades principalment a persones que treballen pel seu compte, però també a persones que no han endegat encara una activitat econòmica.

Des de l'any 2012 la major part d'aquestes actuacions s'integren en el programa **Catalunya Emprèn**. Els gràfics següents contenen el resum de les dades facilitades pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies: concreten les accions realitzades diferenciant per tipus de beneficiaris així com la distribució territorial de les subvencions atorgades. L'import total de les subvencions (2.914.371 euros), davalla l'1,1% respecte del 2017. Aquesta davallada es dona en tots els serveis territorials, a excepció dels de la Catalunya central on amb el mateix nombre de subvencions, l'import atorgat creix el 20,7% (passa de 283.412 euros a 342.095 euros). El nombre total de subvencions es manté idèntic (80).

En general, la distribució per sexe de les persones beneficiàries directes de les actuacions o bé titulars de les empreses que gaudeixen els serveis oferts és bastant equilibrada per sexe. Tot i això, en general, en les actuacions que presten serveis directes a les persones de formació, assessorament de projectes

empresarials TIC i alfabetització digital el pes de les dones és superior al dels homes (58,4%, 60,8% i 67,1%, respectivament). En canvi, en els serveis dirigits a empreses, les que són creades per homes tenen més pes, sobretot en els vivers d'empresa (71,3%) i en la mediació i acompanyament per a l'accés al finançament (54,4%).

GRÀFIC 39. Programa integral de suport a les persones emprenedores – Programa Catalunya Emprèn. Catalunya, 2015-2018

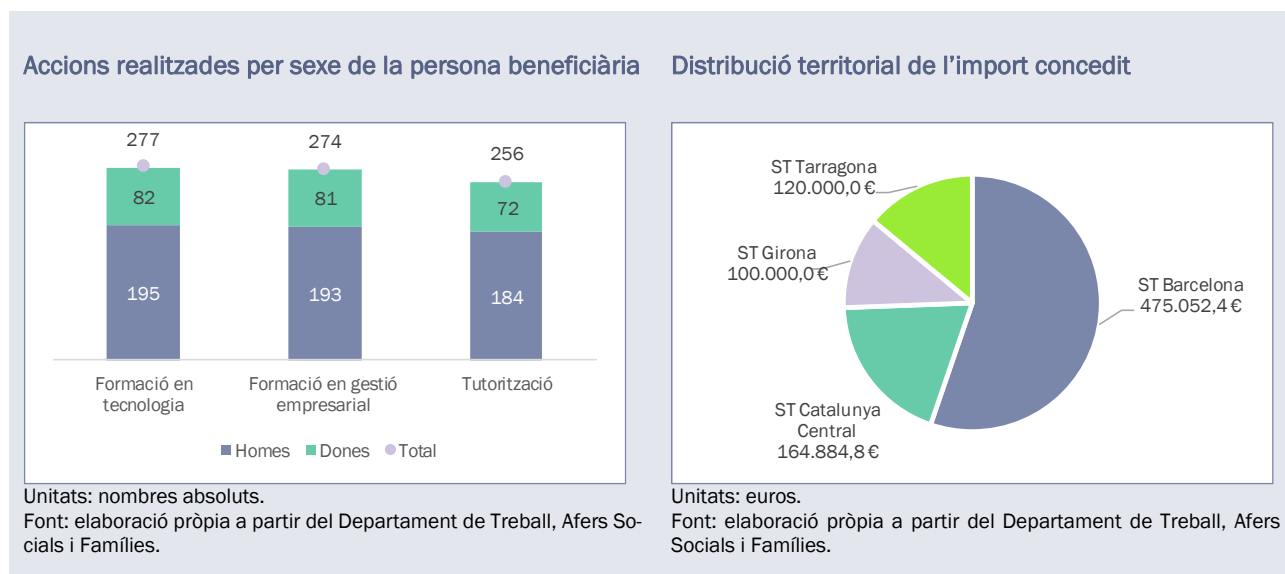
En el marc del programa Catalunya Emprèn, l'any 2017 es va definir el Programa per promoure l'emprenedoria territorial especialitzada (**Programa primer de preacceleració**),⁵⁷ amb la finalitat d'estimular empreses que des del primer moment volen créixer basant-se en la innovació i la tecnologia. Aquest programa proporciona un suport i assessorament diferent del que reben les persones que creen empreses d'abast més local i dimensió més reduïda. Es busca contribuir a la creació d'empreses que focalitzin el

⁵⁷ Ordre EMC/213/2017, de 18 de setembre. DOGC núm. 7460, de 22.09.2017.

seu producte en uns àmbits molt concrets, molt especialitzats, i al mateix temps que utilitzin una palanca o trampolí, una plataforma d'impuls de les propostes emprenedores.

L'Ordre de convocatòria estableix que aquests programes han d'estar basats en formació i tutoria, amb un focus temàtic alt, molt especialitzat i diferenciat. Així mateix, es preveu que han d'orientar les empreses vers mercats globals i, per tal que després de testar i vendre els seus productes al territori, puguin créixer i buscar altres entorns similars en l'àmbit internacional. En la primera convocatòria del programa⁵⁸ s'han atorgat quinze subvencions per un import total de 859.937,17 euros. Tal com es constata al primer gràfic, la majoria dels beneficiaris són homes (el 70,9%).

GRÀFIC 40. Programa per promoure l'emprenedoria territorial especialitzada. Catalunya, 2018

ACCIÓ, l'agència per la competitivitat de l'empresa catalana, també presta assessorament directe a empreses i autònoms d'abast més general, que combina amb un altre tipus de servei d'assessorament més específic, com ara el que es presta en acceleradores.

D'altra banda, cal tenir en compte la relació estreta entre emprenedoria i economia social, atès que tant les cooperatives com les societats laborals s'han utilitzat sovint per donar forma jurídica a diferents iniciatives de treball autònom col·lectiu. Tal com es constata a la taula següent, creix el 25,9% l'import total concedit en les diferents línies de **foment i suport a l'economia social i el cooperativisme** que impulsa el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. L'increment més intens el registren els projectes singulars (el 42,4%), mentre que l'ajut per la coordinació, promoció i difusió de projectes davalla el 13,9%.

La línia de suport als projectes singulars concentra el 63,3% de l'import concedit i es desglossa en dos eixos: d'una banda, els projectes d'alt impacte territorial i sectorial, que abasten tot el territori de Catalunya, i de l'altra, els projectes singulars de reactivació territorial, generadors d'ocupació en l'economia social. Hi ha 35 projectes subvencionats en el primer eix, que han rebut un ajut de 5.945.495 euros, mentre que el segon eix concentra 37 projectes i un ajut de 2.036.298,1 euros.

La següent línia d'ajuts amb més suport és la Xarxa d'ateneus cooperatius, que concentra el 31,0% de la subvenció atorgada, seguida de lluny pel programa Aracoop (que rep el 4,5% de la subvenció total).

⁵⁸ Resolució EMC/588/2018, de 19 de març. DOGC núm. 7590, de 03.04.18.

TAULA 19. Línies d'actuació de foment de l'economia social i el cooperativisme. Catalunya, 2016-2018

Línies	2016		2017		2018	
	Entitats beneficiàries	Import concedit	Entitats beneficiàries	Import concedit	Entitats beneficiàries	Import concedit
Xarxa d'ateneus cooperatius	10	2.186.746,5	14	3.783.341,1	14	3.903.510,0
Projectes singulars	16	1.900.000,0	57	5.603.691,5	72	7.981.793,2
Coordinació	1	100.000,0	1	180.000,0	1	155.000,0
Aracoop	17	950.395,8	14	448.815,5	14	568.498,3
Total	44	5.137.142,3	86	10.015.848,1	101	12.608.801,5

Unitats: nombres absoluts i imports en euros.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Per últim, cal tenir en compte també les actuacions dirigides a afavorir una segona oportunitat a les activitats econòmiques que o bé no tenen èxit o bé finalitzen la seva activitat per manca de relleu. El **programa Reempresa** fomenta des de l'any 2013 la transmissió d'aquestes empreses. Al llarg de l'any 2018 s'han assessorat 404 empreses i se n'ha afavorit la transmissió empresarial de 154.

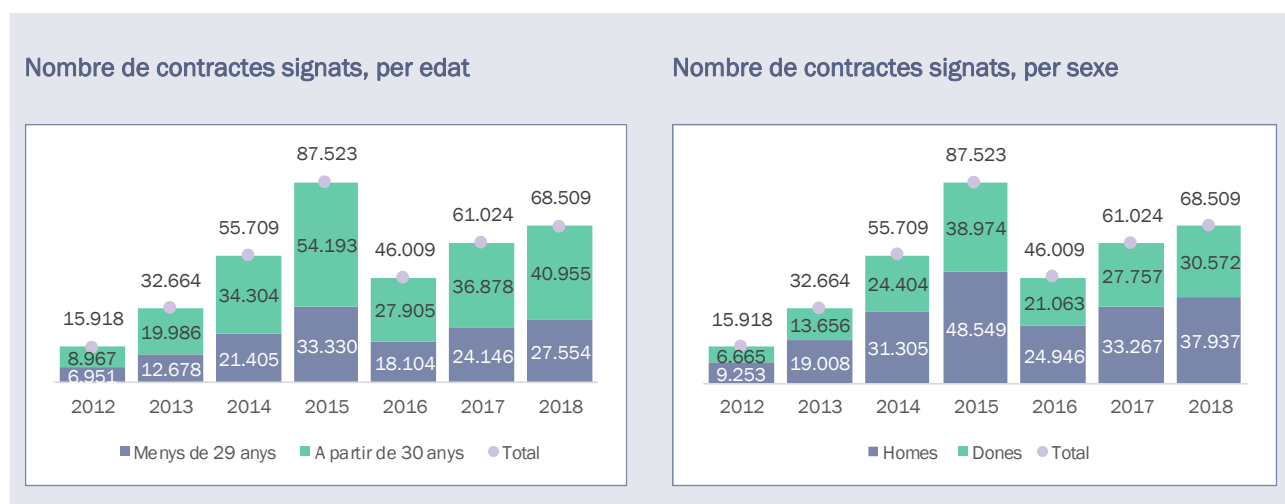
Ajuts a l'ocupació

L'ocupació creada per les diferents formes de treball autònom pot ser objecte de diferents línies d'ajuts. Un exemple són les bonificacions associades al **contracte indefinit de suport als emprenedors**, que poden subscriure tant persones treballadores autònomes com pimes amb menys de 50 persones treballadores. Amb tot, cal constatar que no es disposa d'informació d'aquestes bonificacions o de les deduccions fiscals associades a aquest tipus de contracte.

Tal com mostren els gràfics següents, l'any 2018 creix el nombre de contractes signats, tant el total (el 12,3%) com entre els joves menors de 30 anys (el 14,1%). Així mateix, el nombre d'homes contractats sota aquesta modalitat és més elevat que el de les dones (55,4% vs. 44,6%), tot i que entre els joves la proporció és més equilibrada (51,2% vs. 48,8%).

Igual que els anys anteriors, vuit de cada deu contractes es fan en el sector serveis (el 83,15), seguits per la indústria, la construcció i l'agricultura (que representen el 9,4%, 6,8% i 0,7% respectivament).

GRÀFIC 41. Evolució del contracte indefinit de suport als emprenedors. Catalunya, 2012-2018

Unitats: nombres absoluts.

Font: elaboració pròpia a partir del Servei Públic d'Ocupació Estatal.

Cal també tenir en compte els ajuts públics destinats a afavorir la incorporació de nous treballadors per part d'altres formes de treball autònom. Un exemple són les subvencions que atorga la Generalitat per a la **incorporació de persones sòcies treballadores o sòcies de treball en una cooperativa o societat laboral**, si estan en situació d'atur o ja estaven vinculades a l'empresa mitjançant un contracte de treball de caràcter fix o temporal.

L'any 2018 creix de manera significativa el nombre de persones que s'incorporen a aquestes societats (el 42,0%), mentre que davalla l'import total atorgat (el 16,2%), fet que comporta que l'import mitjà per persona davalli: passa de 4.517,5 euros a 2.666,7 euros.

L'increment de les persones beneficiàries es concentra en les dones (creixen el 88,3% i són més nombroses que els homes) i entre les persones de menys de 30 anys (que incrementen el 55,1%).

TAULA 20. Subvencions per a la incorporació de persones sòcies o persones sòcies de treball en una cooperativa o una societat laboral. Catalunya, 2015-2018

		2015	2016	2017	2018
Persones sòcies incorporades		283	310	264	375
Per sexe	Homes	174	143	153	166
	Dones	109	167	111	209
Per edat	Menors de 30 anys	37	55	49	76
	Entre 30 i 45 anys	147	138	140	192
	Més de 45 anys	99	117	75	107
Import atorgat		1.147.499,5	1.299.998	1.192.628	1.000.000
Homes		595.983,9	532.680,1	n.d.	n.d.
Dones		551.515,6	767.318,0	n.d.	n.d.
Empreses diferents a les que s'incorporen		81	98	92	92

Unitats: persones en nombres absoluts i imports en euros.

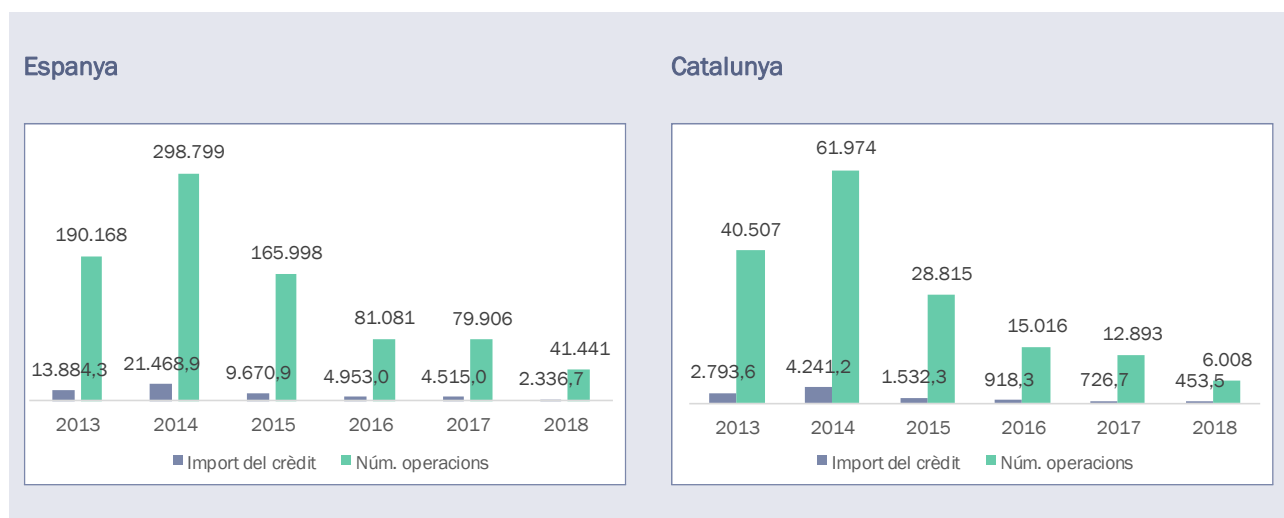
Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Suport econòmic

El suport econòmic es pot prestar en diferents moments de la vida d'una activitat econòmica. És a dir, es pot proporcionar tant a l'inici de l'activitat com en les fases més avançades, de consolidació i creixement. Generalment, es considera que la fase inicial comprèn els dos o tres primers anys d'activitat, mentre que la fase de consolidació s'inicia un cop superat aquest període. L'anàlisi d'aquestes mesures té en compte aquest criteri temporal i comprèn tant préstecs en condicions preferents, com garanties, subvencions i avals financers.

Entre les principals línies de suport econòmic a l'inici de l'activitat cal tenir en compte les que convoquen anualment l'Institut de Crèdit Oficial (ICO), l'Empresa Nacional d'Innovació (ENISA), l'ICF, l'empresa pública Avalis de Catalunya i ACCIÓ.

Per quart any consecutiu davallen els indicadors de les diferents línies de finançament de l'ICO, tal com reflecteixen els gràfics següents. L'import del crèdit davalla amb més intensitat en l'àmbit estatal (el 48,2%) que en l'àmbit català (el 37,6%). El nombre d'operacions es redueix a la meitat a Catalunya (el 53,4%) i pràcticament a la meitat a tot l'Estat (davalla el 48,1%). Tot i aquests decrements els valors per Catalunya han passat de concentrar el 16% del total disposat a Espanya al 19% (de l'import del crèdit concedit) i al 14% (del nombre d'operacions).

GRÀFIC 42. Evolució de l'import del crèdit concedit i de les operacions tancades amb les línies ICO. Espanya i Catalunya, 2013-2018

Unitats: import en milions d'euros i operacions en nombres absoluts.
 Font: elaboració pròpia a partir de l'ICO.

Cal tenir en compte però, que la davallada general no es reproduïx en totes les línies de les quals es disposa informació, tal com recull la taula següent. Així, mentre davallen els indicadors de les línies ICO Empreses i emprenedors i les incloses en la categoria "resta" (Crèdit comercial i Eficiència energètica), creix l'import en les línies ICO Exportadors, Garantia SGR i Internacional (el 135,1%, el 61,3% i el 86,9%, respectivament). Malgrat això, la dràstica davallada de la línia ICO Empreses i emprenedors arrossega les altres. Aquesta línia concentrava el 85,3% de l'import del crèdit l'any 2017 i passa a concentrar el 47,0% el 2018.

TAULA 21. Import dels crèdits i operacions tancades de les línies ICO. Catalunya, 2014-2018

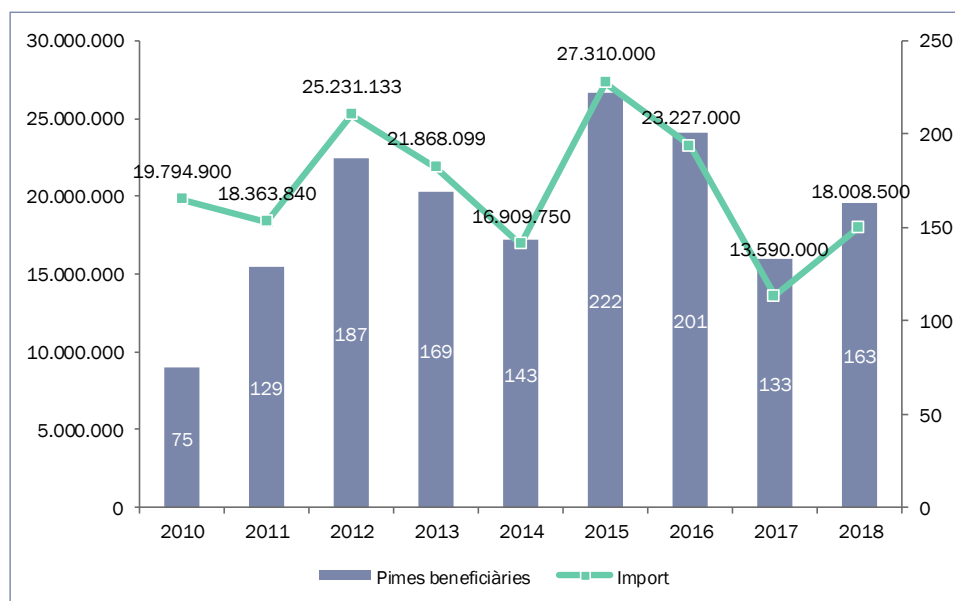
	2014		2015		2016		2017		2018	
	Import del crèdit	Núm. operacions	Import del crèdit	Núm. operacions	Import del crèdit	Núm. operacions	Import del crèdit	Núm. operacions	Import del crèdit	Núm. operacions
ICO Empreses i emprenedors	3.207,0	46.525	1.112,9	21.102	729,6	11.123	619,8	9.822	213,1	3.304
ICO Exportadors	948,6	14.969	394,5	7.589	165,0	3.669	92,6	2.610	217,8	2.414
ICO Garantia / SGR	21,9	183	9,5	83	9,4	88	1,7	116	2,7	22
ICO Internacional	58,1	185	15,5	41	11,9	60	8,8	78	16,5	127
Resta línies	5,6	112	0,0	0	2,4	76	3,8	267	3,4	141
Total	4.241,2	61.974	1.532,3	28.815	918,3	15.016	726,7	12.893	453,5	6.008

Unitats: import en milions d'euros i operacions en nombres absoluts.
 Font: elaboració pròpia a partir de l'ICO.

Les línies de finançament que obre cada any **Enisa** són préstecs participatius dirigits a pimes de recent creació.⁵⁹ L'objectiu és donar suport econòmic a aquelles empreses amb projectes viables però amb un cert risc, que tindrien dificultats per accedir al finançament privat tradicional. L'any 2018 s'han concedit 163 préstecs, dels quals 144 a empreses situades a la demarcació de Barcelona. L'import total dels préstecs creix el 32,5% respecte de l'any anterior, tal com mostra el gràfic següent.

⁵⁹ Les tres línies de finançament (*Jóvenes emprendedoras*, *Emprendedoras* i *Crecimiento*) van destinades exclusivament a pimes, amb personalitat jurídica independent dels seus socis o participis i que compleixen la definició de pime de la UE.

GRÀFIC 43. Préstecs Enisa. Catalunya, 2010-2018

Unitats: persones beneficiàries en nombres absoluts i imports en euros.

Font: elaboració pròpia a partir d'Enisa.

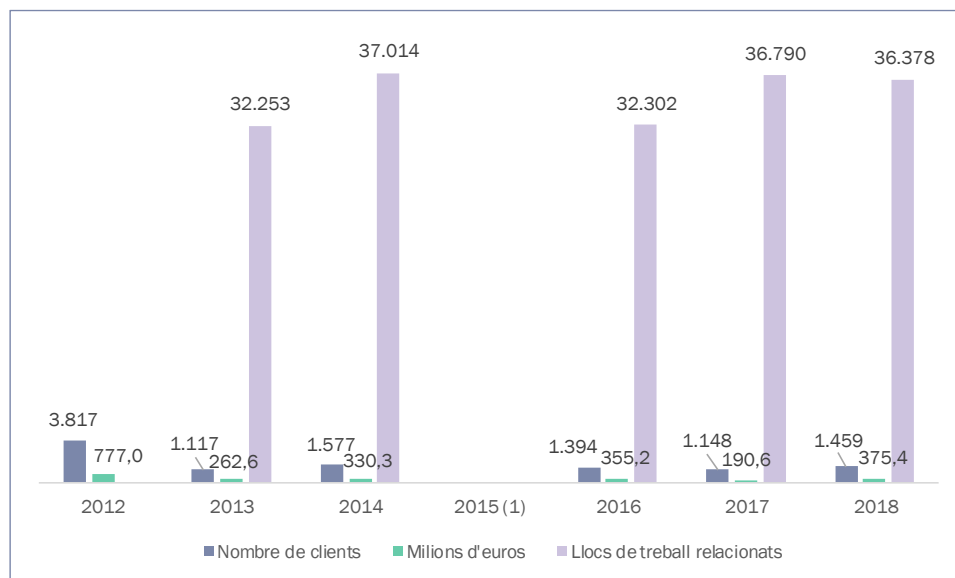
Un clar exemple de suport econòmic a les fases inicials de l'activitat són els ajuts convocats per **ACCIÓ** per a incentivar el creixement de *start-ups* tecnològiques.⁶⁰ A aquests ajuts no poden accedir-hi persones físiques, sinó que van dirigits a empreses joves (de menys de 3 anys d'antiguitat) formades per persones físiques que tenen la majoria de les participacions de l'empresa.

Segons la informació publicada a la pàgina web d'ACCIÓ, l'any 2018 s'han beneficiat d'aquests ajuts 20 empreses. El total de l'import atorgat és d'1.521.240 euros (l'1,4% més que l'any 2017, amb el mateix nombre d'empreses beneficiàries).

Així mateix, cal tenir en compte els productes financers de l'ICF, si bé a diferència d'anys anteriors, l'informe anual de l'ICF no proporciona informació sobre aquests productes, per la qual cosa no es pot actualitzar la sèrie de dades analitzada en informes anteriors. Amb tot, el gràfic següent resumeix la informació disponible i mostra l'evolució de **l'activitat creditícia del Grup ICF** (ICF i Avalis de Catalunya). Respecte del 2017, l'any 2018 creix el nombre de clients i l'import del finançament atorgat (el 27,1% i el 97,0%, respectivament), si bé davalla lleugerament el nombre de llocs de treball que aquest finançament ha permès crear o mantenir (1,1%).

⁶⁰ La [Resolució EMC/2276/2018, de 3 d'octubre](#) (DOGC núm. 7722, de 09.10.2018) n'estableix les bases i la [Resolució EMC/2339/2018, de 9 d'octubre](#) (DOGC núm. 7728, de 17.10.2018), obre la convocatòria per l'any 2018.

GRÀFIC 44. Activitat creditícia del Grup ICF per a emprenedors, microempreses i pimes. Catalunya, 2012-2018

Unitats: nombre de clients i de llocs de treball relacionats en nombres absoluts, import en milions d'euros.

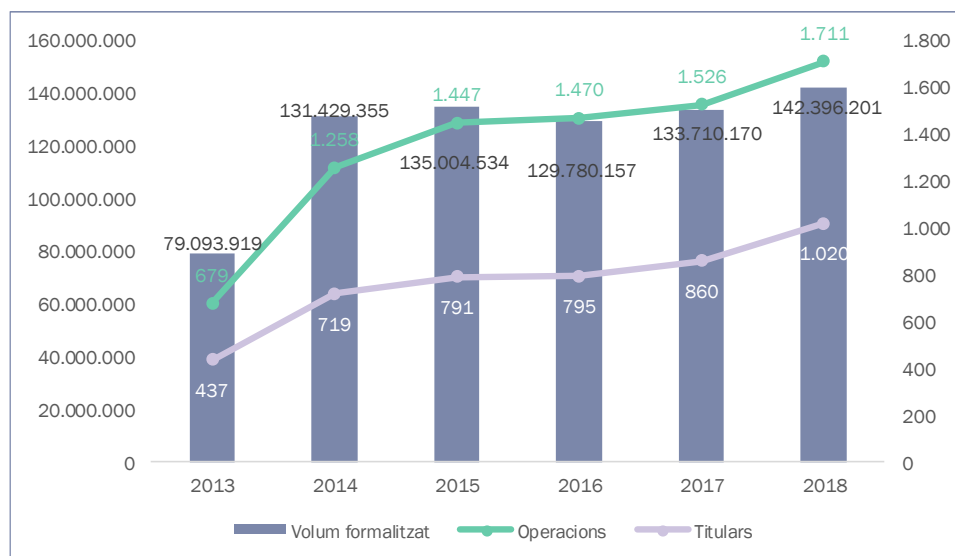
(1) Dades no disponibles.

Font: elaboració pròpia a partir de l'ICF.

L'any 2018, el 30,0% dels clients, el 63,7% de l'import i el 30,7% dels llocs de treball relacionats refereixen a productes de l'ICF, mentre que el percentatge restant, correspon a Avalis de Catalunya (el 70,0% dels clients, el 36,3% de l'import i el 69,3% dels llocs de treball relacionats).

D'altra banda, cal tenir en compte l'activitat pròpia d'Avalis. L'any 2018 incrementen els tres indicadors: el 6,5% el volum formalitzat, el 12,1% el nombre d'operacions i el 18,6% el nombre de titulars. La taula 22 desglossa aquestes variables per les diferents línies i en funció de la naturalesa jurídica del titular. El 84,5% dels titulars dels avals són persones jurídiques, mentre que les persones físiques són el 15,5% restant. Entre aquestes, el pes dels homes és clarament superior al de les dones (88,0% vs. 12,0%).

GRÀFIC 45. Volum formalitzat, operacions i titulars dels avals concedits per Avalis de Catalunya, SGR. Catalunya, 2013-2018

Unitats: nombres absoluts i imports en euros.

Font: elaboració pròpia a partir d'Avalis de Catalunya, SGR.

TAULA 22. Principals magnituds de les línies d'Avalis de Catalunya, SGR. Catalunya, 2017-2018

	2017			2018		
	Persona Jurídica	Persona física		Persona Jurídica	Persona física	
		Homes	Dones		Homes	Dones
Per volum de formalitzat						
Cooperatives	140.406	0	0	0	0	0
Emprèn	1.148.805	146.200	237.200	719.739	1.582.658	147.050
Circulant	70.609.466	471.158	25.000	76.581.483	733.166	30.000
Adquisició llicència taxi	170.000	8.362.000	117.000	225.000	7.366.544	572.000
Resta	50.032.872	1.649.063	601.000	49.626.298	3.656.163	1.156.100
TOTAL	122.101.549	10.628.421	980.200	127.152.520	13.338.531	1.905.150
Per núm. d'operacions						
Cooperatives	7	0	0	0	0	0
Emprèn	30	6	5	15	24	3
Circulant	620	7	1	667	15	1
Adquisició llicència taxi	2	71	1	2	65	5
Resta	740	24	12	862	41	11
TOTAL	1.399	108	19	1.546	145	20
Avals per núm. de titulars						
TOTAL	738	105	17	862	139	19

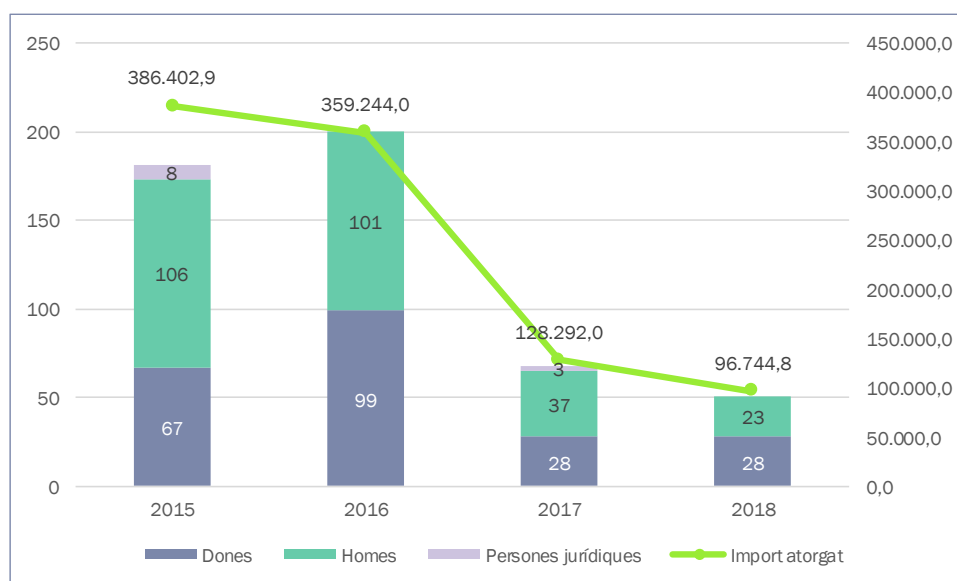
Unitats: nombres absoluts i imports en euros.

Font: elaboració pròpia a partir d'Avalis de Catalunya, SGR.

L'any 2018 s'ha convocat la quarta edició de la **Línia Capitalcoop**, per tal d'afavorir la capitalització de les cooperatives i les societats laborals i millorar així la seva posició financera i reforçar-ne el creixement i consolidació. Tal com s'observa al gràfic següent, l'any 2018 davalla de nou el nombre de persones beneficiàries (el 25,0%) i l'import atorgat (el 24,6%). Cal tenir en compte que la davallada important va tenir lloc l'any 2017.⁶¹ D'altra banda, en aquesta línia d'ajuts la presència de les dones és superior a la dels homes (54,9% vs. 45,1%).

⁶¹ Cal destacar que l'any 2018 l'import màxim previst s'ha ajustat a l'import concedit el 2017. Així, mentre l'any 2017 es preveia destinar a aquesta línia un màxim de 400.000 euros, l'any 2018 l'import màxim previst ha estat de 150.000, tot i això, per sobre de l'import màxim concedit ([Resolució TSF/2083/2018, de29 d'agost](#). DOGC núm. 7707, de 17.09.2018).

GRÀFIC 46. Execució de la Línia Capitalcoop. Catalunya, 2015-2018

Unitats: persones en nombres absoluts i imports en euros.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Entre les mesures de suport a l'inici de l'activitat, cal també citar el programa **Llença't** de l'Ajuntament de Barcelona. És una línia d'ajuts destinada a alleugerir la càrrega de despeses que una persona autònoma ha d'assumir durant el primer any d'activitat. L'import és diferent en funció de l'edat (més elevat en els menors de 30 i els majors de 40 anys)⁶² i entre les despeses subvencionables hi ha el cost de les quotes a la SS, impostos relacionats amb l'inici de l'activitat econòmic i el primer establiment, despeses de gestoria i assessorament, lloguers de locals, entre d'altres. Aquest ajut va destinat a les persones empadronades a la ciutat de Barcelona que iniciïn una nova activitat econòmica com a persones treballadores autònomes o bé a noves persones sòcies de cooperatives de treball associat.

Com ja s'ha comentat, hi ha mesures de suport econòmic exclusivament centrades en la fase de consolidació i creixement de l'activitat, sovint previstes per les mateixes entitats ja comentades. Cal tenir en compte també, que la majoria de les mesures incloses en aquesta categoria van dirigides a altres formes de treball autònom, especialment el que adopta una forma societària, atès que en trobar-se en una fase consolidada han transformat la seva forma jurídica inicial.

En aquesta categoria poden incloure's algunes de les mesures d'ACCIÓ ja comentades, així com d'altres que es focalitzen en la internacionalització i la innovació. Així, l'objectiu dels ajuts previstos en el **programa cupons a la innovació** és permetre la contractació de serveis d'innovació realitzats per proveïdors acreditats per ACCIÓ.⁶³ Segons la informació de la pàgina web de l'agència, l'any 2018 s'ha concedit aquest ajut a 54 empreses (de les quals cap és persona física), per un import total de 229.203,8 euros, el 150,8% més que l'any 2017. També el nombre d'empreses ha crescut (ha passat de 23 a 54).

Paral·lelament, el **programa cupons a la internacionalització** atorga ajuts a les empreses catalanes que volen iniciar o consolidar les primeres etapes de la seva internacionalització, per a la contractació de serveis professionals orientats als mercats internacionals.⁶⁴ L'any 2018 s'ha atorgat un import total de 499.999,4 euros a 140 empreses beneficiàries (de les quals tres són persones físiques). En comparació

⁶² La quantitat de la subvenció es calcula segons les despeses justificades en el moment de la sol·licitud, amb uns topalls màxims d'atorgament segons l'edat en la data d'inici de l'activitat (3.600 € per a persones de 31 a 39 anys; o bé 4.000 € en cas de tenir una edat igual o inferior a 30 anys, o igual o superior a 40).

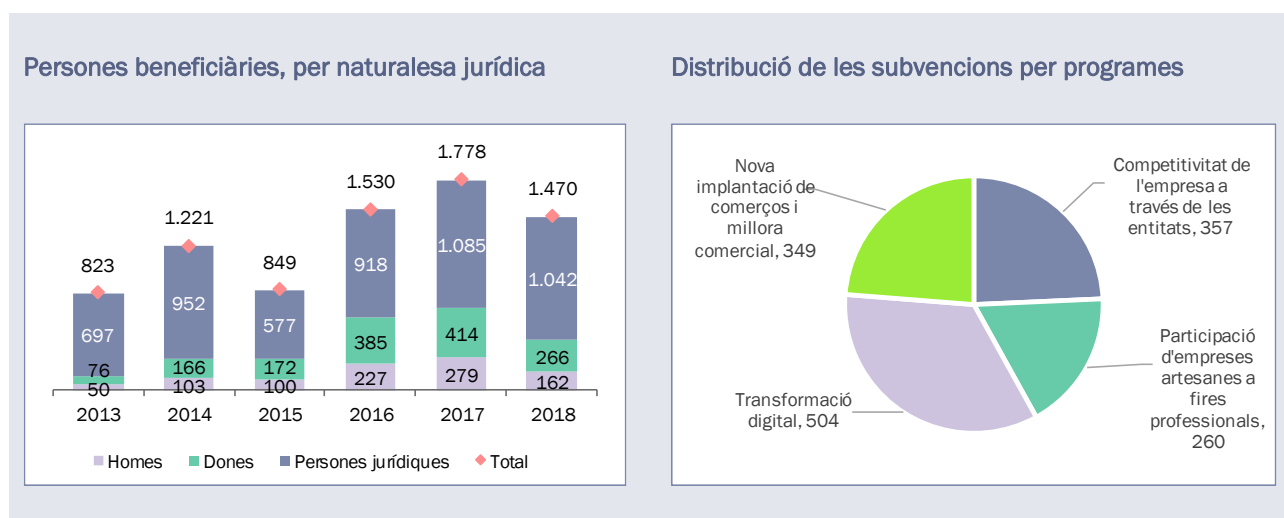
⁶³ La [Resolució EMC/2341/2018, de 9 d'octubre](#) (DOGC núm. 7727, de 16.10.2018) estableix les bases i la [Resolució EMC/2445/2018, de 18 d'octubre](#) (DOGC núm. 7734, de 25.10.2018) n'obre la convocatòria per l'any 2018.

⁶⁴ La [Resolució EMC/2340/2018, de 9 d'octubre](#) (DOGC núm. 7727, de 16.10.2018) estableix les bases i la [Resolució EMC/2444/2018, de 18 d'octubre](#) (DOGC núm. 7734, de 25.10.2018) n'obre la convocatòria per l'any 2018.

amb el 2017, l'import subvencionat és el 29,6% menor i també es beneficien menys empreses (205 vs. 140).

Les mesures de suport econòmic en la fase de consolidació també poden tenir caràcter sectorial. Un exemple són les subvencions que convoca des de l'any 2013 el **Consorti de Comerç, Artesania i Moda de Catalunya** i que l'any 2018 han suposat la concessió de 1.470 subvencions, distribuïdes en quatre programes diferents (el 17,3% menys que el 2017). El programa amb més subvencions és el que se centra en la transformació digital de les empreses (que concentra el 34,3% de les subvencions), seguit del programa per afavorir la competitivitat de l'empresa a través de les entitats (24,3%) i el destinat a afavorir la implantació de comerços i la seva millora (23,7%). Enguany no s'han concedit subvencions en el programa d'internacionalització de la moda, a diferència de l'any anterior.

GRÀFIC 47. Subvencions en l'àmbit del comerç, dels serveis, l'artesania i la moda. Catalunya, 2013-2018

Unitats: nombres absoluts.

Font: elaboració pròpia a partir del Departament d'Empresa i Coneixement.

Per últim, cal mencionar els ajuts que convoca ACCIÓ per incentivar la realització d'activitats d'R+D en projectes d'economia circular, específicament en l'àmbit dels residus.⁶⁵ Segons la informació de la pàgina web, durant l'any 2018 s'han concedit cinc subvencions per un import total de 545.271,1 euros. En tots els casos, les empreses beneficiàries eren societats.

⁶⁵ La Resolució [EMC/1627/2018, de 5 de juliol](#) (DOGC núm. 7663, de 13.07.2018) n'estableix les bases i la [Resolució EMC/1715/2018, de 16 de juliol](#) (DOGC núm. 7669, de 23.07.2018), la convocatòria per l'any 2018.

7. MONOGRÀFIC: EVOLUCIÓ DE L'AFILIACIÓ DE LES PERSONES ESTRANGERES AL RETA

El percentatge d'afiliacions d'estrangers que cotitzen com a treballadors per compte propi és del 15,8%, per sota del que mostra el conjunt total d'afiliacions.

Algunes comarques com la Segarra, l'Alt Empordà o el Barcelonès destaquen per l'alt percentatge d'estrangers. També mostren registres superiors a la mitjana les comarques d'Osona, la Selva, el Gironès, el Garraf o el Tarragonès.

El 37,9% dels estrangers del col·lectiu d'autònoms són de procedència extracomunitària. Un percentatge més alt que el del conjunt total dels afiliats.

La majoria dels autònoms de procedència comunitària provenen d'Itàlia, Romania o França.

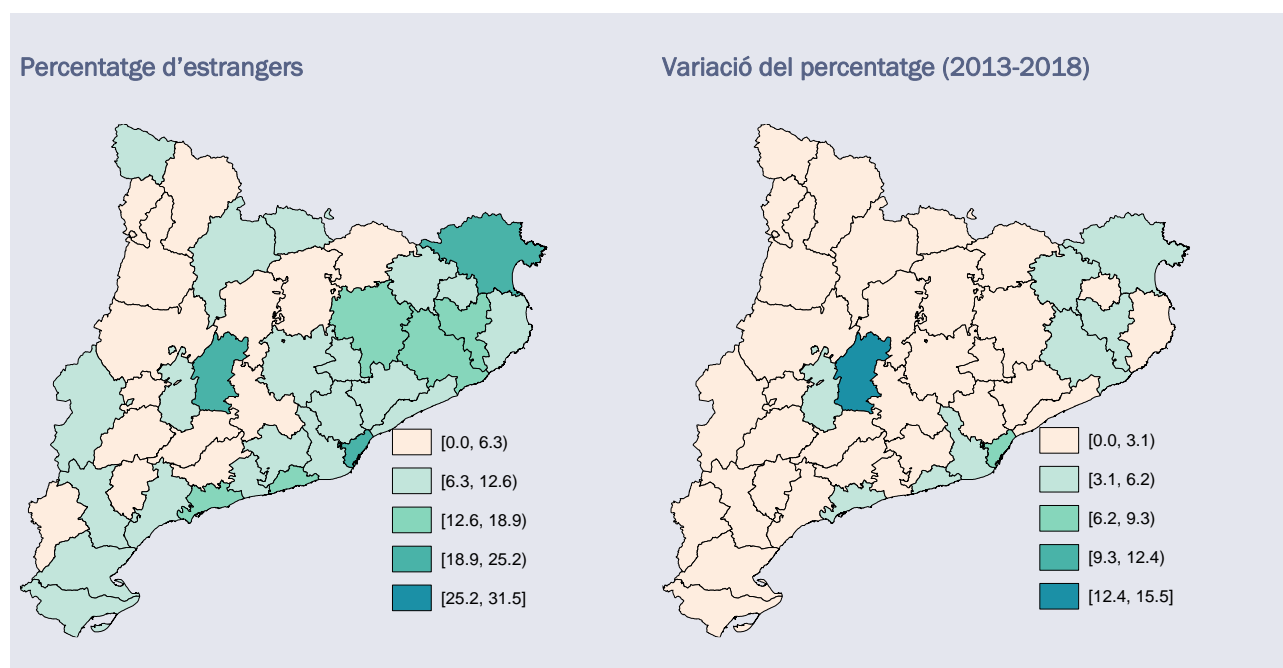
Pel que fa als autònoms extracomunitaris, la majoria són xinesos d'origen, amb un pes molt destacat, marroquins o paquistanesos.

Al comerç i reparació de vehicles i també a l'hoteleria és on s'hi concentra la major part d'afiliacions d'autònoms estrangers. En tots dos casos, la majoria són de procedència extracomunitària.

A finals del 2018, la Seguretat Social registrava una mitjana pel mes de desembre de 74.975 persones estrangeres afiliades al RETA. Aquesta xifra situa el percentatge d'estrangers que cotitzen com a autònoms en el 15,8%, un percentatge lleugerament inferior al del conjunt dels afiliats.

La distribució d'aquest col·lectiu en el territori també divergeix lleugerament de la de la resta del col·lectiu d'afiliats al RETA. D'aquesta manera, la incidència del col·lectiu d'estrangers en el conjunt d'afiliats a aquest règim especial varia enormement en el territori. Destaquen algunes comarques interiors on el pes de les afiliacions de persones estrangeres hi és molt baix. En el conjunt de les comarques més properes al litoral els registres es situen al voltant de la mitjana, tot i que destaquen, en alguns casos, comarques com ara les de la Segarra, l'Alt Empordà o el Barcelonès, amb els registres més elevats. També mostren percentatges per sobre la mitjana les comarques d'Osona, la Selva, el Gironès, el Garraf o el Tarragonès.

MAPA 20. Percentatge d'afiliacions d'estrangers al RETA i variació d'aquest pes entre 2013 i 2018

Unitats: percentatges i punts percentuals.

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades d'afiliacions facilitada per Idescat.

En el decurs dels darrers cinc anys, a més, aquest percentatge d'afiliacions d'estrangers al RETA ha augmentat a totes les comarques catalanes. Tot i això, destaquen unes quantes comarques amb un creixement del pes del col·lectiu més destacat, com són per exemple les de la Segarra, el Barcelonès, l'Urgell, el Tarragonès, el Garraf, el Baix Llobregat, la Selva, el Gironès, la Garrotxa i l'alt Empordà.⁶⁶

7.1. LA PROCEDÈNCIA DELS ESTRANGERS AFILIATS AL RETA

El pes de les afiliacions al RETA mostra també percentatges encara molt diferents segons si es tracta de persones de procedència comunitària o extracomunitària. Mentre que els primers mostren un percentatge superior a la mitjana espanyola, el segon col·lectiu recull encara un percentatge baix de persones afiliades al RETA (vegeu taula següent).

TAULA 23. Nombre d'afiliats estrangers a Catalunya l'any 2018 als dos principals règims de cotització i variació en el decurs del darrer lustre

	R. General (1)		RETA		Percentatge de RETA sobre el total
	Afiliats 2018	Variació 2013-18	Afiliats 2018	Variació 2013-18	
Total estrangers	400.789	35,3	74.975	53,30	15,8
Comunitaris	128.770	54,5	28.394	48,70	18,1
Extracomunitaris	272.019	27,8	46.581	56,30	14,6

Unitats: persones afiliades i percentatges.

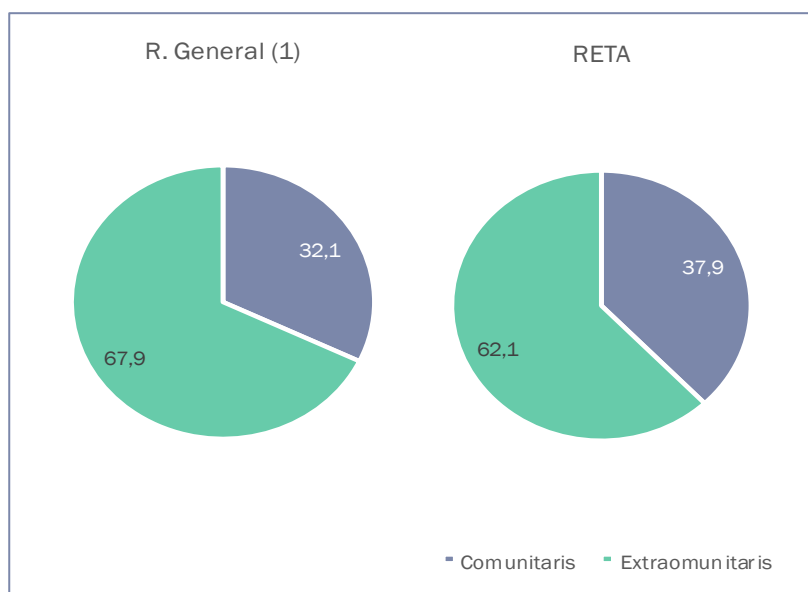
(1) No inclou els afiliats al Sistema Especial Agrari o a al Sistema Especial de la Llar.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes dels informes publicats pel Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social del Govern d'Espanya. MTMSS (diversos anys) Afiliación de extranjeros a la Seguridad Social. Càlculs efectuats sobre les mitjanes a mes de desembre.

⁶⁶ El mapa de variacions recull per a les comarques del Bages, Moianès, Osona i el Vallès Oriental la mitjana de les quatre per a totes aquestes demarcacions. Això és així perquè l'any 2013 el Moianès no existia, i no era possible donar una evolució individual per a cadascuna d'elles. Aquest mateix tractament s'ha efectuat en tots els mapes de variació o creixement d'aquest apartat.

Tot i que el percentatge de persones extracomunitàries afiliades al RETA sigui més baix, el nombre de persones estrangeres d'aquesta procedència és majoritari entre els estrangers afiliats al RETA. L'any 2018, el 37,9% de les persones afiliades al RETA era de procedència comunitària, mentre que la resta, el 62,1% de procedència extracomunitària. Aquest percentatge a més, s'hauria aproximat al que mostra el mateix col·lectiu entre els afiliats al règim general. Això hauria estat així perquè, entre les persones estrangeres afiliades al RETA, el creixement dels col·lectius d'aquesta procedència ha estat més elevat en els darrers cinc anys que els de procedència comunitària.

GRÀFIC 48. Distribució dels estrangers afiliats als dos principals règims de cotització segons procedència. Catalunya, 2018

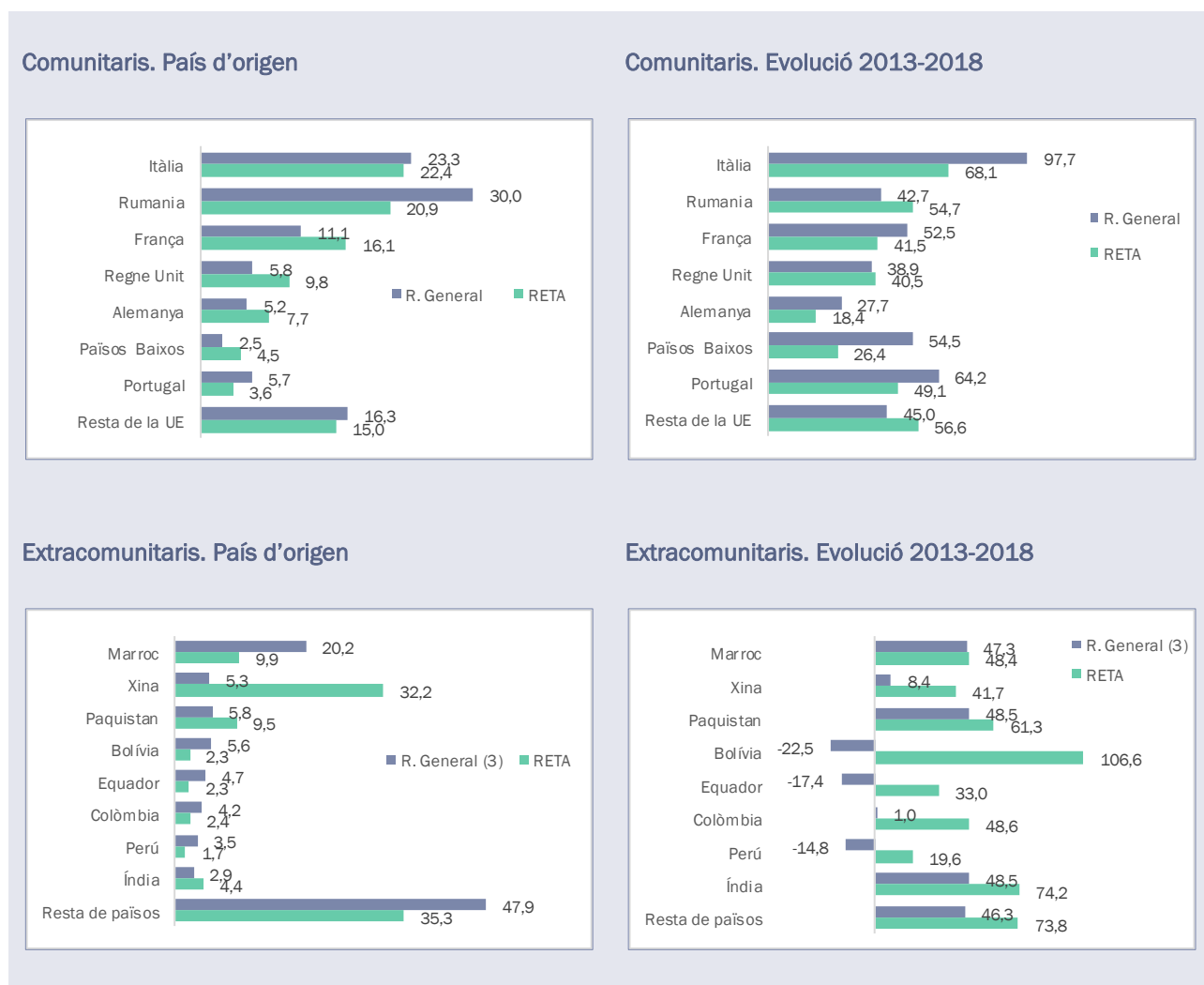
Unitats persones afiliades i percentatges.

(1) No inclou els afiliats al Sistema Especial Agrari o a al Sistema Especial de la Llar.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes dels informes publicats pel Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social del Govern d'Espanya. MTMSS (2019) Afiliación de extranjeros a la Seguridad Social. Càlculs efectuats sobre les mitjanes a mes de desembre.

Del gairebé 38% de persones afiliades de procedència comunitària, com es mostra en el gràfic següent, la major part procedeixen d'Itàlia, Romania i França. Aquest perfil no difereix gaire del que mostren les procedències dels afiliats al règim general, si bé en aquest darrer cas, els romanesos hi són més presents que els italians. El dels Italians i el dels Romanesos han estat els dos col·lectius que més han crescut en els darrers cinc anys. En el cas dels francesos, en canvi, el seu creixement s'ha vist superat pel dels Portuguesos, que encara mostren però un percentatge baix en el conjunt dels afiliats estrangers al RETA a Catalunya. En general, la procedència del col·lectiu de comunitaris ha tendit segurament també a diversificar-se, atès que la mitjana de creixement d'aquells procedents d'altres països no identificats s'ha situat en el 56,6%, el segon creixement més alt.

GRÀFIC 49. Procedència i evolució en el darrer lustre dels estrangers comunitaris i extracomunitaris afiliats als dos principals règims de cotització. Catalunya, 2018

Unitats persones afiliades i percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes dels informes publicats pel Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social del Govern d'Espanya. MTSS (diversos anys) Afiliación de extranjeros a la Seguridad Social. Càlculs efectuats sobre les mitjanes a mes de desembre.

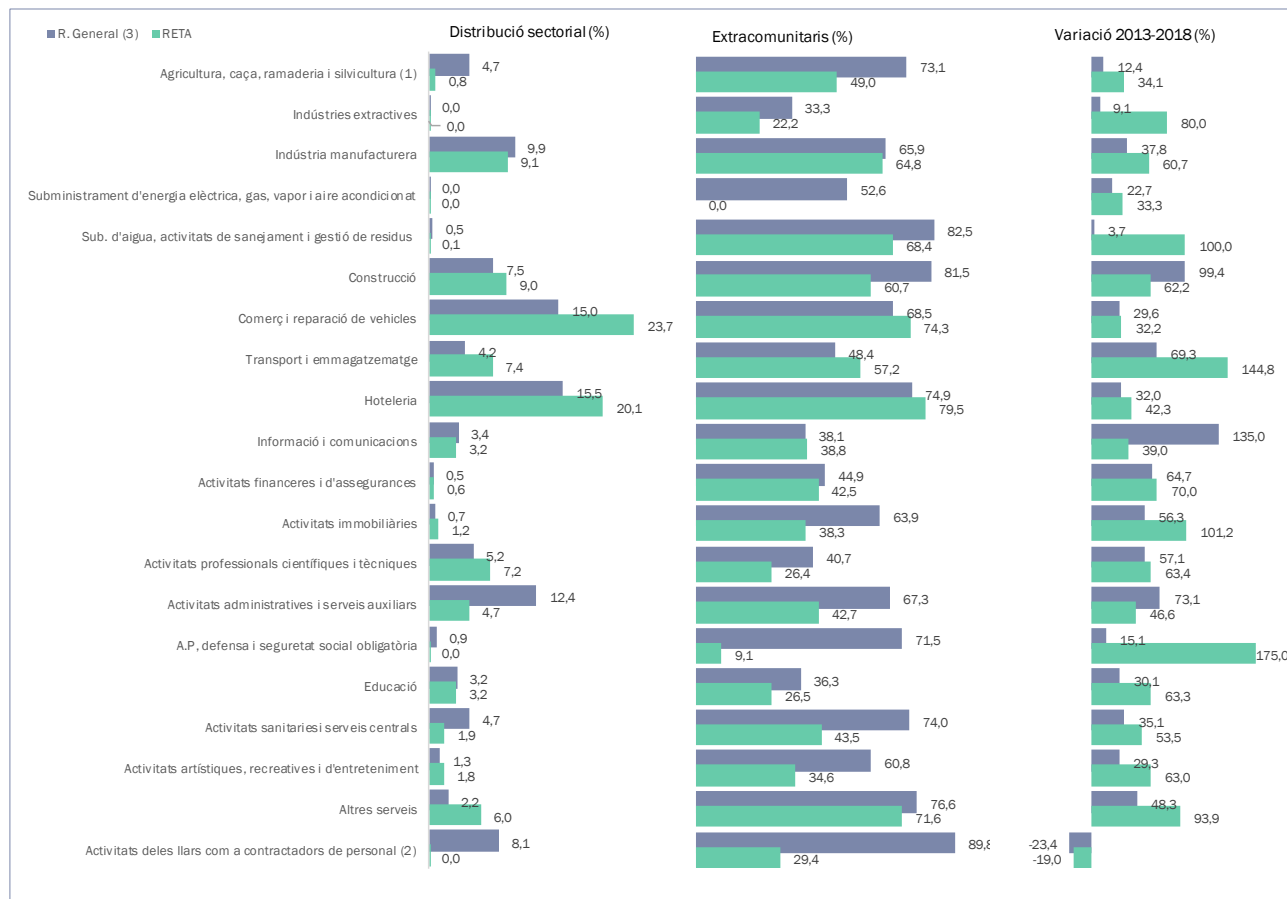
Pel que fa a les persones extracomunitàries, que representen el 62,1% del total d'afiliats al RETA, la procedència majoritària és de la Xina, atès que aquest col·lectiu representa el 32,2% del total. En aquest cas, la procedència del col·lectiu d'afiliats extracomunitaris del RETA i del Règim General difereix força, atès que els xinesos hi mostren un percentatge molt més modest. En segona posició hi destaca el col·lectiu dels marroquins, tot i que amb un percentatge menor que el que recull en el RG. Finalment, amb el 9,5% també hi són molt presents els paquistanesos, en aquest cas amb un percentatge més alt que el que mostren en el col·lectiu d'extracomunitaris afiliats al RG.

7.2. ALGUNES DIVERGÈNCIES ENTRE ELS COL·LECTIUS D'AFILIATS AL RETA COMUNITARIS I EXTRACOMUNITARIS

Sectorialment, la majoria de persones afiliades al RETA desenvolupen la seva activitat als sectors de comerç i reparació de vehicles i hoteleria, i a certa distància en el de la indústria manufacturera i la construcció. Són poques les branques d'activitat on el percentatge d'extracomunitaris sigui més alt entre els afiliats al RETA que no pas entre els afiliats al RG. Destaquen en aquest sentit els sectors de comerç i reparació de vehicles, Hoteleria, transport i emmagatzematge, o el de la informació i la comunicació. En

el cas del sector industrial manufacturer el percentatge d'extracomunitaris en ambdós règims també hi és molt similar, tot i que lleugerament més alt al Règim General.

GRÀFIC 50. Distribució sectorial, percentatge d'estrangers extracomunitaris i variació en el darrer lustre del nombre d'afiliats estrangers als dos principals règims de cotització. Catalunya, 2018

Unitats persones afiliades i percentatges.

(1) No inclou els afiliats al Sistema Especial Agrari.

(2) No inclou els afiliats al Sistema Especial de la Llar.

(3) No inclou els afiliats al Sistema Especial Agrari o a al Sistema Especial de la Llar.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes dels informes publicats pel Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social del Govern d'Espanya. MTMSS (diversos anys) Afiliación de extranjeros a la Seguridad Social. Càlculs efectuats sobre les mitjanes a mes de desembre.

El nombre de persones afiliades al RETA de procedència estrangera ha augmentat en major o menor intensitat en gairebé totes les branques d'activitat.⁶⁷ Amb tot, es poden destacar els dels sectors del transport i l'emmagatzematge i de les activitats immobiliàries, amb una intensitat per sobre de la de la resta.⁶⁸

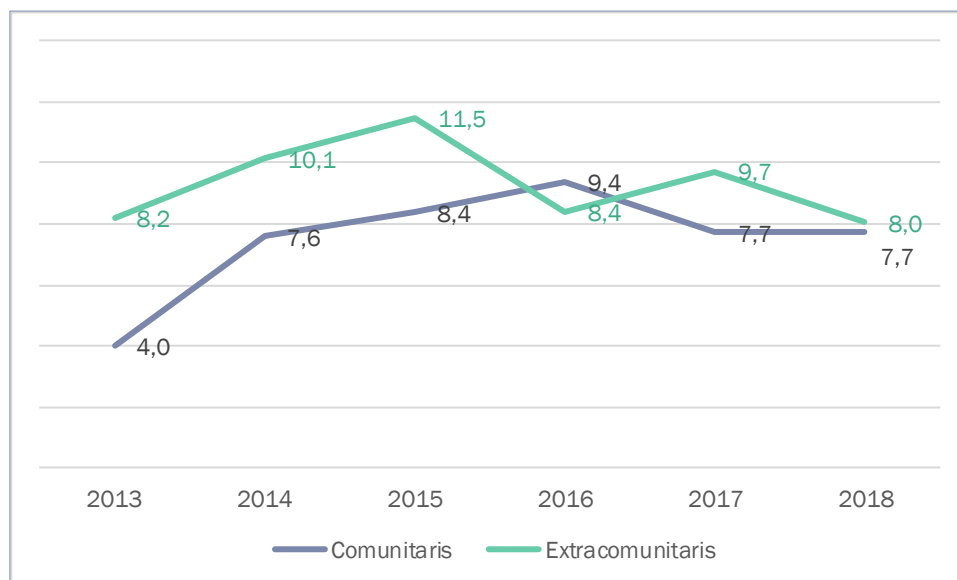
En termes generals, aquest augment s'ha derivat, com s'ha vist, tant d'un augment de les persones de procedència comunitària com extracomunitària. No obstant això, l'augment dels extracomunitaris ha estat una mica més intens en el decurs dels darrers cinc anys. Aquesta divergència s'explica sobretot per

⁶⁷ La d'activitats a les Llar, amb una molt baixa presència d'afiliacions al RETA, és la única que mostra una davallada, i possiblement fruit de la baixa incidència que manté.

⁶⁸ Entre els sectors on el creixement destacat no es confronta amb una baixa presència d'afiliats, atès que en aquests casos petites variacions en termes absoluts magnifiquen les taxes de creixement.

l'evolució fins al 2015, ja que durant els primers tres anys es van experimentar taxes més altes de creixement dels extracomunitaris, tot i que la intensitat de creixement del nombre d'afiliats al RETA d'una i altra procedència ha tendit a igualar-se en els darrers anys. (Vegeu gràfic següent).

GRÀFIC 51. Creixement anual dels afiliats estrangers al RETA segons si són de procedència comunitària o extracomunitària. Catalunya, 2013-2018

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades cedides per Idescat.

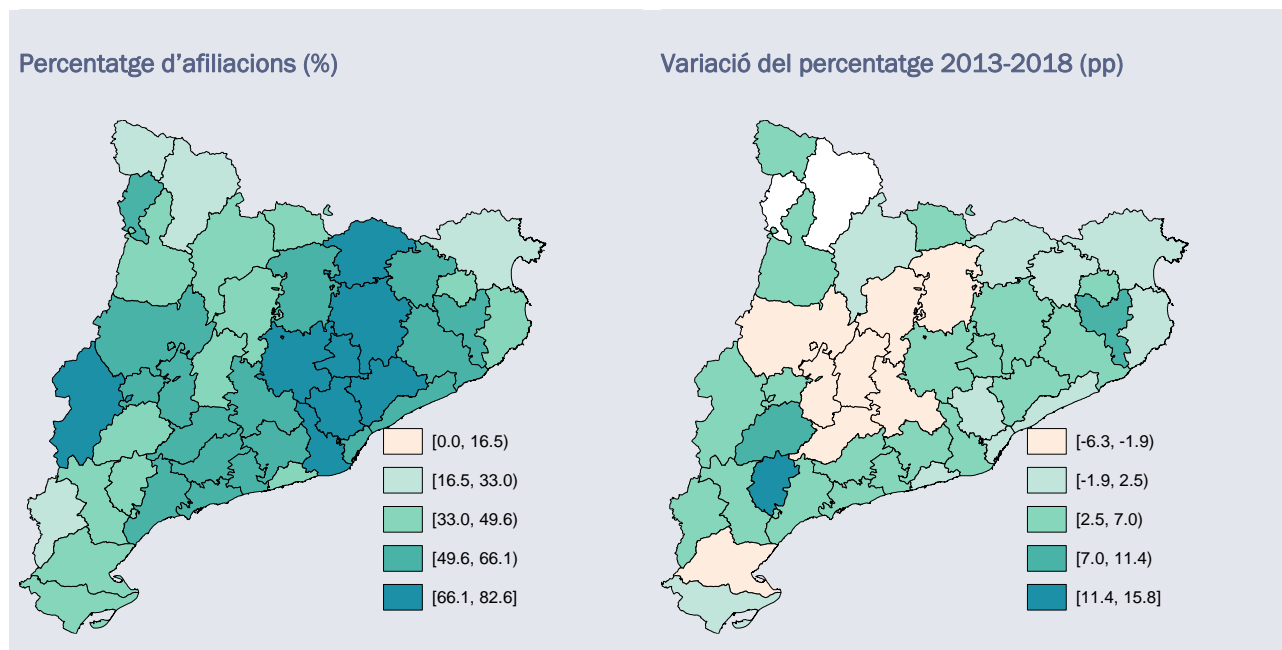
Aquesta evolució ha fet augmentar el percentatge d'afiliats extracomunitaris en el RETA del 60,9% al 62,1% en el decurs d'aquests darrers cinc anys,⁶⁹ tot i que no ho ha fet de manera homogènia en el conjunt del territori. Els mapes següents ens mostren que, primerament, el pes del col·lectiu d'afiliats extracomunitaris varia enormement d'una comarca a l'altra, i en segon lloc, la dinàmica experimentada per aquest ha estat també molt variada arreu del territori.

Destaquen per sobre de la resta, amb un percentatge d'afiliacions de persones extracomunitàries clarament superior a la mitjana, les comarques del Bages, el Vallès Oriental, el Segrià, el Baix Llobregat, el Ripollès, el Vallès Occidental i Osona, totes elles amb un percentatge superior al 66%. També mostren un percentatge superior a la mitjana les comarques del Gironès, el Tarragonès, l'Alt Penedès, l'Anoia, la Garrotxa, i el Barcelonès, Ubicant l'àrea on el col·lectiu té més importància a les comarques interiors de la província de Barcelona i Girona, així com també a les més urbanitzades.

Aquest percentatge d'afiliacions de persones extracomunitàries ha variat també de manera molt desigual en el decurs dels darrers cinc anys, i a més, ho ha fet sense mostrar cap tipus de correlació clara amb el pes que hi mantenien a cada comarca.

⁶⁹ Segons la mitjana d'afiliats a mes de desembre que publica MTMSS (diversos anys) *Afiliación de extranjeros a la Seguridad Social*.

MAPA 21. Percentatge d'afiliacions d'estrangers extracomunitaris al RETA per Comarques i variació d'aquest en els darrers cinc anys. Catalunya 2018

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades cedides per Idescat. Atès que la comarca del moianès no existia fa cinc anys, el valor atorgat a les comarques del Moianès, Bages, Osona i Vallès Oriental és el mateix, resultat del càlcul mitjà per les quatre comarques. (En blanc les comarques on no hi ha informació disponible).

Actualment, els col·lectius d'estrangers afiliats al RETA mostren un perfil lleugerament diferent segons si són de procedència comunitària o extracomunitària. Tot i que per sexe no s'aprecien grans divergències entre un i altre col·lectiu, sí que s'observa en canvi un patró distint pel que fa al sector on treballen, l'edat que tenen o fins i tot el tipus de treball autònom que desenvolupen.

En el cas dels cooperativistes i membres de societats col·lectives, per exemple, el percentatge d'afiliacions de persones de procedència extracomunitària és més baix, per sota la mitjana. Un percentatge que s'enfila en el cas de la resta del col·lectiu, incloent-hi els autònoms individuals o pròpiament dits.

Quelcom similar succeeix en el cas de l'àmbit sectorial d'actuació. Mentre que al sector primari les afiliacions d'estrangers comunitàries hi són majoritàries, a la resta de sectors això no passa. A més, en el cas dels sectors industrial i de serveis, el percentatge d'afiliacions de procedència extracomunitària supera la mitjana global del conjunt de les afiliacions estrangeres al RETA, mentre que a la construcció, tot i aproximar-s'hi, queda lleugerament per sota.

En qualsevol cas, on queda millor definida la divergència és en l'estructura d'edats d'un i altre col·lectiu. Això és així perquè el col·lectiu d'afiliats al RETA de procedència comunitària mostra una estructura d'edats més envellida que els de procedència extracomunitària. D'aquesta manera, el percentatge de persones extracomunitàries és més baix a mesura que augmentem l'edat de les cohorts (vegeu gràfics següents), per acabar essent minoritari entre les afiliacions de persones de 55 anys o més.

GRÀFIC 52. Distribució de les afiliacions d'estrangers al RETA segons si són de persones de procedència comunitària o extracomunitària. Catalunya 2018

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades d'afiliacions facilitada per Idescat.

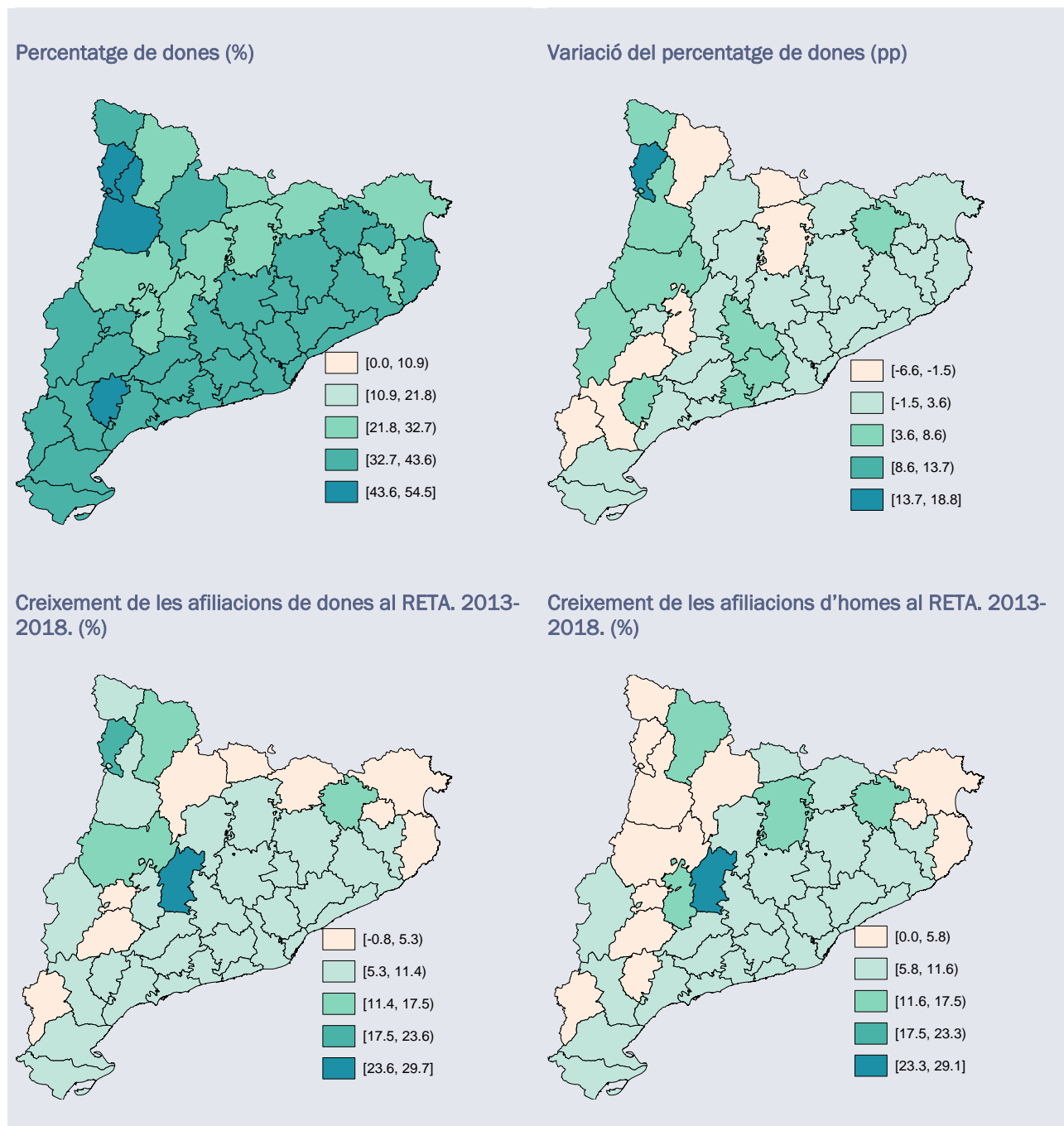
7.3. EL PERFIL DEL COL·LECTIU D'AFILIATS ESTRANGERS AL RETA SOBRE EL TERRITORI

El percentatge d'afiliacions de dones en el conjunt d'afiliacions al RETA és de 35,5%. En el cas del col·lectiu d'estrangers del RETA aquest percentatge baixa lleugerament, i es situa en el 35,2%. Es tracta d'un percentatge que, si bé en el decurs dels darrers cinc anys ha augmentat, ho ha fet moderadament, atès que només ha pujat 0,4 punts percentuals.⁷⁰

Per comarques, la presència de la dona tampoc no resulta homogènia. En el col·lectiu d'estrangers al RETA destaquen algunes de les comarques més septentrionals amb una menor presència de dones. Tot i això, trobem també algunes excepcions, atès que sobresurten algunes comarques on aquest percentatge hi supera el 40%, com seria els casos de les comarques de l'Alta Ribagorça, el Pallars Jussà, el Priorat, el Segrià, el Montsià o la Conca de Barberà, algunes d'elles ubicades en aquesta franja més septentrional. Entre les que recullen el percentatge més baix, per sota del 30%, hi trobem les comarques de la Noguera, la Cerdanya i el Berguedà.

⁷⁰ Càlculs elaborats a partir de la informació sobre afiliacions facilitada per Idescat.

GRÀFIC 53. Percentatge de dones entre les persones estrangeres afiliades al RETA, variació del seu pes i creixement de les afiliacions d'estrangers segons gènere per comarques

Unitats: percentatges i punts percentuals. El creixement està calculat en taxes de creixement anuals acumulatives.
 Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades d'afiliacions facilitada per Idescat.

En general, les comarques on aquest pes de la dona en el col·lectiu de persones estrangeres afiliades al RETA ha disminuït es localitzen principalment a l'interior, i a les províncies de Lleida i Tarragona (Vegeu mapes anteriors).

Amb tot, a Catalunya, en els darrers cinc anys, les afiliacions d'homes estrangers han augmentat de mitjana anual el 8,9%, lleugerament per sota del que ho han fet les dones. El creixement de les afiliacions d'homes, però, s'ha reproduït en major o menor intensitat a totes les comarques, cosa que no ha succeït en el cas de les dones. Pel que fa a les dones, destaquen el cas de les Garrigues, on han disminuït

lleugerament les afiliacions, i també el de la Cerdanya, on s'han mantingut. En el cas dels homes, tot i que han crescut arreu, han crescut menys a les comarques lleidatanes i les del nord de Girona que a la resta. A més, hi destaca, com també en el cas de les dones, el fort augment de les afiliacions a la Segarra, comarca on les afiliacions d'estrangers d'ambdós sexes han mostrat un dinamisme molt significatiu.

Més de 65% de les afiliacions d'estrangers al RETA es corresponen a persones de menys de 45 anys. El col·lectiu doncs de persones estrangeres afiliades al RETA és un col·lectiu molt jove, almenys si es compara amb la resta d'afiliats. Concretament, el 12,8% de les afiliacions es correspon a persones menors de 30 anys, el 52,3% a persones d'entre 30 i 44 anys, el 25,1% a afiliats entre 45 i 54 anys i finalment el 9,9% a persones de 55 anys o més.

Territorialment, les comarques amb un pes més alts dels estrangers afiliats al RETA amb menys de 30 anys són les de la Garrotxa, el Berguedà i la Terra Alta. Els registres més baixos es troben a les comarques més septentrionals, tot i que destaquen també altres comarques com ara el Garraf, el Penedès o la Ribera d'Ebre amb registres també molt baixos. Pel que fa a la franja d'edat central que va dels 30 als 44 anys, els registres més elevats s'apleguen al voltant de la línia transversal que es podria traçar entre Lleida i Girona. Curiosament, en el cas de la franja d'edats entre 45 i 54 anys, la distribució resulta lleugerament inversa, atès que aquesta mateixa banda de comarques recull en aquest cas els registres més baixos. Les comarques on els majors de 55 anys mostren un pes més destacat són l'Alt i el Baix Empordà, ambdues amb uns registres que superen el 20%.

Sectorialment, la majoria de les afiliacions de persones estrangeres a Catalunya es formalitzen per persones que treballen en el sector serveis. Aquest sector suposa el 81% del total de les afiliacions d'estrangers al RETA. A continuació, amb un volum molt similar, hi trobem els sectors industrial i de la construcció, amb el 9,1% i el 9% de les afiliacions respectivament. Només el 0,8% de les afiliacions però s'ubica sectorialment al sector primari, on les afiliacions d'estrangers per compte pròpia hi són molt minoritàries.

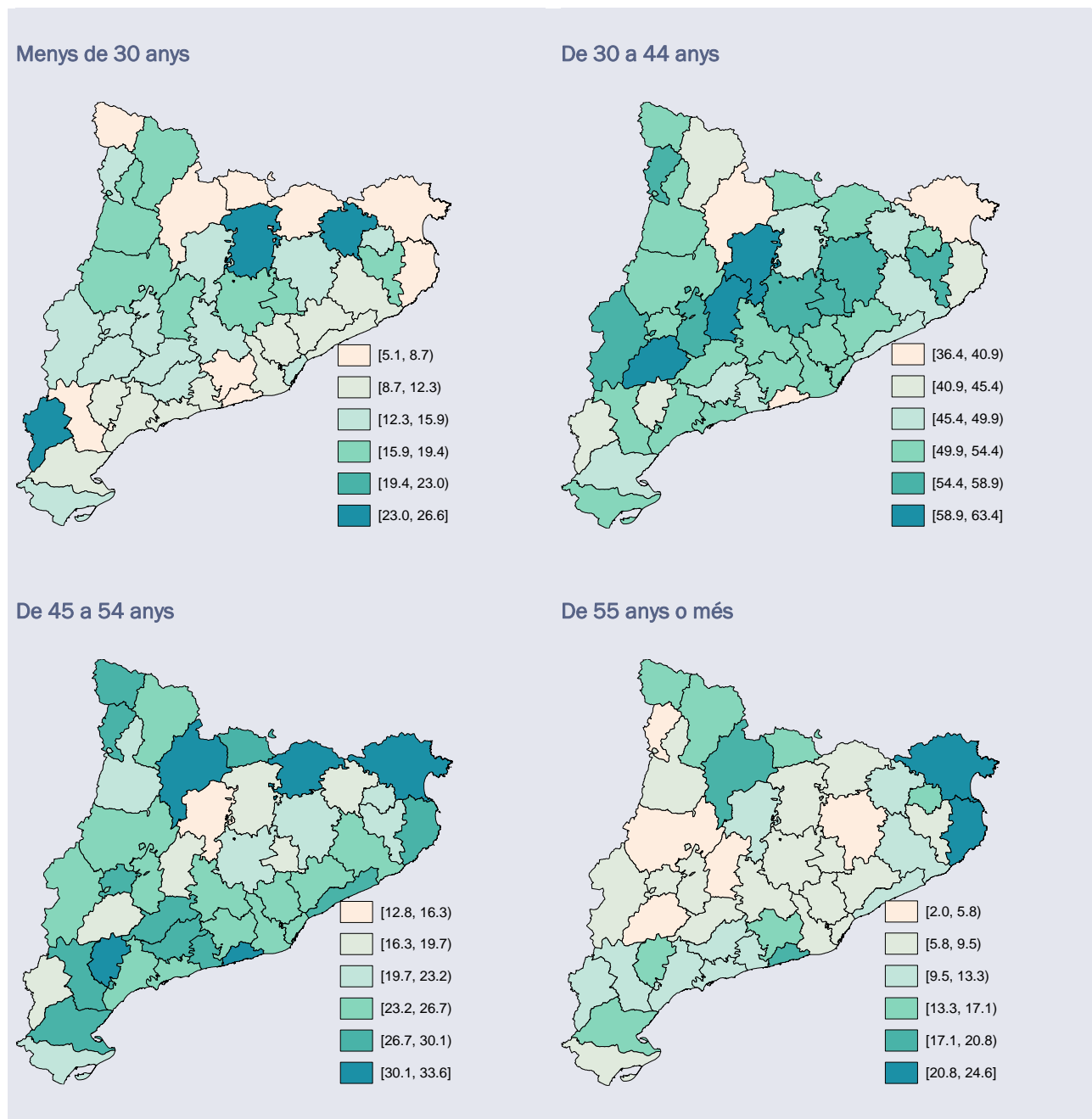
Amb tot, aquesta dedicació sectorial dels estrangers afiliats al RETA també varia enormement per comarques. Per començar, els registres més alts en el sector primari es localitzen principalment a les comarques de la província de Tarragona i Lleida, així com a les comarques de muntanya de les províncies de Girona i Barcelona. En general, a la resta de comarques el percentatge d'afiliacions vinculades a aquest sector hi és més baix.

També resulta identificable un cert patró territorial de distribució de l'activitat industrial, atès la majoria de comarques amb un percentatge més alt d'afiliacions d'estrangers a aquest sector es concentren al voltant de l'eix transversal que discorre entre les comarques del sud de la província de Lleida i Girona, resseguint un patró similar al que s'observava en el cas de la categoria d'edats d'entre 30 i 44 anys.

En el cas de la construcció, la distribució que mostra el mapa ve lògicament molt condicionada pel pes relatiu que assoleixen a cada comarca els dos principals sectors d'activitat, el de serveis i l'industrial. D'aquesta manera, el sector de la construcció assoleix un pes més elevat a les comarques interiors, especialment a les de Lleida i Tarragona, en la mesura en què en aquestes comarques la dedicació als dos sectors abans esmentats hi és més baixa.

De fet, l'especialització terciària, per la seva gran importància, és la que determina en bona mesura el pes relatiu dels altres sectors. En aquest sentit, els estrangers afiliats al RETA s'ubiquen de manera molt preeminent en aquest sector principalment a les comarques de la costa central i de de Tarragona, marcant la zona d'influència de les conurbacions de Barcelona i Tarragona, altament urbanitzades. A les comarques interiors, en canvi, el pes del sector disminueix en termes relatius, atorgant major importància a la resta d'activitats econòmiques.

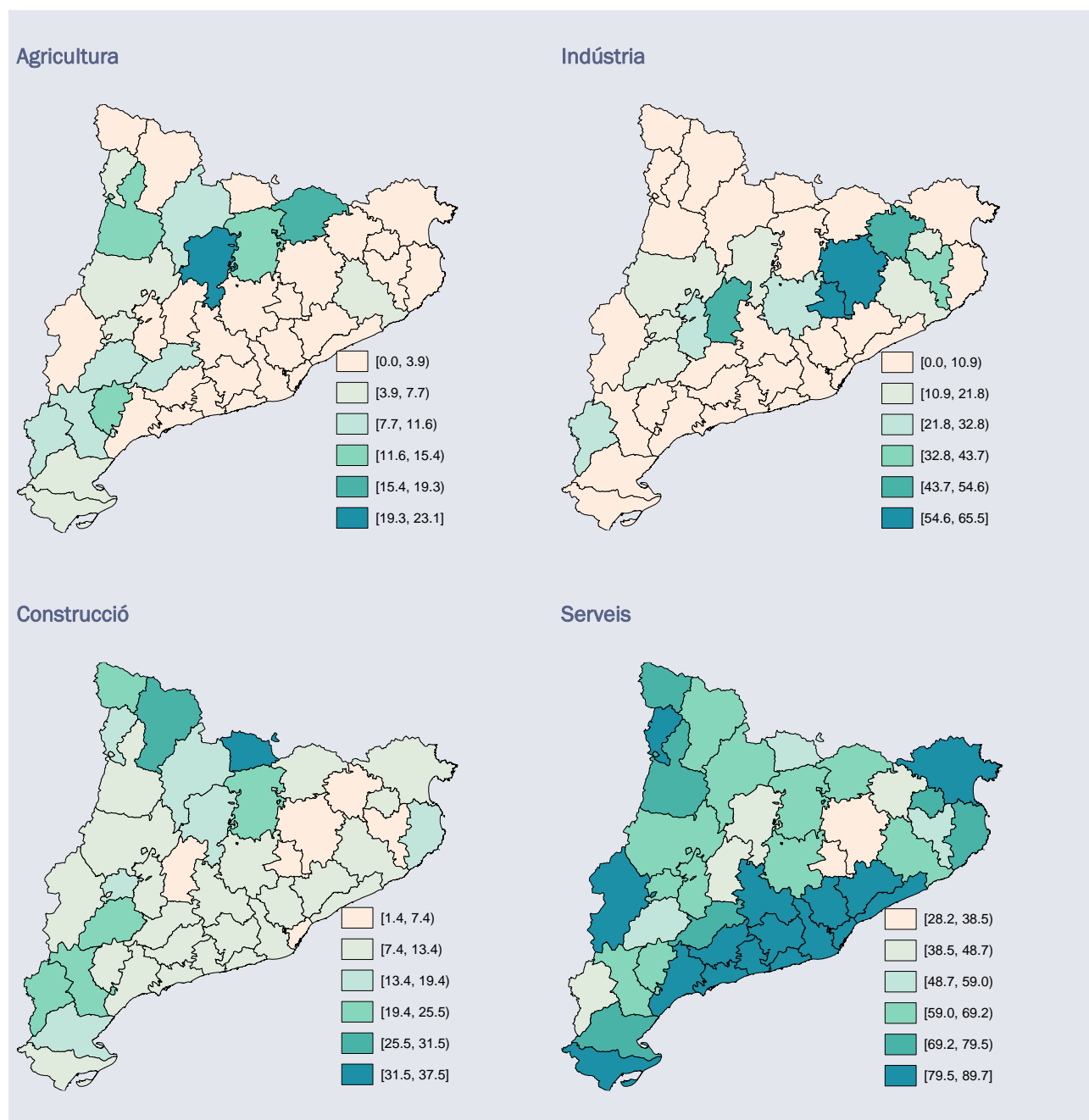
GRÀFIC 54. Percentatge d'afiliacions al RETA de persones estrangeres segons franja d'edat per comarques. Catalunya 2018

Unitats: percentatges i punts percentuals.

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades d'afiliacions facilitada per Idescat.

GRÀFIC 55. Percentatge d'afiliacions al RETA de persones estrangeres segons sector d'activitat per comarques. Catalunya 2018

Unitats: percentatges i punts percentuals.

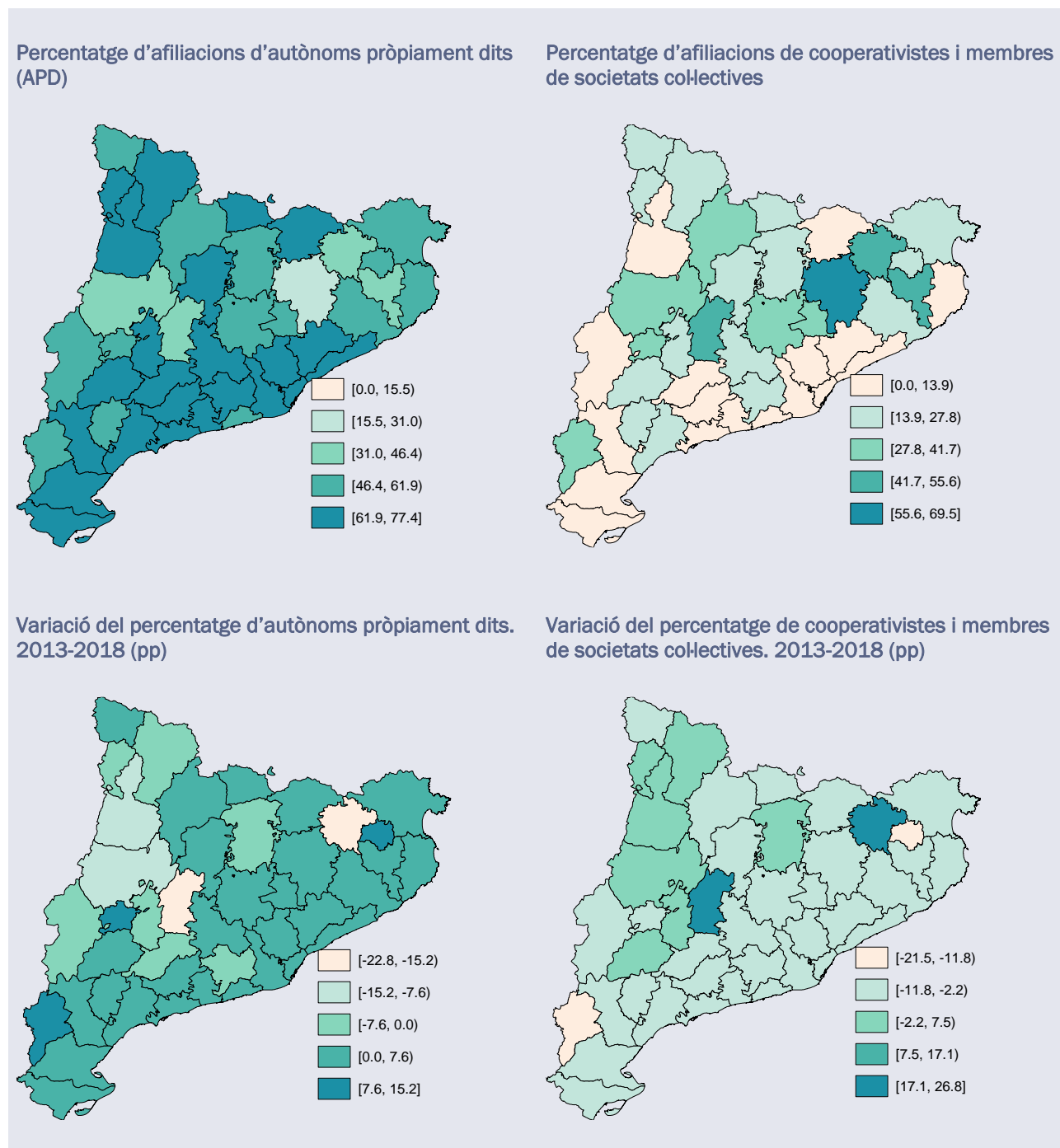
Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades d'afiliacions facilitada per Idescat.

7.4. LA TIPOLOGIA DEL TREBALL AUTÒNOM DESENVOLUPAT PELS ESTRANGERS AFILIATS AL RETA

A Catalunya, el 59,1% de les afiliacions al RETA es corresponen al perfil d'autònom individual que sovint s'ha categoritzat com a autònom pròpiament dit. Segons també dades del 2018, el col·lectiu d'afiliats que desenvolupen la seva feina a partir de cooperatives i societats col·lectives suposaria el 17,3%. La resta el 23,6%, inclouria una diversitat gran d'altres tipologies professionals, la més important de les quals seria la dels membres de societats mercantils capitalistes, que segons un estudi recent del propi

CTESC suposarien una proporció dels afiliats força similar a la dels cooperativistes i membres de societats collectives.⁷¹

GRÀFIC 56. Percentatge d'afiliacions d'autònoms pròpiament dits i de cooperativistes i membres de societats collectives entre el col·lectiu de persones estrangeres afiliades al RETA. Catalunya 2018

Unitats: percentatges i punts percentuals.
 Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades d'afiliacions facilitada per Idescat.

Quan focalitzem aquesta mateixa distribució només en el col·lectiu de persones estrangeres, observem que el pes de les afiliacions corresponents a autònoms individuals puja fins al 60,7%. Les afiliacions d'estrangers al RETA que desenvolupen la seva activitat com a membres de cooperatives o societats

⁷¹ CTESC (2019). El treball autònom col·lectiu. Barcelona.

col·lectives, en canvi, baixa fins al 15,3%, per sota del que representa en el conjunt d'afiliats a aquest mateix règim.

Tot i que la informació disponible no ens permet dir res sobre altres tipologies de treball autònom, les dades mostren però que, actualment, el col·lectiu d'estrangers del RETA mostra una propensió més baixa que la resta a desenvolupar l'activitat en societats cooperatives o col·lectives, de la mateixa manera que perfila una propensió més alta a desenvolupar l'activitat de manera individual, no societària.

No obstant això, aquesta fotografia que es visualitza en termes mitjans per al conjunt de Catalunya, es modifica substancialment si focalitzem l'anàlisi comarca per comarca. Tal com recullen els mapes anteriors, el percentatge de cooperativistes i membres de societats col·lectives resulta molt més alt en unes quantes comarques, i clarament destacable en els casos de la comarca d'Osona, i també a les del Gironès, la Garrotxa i la Segarra. En termes de distribució geogràfica, el perfil que mostra aquesta distribució s'aproxima molt al que recollia el pes relatiu de l'activitat industrial entre els estrangers.⁷² En termes dinàmics, destaca l'increment focalitzat del pes assolit per aquesta tipologia de treball autònom a les comarques de la Segarra i la Garrotxa en els darrers cinc anys.

⁷² La correlació entre les dues sèries de variables assoleix el 74,5%.

8. NOVETATS NORMATIVES

En desenvolupament del Pilar Europeu de Drets Socials s'elaboren Recomanació del Consell relativa a la millora de la protecció social per als treballadors per compte d'altri i per als treballadors per compte propi i la Directiva relativa a unes condicions laborals transparents i previsibles a la Unió Europea, l'aprovació formal de les quals es fa el 2019.

La **Subcomissió per a l'estudi de la reforma del RETA** que, entre d'altres aspectes, havia de determinar els elements que condicionen el concepte d'habitualitat als efectes de la incorporació al RETA, els elements que han de fer possible la implantació del sistema de cotització a temps parcial per als treballadors autònoms i de l'accés a la jubilació a temps parcial, ha continuat treballant al llarg de l'any 2018. L'avançament electoral posa fi a la tasca duta a terme per la Subcomissió sense que se n'hagi fet públic l'informe final.

La convocatòria d'eleccions afecta també a la modificació de la relació laboral especial dels artistes en espectacles públics, mesura acordada pel Reial decret llei 26/2018 i derivada de l'informe final de la Subcomissió per a l'elaboració d'un Estatut de l'Artista aprovat pel Ple del Congrés dels Diputats el 8.09.2018.

El **Pla director per un treball digne 2018-2019-2020**, aprovat el juliol de 2018, preveu accions de lluita contra el fenomen dels falsos autònoms. A aquesta lluita s'afegeix la modificació del Reglament General d'inscripció d'empreses i afiliació, altes, baixes i variacions de dades de treballadors a la Seguretat Social per tal que les altes d'ofici a instància de la Inspecció de Treball i Seguretat Social tinguin plens efectes i quedin blindades fins la resolució del procediment i la inclusió, pel **Reial decret llei 28/2018, de 28 de desembre, per a la revalorització de les pensions públiques i altres mesures urgents en matèria social, laboral i d'ocupació** d'un nou tipus d'infracció greu que penalitza la conducta consistent en procedir a donar de baixa a un treballador per compte aliena que, a continuació, continua prestant idèntics serveis però a través d'una relació de treballador per compte propi.

El **Reial decret llei 28/2018, de 28 de desembre, per a la revalorització de les pensions públiques i altres mesures urgents en matèria social, laboral i d'ocupació** introdueix altres modificacions, entre les que destaquen les que afecten la LETA i el Text refós de la Llei General de Seguretat Social (TRLGSS).

Tant la cobertura de les contingències professionals com del cessament d'activitat esdevenen obligatòries amb caràcter general (no ho és, per exemple, per als socis i sòcies de cooperatives inclosos en el RETA que disposin d'un sistema intercooperatiu de prestacions socials).

S'inclouen altres modificacions destacables en la protecció per cessament d'activitat; es duplica la durada de la prestació en tots els seus trams i es suprimeix l'escala prevista específicament per a treballadors i treballadores autònoms entre els 60 anys i l'edat en que es pugui causar dret a la pensió de jubilació. S'afegeix que, en cas de reclamació prèvia contra una resolució de la mútua col·laboradora de la Seguretat Social en matèria de prestacions per cessament d'activitat, cal informe previ i vinculant d'una comissió paritària en la que estaran representades les mútues, les associacions representatives dels treballadors i treballadores autònoms i l'Administració de la Seguretat Social.

Tot i la voluntat anunciada pel Govern d'establir un sistema de cotització en funció dels ingressos reals de l'autònom, a l'espera de l'aprovació d'aquesta mesura, el Reial decret llei 28/2018 actualitza les bases i tipus de cotització per a l'any 2019. A més de les normes de cotització, s'introdueixen canvis diversos en l'anomenada tarifa plana.

La **Llei de pressupostos generals de l'Estat per a 2018** afegeix també una mesura d'incentivació del treball autònom en municipis de menys de 5.000 habitants i, tenint en compte els treballs de la Subcomissió per a l'estudi de la reforma del RETA, ajorna sine die l'entrada en vigor dels articles de l'Estatut del treball autònom (LETA) que regulen el treball a temps parcial de les persones treballadores per compte propi.

El Pilar Europeu de Drets Socials (PEDS),⁷³ aprovat a finals de 2017, és el marc de referència per a aconseguir una convergència a l'alça de les normes socials de la Unió Europea en el context de les realitats canviants del món del treball.

⁷³ El Pilar Europeu de Drets Socials s'aprova conjuntament pel Parlament Europeu, el Consell i la Comissió a la Cimera social de Göteborg el 17 de novembre de 2017. És un nou impuls de la dimensió social de la Unió Europea que s'aprova com a declaració institucional no vinculant. En línia amb l'Estratègia Europa 2020, vol afavorir un creixement econòmic inclusiu i sostenible i és l'expressió dels principis i drets essencials

Aquest marc es va concretant en diverses iniciatives, entre les quals, a efectes d'aquest informe, cal fer esment a la relativa a l'accés a la protecció social i a la relativa a unes condicions laborals transparents i més previsibles. Aquestes iniciatives es materialitzen en la tramitació d'una recomanació i d'una directiva, respectivament.

La **Recomanació del Consell relativa a la millora de la protecció social per als treballadors per compte d'altri i per als treballadors per compte propi**⁷⁴ té l'objectiu d'establir un estàndard europeu de drets de protecció social.⁷⁵ Pren com a base el principi 12 del PEDS que estableix que independentment del tipus i durada de la relació laboral, les persones treballadores per compte d'altri i, en condicions comparables, les persones treballadores per compte propi, tenen dret a una protecció social adequada.

La Recomanació, que s'inicia a tramitar a partir d'una proposta de la Comissió de març de 2018, s'aprova definitivament l'any 2019. Consta que les persones amb ocupació no convencional i les que treballen per compte propi no tenen un accés suficient a la protecció social i es veuen més exposades a la inseguretat econòmica i a una protecció menor enfront dels riscos socials. Amb ocupació no convencional es fa referència, de forma àmplia, a contractes a temps parcial de curta durada, treballs estacionals, treballs segons demanda, treballs a través de plataformes i treballs amb agències de treball temporal o en períodes de pràctiques.⁷⁶

Sense perjudici de les facultats dels Estats membres per organitzar els seus sistemes de protecció social, es recomana als Estats membres que ofereixin l'accés a una protecció social adequada a tots els treballadors per compte d'altri i als treballadors per compte propi. En particular, es recomana que garanteixin cobertura formal i efectiva, adequació i transparència i fa referència a les prestacions següents: atur, malaltia i assistència sanitària, maternitat i paternitat assimilades, invalidesa, vellesa i supervivència, accidents de treball i malalties professionals.

Així mateix, cal tenir en compte l'abast del tipus d'instrument escollit per fer aquesta tasca. Les recomanacions no figuren en el quadre del sistema de fonts del dret de la Unió Europea, donen a conèixer els punts de vista i suggereixen una línia d'actuació però no són vinculants, no imposen obligacions legals. S'enquadren, per tant, en el que s'anomena *soft law*.

La **Directiva relativa a unes condicions laborals transparents i previsibles a la Unió Europea** és una altra de les iniciatives destacables que desenvolupen el PEDS que, tramitada al llarg de l'any 2018, s'ha aprovat definitivament el juny de 2019.⁷⁷

Als efectes del present informe, cal destacar aquesta iniciativa en tant que té com a novetat formular un concepte de treballador, inexistent fins ara als textos de la Unió Europea, amb l'objectiu d'alinejar-lo amb la jurisprudència del Tribunal de Justícia Europeu. En el marc del desenvolupament del PEDS, la Directiva preveu diverses mesures amb l'objectiu de reduir el risc d'una protecció insuficient dels treballadors. La Directiva, que no s'aplica al treball autònom "genuí i voluntari", es considera aplicable a les persones que facin un treball remunerat per a una altra, que el dirigeix i de qui depèn. Entre d'altres incusions

per al funcionament bo i just dels mercats laborals i dels sistemes de benestar de l'Europa del segle XXI. Suposa un compromís i una responsabilitat compartides de les institucions i dels Estats membres. S'estableixen vint principis fonamentals, la majoria dels quals ja recollits en instruments anteriors, que s'ordenen en tres capítols: sobre igualtat d'oportunitats i accés al mercat de treball; sobre condicions de treball justes i sobre protecció i inclusió social.

⁷⁴ [Recomanació del Consell de 8 de novembre de 2019 relativa a l'accés a la protecció social per als treballadors per compte d'altri i als treballadors per compte propi. \(2019/C 387/01\). DOUE C/387, de 15.11.2019.](#)

⁷⁵ Aquesta Recomanació, a més, es basa en la Recomanació de la OIT núm. 202 (2012) sobre els nivells mínims de protecció social.

⁷⁶ Considerant 17 de la Recomanació.

⁷⁷ [Directiva \(UE\) 2019/1152 del Parlament Europeu i del Consell, de 20 de juny de 2019, relativa a unes condicions laborals transparents i previsibles a la Unió Europea. DOUE L186, d'11.07.2019. Entra en vigor el 31.07.2019 i els Estats disposen fins 1.08.2022 per a adoptar les mesures necessàries per donar compliment a la Directiva.](#)

Desenvolupa fonamentalment els principis 5 (Ocupació segura i estable) i 7 (Informació sobre les condicions de treball i la protecció en cas d'acomiadament) del PEDS.

expresses,⁷⁸ s'amplia també a noves formes d'ocupació, com persones treballadores segons demanda, persones treballadores per vals⁷⁹ i persones treballadores de les plataformes.

En l'àmbit estatal, al llarg de l'any ha continuat reunint-se la **Subcomissió per a l'estudi de la reforma del RETA** en el sí de la Comissió d'Ocupació i Seguretat Social constituïda al Congrés el mes d'abril de 2017⁸⁰ i a la que la Llei 6/2017 remetia l'estudi de diversos aspectes com la determinació dels elements que condicionen el concepte d'habitualitat als efectes de la incorporació al RETA, la determinació dels elements que han de fer possible la implantació del sistema de cotització a temps parcial per persones treballadores per compte propi i de l'accés a la jubilació a temps parcial. Després de diverses pròrrogues, l'aprovació de l'informe de la Subcomissió es preveia per al mes de març. Malauradament, la convocatòria d'eleccions anticipades per al 28.4.2019 posa fi a la XII legislatura i, a la tasca duta a terme per la Subcomissió.⁸¹

D'altra banda, també s'ha de fer esment a l'aprovació del **Reial decret llei 26/2018, de 28 de desembre, pel qual s'aproven mesures d'urgència sobre la creació artística i la cinematografia**.⁸² Aquesta norma s'aprova com a conseqüència dels treballs de la Subcomissió per a l'elaboració d'un Estatut de l'Artista, constituïda en el sí de la Comissió de Cultura del Congrés dels Diputats creada per acord del Ple el 17.02.2017. El 7.09.2018 el Ple aprova l'Informe⁸³ resultant d'aquesta Subcomissió, en el qual s'hi contenen una sèrie de propostes de caràcter principalment fiscal, laboral i de Seguretat Social, la finalitat última de les quals és intentar adequar el règim regulador aplicable a les especialitats del treball artístic, que es caracteritza per una intermitència, heterogeneïtat i inestabilitat molt més acusada que en altres sectors. Entre les mesures aprovades pel Reial decret llei 26/2018 destaca que, en matèria de Seguretat Social, les reformes es centren en la cotització dels artistes en espectacles públics durant períodes d'inactivitat. Així mateix, la disposició final tercera estableix que, el Govern, en el termini màxim de sis mesos des de la publicació, ha d'aprovar un reial decret per modificar la regulació de la relació laboral especial dels artistes en espectacles públics i substituir el Reial decret 1435/1985, d'1 d'agost. La convocatòria d'eleccions anticipades ha afectat també al desenvolupament d'aquesta mesura.

El **Pla director per un treball digne 2018-2019-2020**,⁸⁴ aprovat el juliol de 2018 pel Govern de l'Estat, es concep com a eina per fer front, des de les competències de la Inspecció de Treball i Seguretat Social, als problemes més greus del mercat laboral. Es dirigeix contra les empreses que incompleixen la normativa laboral i de Seguretat Social i l'objectiu principal és recuperar drets laborals i millorar la qualitat de l'ocupació i de les condicions de treball.

Dins les mesures relatives a la lluita contra el treball irregular, s'inclouen les relatives al que el Pla anomena treball declarat incomplet, que fa referència als supòsits en que existeix una infracotització a la

⁷⁸ Inclou expressament dins el seu àmbit d'aplicació formes d'ocupació que ara n'estan excloses: treballadors domèstics, treballadors amb ocupacions marginals a temps parcial o amb contractes de durada molt curta. Estableix la possibilitat que els Estats no l'apliquin als treballadors amb relacions laborals en que el temps de treball predeterminat sigui igual o inferior a una mitjana de 3 hores setmanals en un període de referència de 4 setmanes consecutives. Aquesta possibilitat de no aplicar la Directiva no s'admetrà respecte les relacions laborals en que no s'hagi predeterminat la quantitat de treball remunerat garantit abans que comenci la feina.

⁷⁹ El Parlament Europeu, [en altres textos](#), ha definit aquest tipus de treball quan un ocupador adquireix un val d'un tercer (generalment una autoritat governamental) per ser usat en lloc de diner en metàl·lic, com a pagament a un treballador que fa un servei.

⁸⁰ L'acord de constitució de la Subcomissió es pren el 2.2.2017 http://www.congreso.es/public_oficiales/L12/CONG/BOCG/D/BOCG-12-D-103.PDF i la constitució es fa el 5.4.2017 http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Organos/SubPon?_pi-ref73_1339276_73_1339269_1339269.next_page=/wc/composicionOrgano&idOrgano=310201&idLegislatura=12

⁸¹ El 30.11.2017 s'aprova una pròrroga de vuit mesos del termini per a l'entrega de l'informe encarregat a la Subcomissió, inicialment previst per al 5.12.2017. http://www.congreso.es/public_oficiales/L12/CONG/DS/CO/DSCD-12-CO-628.PDF

El 18.10.2018 s'acorda una nova pròrroga de 4 mesos (a partir del 5.11.2018 en que teòricament s'hauria de cloure l'informe). La pròrroga es justifica atesos l'abast i la complexitat de la matèria objecte d'estudi; que la darrera de les compareixences es produeix el 10.10.2018; i per la voluntat d'un acord ampli per assolir els objectius que motiven la creació de la Subcomissió.

http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Actualidad/ConOrdDia/ConOrdDiaCom?_pi-ref73_1444033_73_1339181_1339181.next_page=/wc/ordenDiaDetalle&idOrgano=372201&idSesion=21&fecha=13/02/2019&codOrgano=372

⁸² Reial decret llei 26/2018, de 28 de desembre, pel qual s'aproven mesures d'urgència sobre la creació artística i la cinematografia. BOE núm. 314, de 29.12.2018.

⁸³ Informe de la Subcomissió per a l'elaboració d'un Estatut de l'artista. Butlletí Oficial de les Corts Generals, Sèrie D núm. 373, de 20.06.2018.

⁸⁴ <http://www.mitramiss.gob.es/es/destacados/HOME/plan-director-por-un-trabajo-digno.pdf>

Seguretat Social o un enquadrament indegut dins el Sistema amb la finalitat d'obtenir un estalvi en les despeses socials.

El principal exponent d'aquest fenomen, indica el Pla, són els anomenats falsos autònoms. El Pla posa de manifest que determinats empresaris, en el seu desig de millorar de manera fàcil la seva competitivitat, recorren a aquesta figura per reduir fraudulentament els costos laborals, evitant cotitzar per ells al RGSS i sol·licitant al treballador que es doni d'alta al RETA assumint la totalitat de la cotització a la Seguretat Social. El Pla indica que aquesta actitud suposa una lesió als drets dels treballadors i treballadores afectats, essent un clar exemple de precarització de les relacions laborals ja que desproveu les persones treballadores de protecció social, alhora que implica competència deslleial per a les empreses que compleixen les seves obligacions legals, i un frau a la Seguretat Social en eludir la cotització corresponent.

El Pla recorda que el règim de seguretat social és indisponible i es determina per la veritable naturalesa jurídica de la prestació de serveis.

En estreta relació amb la figura del fals autònom, el Pla fa referència a la "utilització" de forma fraudulenta de les diferents formes d'organització social (i assenyala en particular les cooperatives) per tal d'aprofitar-se del legítim dret d'opció de règim de seguretat social que la normativa els concedeix, especialment en les cooperatives de treball associat, servint aquestes per emascarar veritables relacions laborals amb la mercantil que utilitza les cooperatives, atès que no existeix una autèntica relació societària. L'objectiu d'aquest comportament és no assumir les obligacions i responsabilitats com a empresari.

Per a fer front a aquestes situacions, el Pla preveu que la Inspecció de Treball i Seguretat Social adopti campanyes d'inspecció amb perspectiva de gènere, prioritzant les actuacions en els sectors més afectats per aquest fenomen i que intensifiqui les relacions i la coordinació amb la Tresoreria General de la Seguretat Social i les Entitats Gestores de la Seguretat Social, així com amb l'Agència Estatal de l'Administració Tributària amb l'objectiu de disposar d'una informació que permeti la identificació de les empreses que se serveixen dels anomenats falsos autònoms.⁸⁵

També en relació amb els falsos autònoms, es modifica la regulació de les altes practicades d'ofici per la Tresoreria General de la Seguretat Social a instància de la Inspecció de Treball i Seguretat Social. Així, es modifica el **Reglament General d'inscripció d'empreses i afiliació, altes, baixes i variacions de dades de treballadors a la Seguretat Social**,⁸⁶ per tal que les altes d'ofici esmentades tinguin plens efectes i quedin blindades fins la resolució del procediment. D'una banda, l'informe de la Inspecció en cas de sol·licitud de baixa que fins ara era potestatiu, passa a ser preceptiu. D'altra banda, s'estableix que les baixes i variacions de dades no produiran efectes ni extingiran l'obligació de cotitzar fins la finalització dels procediments tramitats d'ofici.

La **Llei de pressupostos generals de l'Estat per al 2018**,⁸⁷ a banda de les normes de cotització, conté dues previsions destacables relatives al treball autònom.

En primer lloc, ajorna sine die l'entrada en vigor dels articles de l'Estatut del treball autònom (LETA) que regulen el treball a temps parcial de les persones treballadores per compte propi.⁸⁸ L'ajornament s'ha de

⁸⁵ Mesures 39 i 40 del Pla director per un treball digne 2018-2019-2020.

⁸⁶ Reial decret 997/2018, de 3 d'agost, pel qual es modifica el Reglament General d'inscripció d'empreses i afiliació, altes, baixes i variacions de dades de treballadors a la Seguretat Social, aprovat pel Reial decret 84/1996, de 26 de gener. BOE núm. 188, de 4.08.18.

⁸⁷ Disposició addicional 126ª de la Llei 6/2018, de 3 de juliol, de Pressupostos Generals de l'Estat per a l'any 2018. BOE núm. 161, de 4.07.2018.

⁸⁸ La Llei 3/2017 de pressupostos generals de l'Estat per al 2017 suspèn fins 1.1.2019 l'entrada en vigor del previst als articles 1.1, primer paràgraf; 24, segon paràgraf; i 25.4 de la Llei 20/2007 per la que s'aprova l'Estatut del treball autònom, relatius al treball per compte propi a temps parcial (possibilitat reconeguda inicialment per la Llei 27/2011 sobre actualització, adequació i modernització del Sistema de Seguretat Social). La disposició addicional 126ª de la Llei 6/2018, de 3 de juliol, de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2018 (BOE núm. 161, de 4.07.2018) ajorna novament aquesta entrada en vigor, sense termini concret. La disposició addicional segona del Reial decret llei 28/2018 torna a ajornar sine die l'entrada en vigor d'aquests articles.

contextualitzar en tant que la Subcomissió per a l'estudi de la reforma del RETA estava en funcionament i aquest era un dels aspectes sobre els quals s'havia de pronunciar.

En segon lloc, modifica la regulació de l'anomenada tarifa plana per afegir una mesura d'incentivació del treball autònom en municipis de menys de 5.000 habitants.⁸⁹

S'anomena tarifa plana a la deducció de la cotització que es pot aplicar a les altes inicials al RETA o quan no s'hagi estat en alta al RETA els 2 anys immediatament anteriors des de la data d'efectes d'alta, i que s'estructura, amb caràcter general,⁹⁰ en dos grans períodes de dotze mesos cadascun.

- En els primers dotze mesos, si s'opta per la base mínima, la quota reduïda consistirà en una única quota de 60 euros mensuals que comprèn tant les contingències comunes com les professionals,⁹¹ i s'excepciona la cotització per cessament d'activitat i per formació professional. D'aquesta quota de 60 euros, 51,50 euros corresponen a contingències comunes i 8,50 euros a contingències professionals.

Si s'opta per cotitzar per una base superior a la mínima la reducció és del 80% sobre la cotització per contingències comunes, essent la quota a reduir la que resulta d'aplicar a la base mínima de cotització corresponent el tipus mínim de cotització vigent per contingències comunes.

- Per als dotze mesos següents, independentment de la base de cotització escollida, es poden aplicar els beneficis següents: en els primer 6 mesos una reducció del 50%, en els 3 mesos següents una reducció del 30% i en els 3 mesos finals, una bonificació del 30%. Aquests beneficis s'apliquen sobre la quota resultant d'aplicar a la base mínima de cotització el tipus de cotització vigent en cada moment per contingències comunes.

A través de la Llei de pressupostos generals per al 2018, i amb efectes 1.08.2018, s'estableix que, finalitzat el període inicial de cotització reduïda, el treballador o treballadora per compte propi tindrà dret a aquests mateixos incentius durant els 12 mesos següents en els supòsits que resideixi i desenvolupi la seva activitat en un municipi en el qual en el padró municipal actualitzat a l'inici de l'activitat constin menys de 5.000 habitants. En aquests casos, per tant, l'ampliació de la durada de la cotització reduïda inicial, fa inaplicable l'escala de reduccions i bonificacions prevista amb caràcter general per als 12 mesos posteriors.

Fruit del diàleg social amb els representants dels diversos col·lectius de persones treballadores autònomes,⁹² s'inclouen diverses mesures relatives al treball autònom dins el **Reial decret llei 28/2018, de 28 de desembre, per a la revalorització de les pensions públiques i altres mesures urgents en matèria social,**

⁸⁹ Disposició final 23 de la Llei 6/2018 ja citada.

⁹⁰ Per als treballadors menors de 30 anys, o dones menors de 35 anys, que causin alta inicial o no haguessin estat d'alta els 2 anys immediatament anteriors, a més de les reduccions previstes amb caràcter general, s'aplica una bonificació addicional equivalent al 30% sobre la quota per contingències comunes durant els 12 mesos següents a la finalització del període de bonificació previst amb caràcter general. La durada màxima de les reduccions i bonificacions en aquest cas és de 36 mesos.

Per als treballadors amb un grau de discapacitat igual o superior al 33%, víctimes de violència de gènere i víctimes de terrorisme, que causen alta inicial o que no haguessin estat d'alta els 2 anys immediatament anteriors al RETA, s'aplica la reducció de cotització que s'ha analitzat amb caràcter general, inclosa la referent als municipis amb menys de 5.000 habitants, però tenint en compte que la bonificació que es pot aplicar amb posterioritat al període inicial de 12 mesos, independentment de la base de cotització escollida, és del 50% sobre la quota per contingències comunes durant 48 mesos fins completar un període màxim de 5 anys des de la data d'efectes de l'alta.

⁹¹ Fins el Reial decret llei 28/2018, que s'analitza més endavant, l'import era de 50 euros mensuals i incloïa les contingències comunes, inclosa la incapacitat temporal.

⁹² ATA, UPTA i CEAT.

laboral i d'ocupació, que tenen efectes a partir del dia 1.01.2019.⁹³ Així, a més de les normes de cotització, es modifiquen tant la LETA com el Text refós de la Llei General de Seguretat Social (TRLGSS) tal com a continuació s'analitza.

Contingències professionals:⁹⁴ A partir de l'1.01.2019, la cobertura de les contingències professionals esdevé obligatòria amb caràcter general.⁹⁵ En el RETA la cobertura s'ha de portar a terme amb la mateixa mútua col·laboradora amb la qual s'hagi formalitzat la cobertura de la incapacitat temporal.⁹⁶ Les persones treballadores incloses al REM (Règim especial del mar) poden optar per protegir les contingències professionals amb l'entitat gestora (l'Institut Social de la Marina) o amb una mútua col·laboradora, excepte les incloses al grup tercer de cotització que l'han de formalitzar amb l'entitat gestora.⁹⁷

Per congruència amb la nova configuració de la cobertura de les contingències professionals, se suprimeix la possibilitat prevista a la disposició addicional tercera de la LETA que preveia que el Govern podia establir l'obligatorietat de la protecció de contingències professionals per activitats professionals amb major risc de sinistralitat.

Així mateix, es modifica el TRLGSS i la LETA per tal d'adequar-les al nou model d'acció protectora que, en els termes analitzats, configura com a obligatòria la protecció les contingències professionals. Així, s'adequa la redacció dels articles que regulen la cotització durant les situacions d'incapacitat temporal, la cotització amb 65 o més anys, el reintegrament de cotitzacions en situacions de pluriactivitat, l'acció protectora dels TRADE i el naixement i import de la prestació per incapacitat temporal.⁹⁸

Cal destacar que per a les persones treballadores incloses al Sistema especial de treballadors per compte propi agrari es manté sense modificacions el caràcter voluntari de la cobertura de la incapacitat temporal i de les contingències professionals.⁹⁹

En la mateixa línia, els religiosos i les religioses de l'església catòlica també queden exceptuats de la cobertura obligatòria de les contingències professionals i mantenen les mateixes opcions de cobertura.¹⁰⁰

Prestació per cessament d'activitat: S'introdueixen modificacions diverses en aquesta prestació:

- **Obligatorietat:** la protecció per cessament d'activitat esdevé obligatòria. En el RETA, tota l'acció protectora ha de ser assumida per una mateixa mútua col·laboradora. En el REM s'especifica que la

⁹³ Reial decret llei 28/2018, de 28 de desembre, per a la revalorització de les pensions públiques i altres mesures urgents en matèria social, laboral i d'ocupació. BOE núm. 314, de 29.12.2018. Convalidat per acord del Congrés de 22.1.2019. BOE núm. 25, de 29.1.2019.

La fi de la legislatura fa decaure la tramitació de la llei que es tramitava a partir d'aquest Reial decret llei. http://www.congreso.es/public_oficiales/L12/CONG/BOCG/A/BOCG-12-A-48-1.PDF#page=1

⁹⁴ Articles 83.1 i 316 TRLGSS i 26.1 LETA.

⁹⁵ La cobertura de les contingències professionals del RETA es va regular per la Llei 53/2002, que va afegir la Disposició addicional 34 al TRLGSS, desenvolupada posteriorment a través del Reial decret 1273/2003. Es configurava com una millora voluntària i el concepte d'accident de treball era més restrictiu que en el Règim general.

La LETA, aprovada el 2007, va optar per una configuració diferenciada pels TRADE, atès que la protecció de les contingències professionals era obligatòria i s'incloua l'accident in itinere. La LETA també preveia la possibilitat que el Govern determinés l'obligatorietat de la cobertura de les contingències professionals en aquelles activitats professionals amb més risc de sinistralitat. En aquesta línia, l'obligatorietat es va estendre als socis treballadors de les cooperatives de treball associat dedicats a la venda ambulants que percebessin ingressos directament dels compradors (article 132. quatre.8 Llei 39/2010 de pressupostos generals Estat per a l'any 2011).

Al Text refós de la LGSS aprovat el 2015 es va incorporar la regulació del RETA. La Llei 6/2017 incorpora la protecció en cas d'accident in itinere.

⁹⁶ Amb la mateixa mútua també es protegeix la prestació per cessament d'activitat i la formació professional.

⁹⁷ Els autònoms que mantinguin la protecció de la prestació per incapacitat temporal amb l'INSS (autònoms incorporats abans de l'1.01.1998) han d'optar abans de l'1.04.2019 per una mútua col·laboradora de la Seguretat Social. L'opció tindrà efectes a partir de l'1.06.2019. Mentre es fa l'opció, el Servei Públic d'Ocupació seguirà gestionant la prestació per cessament d'activitat i l'INSS cobrirà les contingències professionals. Disposició transitòria primera Reial decret llei 28/2018.

⁹⁸ Articles 308, 311, 313, 317 i 321 TRLGSS.

⁹⁹ Articles 325 TRLGSS.

¹⁰⁰ Pàgina 13. <http://www.seg-social.es/wps/wcm/connect/wss/7a486b0e-a425-4ddb-abf3-ad85ac54b7e5/BNR+1-2019.pdf?MOD=AJPERES&CVID>

protecció per cessament d'activitat s'ha de formalitzar amb l'entitat gestora o la mútua amb qui es protegeixin les contingències professionals.¹⁰¹

- Acció protectora: S'inclou a la protecció per cessament d'activitat l'abonament de la cotització per totes les contingències del treballador per compte propi a partir del dia 61 de baixa per incapacitat temporal.¹⁰²

Se suprimeix de l'acció protectora d'aquesta prestació les mesures de formació, orientació professional i promoció de l'activitat emprenedora. Aquestes mesures s'havien de finançar amb l'1% de la cotització per aquesta prestació i les havia de gestionar el servei públic d'ocupació de la comunitat autònoma competent i l'Institut Social de la Marina, en proporció al nombre de beneficiaris que gestionessin.¹⁰³

Se suprimeix també la previsió pels supòsits d'edats properes a la jubilació segons la qual l'articulació de la prestació s'havia de fer de manera que, en els casos en que s'hagués d'aplicar en edats properes a l'edat legal de jubilació, (en combinació amb les mesures d'anticipació de l'edat de jubilació en circumstàncies concretes), l'aplicació garantís que el nivell de protecció fos equivalent al RGSS en supòsits equivalents de carrera de cotització, esforç contributiu i causalitat.¹⁰⁴

- Naixement de la prestació: per a les tres baixes dins cada any natural per a les quals es preveu que tinguin efectes des del dia del cessament, el dret a percebre la prestació econòmica naixerà des del dia següent al dia en que tingui efectes la baixa. Per a la resta de baixes, el naixement del dret es produeix el primer dia del mes següent a aquell en que tingui efecte la baixa pel cessament de l'activitat.¹⁰⁵

Pel que fa a l'abonament de la cotització a la Seguretat Social, s'estableix que l'òrgan gestor se'n fa càrrec durant el període de percepció de la prestació sempre que la sol·licitud s'hagi fet dins el termini legal. En cas contrari, se'n fa càrrec a partir del primer dia del mes següent al de la sol·licitud.¹⁰⁶

- Durada: es duplica la durada de la prestació en tots els seus trams i es suprimeix l'escala prevista específicament per a treballadors i treballadores autònoms entre els 60 anys i l'edat en que es pugui causar dret a la pensió de jubilació.
- Suspensió: es precisa que la suspensió del dret comporta la interrupció de l'abonament de la prestació econòmica i de la cotització (i no per mensualitats completes, com abans) sense que afecti al període de percepció, excepte en cas d'imposició de sanció per infracció lleu o greu, en que el període de percepció es redueix per temps igual al de la suspensió produïda.
- Finançament: la data d'efectes de la cobertura es determinarà reglamentàriament. S'elimina la referència a l'inici dels efectes de la cobertura a partir del primer dia del mes en que es formalitza.¹⁰⁷
- Cotització: es redueix el llindar inferior del tipus mínim de cotització, que passa a no poder ser inferior al 0,7%, enlloc de 2,2%.¹⁰⁸

¹⁰¹ Articles 83.1.b i 327.1 TRLGSS. En la regulació inicial de la prestació per cessament d'activitat feta per la Llei 32/2010 es va vincular la protecció per cessament d'activitat a les contingències professionals. La Llei 35/2014 va modificar la Llei 32/2010 i va configurar la protecció per cessament d'activitat com a voluntària i no vinculada a la protecció de cap altra contingència.

¹⁰² Articles 308 i 329 TRLGSS.

¹⁰³ S'eliminen els articles 329.2, 344.5 i 347.1.g) i h) TRLGSS.

¹⁰⁴ Es deroga el segon paràgraf de la disposició addicional 4 de la LETA.

¹⁰⁵ Article 337.1 TRLGSS.

¹⁰⁶ Articles 329 i 337.4 TRLGSS.

¹⁰⁷ Article 344.1 TRLGSS.

¹⁰⁸ Article 344.3.c TRLGSS. No canvia el topall superior, que és el 4%.

- **Reclamació prèvia:** una de les modificacions destacables afecta al cas que es formuli reclamació prèvia contra una resolució de la mútua col·laboradora de la Seguretat Social en matèria de prestacions per cessament d'activitat. Així, es modifica l'article 350 TRLGSS i s'afegeix que cal informe previ i vinculant d'una comissió paritària en la que estaran representades les mútues, les associacions representatives dels treballadors i treballadores autònoms i l'Administració de la Seguretat Social. A aquests efectes, la mútua ha de remetre a la comissió la proposta motivada de resolució de la reclamació prèvia. Les mútues han de donar suport financer i administratiu per al funcionament de la comissió a través de la subscripció dels convenis que considerin oportuns. La composició, organització i resta d'extrems necessaris per al funcionament de la comissió es determinen a través de resolució del Secretari d'Estat de la Seguretat Social,¹⁰⁹ aplicant-se, en el no previst, les normes de funcionament dels òrgans col·legiats de la Llei 40/2015.

Socis i sòcies de cooperatives: La cobertura de les contingències professionals, per cessament d'activitat i per formació professional no resultarà obligatòria en el cas dels socis i sòcies de cooperatives inclosos en el RETA que disposin d'un sistema intercooperatiu de prestacions socials, complementari al sistema públic, autoritzat per la Seguretat Social per col·laborar en la gestió de la prestació econòmica d'incapacitat temporal, que atorgui la protecció per les contingències esmentades, amb un abast almenys equivalent al que regula el RETA.¹¹⁰

Nova prestació: S'afegeix la prestació de cura de nens amb càncer o altres malalties greus.

Cotització: Tot i la voluntat anunciada pel Govern d'establir un sistema de cotització en funció dels ingressos reals de l'autònom,¹¹¹ a l'espera de l'aprovació d'aquesta mesura, s'actualitzen les bases i tipus de cotització per a l'any 2019.¹¹²

Pel que fa a les bases de cotització, cal destacar que la base mínima de cotització al RETA s'incrementa un 1,25% en relació amb l'any 2018, de manera que la base mínima aplicable amb caràcter general se situa en 944,40 euros mensuals a partir de l'1.1.2019. Queda, per tant, per sota de la base mínima de cotització del Règim General (1.050 euros mensuals). La base màxima de cotització s'incrementa en la mateixa mesura que ha pujat la base màxima de cotització en el Règim General de Seguretat Social, és a dir, un 7% i queda establerta en 4.070,10 euros mensuals.

Es regulen límits específics de les bases de cotització en funció de l'edat (més o menys de 47 anys); per als que hagin cotitzat més de 5 anys en un altre Sistema abans dels 50 anys; per als dedicats a la venda ambulants o a domicili; per als socis treballadors de cooperatives de treball associat dedicats a la venda ambulants inclosos al RETA; per a les situacions de pluriactivitat; per als que en algun moment del 2018 hagin tingut contractats simultàniament més de 10 treballadors i per als anomenats autònoms societaris.

L'increment de l'1,25% també és aplicable a les bases mínimes de cotització dels treballadors inclosos al grup primer de cotització del REM.

Pel que fa al tipus de cotització, després d'incorporar amb caràcter obligatori les contingències professionals i el cessament d'activitat, a partir de l'1.1.2019 passen a ser els següents: contingències comunes: 28,3%; contingències professionals: 0,9%; cessament d'activitat: 0,7%; formació professional: 0,1%.¹¹³

¹⁰⁹ Resolució de 20 de març de 2019, de la Secretaria d'Estat de la Seguretat Social, per la que es determina a creació, composició, organització i funcionament de la comissió paritària per a la resolució de les reclamacions prèvies en matèria de prestació per cessament d'activitat. BOE núm. 72, de 25.03.2019.

¹¹⁰ Disposició addicional 28 TRLGSS.

¹¹¹ Compareixença Ministra de Treball, Migracions i Seguretat Social davant del Ple del Congrés dels Diputats el 31.10.2018. El Govern s'havia compromès a presentar un document sobre la possibilitat de cotitzar pels ingressos reals el 31.01.2019.

¹¹² Articles 6 a 8 Reial decret llei 28/2018.

¹¹³ Per l'any 2018, el tipus de cotització general al RETA és de 29,80%. Sense incapacitat temporal (en els casos que es tingui dret a aquesta prestació per estar inclosos en un altre règim de la Seguretat Social) el tipus és de 26,50%. Per contingències professionals s'aplica la tarifa de

Fins a 2022 és previst que continuï incrementant-se el tipus de cotització per contingències professionals (l'any 2020, el tipus serà l'1,1%, l'any 2021 serà 1,3% i l'any 2022 serà l'establert per la Llei de Pressupostos Generals de l'Estat) i per cessament d'activitat (l'any 2020, el tipus serà l'0,8%, l'any 2021 serà 0,9% i l'any 2022 serà l'establert per la Llei de Pressupostos Generals de l'Estat).¹¹⁴

Per a l'any 2019, la quota mensual mínima queda fixada en 283,3 euros mensuals (364,22€ per als societaris).

S'estableixen també normes específiques de cotització per al Sistema Especial per a Treballadors per Compte Propi Agraris.¹¹⁵ Se'ls aplica l'increment de l'1,25% a la base mínima de cotització però mantenen els tipus de cotització de 2018.

Tarifa plana:¹¹⁶ S'introdueixen els canvis següents:

Per al supòsit que es cotitzi per la base mínima, s'eleva la cotització de 50 euros mensuals a 60 euros mensuals. S'especifica que aquesta quota reduïda inclou la cotització per contingències comunes i professionals, però se n'exclou la cotització per formació professional i cessament de l'activitat.¹¹⁷

Per al supòsit que es cotitzi per damunt de la base mínima, s'especifica que el tipus de cotització a aplicar és el tipus mínim vigent per contingències comunes (enlloc del tipus mínim vigent en cada moment, inclosa la incapacitat temporal).

En el supòsit de treballadors i treballadores autònoms menors de 30 anys o 35, en el cas de les dones, el tipus de cotització a aplicar serà el corresponent a contingències comunes vigent en cada moment (enlloc del tipus mínim de cotització vigent en cada moment, inclosa la incapacitat temporal).

S'afegeix que les reduccions de quotes seran a càrrec, a més de la Seguretat Social, de les mútues col·laboradores.

S'afegeix, així mateix, que finalitzat el període màxim de gaudi dels beneficis de cotització, procedirà la cotització per totes les contingències protegides a partir del primer mes següent a la finalització.

S'incorporen dos articles nous a la LETA per tal d'ampliar la tarifa plana als treballadors agraris per compte propi.¹¹⁸

En el cas de les treballadores autònomes que, després d'haver cessat per maternitat, adopció, guarda amb finalitats d'adopció, acolliment o tutela, es reincorporin al RETA o al REM i optin per la base mínima, a més d'establir que l'import de la quota serà de 60 euros mensuals, s'especifica que el termini dins del qual s'han de reincorporar, són els dos anys immediatament següents a la data efectiva de cessament (anteriorment no s'especificava que es tractés de la data efectiva) i que la quota sobre la qual tenen dret a bonificació és la de contingències comunes i professionals (enlloc de contingències comunes, inclosa la incapacitat temporal).

primes i en cas de no tenir assegurades les contingències professionals s'aplica una cotització addicional del 0,10% per finançar la prestació per riscos durant l'embaràs i durant la lactància natural. Si es cotitza per cessament d'activitat o per contingències professionals, el tipus general per contingències comunes és del 29,30%.

¹¹⁴ Disposició transitòria segona Reial decret llei 28/2018.

¹¹⁵ Article 9 Reial decret llei 28/2018.

¹¹⁶ Articles 31 i 32 LETA.

¹¹⁷ La disposició transitòria tercera estableix que en els casos que a 31.12.2018 s'estiguessin aplicant bonificacions i reduccions, hauran de començar a cotitzar per contingències professionals, però no per cessament d'activitat ni per formació professional. En cas que a 31.12.2018 ja es cotitzés per cessament d'activitat, continuaran amb aquesta cobertura i hauran d'incloure obligatòriament la cotització per formació professional.

¹¹⁸ Articles 31 bis i 32 bis LETA.

No canvien les condicions de la tarifa plana per als treballadors inclosos al Sistema especial per a treballadors per compte propi agraris.

Treball a temps parcial:¹¹⁹ Novament s'ajorna l'entrada en vigor de tot allò relatiu al treball autònom a temps parcial. La justificació d'aquest ajornament es basa en que encara no s'han pogut determinar, mitjançant els estudis pertinents que està duent a terme l'Administració, quines podrien ser les condicions necessàries que permetin estendre a aquests treballadors i treballadores la normativa reguladora del treball a temps parcial, que, com que està prevista per a treballadors i treballadores per compte d'altri que depenen d'un empresari, no és extensible directament als treballadors i treballadores per compte propi, per la qual cosa l'entrada en vigor d'aquests preceptes podria provocar greus problemes per a la seva aplicació.

Falsos autònoms: Atès que la base mínima de cotització del RETA es situa per sota de la base mínima del règim general i això podria incentivar la utilització fraudulenta de la figura del treballador autònom, es reforça la lluita contra aquest ús fraudulent mitjançant la inclusió d'un nou tipus d'infracció greu que penalitza la conducta consistent en procedir a donar de baixa a un treballador per compte aliena que, a continuació, continua prestant idèntics serveis però a través d'una relació de treballador per compte propi. Les multes poden oscil·lar entre 3.126 i 10.000 euros per cada treballador en aquesta situació que s'identifiqui en una empresa.

Fins aquest moment, la Inspecció de Treball i Seguretat Social obligava a l'empresa a fer-se càrrec de la diferència de cotitzacions i a regularitzar el contracte.

Cotització durant la situació d'incapacitat temporal de més de 60 dies: En la situació d'incapacitat temporal amb dret a prestació econòmica, un cop transcorreguts 60 dies en aquesta situació des de la baixa mèdica, correspon fer efectiu el pagament de les quotes, per totes les contingències, a la mútua col·laboradora amb la Seguretat Social, a l'entitat gestora o, si s'escau, al servei públic d'ocupació estatal, amb càrrec a les quotes per cessament d'activitat. A aquests efectes, la quantia equivalent al pagament efectiu de les cotitzacions dels treballadors i treballadores autònoms en període de baixa laboral passats els 60 dies que el servei públic d'ocupació estatal hagi d'assumir, s'ha de fixar mitjançant un coeficient aplicable al total de quotes per cessament d'activitat de tots els treballadors i treballadores amb cobertura per l'entitat esmentada. Aquest coeficient s'ha d'establir anualment en l'ordre per la qual es despleguen les normes legals de cotització a la Seguretat Social, desocupació, protecció per cessament d'activitat, Fons de Garantia Salarial i formació professional per a cada exercici.

La cotització per contingències professionals es farà aplicant el tipus únic que anualment determini la Llei de Pressupostos Generals de l'Estat a la base de cotització escollida per l'interessat.

Comprovació de la situació d'activitat: S'estableix un procediment de comprovació de la situació d'activitat en cas d'impagament de quotes al RETA o al REM. La TGSS o l'ISM poden iniciar un procediment per a la comprovació de la continuïtat de l'activitat, per tal de cursar baixa d'ofici dels treballadors i treballadores autònoms que, estant en situació d'alta al RETA o al REM, hagin deixat d'ingressar les cotitzacions.¹²⁰

A més de les modificacions introduïdes per la Llei 6/2018 i el Reial decret llei 28/2018, hi ha altres novetats normatives destacables per l'any 2018.

S'obliga les persones treballadores autònomes a incorporar-se al sistema RED en un termini màxim de 6 mesos, a partir del dia 1.3.2018.¹²¹ El sistema RED és un servei que ofereix la Tresoreria General de la

¹¹⁹ Disposició addicional segona del Reial decret llei 28/2018 en relació amb els articles 1.1 paràgraf 1, 24 paràgraf 2 i 25.4 LETA.

¹²⁰ Article 10 Reial decret llei 28/2018.

¹²¹ Ordre ESS/214/2018, d'1 de març, per la que es modifica l'Ordre ESS/484/2013, de 26 de març, per la que es regula el Sistema de remissió electrònica de dades en l'àmbit de la Seguretat Social. BOE núm. 57, de 6.03.2018.

Seguretat Social tant, a empreses com a professionals, a través del qual els usuaris i la Seguretat Social poden intercanviar informació i documentació sense necessitat de fer-ho físicament.

Així mateix, es manté la pròrroga del règim transitori d'accés al mètode d'estimació objectiva de l'IRPF i al règim especial simplificat d'IVA.¹²² Amb aquesta Ordre es deixa sense efecte l'anunci de la pàgina web d'Hisenda segons el qual, a partir de l'1.01.2019, es posava fi a aquest règim transitori i s'endurien els llindars per tributar pel sistema d'estimació objectiva (mòduls), de manera que el límit de facturació a partir del qual es veta la tributació per mòduls passa de 250.000 a 150.000 euros, i, en cas de facturació a altres empreses, de 125.000 euros a 75.000 euros.

D'alta banda, cal destacar que la Sentència del Tribunal Suprem de 17.07.2018¹²³ dictada en unificació de doctrina estableix que, si en el moment del fet causant de la prestació per cessament d'activitat, el treballador autònom no reuneix el període de carència exigida, en no haver ingressat en termini la quota corresponent a l'últim mes computable a tal efecte, no té dret a percebre la prestació. Posa també de manifest que abonar la quota amb posterioritat a la baixa en el RETA no té efectes subsanatoris.

Finalment, cal fer referència a l'inici de tramitació de la **Llei de foment de l'ecosistema de startups** amb l'obertura del tràmit de consulta pública del 18.12.2018 al 25.1.2019.¹²⁴ L'objectiu d'aquesta llei era crear un marc legal adequat a l'emprenedoria de base tecnològica, permetent la flexibilitat que requereix el dinamisme de l'ecosistema innovador i tractant de dotar a Espanya d'una legislació adaptada a la realitat d'aquestes companyies. Aquesta iniciativa decau per la convocatòria anticipada de les eleccions estatals previstes pel 28 d'abril de 2019.

¹²² Ordre HAC/1264/2018, de 27 de novembre, per la que es desenvolupen per a l'any 2019 el mètode d'estimació objectiva de l'Impost sobre la Renda de les Persones Físiques i el règim especial simplificat de l'Impost sobre el Valor Afegit. BOE núm. 289, de 30.11.2018. D'ençà de la reforma fiscal de l'any 2015, està anunciada la reducció progressiva dels límits de facturació que permeten tributar per mòduls. En la tributació per mòduls (règim d'estimació objectiva), el pagament a Hisenda no depèn dels ingressos i despeses reals sinó que el rendiment es calcula atenent indicadors de mòduls que estableix Hisenda en relació amb els elements del negoci (activitat econòmica, superfície del local, plantilla, despeses de consum...). L'any 2015 es va establir un règim transitori per reduir els límits de facturació i volum d'ingressos que permetien acollir-se a la tributació per mòduls.

¹²³ Sentència 808/2018 de la Sala Social del Tribunal Suprem, dictada en unificació de doctrina.

¹²⁴ <http://www.mineco.gob.es/portal/site/mineco/menuitem.ac30f9268750bd56a0b0240e026041a0/?vgnext-toid=661927b8442c7610VgnVCM1000001d04140aRCRD&vgnnextchannel=2f0e154527515310VgnVCM1000001d04140aRCRD>

9. CONSIDERACIONS I RECOMANACIONS

El CTEESC fa les consideracions i recomanacions següents a partir de l'anàlisi feta en aquest informe. Constata, alhora, que la majoria ja figuraven en informes d'anys anteriors i que es veu obligat a reiterar-les.

El CTEESC sol·licita al Govern que sigui receptiu a les recomanacions formulades en el present informe i l'emplaça a negociar amb altres administracions aquells aspectes en que no sigui competent.

Pel que fa a l'**accés i disponibilitat de dades**,

- El CTEESC constata que en l'actualitat, per problemes d'escala, hi ha part de la realitat del treball autònom sobre la qual no es té dades. Així mateix, constata que les dades que s'obtenen a través de l'EPA no són suficients. En conseqüència, recomana que en el proper Pla estadístic de Catalunya s'inclouï una enquesta específica pel treball autònom, atès que per poder dissenyar i implementar polítiques efectives és necessària informació de la què no es disposa.
- També considera que disposar d'informació sobre la continuïtat i l'evolució a mitjà termini de l'activitat per compte propi contribuiria a una anàlisi més completa de les mesures de foment del treball autònom.
- Així mateix, el CTEESC constata la necessitat de tenir informació per poder determinar adequadament: el col·lectiu d'autònoms amb característiques assimilables a les de la figura del TRADE; el col·lectiu no inclòs dins la categoria d'autònoms pròpiament dits, especialment cooperativistes i membres de societats col·lectives; així com els treballadors autònoms pròpiament dits en funció del nombre de treballadors assalariats.

D'altra banda, el CTEESC considera necessari disposar de les dades relatives al total de persones que han estat declarades treballadors per compte d'altri a partir de les actuacions de la Inspecció de Treball en relació amb els falsos autònoms.

En l'àmbit de la **millora i simplificació dels processos de tramitació administrativa** adreçats a les empreses, el CTEESC valora positivament l'existència de la Finestreta Única Empresarial (FUE), que permet aglutinar en un únic punt tots els tràmits que s'han de fer per endegar un projecte empresarial. Cal destacar l'esforç fet des de la FUE per aglutinar els tràmits de tres administracions en un sol portal.

No obstant l'anterior, el CTEESC és conscient que cal una aposta ferma per donar a conèixer a la societat els beneficis d'utilitzar la FUE com a canal de comunicació amb l'administració. No obstant, constata la dificultat de fomentar-ne la utilització sense tenir tots els ens locals integrats. En aquest sentit, el CTEESC considera que el fet que la ciutat de Barcelona no estigui integrada dins la FUE és un fre a la plena implementació dels serveis i les potencialitats que es poden oferir a través d'aquesta eina.

Així mateix, el CTEESC considera que el fet que els tràmits vinculats a les cooperatives no estiguin integrats dins la FUE és un greuge que no permet, d'una banda, la normalització telemàtica dels processos vinculats amb les cooperatives i, de l'altra, agilitat en la creació d'aquesta forma jurídica.

D'igual manera, el CTEESC considera important el desplegament i agilització telemàtica de tots els tràmits relatius a les cooperatives que gestiona el Registre de Cooperatives.

En matèria de **finançament**, el CTEESC considera que cal garantir:

- L'accés als ajuts i als microcrèdits que gestionen diferents entitats, no només a l'inici, sinó també en el manteniment de l'activitat econòmica, tant per a autònoms com per a societats d'autònoms de base col·lectiva. En aquest sentit, el CTEESC recomana reformular les línies ICF específiques per adequar el llindar mínim a les necessitats reals.
- La millora de les línies de finançament, tant per inversió com per circulat, ja sigui a través de programes públics o bé a través d'entitats privades, tant per a les etapes inicials com per les de consolidació.
- L'establiment i dotació d'una línia d'ajuts orientada a aquelles persones més desafavorides, els rendiments dels quals no arriben a l'SMI anual, per ajudar a la consolidació de la seva activitat i evitar-ne el tancament.
- Una via de finançament destinada als majors de 45 anys, amb especial atenció a aquelles persones amb dificultat d'inserció laboral, amb l'objectiu de constituir-se i consolidar-se com a treballadors autònoms.
- La creació d'un fons d'aval per facilitar la continuïtat, reconversió o reestructuració de l'activitat productiva a través de la constitució d'una societat d'autònoms de base col·lectiva.
- La possibilitat que, amb caràcter general, els autònoms puguin concórrer a convocatòries de licitacions. Actualment, en moltes convocatòries públiques de concurrència competitiva s'exigeix un determinat capital social o xifra de negoci per poder presentar-se. Això impedeix en moltes ocasions que els autònoms puguin oferir els seus serveis a l'administració pública.
- El restabliment i dotació dels ajuts als autònoms per a la contractació de joves dins del Programa de Garantia Juvenil.
- La creació d'una línia d'ajuts vinculada a les noves contractacions de treballadors assalariats fetes per autònoms.
- L'establiment i dotació d'una línia de finançament que afavoreixi la digitalització del treball autònom.
- L'equiparació de les deduccions en concepte d'inversió per un àngel inversor que es fan a les empreses en general i que també s'apliquin per l'adquisició de participacions socials de societats cooperatives, noves o de creació recent.
- La millora de l'accés a la informació del col·lectiu d'autònoms sobre les diverses possibilitats de finançament que s'ofereixen, incloses les de l'economia social mitjançant entitats de finances ètiques.

D'altra banda, el CTEESC considera necessari modificar l'actual regulació del benefici de l'exoneració de deutes insatisfets per tal de garantir-ne la seva finalitat, que és facilitar una segona oportunitat. En aquesta línia, cal tenir en compte la recent STS 381/2019 que admet l'exoneració de determinats crèdits públics, en concret, dels ordinaris i dels subordinats. D'aquesta sentència es desprèn que al pla de pagaments del passiu no exonerable regulat per l'article 178 bis.5 de la Llei Concursal només ha d'incloure's el crèdit públic contra la massa i el crèdit privilegiat i que, aprovat judicialment el pla de pagaments, no és possible deixar la seva eficàcia a la ratificació del creditor públic (AEAT o SS).

Així mateix, la modificació del mecanisme de segona oportunitat també haurà de fer-se tenint en compte la recent Directiva 2019/1023 sobre reestructuració preventiva, exoneració de deutes i inhabilitacions,¹²⁵ pendent de transposició.

El CTEESC considera que s'hauria d'incloure el dret a la justícia gratuïta per a persones físiques amb activitat econòmica (autònoms).

Així mateix, el CTEESC recomana que els treballadors autònoms puguin acollir-se a una negociació extrajudicial com a alternativa al concurs de creditors, estalviant-los costos no assumibles.

El CTEESC considera necessari el compliment de la Llei 3/2004, de 29 de desembre, per la qual s'estableixen mesures de lluita contra la morositat en les operacions comercials, modificada per la Llei 15/2010, atès que la morositat pot afectar de forma especial als autònoms i les pimes, que normalment operen amb gran dependència del curt termini. En aquest sentit, considera que s'ha d'insistir en l'aprovació d'un règim sancionador que vetlli pel compliment de la Llei, en el qual s'hauria d'incloure una bústia de denúncia anònima similar a l'establert contra el frau laboral; la possibilitat que les administracions siguin sancionades així com que en els criteris de graduació de la sanció es tingui en compte la causa de l'incompliment.

En matèria de **Seguretat Social**,

- El CTEESC considera necessari garantir que tota la informació i eines que la Seguretat Social posa a disposició de l'autònom, especialment l'autocàlcul de la pensió de jubilació, estiguin actualitzades permanentment.
- El CTEESC considera que cal fer pedagogia sobre la importància d'incrementar gradualment la cotització en l'àmbit del treball autònom. En aquest sentit, proposa fer un enviament anual de l'informe de vida laboral de l'autònom que s'acompanyi de simulacions de la quantia de les pensions de jubilació en funció, d'una banda, de la base de cotització actual i, de l'altra, de la base de cotització incrementada.
- El CTEESC recomana explorar mesures que incentivin als autònoms a augmentar la base de cotització i possibilitar-ne la seva adequació en funció de la jornada laboral real, ja sigui fixa o variable.
- El CTEESC considera que l'autònom societari hauria de poder optar a deduir la cotització a la Seguretat Social bé a l'IRPF o bé a l'Impost de Societats.
- El CTEESC considera necessari que existeixi l'opció de fer aportacions voluntàries al RETA a l'inici de l'exercici que no modifiqui la seva quota mensual però que computi com si estigués cotitzant per una base més gran, sent aquestes contribucions deduïbles fiscalment en un percentatge a establir.
- El CTEESC demana ampliar la jubilació activa, és a dir, la possibilitat de compaginar la pensió de jubilació amb el treball per compte propi, al 100% de tots els autònoms independentment de si tenen o no assalariats a càrrec.
- El CTEESC proposa que s'estableixin mecanismes dirigits al col·lectiu de treballadors autònoms que tinguin deutes amb la Seguretat Social i vulguin accedir a la pensió de jubilació, com per exemple línies de finançament i pactes amb la Seguretat Social.

¹²⁵ Directiva (UE) 2019/1023 del Parlament Europeu i del Consell, de 20 de juny de 2019, sobre marcs de reestructuració preventiva, exoneració de deutes i inhabilitacions i sobre mesures per augmentar l'eficiència dels procediments de reestructuració, insolvència i exoneració de deutes, i per la que es modifica la Directiva (UE) 2017/1132 (Directiva sobre reestructuració i insolvència). DOUE L172, de 26.06.2019.

- El CTESC constata que cal evitar les llacunes de cotització que es puguin produir quan hi ha un canvi del Règim General al RETA en edats avançades pròximes a la jubilació com a conseqüència del límit de base de cotització.
- El CTESC considera que els requisits exigits en l'actual configuració del subsidi per a majors de 52 anys dificulten que, en la pràctica, els treballadors autònoms s'hi puguin acollir. En conseqüència, recomana que, o bé es revisin aquests requisits (com ara, l'exigència d'una cotització per atur mínima de 6 anys), o bé es reguli un subsidi específic per aquest col·lectiu.
- El CTESC considera que la prestació per cessament d'activitat no funciona adequadament i per això demana que es concedeixi sempre i quan es compleixin els períodes de cotització requerits.
- El CTESC recomana estudiar amb més profunditat els motius que expliquen el canvi de tendència en matèria de capitalització, que disminueix, enfront la compatibilització o la suspensió, que creixen, tal com es constata al gràfic 34.
- A efectes de disposar d'informació del col·lectiu, el CTESC demana establir l'obligatorietat de donar-se d'alta al RETA a tots els treballadors per compte propi a efectes registrals, sigui la seva activitat habitual o no.
- El CTESC considera que s'ha d'establir un sistema de cotització proporcional als rendiments de l'activitat econòmica, on la sobre-cotització o infracotització s'hauria de corregir a través de la declaració de renda en funció dels rendiments nets.
- El CTESC recomana reformular la tarifa plana i vincular-la a projectes lligats a un pla de viabilitat, tenint en compte els següents supòsits:
 - Creació d'una tarifa especial i reduïda pels dos primers anys d'activitat, sempre que no superin un rendiment net anual igual al SMI. (12.600€). Aquell/a que revisada en la declaració de renda el rendiment hagi superat el llindar, haurà de fer el retorn a la seguretat social corresponent.
 - Creació d'una tarifa especial i reduïda, d'una bonificació o reducció durant 24 mesos per a les dones de l'àmbit rural que emprenguin, iniciïn una nova activitat o estiguin en un supòsit de successió empresarial.
 - Ampliació a 24 mesos de la bonificació a la quota de Seguretat Social per a les treballadores autònomes que es reincorporen a l'activitat després de la maternitat.

En matèria de **formació i competitivitat**, el CTESC posa de manifest que la formació per a l'ocupació suposa un pilar elemental en la capacitació dels professionals i constata que existeix una àmplia oferta en la formació contínua dels treballadors assalariats mentre que en el cas dels autònoms aquesta oferta és menys àmplia i menys especialitzada i no té en compte les diferents tipologies del treball autònom.

En aquest sentit, el CTESC recomana una revisió de l'oferta formativa dirigida al col·lectiu d'autònoms i concretar les seves necessitats. Aquesta adequació adquireix especial rellevància a partir del Reial decret llei 28/2018 que introdueix l'obligació de cotitzar per formació professional.

D'altra banda, pel que fa a les mesures d'educació emprenedora o la promoció del treball autònom dins del sistema educatiu, el CTESC constata que l'alumnat que cursa l'assignatura optativa a tercer d'ESO sobre emprenedoria fluctua d'un curs a l'altre (vegeu la taula 18), sense tenir en principi relació amb el

nombre de centres que l'ofereixen. Si bé les dades disponibles no permeten fer una reflexió més aprofundida ni determinar les possibles causes d'aquesta evolució, el CTEESC recomana analitzar-les amb més detall.

Així mateix, en la línia de reforçar la competitivitat, el CTEESC valora molt positivament el programa Consolida't impulsat l'any 2013 per la Generalitat. No obstant això, passades vàries edicions considera imprescindible dur a terme una reflexió profunda encaminada a introduir millores necessàries. D'altra banda, denota que segueixen sent recomanables més accions de divulgació d'aquest entre el col·lectiu d'autònoms per tal de fomentar la seva inscripció.

El CTEESC sol·licita a la Generalitat que posi en marxa una línia d'ajuts per finançar l'acompanyament/assessorament als autònoms per part d'experts especialistes en diferents matèries (activitat/negoci, digitalització, internacionalització, ...). Val a dir que l'acompanyament/assessorament és una acció positivament valorada pels autònoms que participen en el programa Consolida't.

El CTEESC recomana establir un sistema d'ajuts o subvencions que financin, total o parcialment, l'elaboració de plans estratègics, sobre el sistema productiu o els serveis, orientats a facilitar, també, la conciliació del treball autònom.

El CTEESC insta la Generalitat a reclamar l'1% dels ingressos provinents de les cotitzacions per cessament d'activitat que d'acord amb el Text refós de la Llei General de Seguretat Social, fins l'entrada en vigor del Reial decret llei 28/2018, haviem de destinar-se al finançament de mesures de formació, orientació professional i promoció de l'activitat emprenedora dels treballadors i treballadores autònoms beneficiaris de la prestació per cessament de l'activitat.

En matèria de **participació i diàleg social**, el CTEESC encoratja a activar sense més dilacions el Consell Català del Treball Autònom constituït el juliol de 2019, per tal de garantir el diàleg entre l'Administració i els agents econòmics i socials.

En matèria de participació i diàleg social, el CTEESC recomana potenciar l'associacionisme i el cooperativisme entre els treballadors autònoms, per tal d'oferir les millors alternatives per a la cooperació entre treballadors o professionals autònoms.

D'altra banda, el CTEESC considera que cal **adequar la normativa** a la realitat del mercat de treball. Així,

- Constata la inseguretat jurídica que deriva de la manca de definició legal precisa dels elements determinants de l'existència de treball autònom i insta la represa dels esforços iniciats en aquest sentit, tenint en compte, especialment, els canvis en l'organització del treball produïts per les noves tecnologies.
- Recomana actualitzar el reglament TRADE per tal de millorar els mecanismes de control i coordinació entre administracions i així evitar possibles situacions de frau i de desprotecció i que aquesta figura encobreixi una mera mercantilització de les relacions laborals.

El CTEESC considera necessari, en línia amb les recomanacions de la OIT, dotar a la Inspecció de Treball de més mitjans humans (i també materials) per dur a terme les funcions Inspectoras que li són pròpies també en relació amb el treball autònom. El CTEESC recomana que en el Pla Anual de la Inspecció de Treball s'incorpori un punt específic sobre el Treball Autònom, i que es desenvolupi en tot l'àmbit de les comarques de Catalunya.

El CTEESC recomana que la Generalitat faci accions de sensibilització en matèria de prevenció de riscos laborals i posi a l'abast eines als treballadors autònoms pròpiament dits sense treballadors a càrrec i que no presten serveis a les instal·lacions d'un tercer.

Finalment, el CTEESC recomana potenciar bones pràctiques, prenent consciència de la seva responsabilitat social empresarial.